

Un model d'institucionalització de l'Aprenentatge Servei a la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya

Clàudia Bassaganya Rico

2022



Un model d'institucionalització de l'Aprenentatge Servei a la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya

Clàudia Bassaganya Rico

Direcció de tesi
Isabel Carrillo Flores
Joan Soler Mata

Doctorat en Innovació i Intervenció Educatives

2022

*A dues estrelles i una papallona,
A l'abuelo, a l'avi i a la Laura.*

Agraïments

Aquestes són les últimes línies que escric de la tesi, un recorregut que es pot mesurar quantitativament, ni més ni menys, que en 6 anys de la meua vida. Dic quantitativament perquè la tesi ha estat la suma de molts altres aspectes, entre ells, les persones que han traçat aquest somni amb mi. Així doncs, aquestes línies són per agrair (i espero no deixar-me a ningú) a cada una d'elles.

Als meus directors de Tesi, la Isabel Carrillo i en Joan Soler. A la Isabel, pels cafès inspiradors on trobàvem la recepta per seguir i creure en tota aquesta investigació, gràcies per dibuixar amb mi el COM de tot plegat. A en Joan, per acompanyar, guiar i ajudar des de la humilitat i generositat, per dibuixar el QUÈ de tot plegat. Gràcies a tots dos per entendre els ritmes de la meua vida i oferir el millor de vosaltres.

A la gent de la UVic-UCC, per posar les coses fàcils, per la participació i col·laboració: A l'Antoni Portell, en Toni Tort, en Llorenç Comajoan, la Núria Simó, la Itxaso Tellado, la Cristina Vaqué, l'Olga Pedragosa, l'Albert Juncà, la Laura Domingo, la M^a Àngels Pinyana, la gent del grau d'Educació Social, a la Montse Simon i a totes les persones que heu format part del projecte, gràcies.

A les noies del despatx D204 perquè, tot i viure aquest procés de formes diferents, he sentit el vostre escalf i m'heu inspirat per seguir, sabent que els moments de crisi formen part del procés.

Les persones del Centre Promtor d'ApS, de la Xarxa, de jornades, de congressos... Josep Maria Puig, perquè amb tu va començar tot. Laura Rubio, pels projectes compartits, pel *Posa't al seu lloc*, pels 365 batecs... per tenir la sort d'haver-me topat amb tu. Avril Lobardi, per filosofar de la vida i l'ApS en cada trobada compartida. Laura Campo, per comptar sempre amb mi. Brenda Bär, per Gurb, Puig-Reig i perquè gràcies a l'ApS he trobat amb tu una dona de lluita i referent. Anna, Maite, Marc,

Jofre, Queca, Victòria, Miriea i tota la tropa! Que bonic ha estat reflexionar sobre l'ApS amb vosaltres, m'he endut molt de vosaltres.

Gràcies als companys i companyes de professió, per conèixer la Clàudia companya de treball que també fa una tesi i animar-la sempre! A l'Agència de Desenvolupament del Ripollès, al Consell Comarcal del Ripollès, a l'Ins Moianès i a l'Ins Antoni Pous. I en especial, a les noies de joventut: Carina, Esther, Anna, Aina, Patri... i sobretot tu Viñas! Per ser més que un equip de treball i sumar, sumar moltíssim. Per la resiliència després del 17A i ensenyar-me a reconstruir plegades.

A la Roser Matas, per posar il·lustració a la tesi i a la Naiara Aparicio, per la correcció i supervisió.

A les nenes... què hagués estat això sense vosaltres? Perquè sou expertes en ApS de les infinites vegades que me n'heu sentit a parlar... Gràcies per formar part de la meva vida, ser pacients i animar-me a seguir amb aquesta bogeria.

A la meva família: papa, mama, abuela, iaia, tiet, tieta i Paca. Perquè heu cregut en mí sempre. Per estar presents, per l'ajuda rebuda, pels ànims i l'amor que m'heu regalat. Us estimo.

Adri, el meu company de viatge. Gràcies infinites per aguantar 6 dels 8 anys que compartim junts amb tot això. Tu, més que ningú, saps què ha implicat fer la tesi. Gràcies pels silencis compartits, per les formacions que t'has menjat, per resoldre les mil incidències informàtiques que he tingut i per ensenyar-me que la clau està en la constància i ser-ne el millor model.

I a totes aquelles persones amb qui hem creuat opinions, moments, correus, trucades, trobades... gràcies per ser-hi, de ben segur he après de vosaltres i m'heu fet reflexionar alguna cosa.

Index

Presentació	13
1. Marc conceptual de la recerca	23
1.1. El concepte transversal: Responsabilitat Social de les universitats.....	23
1.2. El concepte central: aproximació al significat d'Aprenentatge Servei.....	26
1.3. El punt interseccional: la institucionalització de l'ApS a la universitat.....	44
2. Investigar l'Aprenentatge Servei a la UVic-UCC	63
2.1. Pregunta i objectius	63
2.2. Enfocament metodològic i ètic de la recerca.....	65
2.3. El context de la recerca.....	72
2.4. Tècniques de recollida de dades.....	82
2.5. La mostra de les veus	91
2.6. Anàlisi de dades i les seves dimensions	94
3. El procés de recollida i l'anàlisi de dades: les veus de l'Aprenentatge Servei	101
3.1. La veu del professorat	106
3.1.2. El buidatge del qüestionari	107
3.1.3. Qüestionari a les coordinacions de graus	115
3.1.4. Recull de la veu	119
3.2. La veu de l'alumnat	122
3.2.1. El qüestionari	122
3.2.1. La veu de l'estudiantat en xifres	123
3.2.2. Sessió a 4t d'Educació Social (doble sessió)	124
3.2.3. Sessió a 3r d'Infermeria	131
3.2.4. Sessió a 1r de Mestre d'Educació Infantil	139
3.2.5. Sessió a 1r de Mestre d'Educació Primària	146
3.2.6. Sessió a 1r de Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport	153
3.2.7. Sessió a 4t de Psicologia	157
3.2.8. Sessió a 2n de Mestre d'Educació Primària amb Menció en Llengua anglesa	165
3.2.9. Recull de la veu	169
3.3. La veu de la UVic-UCC com a institució	180
3.3.2. Recull per part de les coordinacions (juliol 2021)	203
3.3.3. Documentació institucional	204
3.3.4. Sessió de validació: primers passos per la institucionalització de l'ApS	208
3.3.4.1. La convocatòria i desenvolupament de la sessió de validació	208
3.4. La veu de les entitats i centres educatius de l'entorn de la UVic-UCC.....	215
3.4.1. Detecció de necessitats	216

3.4.2. Buidatge del qüestionari de detecció de necessitats	219
3.4.3. Recull de la veu	227
3.5. La veu de persones expertes	234
3.5.1. Institucionalització de l'ApS a les universitats: la veu de la URV	234
3.5.2. L'ApS i la formació Superior, una mirada global: la veu de M ^a Nieves Tapia	252
3.5.3. Recull de la veu	256
3.6. Altres veus	258
3.6.1. El Centre Promotor d'Aprenentatge Servei	258
3.6.2. Xarxa d'universitats catalanes i ApS	260
3.6.3. Participació a Jornades i Congressos (les publicacions)	261
3.6.4. Recull de la veu	263
4. Proposta del model d'institucionalització d'ApS a la UVic-UCC, pas a pas.....	267
4.1. L'informe sobre el pla d'acció estratègic per la institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC.....	267
4.1.1. Estructura i contingut de l'informe	268
4.1.2. Síntesi: accions i decisions per al curs 2022-2023	280
4.2. Pla de formació d'Aprenentatge Servei a la UVic-UCC	281
4.2.1. Proposta formativa 1: Introducció en l'ApS	282
4.2.2. Proposta formativa 2: Aprofundim en l'ApS	284
4.2.3. Proposta formativa 3: Tastet d'ApS	285
4.2.4. Proposta formativa 4: Taller ApS	287
4.2.5. Proposta formativa 5: Assessorament ApS	288
5. Conclusions de la recerca	293
5.1. Primera: un procés de recerca amb limitacions i oportunitats	293
5.2. Segona: la resposta a la pregunta i els objectius	296
5.3. Tercera: aportació tangible, situada i amb valor pedagògic	314
6. Referències bibliogràfiques i altres fonts d'informació	320
6.1. Referències bibliogràfiques	320
6.2. Enllaços d'interès sobre ApS	333
7. Índex de taules i figures	334
7.1. Taules.....	334
7.2. Figures.....	336
8. Annexes	339

Presentació

“A estas alturas de la vida, no es solo con la palabra sino con la vida misma como validamos ante los jóvenes la pertinencia y justeza de nuestros sueños. Y en el caso de mis sueños colectivos que, en definitiva, buscan hacer realidad en nuestro país el reconocimiento y respeto universales por la dignidad de todo ser humano y por los derechos que en ella encuentran su fundamento último, ciertamente ellos propenden, como ningún otro, por un mundo distinto y mejor para las generaciones futuras, en el que sea posible un nuevo paradigma de humanidad.

Es por estos que me he incorporado a la corriente indomable de quienes creen que otro mundo es posible [...]. Para mí, por mi formación y convicciones, la primera herramienta para mantener vivos estos sueños, es la educación [...].”

Beatriz Restrepo Gallego, 2019

Presentació

La tesi doctoral porta per títol “Un model d’institucionalització de l’Aprentatge Servei a la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya”. La recerca va començar l’any 2015 i té com a finalitat proposar un model d’institucionalització de l’Aprentatge Servei (en endavant, ApS) en un context determinat, la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya, reflexionant i analitzant i detallant-ne cada pas per poder ser transferible a altres contextos. En aquesta presentació situem els antecedents personals i aquells altres elements que permeten contextualitzar la tesi realitzada com aportació en la trajectòria d’altres tesis sobre universitat i ApS.

Tot i que la matrícula de la tesi va efectuar-se l’any 2015, la meva vinculació amb l’ApS comença molt abans; el vaig descobrir l’any 2008 en plena vida universitària. Com a ripollesa i ciutadana amb poques connexions de transport de qualitat amb la capital catalana, durant els anys universitaris vaig viure a Barcelona en un pis d’estudiants. Estudiava pedagogia al Campus Mundet de la Universitat de Barcelona i durant el primer curs de la llicenciatura, el pla d’estudis incorporava una assignatura obligatòria: Teoria de l’Educació. Durant la presentació de Teoria de l’Educació, el professor Josep Maria Puig i Rovira ens ofería, de forma voluntària, participar d’un projecte l’objectiu del qual era millorar la competència lectora d’infants i joves d’Educació Primària i Secundària a partir de l’acompanyament i reforç escolar: el projecte s’anomena *Amics i Amigues de la lectura*². El projecte es vinculava amb el Consorci d’Educació de Barcelona en el marc del programa Èxit i la Xarxa de Centres Educatius. Em va semblar una oportunitat oferir el meu voluntariat a canvi de conèixer més a fons què implicava ser pedagoga i m’engrescava enormement estar en contacte amb joves durant el primer any de carrera. Com a estudiant de pedagogia dedicava dues hores a la setmana, durant un semestre, a fer reforç a alumnes de centres educatius (en el meu cas, al barri de la Guineueta de

¹ El document que es presenta, generalment, està escrit en primera persona del plural amb la voluntat de reconèixer la implicació i homenatjar a les terceres persones que han participat en el desenvolupament del projecte de recerca, que han estat moltes.

²Vegeu: <http://www.ub.edu/grupapsub/ca/content/esca-fere-ideo-oppeto-tation-vereor>

Barcelona) i buscar estratègies per millorar la seva competència lectora i comprensió escrita. L'experiència em va encantar: a nivell formatiu hi havia tres finalitats: fer ponts entre coneixement acadèmic i pràctica, viure en primera persona què significa educar i desenvolupar competències professionals que havia d'anar adquirint al llarg de la llicenciatura. Com a instruments de reflexió i d'avaluació vaig haver de crear un diari reflexiu del dia a dia i un recull de les estratègies i material utilitzat per fer les classes. En total, aquest projecte valia dos punts de l'assignatura. Val a dir que experiències com aquesta van fer que donés un sentit molt més ampli a la carrera que havia escollit, que m'impliqués i em motivés d'una forma molt més intrínseca i finalment que aprenguéss amb molt més significat.

Durant els anys de formació universitària, l'ApS va tenir la meua formació fins convertir-se en una filosofia educativa, més que una metodologia. A través del professor Josep Maria Puig i Rovira i tot l'equip del Grup de Recerca en Educació Moral de la mateixa universitat (en endavant, GREM) vaig participar de varis projectes d'ApS com estudiant i finalment em van brindar l'oportunitat de formar part del grup de recerca com a becària durant dos anys i mig.

La investigació i recerca educativa van ser l'accent del màster en Educació per la Ciutadania i en Valors que vaig realitzar l'any 2013 amb la finalitat d'obrir-me camí cap al món professional i, alhora, no desvincular-me de l'àmbit de la recerca. Durant els anys que vaig poder formar part del GREM, la investigació que realitzava estava enfocada en l'ApS i amb això vaig poder col·laborar en projectes com: el material didàctic *Posa't al seu lloc*³, una iniciativa de l'Associació Catalana de Professionals de l'Educació en l'Àmbit Hospitalari (ACPEAH) i el GREM que s'adreça als alumnes de Primària i Secundària dels centres educatius de Catalunya, amb la voluntat d'apropar-los a la realitat dels infants i adolescents malalts; el material didàctic *365 batecs*⁴, una proposta de l'Obra Social Sant Joan de Déu i el GREM que s'adreça a la ciutadania amb l'objectiu de sensibilitzar envers la salut mental, discapacitat intel·lectual, infància hospitalitzada i sense llar, entre d'altres.

³ Vegeu: <https://www.acpeah.org/sites/default/files/related/final%20oposat.pdf>

⁴ Vegeu: <https://solidaritat.santjoandedeu.org/ca/sensibilitzacio/educasjd/materials-educatius/>

Han estat moltes les experiències que he tingut amb l'ApS, les sinèrgies que aquest fet ha propiciat amb persones, entitats i serveis que a dia d'avui encara formen part de la meva xarxa i, que van incentivar que l'any 2015 m'animés a posar fil a l'agulla a un projecte que somiava des de feia temps, presentar una proposta de tesi doctoral a la universitat.

Coneixia alguns dels projectes que es desenvolupaven a la Universitat de Vic Universitat Central de Catalunya (en endavant, UVic-UCC) i sabia que no hi havia una proposta institucionalitzada de l'ApS en el context de la universitat, així que vaig decidir presentar un projecte que tingués per finalitat proposar un model d'institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC.

Cal remarcar que durant els anys de desenvolupament de la tesi, la meva vinculació amb l'ApS i altres entitats, centres i/o projectes ha seguit més viu que mai: he estat vinculada a la xarxa d'universitats catalanes i ApS, al Centre Promotor d'ApS i fent formacions arreu del territori català. Aquesta participació activa amb l'ApS ha fet aportacions intrínseques a la recerca i, és per aquest motiu que es desenvolupa un apartat concret a la fase de recollida de dades per explicar-ho detalladament. També s'adjunta un recull de tot el material elaborat, des del 2015, per desenvolupar les formacions en ApS⁵.

La universitat és un espai d'innovació i recerca, un món d'idees i de projectes, moltes vegades criticat i acusat d'estar lluny de la realitat que l'envolta. La Universitat és l'espai de l'excel·lència acadèmica i lloc de naixement de nous educadors i mestres, també la zona de construcció i deliberació de les noves tendències de transformació educativa. No obstant la seva tasca no pot quedar-se en l'academicisme, en la formació de professionals; sinó que s'ha de fer responsable també d'educar envers la societat i el context en què aquests es trobaran.

⁵Vegeu:https://sites.google.com/d/1XRO4D-z5cXxYIGNQivgjOL2oMN4EYuhD/p/1jf_bJumnY84EUej9DNeHkrl7H9rCppCH/edit

Quan la força de dos rius s'ajunten, augmenta la força dels seus cabals; això mateix passa quan es fusionen projectes d'ApS i la Universitat. La meua experiència personal, el propi testimoni del que ha despertat en mi tenir oportunitats d'ApS a l'àmbit universitari i la vocació de lluitar per una educació inclusiva, transformadora, social i equitativa han estat l'impuls per presentar aquest projecte de tesi.

Per dibuixar el camí de la tesi, vaig trobar necessari conèixer què s'havia investigat sobre ApS en el marc universitari. Fent una revisió d'algunes de les últimes recerques realitzades entorn l'ApS i l'educació superior, trobem que en els darrers anys han estat investigats per diferents mirades a nivell nacional.

A continuació relacionem exemples de tesis doctorals que estudien la incorporació de l'ApS a les universitats. Totes elles mostren, no únicament l'interès pel tema, sinó també la necessitat de noves recerques que permetin avançar en la institucionalització, en els vincles entre ApS i universitat, en la fonamentació pedagògica, la seva transversalitat i la seva pràctica.

La tesi de Jesús Gil (2012) *“El Aprendizaje Servicio en la enseñanza Superior: una aplicación en el ámbito de la educación física”*, dirigida per la Dra. Odet Moliner i Dra. Rafaela García, de la universitat Jaume I de Castelló, fa un repàs al panorama Internacional d'ApS, també a nivell nacional i finalment centra la seva recerca en l'ApS i la formació de mestres d'educació física. Dos anys més tard, Alejandro Sotelino (2014) escriu la tesi *“Aprendizaje Servicio en las universidades gallegas: Evaluación y propuesta de desarrollo”*, tesi doctoral dirigida pel Dr. Miguel A. Santos Rego i per la Dra. Mar Lorenzo Moledo, de la universitat de Santiago de Compostela. Aquesta investigació es fonamenta i relaciona teòricament amb el concepte de ciutadania i ApS, ens aporta la visió de l'evolució actual i detalla una revisió a nivell legislatiu de la universitat i de l'Espai Europeu d'Educació, així com el propi model i estatuts de les universitats gallegues. Per la seva part, Héctor Opazo (2015) escriu la tesi *“Experiencias de aprendizaje-servicio en la formación del profesorado, un estudio de caso”*, una tesi doctoral dirigida per la Dra. Pilar Aramburuzabala, de la Universitat Autònoma de Madrid. Aquesta investigació teoritza i fonamenta l'ApS i l'educació universitària, nacional i internacionalment i

s'especialitza en comprovar l'eficàcia i idoneïtat d'incloure l'ApS com a recurs pedagògic al llarg de la formació de docents, en concret a dues titulacions de la Facultat de Formació de Professorat i Educació de la Universitat Autònoma de Madrid. Al mateix temps, Monike Gezuraga (2014) escriu la tesi *“El Aprendizaje-Servicio en la Universidad del País Vasco: en el camino hacia su institucionalización”*, dirigida per la Dra. Beatriz Malik i tutoritzada per la Dra. Belén Ballesteros, de la Universitat del País Basc, s'enfoca teòricament en la definició, etapes, orígens i bases pedagògiques de l'ApS, fa un repàs a l'Espai Europeu d'Educació Superior tot vinculant-lo amb l'ApS i finalment aporta l'ingredient de la Responsabilitat Social a la Universitat (RSU) i aproximacions a fases de la institucionalització de l'ApS. Durant el mateix any, Laura Campo (2014) escriu la tesi *“Aprendizaje Servicio y educación superior. Una rúbrica para evaluar la calidad de proyectos”*, dirigida pel Dr. Miquel Martínez, de la Universitat de Barcelona, fa un anàlisi profund de l'ApS en el context de l'Espai Europeu d'Educació Superior, la responsabilitat social de les universitats, l'avaluació educativa i finalment proposa un model de rúbrica per avaluar la qualitat dels projectes d'ApS.

Les recerques mencionades aporten reflexions, estratègies i marc institucional pel que fa a l'ApS i l'Educació Superior. Han estat destacades per encaixar amb la proposta de tesi que es presenta i per les temàtiques que ocupen cadascuna d'elles, ja que analitzen processos d'institucionalització i estan ubicades a l'àmbit universitari durant el mateix període de temps. En el nostre cas, volem integrar l'ApS de forma institucionalitzada a la UVic-UCC, analitzar quin és el model que més li encaixa segons la seva estructura i necessitats socioeducatives de l'entorn i teixir-ho en un marc conceptual basat en la responsabilitat social de la Universitat, el concepte d'ApS i els processos d'institucionalització.

Com he assenyalat, a l'inici d'aquesta presentació s'ha explicat la meua trajectòria personal en format d'història de vida; no es pot entendre la motivació del desenvolupament de la tesi sense explicar-ne els seus inicis i vinculacions personals, que en el fons, són el motiu i el sentit de tot plegat. Atenent a tot això, la tesi s'estructura en quatre parts diferenciades que descrivim a continuació.

La primera part de la tesi, **marc conceptual**, presenta la teoria des d'on s'emmarca la recerca que, a la vegada, està dividit en tres capítols vinculats als tres conceptes clau que s'articulen al llarg de tota la tesi: responsabilitat social de la universitat (D'ara en endavant: RSU), l'Aprenentatge Servei i la institucionalització de l'ApS a la universitat.

Segons Miles i Huberman (1994) es pot definir el marc com una eina gràfica o narrativa que explica les principals qüestions que s'estudiaran i les possibles relacions entre elles.

Hem volgut donar una significació concreta als elements conceptuals: transversal, central i interseccional.

- El concepte transversal: la RSU.
- El concepte central: l'ApS.
- El concepte interseccional: la Institucionalització de l'ApS a la universitat.

En el primer capítol, *el concepte transversal: Responsabilitat Social de les universitats*, descrivim el concepte de responsabilitat social i el definim segons alguns autors que l'han vinculat com una de les funcions de la institució universitària. L'anomenem transversal perquè, d'alguna manera, és l'eix que travessa de forma perpendicular al llarg de tota la recerca. En el segon capítol, *el concepte central: Aproximació al significat d'Aprenentatge Servei*, presentem el concepte d'ApS, els dinàmismes bàsics, pedagògics i organitzatius que se'n despleguen i les seves arrels històriques. L'anomenem central perquè el concepte d'ApS és el sentit nuclear i puntal de la recerca: és la llavor d'on tot neix. Per últim, en el tercer capítol, *el concepte interseccional: la institucionalització de l'ApS a la universitat*, presentem el concepte d'institucionalització vinculat a l'ApS i a la universitat des de les veus del professorat, estudiantat, entitats socials i la pròpia institució. L'anomenem concepte interseccional perquè en ell hi interpel·len totes les veus, hi conflueixen tots els camins i es construeix a partir d'aquesta multimirada.

La segona part, **Investigar l'Aprenentatge Servei a la UVic-UCC**, correspon a la descripció del disseny i desenvolupament de la recerca i està organitzada en sis capítols. En el primer capítol, *preguntes i objectius*, es descriu la finalitat de cada una de les etapes de la tesi, especificant el què es vol investigar. El segon capítol,

enfocament metodològic i ètic de la recerca, descriu el paradigma educatiu on s'emmarca la investigació, el mètode i metodologies d'investigació, és a dir, el com s'ha dut a terme la recerca. El tercer capítol, *el context de la recerca*, especifica el lloc on s'ha dut a terme la recollida de dades, és a dir, l'on de la recerca. El quart capítol, *instruments, tècniques i eines de recollida de dades*, detalla la manera i el disseny dels instruments de recollida d'informació i es justifica l'elecció dels que s'han utilitzat. El cinquè capítol, *la mostra de les veus*, presenta informació sobre quines han estat les veus de la recerca i la seva representació. Per últim, en el sisè capítol, *anàlisi de dades i les seves dimensions*, presentem les agrupacions i categories que hem utilitzat per poder agrupar i analitzar les dades recollides.

La tercera part, **recollida i anàlisi de dades**, correspon al recopilatori de les veus i la organització i anàlisi de les dades obtingudes. Aquesta tercera part es divideix en sis capítols, un per a cada veu protagonista. La veu de l'estudiantat; del professorat; de la institució; de les entitats i centres educatius; de persones expertes i altres veus.

La quarta part, **resultats de la recerca**, fa referència als productes que s'han derivat de tota la investigació i s'organitzen en dos capítols. En el primer capítol, *L'informe*, descrivim el pla d'acció estratègic per implementar el model d'institucionalització de la UVic-UCC. En el segon capítol, *Pla formatiu d'Aprenentatge Servei a la UVic-UCC*, detallem l'estratègia i pla formatiu que s'escau en el context de la universitat per acompanyar el procés d'institucionalització.

La cinquena part, **conclusions i perspectives de futur**, fa referència a les reflexions i discussions finals en relació als objectius i preguntes d'investigació, les aportacions de la recerca i les debilitats i perspectives de futur.

I

Marc conceptual

“[...] los seres humanos, en tanto que son personas, han de poseer unas cualidades, unas virtudes, que pongan de manifiesto su “humanidad”. Y la moral –o la ética– no es sino el conjunto de virtudes o la reflexión sobre ellas: la serie de cualidades que deberían poseer los seres humanos para serlo de veras y para formar sociedades igualmente “humanas”. “

Victoria Camps, 1990

1. Marc conceptual de la recerca

La primera part de la tesi correspon al marc conceptual i a l'aprofundiment dels conceptes més rellevants que ens han permès vertebrar i articular el procés de recerca per tal de donar resposta a les preguntes i als objectius de la investigació. Els tres grans capítols conceptuals sobre els quals se sustenta el projecte són: la responsabilitat social de les universitats, l'Aprenentatge Servei i la institucionalització de l'ApS a la universitat.

1.1. El concepte transversal: Responsabilitat Social de les universitats

Hi ha nombrosos conceptes que relacionem amb la idea de RSU: projecció social, extensió universitària, relacions amb la comunitat, compromís social, etc. Aquests conceptes, que podrien encabir-se amb la definició de la RSU, van estretament lligats a la idea d'equitat i igualtat d'oportunitats que ha d'oferir la universitat.

A la conferència “Declaració mundial sobre l'Educació Superior en el segle XXI: visió i acció” del 1998, la UNESCO indica la importància i la línia de treball perquè l'Educació Superior fortifiqui les seves funcions de servei a la comunitat. En especial, ha de millorar els seus objectius pel que fa als problemes de la societat relacionats amb l'analfabetisme, la pobresa, la integració, les malalties, el canvi climàtic, entre d'altres. Assenyala també que la metodologia més indicada per fer-ho no hauria de ser parcel·lada i s'hauria d'analitzar des d'una mirada holística i transdisciplinària.

La responsabilitat social, essent un concepte lligat a l'Educació Superior, interpel·la a l'àmbit universitari pel que fa a la seva implicació social i ciutadana. Per a aconseguir-ho, la universitat no ha de formar únicament en les disciplines acadèmiques, sinó que ha de fomentar també l'aprenentatge ètic, tant en l'àmbit professional com en l'individual (Martínez, 2008).

En aquesta orientació, cal recordar que, Tapia (2006) afirma que l'ApS és una proposta que encaixa de forma perfecta en la concreció de la responsabilitat social

de les universitats pel seu objectiu comú en l'eliminació de problemes socials i necessitats de l'entorn.

Tradicionalment, podem enfocar i atribuir-li a la universitat tres grans missions: la docent, la de recerca i la d'extensió o transferència. Des de la mirada conscient d'imaginar la universitat com l'*Olimp del coneixement*, la RSU ha esdevingut el pont inexcusable per aproximar la universitat a la realitat i les necessitats de la seva comunitat més pròxima.

Adela Cortina (2001) fa un recull del significat de capital social i el presenta vinculat a l'ApS fent palesa la idea que les relacions i la cooperació social, així com la reciprocitat i la confiança mútua són cabdals a l'hora d'entendre aquesta manera d'educar, posant l'accent amb la qualitat que ofereix l'ApS a aquest capital social i incrementant valor a les relacions entre les mateixes entitats de la comunitat.

“Destacaremos las que tienen calidad como las que generan capital social aquel tipo de asociaciones que encarnan los valores de una ética cívica que potencian la autonomía, igualdad y solidaridad de sus miembros”.

(Cortina, 2001, p. 98)

La RSU, també, pot definir-se com la capacitat que té la universitat de difondre i posar en pràctica un conjunt de principis i valors generals i específics per mitjà de quatre processos claus: gestió, docència, investigació i extensió, segons Domínguez (2009).

En aquest sentit es fa referència al compromís social que han d'assumir les universitats:

“Compromiso que tiene la institución de difundir y poner en práctica un conjunto de conocimientos y valores en la formación profesional, en los procesos de investigación, innovación y proyección social, funciones que deben estar enfocadas a la solución de problemas sociales”.

(Arana, Duque y Vargas, 2008, p. 68)

Per altra part, la responsabilitat social demana atendre a un triple enfoc (Gáete, 2011):

- a) Analitzar l'impacte del que fa la universitat pel que fa a accions.
- b) Revisar la contribució del que fa la universitat en relació al debat necessari i reflexió per aconseguir una societat més sostenible i justa.
- c) Desenvolupar un eix que aconseguixi dimensions ètiques i morals de la vida en societat .

D'acord al que s'ha exposat, departaments, facultats i universitats, des de la responsabilitat social, assumeixen dos grans compromisos: el tècnic i el moral. El primer, té la finalitat de formar professionals competents amb la societat i, el segon, aporta capacitat per assumir lideratge amb la societat, una influència constructiva a la comunitat que té una dimensió ètica. En aquest sentit, la formació universitària esdevé fonamental en promoure aprenentatges ètics i el bé comú. En concret, segons Colby et al. (2003), les persones que surten graduades han de dur incorporats intrínsecament els coneixements i capacitats intel·lectuals, al mateix temps que aquests han de quedar traçats per la positivitat i responsabilitat de posar el seu gra de sorra més enllà de la individualitat; fent alguna cosa per les seves comunitats.

L'etern debat de la universitat vist com a *temple del saber* i la universitat al servei de les exigències del mercat és doncs una balança que costa equilibrar. Per una banda tenim la base per on s'ha fonamentat sempre la idea de la universitat de l'educació superior (excel·lència acadèmica) i, per altra banda, tenim la responsabilitat que té la universitat de respondre a les necessitats del seu entorn, deixar de ser un món aïllat per formar part de la comunitat.

En el cas que ens ocupa en aquesta recerca centrada en la institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC, aquesta universitat, i la seva entitat titular, la Fundació Universitària Balmes (UVic-UCC/FUB), entenen la RSU com la dimensió ètica que la institució ha de tenir com a objectiu i, que ha de promoure en la seva activitat diària,

més enllà de les seves obligacions legals. Implica una gestió responsable de l'impacte de la seva activitat educativa, investigadora, laboral i mediambiental i l'establiment d'un diàleg amb la societat per tal de millorar l'activitat acadèmica i impulsar el desenvolupament humà sostenible.

Aquesta manera d'entendre la RSU posa l'accent en el servei de la comunitat, la societat i el país, i es concreta en:

- un govern participatiu i transparent, amb verificació externa dels resultats,
- una gestió efectiva i eficient dels recursos disponibles,
- un ensenyament que fomenti els valors personals, professionals i ciutadans dels nostres estudiants,
- una recerca i transferència de coneixement al servei del desenvolupament de l'entorn territorial, social, empresarial i institucional,
- un compromís amb la cultura i el desenvolupament sostenible que transmeti el nostre patrimoni tant cultural com ambiental a les generacions futures.

Més enllà del compliment de les obligacions legals, que la mateixa universitat dona per descomptat, la institució afirma que assumeix responsabilitats, en la mesura de les seves possibilitats, de millora del nivell de benestar de tots els actors que formen la Universitat –estudiants, personal d'administració i serveis i personal docent i investigador–, i de la societat que l'acull i de la qual es beneficia, i vol fer-los partícips de la seva labor formativa i de la seva investigació per al millorament global.

1.2. El concepte central: aproximació al significat d'Aprenentatge Servei

En aquest subapartat farem referència al concepte central de la tesi: Aprenentatge Servei. En primer lloc, passejarem per les seves arrels històriques i, d'aquesta manera, podrem entendre sota quins paradigmes ha nascut l'ApS. Seguidament, definirem com l'entendem i des de quina mirada, quines són les característiques i

finalitats, quins són els seus dinamismes bàsics, pedagògics i organitzatius. Per últim, detallarem i focalitzarem l'ApS a la universitat.

1.2.1. Fonaments teòrics de l'Aprenentatge Servei, les arrels.

A continuació situarem com s'ha anat gestant l'ApS al llarg del segle XX, els seus fonaments i orientacions més pràctiques. L'objectiu no és fer un estudi teòric profund, sinó que a partir d'altres estudis ja realitzats n'extreurem les idees principals per poder identificar alguns dels seus antecedents i principis pedagògics.

L'ApS no es pot considerar com una aportació aïllada de cap autor o autora en concret, més aviat, l'hauríem d'entendre com una concreció de reflexions i experiències que arriben de tradicions pedagògiques varies i moviments de renovació educativa de finals del segle XIX i primera meitat del segle XX i que coneixem com l'Escola Nova.

El nom i concepte de l'ApS, tal i com el coneixem actualment, neix als Estats Units a mitjans del segle XX. William James, filòsof i professor de psicologia americà, va proposar l'any 1906 que el servei civil a la societat podia ser "l'equivalent moral de la guerra". Es parteix d'una posició pacifista indiscutible que rebutja la guerra com una dedicació indesitjable que hauria de desaparèixer de la història de la humanitat; es reconeix també que el militarisme, durant molt temps, ha estat una via per inculcar en els joves certs valors desitjables com: servir, sentit de pertinença, valentia, cooperació, etc. i es proposa que per seguir desenvolupant aquests valors per vies diferents a la guerra podria establir-se un servei civil que permetés sentir-se orgullós de si mateix i útil a la societat. La idea de canviar la guerra pel servei ha inspirat moltes propostes de voluntariat, entre les quals hi podem trobar l'ApS.

En el mateix context americà, el pensament pedagògic de John Dewey (1859-1952) aporta principis bàsics que ens ajuden a entendre els pilars de l'ApS, entre els quals destaquem el *Principi de l'activitat associada amb projecció social*. Amb aquest principi Dewey es refereix a dues necessitats fonamentals: la necessitat que l'educació parteixi de les necessitats reals dels protagonistes basada amb la cooperació entre iguals i adults, i la necessitat que l'activitat ha d'estar dirigida cap a

la comunitat, que tingui una utilitat social i d'aquesta manera garantir que les persones joves s'integrin de forma plena a la societat.

John Dewey ens fa una aportació relacionada amb l'experiència, d'aquí el lema *learning by doing*, on ens deixa clar que ell no concep l'aprenentatge sense vivència. Quan s'aprèn mitjançant l'experiència s'aconsegueix una interiorització, comprensió i connexió amb sentit. També reivindica l'experiència com a motor de l'aprenentatge i afirma que el pensament té el seu origen en un neguit, una situació problemàtica que impulsa a la persona a buscar-ne la solució.

Correlacionat amb l'ApS, l'estratègia vol vincular en tot moment l'aprenentatge amb l'experiència a la realitat i, juntament amb un procés de reflexió, aconseguir la consciència dels conceptes i competències acadèmiques amb el que han experimentat, *l'aprendre fent*. Dewey ens parla sobre el pensament reflexiu i com aquest influeix a l'hora d'aportar significat a les coses. Per nosaltres, un element clau en projectes d'ApS és la reflexió, que no només s'ha de tenir en compte com a indispensable sinó que s'haurien de calendaritzar i evidenciar moments i trobades per dur-la a terme (individualment o de forma grupal, de manera escrita o oral) d'una forma conscient i intencionada.

La pedagogia marxista d'Anton S. Makarenko (1888-1939) proposa la idea que el treball és el motor de la formació humana. La seva experiència amb adolescents inadaptats el condueix a relacionar el treball productiu i la col·lectivitat com la base dels bons resultats formatius. La relació educativa afectiva és, per Makarenko, un element indispensable perquè les persones joves s'impliquin de manera significativa en les necessitats del seu entorn. Makarenko aporta a l'actual concepte d'ApS la idea de pedagogia activa i col·lectiva amb dimensió social.

Baden Powel (1857-1941), considerat com el pare de l'escoltisme, ens deixa un moviment, una pedagogia i uns valors que recorden a alguns dels ingredients de l'ApS. El propòsit educatiu i de servei estan presents en els inicis del moviment escolta, com el seu lema "sempre llest per servir"; la idea que per fer el bé és indispensable instruir-se, observar i reflexionar. En les seves bases de projecte, menciona el valor o disciplina que s'ha de desenvolupar, el servei que s'ha de realitzar per adquirir-la i la formació i/o preparació que han de fer. Aquí veiem

confluències entre la formació i el servei als altres, denominadors comuns amb l'ApS.

Célestin Freinet (1896-1966) ens encamina cap a la participació d'infants i joves. L'autor defensa que no hi ha aprenentatge sense que els educands siguin capaços d'actuar en els medis en què participen. Defensa el templeig, l'experiència, l'activitat i l'espontaneïtat com ingredients clau en l'aprenentatge. Relaciona el procés d'investigació científic amb el procés d'aprenentatge, i defensa que si l'educació funcionés més com el procés de recerca aconseguiríem contextos educatius més estimulants i motivadors.

Paulo Freire (1921-1997) destaca com a un dels autors més rellevants de la pedagogia crítica i l'educació popular. D'entre la seva filosofia i manera d'entendre l'educació, trobem aspectes relacionats amb els criteris i característiques de l'ApS. Freire destaca la importància que té la llibertat en l'individu, dient que l'obtenim de l'educació que ens permet pensar per nosaltres mateixos i de manera crítica sobre el que ens envolta, i construir així les nostres pròpies idees. Avui dia, anomenat competències i habilitats per la vida, l'ApS és una metodologia on part dels aprenentatges es cristal·litzen en l'esperit crític que vol desenvolupar als i a les joves. Educadors i educands treballen junts per desenvolupar una visió crítica del món on viuen. En la seva pedagogia, Freire també aporta èmfasis a l'eix transversal de l'ApS, és a dir, a la unió de la teoria i la pràctica amb un procés de conscienciació ètica. Segons l'autor, ha estat sempre una unió inseparable ja que la pràctica sense la teoria la definia com activisme i la teoria sense la pràctica era considerada per l'autor com alguna cosa sense sentit ni aplicació real.

Totes les pedagogies presentades comparteixen una mateixa filosofia i s'allunyen d'idees com: l'aprenentatge segmentat i parcel·lat, la mecanització dels coneixements i sabers o la carència de la reflexió en la pràctica; per postular-se en línies educatives on l'alumnat és el centre de l'aprenentatge, les relacions entre iguals o la inclusió educativa.

1.2.2. *Aprentatge Servei, el concepte*

A continuació presentarem el concepte d'ApS, quina és la idea global i el denominador comú que presenten diferents especialistes amb la temàtica. Serà el punt de partida conceptual per consensuar la mateixa idea a tots els lectors/es del que s'entén per Aprentatge Servei.

Roser Batlle (2010), en el marc d'una formació, compara l'ApS amb un descobriment i no amb un invent. Això ens ajuda a comprendre que tenim dades de les primeres vegades que se li va posar nom a la idea que coneixem com a aprendatge servei, però això no significa que en èpoques anteriors es realitzessin projectes i propostes d'aprentatge servei sense necessitat de denominar-ho. La idea de descobriment ens enllaça amb la data de la primera vegada que es va sentir el nom d'aprentatge servei. Va ser als voltants de l'any 1967, als Estats Units, anomenat pels autors William Ramsay, Robert Sigmon y Micheal Hart, quan es descriu un projecte de Tennessee que vinculava estudiants, docents i organitzacions (Tapia, 2005).

Com veurem més endavant, l'ApS combina elements bàsics que de ben segur s'han topat molt abans que en tinguem documentació datada. De totes maneres, la seva enginyeria i innovació no es troba amb els elements del seu ADN, sinó amb la manera com es coordinen, combinen i articulen (Puig, et. al. 2006).

En cada país i context s'ha denominat aquesta idea pedagògica de maneres diferents. Per una banda, des del Centro Latinoamericano de aprendizaje y servicio solidario (d'ara en endavant: CLAYSS) en diuen *Aprendizaje y Servicio Solidario* i l'entenen com un projecte educatiu solidari protagonitzat activament pels estudiants, articulat intencionadament amb els continguts d'aprentatge (Tapia, 2000). Als Estats Units, per altra banda, des del National Youth Leadership Council (d'ara en endavant: NYCL) en diuen *Service learning* i la seva definició rau en aconseguir un aprendatge vivencial i basat en projectes que impulsi els interessos acadèmics i les passions dels estudiants cap a la resolució de les necessitats reals de la comunitat. El procés és un cicle d'investigació centrat en l'aprenent, que obliga a les persones joves a respondre preguntes com: Quines són les veritables necessitats

de la meua comunitat? Quines són les causes fonamentals d'aquestes necessitats? Com, on i de qui puc obtenir més informació? Com puc contribuir a una solució?

La definició del concepte també agafa matisos diferents en funció dels autors: Jacoby (1996) defineix l'aprenentatge servei com un estil educatiu basat en l'experiència on l'estudiantat es compromet a realitzar activitats que relacionen les necessitats personals i socials fomentant l'aprenentatge dels estudiants.

Una altra definició ens la proporciona Andrew Furco assenyalant que:

“El aprendizaje-servicio pretende comprometer a los individuos en actividades que combinan Servicio a la comunidad y aprendizaje académico. Dado que los programas de aprendizaje-servicio normalmente están radicados en cursos formales, la actividad de servicio habitualmente se basa en los contenidos del currículum que se enseñan.”

(Furco 2002, p. 25)

Les diferents aportacions destaquen, com a elements significatius de l'ApS, la participació i el compromís de l'estudiantat, les necessitats de la comunitat i l'aprenentatge vivencial mitjançant projectes i experiències.

En el marc de la nostra investigació ens referirem a la idea de l'ApS entesa com:

“L'aprenentatge servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo. L'aprenentatge servei és, doncs, un projecte educatiu amb utilitat social”.

(Puig, Batlle, Bosch, 2006, p. 22)

Aquesta definició ens aproxima a una sistematització dels elements essencials que ha de tenir una proposta educativa per ser considerada aprenentatge servei: necessitat, aprenentatge, servei. Les pràctiques d'ApS es triangulen amb aquests tres eixos on la participació activa de l'alumnat és considerada la interseccionalitat de les mateixes (Furco,2007; Puig 2009; Tapia, 2001).

“L’ApS resol la fragmentació entre l’experiència pràctica de servei a la comunitat i la formació de coneixements, habilitats i actituds” (Batlle, 2013, p. 21).

Però dins de quin calaix el posem? És una metodologia educativa? Un programa? una estratègia didàctica? Una proposta educativa?

Es pot considerar que l’aprenentatge servei és, alhora, un mètode, un programa i una filosofia i una forma de participació política (Puig, 2006). Aquesta aportació ens convida a reflexionar sobre la complexitat d’aquesta filosofia educativa i manera d’entendre l’educació. Cal dir que, les milers d’experiències d’aprenentatge servei també són punts de partida per definir el concepte, ja que ens aporta la realitat i la posada en escena viva on conjuguen tots els elements que hem presentat anteriorment.

1.2.3. Dinamismes de l’Aprenentatge Servei

Profunditzarem en les característiques pedagògiques de l’ApS a través de la presentació dels dinamismes i elements indispensables que recull la rúbrica per l’autoavaluació i la millora dels projectes d’aprenentatge servei (J. Puig, X. Martín, L. Rubio, J. Palos, M. Gijón, M. de la Cerda, M. Graell, 2014).

Els dinamismes s’organitzen en tres grans blocs tal i com la imatge demostra:

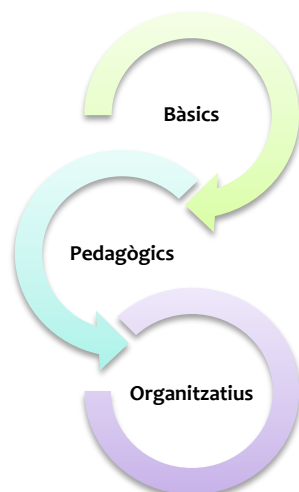


Figura 1. Agrupament dels dinàmiques de l'Aprenentatge Servei. Font: Elaboració pròpia⁶

- Els dinàmiques bàsics, aquells que són indispensables perquè una proposta educativa pugui ser considerada aprenentatge servei.
- Els dinàmiques pedagògics, aquells que nodreixen el projecte d'elements que aporten sentit i qualitat educatiu.
- Els dinàmiques organitzatius, que aporten funcionalitat i ingredients relacionats amb la coordinació, xarxa i reciprocitat.

A continuació, amb les aportacions de tots aquests autors i autores, la coneixença d'experiències i la formació rebuda per experts en la matèria, definirem cadascun dels dinàmiques ja que és indispensable per conèixer tot l'engranatge que hi ha darrera una proposta educativa d'aprenentatge servei. S'han tingut en compte, de manera central, les aportacions del Centre Promotor de l'Aprenentatge Servei, i la Xarxa d'Aprenentatge Servei de les Universitats Catalanes, el GREM, entre d'altres.

Dinàmiques bàsics:

Fan referència a les necessitats, al servei, al sentit del servei i als aprenentatges. Acullen el nucli neuràlgic de les experiències d'ApS.

⁶ Aquesta tesi aporta un número elevat de figures i taules d'elaboració pròpia, per no fer-ho repetitiu només s'anomenarà la font d'autories externes.



Figura 2. Dinàmiques bàsics de l'Aprenentatge Servei

Les necessitats són situacions de carència, injustícia o dificultat detectades a la realitat i que conviden a promoure accions per combatre-les. Són el punt de partida dels projectes ja que és el motiu pel qual es desplega tota l'estratègia. Quan parlem d'aquest dinamisme ens hi referim com a necessitats socials que l'alumnat ha de poder abordar. Perquè aquest dinamisme sigui el més òptim possible, la participació de l'alumnat amb la pròpia detecció i anàlisi de la realitat ha d'estar-hi present. De fet, que el propi estudiant prengui consciència de les carències també hi tindrà un impacte directe en la seva implicació, sentit del servei i motivació.

Algunes preguntes que ens ajuden a dinamitzar aquests elements estan recollides a la Guia o de la Xarxa d'Aprenentatge Servei de les Universitats Catalanes (2019, p.8)⁷:

Quina necessitat es vol cobrir amb el projecte?

Quines entitats hi treballen?

Quins espais poden organitzar per donar a conèixer les necessitats de les entitats socials?

Quines poden ser les aportacions dels estudiants?

Com poden implicar-se en la diagnosi de necessitats?

El servei és el conjunt d'accions que es dissenyen i desenvolupen per aconseguir pal·liar i/o combatre les necessitats socials. El servei es pot classificar segons els

⁷ Tots els apartats de preguntes tenen l'autoria de la Xarxa d'Aprenentatge Servei de les Universitats Catalanes (2019).

àmbits on aquests es desenvolupen: acompanyament a la formació, ajuda propera a les persones, relació intergeneracional, medi ambient, participació ciutadana, conservació del patrimoni cultural o projectes de cooperació. Les tasques que es dissenyen en el marc del projecte poden concretar-se en diferents formats segons la intencionalitat: sensibilitzar, denunciar, intercanviar coneixement, etc.

Quan volem avaluar el servei d'un projecte, ens fixarem en la quantitat d'activitats dissenyades per combatre la necessitat o necessitats socials, la manera com s'han detectat, la qualitat d'aquestes accions i la seva temporalitat en el marc del projecte.

Les preguntes que ens ajuden a planificar el servei són:

Quines tasques de servei poden desenvolupar els estudiants?

Es tracta d'un servei que es fa individualment o en grup?

Quina durada té el servei i quan es fa?

Qui és el referent de l'entitat per a la realització i el seguiment del servei?

El sentit del servei és un dinamisme que fa referència a la presa de consciència de l'estudiant sobre el significat i l'impacte que tenen les accions de servei; quina és la seva utilitat a l'entorn, quin és el seu impacte, com millora la comunitat gràcies a aquest projecte i com és de necessari el compromís real ja que les accions tenen conseqüències a la realitat. Aquest dinamisme es defineix com a transformador, a l'escala de la rúbrica, quan aconsegueix donar resposta a la necessitat i, a més a més, aconsegueix una consciència plena per part dels estudiants de la transformació que ha esdevingut, i poden analitzar-ne amb qualitat l'assoliment dels objectius establerts des d'un inici.

L'aprenentatge es relaciona amb l'adquisició de coneixements, habilitats, competències, valors, etc. que es generen a partir del desenvolupament del projecte. És tasca dels educadors tenir la previsió d'aquells aprenentatges que s'hauran d'adquirir a partir de la pràctica. Està clar que en la majoria de les ocasions aprenem altres coneixements que no estaven previstos i més, si el nostre escenari

és la pròpia realitat però, per una bona qualitat del projecte ja s'han de tenir clars els objectius d'aprenentatge en la fase del disseny del projecte. Les activitats i exercicis que es dissenyen poden tenir multituds d'accents, poden ser activitats cooperatives, de recerca, de pràctica directa, d'observació i anàlisi, etc.

Parlem d'un aprenentatge innovador quan l'alumnat fa una recerca a la comunitat on realitzarà el servei, el rol del professorat és de guia i acompanyant i deixen espai perquè hi apareguin nous resultats d'aprenentatge.

Algunes preguntes que ens guien per planificar els aprenentatges (en el marc universitari):

Com es vincula el projecte a l'assignatura, al curs, al grau (assignatura, TFG, pràctiques...)?

Quins aprenentatges haurien de desenvolupar els estudiants al llarg del projecte?

Quines competències transversals es poden desenvolupar?

Quines de caràcter específic?

Dinamismes pedagògics:

Fan referència a la participació, al treball en grup, a la reflexió, al reconeixement i a l'avaluació. Els dinamismes pedagògics engloben els ingredients formatius de les propostes educatives.

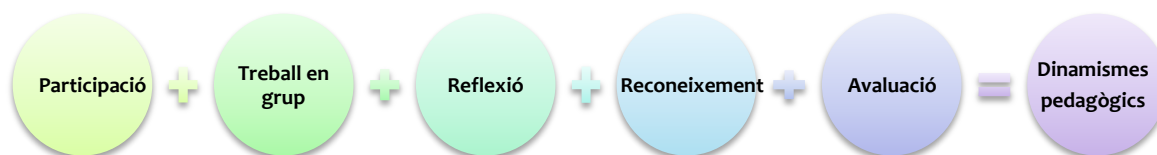


Figura 3. Dinamismes pedagògics de l'Aprenentatge Servei

La participació es refereix a la relació que es produeix mitjançant la pràctica i repercuteix en la motivació del grup cap a l'activitat i el protagonisme que assumeix al llarg del procés (Hart, 1997; Trilla i Novella, 2001).

Així doncs, és l'element que ens dona informació de com, on, quan intervé l'alumnat al llarg del projecte i fa preguntar-nos:

L'alumnat participa en totes les fases del projecte?

De forma consultiva?

Prenen decisions?

L'estudiantat col·labora amb l'organització?

Un dels indicadors que avalua aquest dinamisme és la implicació de l'alumnat amb les diferents fases del projecte (disseny, desenvolupament i avaluació/tancament).

El treball en grup és la manera com s'agrupa l'alumnat i les relacions que s'estableixen en la pràctica de les activitats. Les activitats en sí poden ser grupals o individuals però parlem de treball en grup quan imaginem una visió més holística del desenvolupament del servei. Parlem d'aquella ajuda entre iguals i de la idea que aproxima De la Cerda (2013) sobre l'ajuda mútua, l'aprendre en i de tots, l'intercanvi d'opinions i perspectives com a suma d'aprenentatges, les relacions interpersonals, etc. Es construeix una idea de treball conjunt que millora les activitats de servei, fa que la pràctica sigui més real i la fa més significativa. Es denomina treball en grup expansiu quan avaluem una pràctica d'aprenentatge servei on l'alumnat passa a formar part de l'engranatge de la institució receptora del servei i s'implica com un membre més, obert a noves incorporacions amb un objectiu comú.

La reflexió és aquell procés metacognitiu que ajuda a prendre consciència dels aprenentatges que s'han esdevingut de la pràctica, permet profunditzar i sobretot fer més transferibles i duraders els coneixements.

“La reflexió permet analitzar les emocions que ens ha generat l'experiència, així com mirar críticament la realitat i donar sentit cívic al conjunt de l'activitat” (Dewey 1989, citat per Rubio i Escofet 2017, p. 24).

La reflexió ha d'estar present en els projectes d'aprenentatge servei per entendre i analitzar el sentit del servei que estem fent i optimitzar el màxim possible l'aprenentatge que s'esdevé. Tanmateix, a partir de la reflexió, aconseguim anar

més enllà de l'activisme i/o voluntariat per comprendre que el que fem té un impacte en els altres i en nosaltres mateixos. Quan analitzem un projecte on aquest dinamisme funciona de manera òptima, estem parlant d'una reflexió productiva, pensada i present en totes les fases del projecte ja que els ítems a analitzar són diferents en cadascuna de les etapes; la reflexió ha de ser contínua, connectada, desafiant i contextualitzada (Eyler, Giles i Schmiede, 1996). Pensem també en productes realitzats per l'alumnat que ens ajudin a avaluar el grau de reflexió que s'ha aconseguit i en espais on sigui el mateix alumnat que exposi (reproduir i transferir) resultats i/o productes realitzats en el desenvolupament del projecte. Alguns exemples són el diari de camp, l'obra de teatre, el debat sobre un conflicte, la presentació pública, entre d'altres.

Les preguntes que ens ajuden a plantejar la reflexió són:

Quins moments i espais per a la reflexió preveu el projecte?

Quines estratègies es pretenen utilitzar per afavorir i sistematitzar el procés reflexiu?

Què cal tenir en compte per fer el seguiment d'aquest procés reflexiu?

Amb quins materials i recursos es compta?

El reconeixement és el moment i/o moments on es retorna a l'alumnat l'agraïment en la implicació de la pràctica. Són espais pensats, planificats i amb una intenció pedagògica clara: fer conscienciar a l'estudiantat de l'impacte que ha tingut el seu servei a l'entitat i a les persones que la conformen, a la comunitat i a la pròpia institució educativa. Mitjançant el reforç positiu aconseguim cristal·litzar les competències, els valors, les emocions que se n'han desplegat i reconeixem de forma pública els beneficis que s'han obtingut gràcies al servei. És el moment on poden assentar-se bé els coneixements perquè el professorat ha informat que les activitats s'han desenvolupat correctament, l'entitat i les persones que reben el servei han comunicat que estan contents i que els hem ajudat, i l'administració pública (des d'un ajuntament a un equip directiu) també fa públic i visible tot l'esforç i els resultats obtinguts i se'n desplega un valor cívic afegit.

En l'àmbit universitari, el reconeixement de la pròpia institució educativa podria venir donat pel reconeixement de crèdits, en format de nota, de reconeixement públic per part del rectorat, per la tramitació d'un certificat, etc.

Algunes preguntes que ens ajuden a guiar el reconeixement són:

On podem reconèixer a les persones participants en el projecte?

Quin és el valor atribuït a la participació en aquests projectes en termes de crèdits?

Quins criteris i instruments es preveuen usar per avaluar a l'estudiantat?

Quina documentació és necessària per fer efectiu aquest reconeixement?

L'avaluació ha de permetre analitzar, valorar i reorientar l'acció educativa per així poder prendre les mesures necessàries per garantir que tot l'alumnat assoleixi les competències previstes. Sanmartí (2020) descriu l'avaluació com un procés per recollir i analitzar informació que ens ha de permetre situar-nos on estem en funció dels objectius d'aprenentatge i, poder emetre un judici de valor per prendre decisions i continuar. L'avaluació ha de permetre reajustar el procés, en el cas de l'aprenentatge servei ha de regular el procés d'ensenyament aprenentatge i també l'impacte i desenvolupament de la pràctica i el servei. Així doncs, l'avaluació serà un element clau per poder obtenir informació (alumnat i professorat) del nivell d'assoliment de les competències i coneixements i del grau d'assoliment dels objectius del servei. L'aprenentatge servei és el desplegament d'un projecte complex, així doncs, parlarem també d'avaluació de qualitat si l'entenem com l'analogia d'un GPS que s'encén des del moment en què dissenyem el projecte: des d'on partim?, què volem aconseguir?, quines són les necessitats?, on hem d'arribar?, com ho podem fer?, es reactiva durant el desplaçament: on som?; què hem aconseguit fins aquí?, hem de reubicar-nos?, hem d'afegir parades al nostre trajecte? i, per últim, ens ha d'avisar que hem arribat a la destinació i ens ha de retornar un retroacció de com ha anat el viatge en relació a la seva previsió, què hem aconseguit, com ho hem fet, com podríem millorar-lo, etc. Tot això, amb uns instruments i espais d'avaluació conjunta que compaginin l'avaluació individual, l'autoavaluació i la coavaluació.

En conclusió, per parlar d'una avaluació conjunta i de qualitat, parlarem d'una avaluació planificada, present en totes les fases del projecte, on hi ha una participació activa de l'alumnat en tot el procés i on rebem retroalimentació per part de tots i totes (l'alumnat, l'entitat i les persones que l'integren, la institució educativa i el professorat).

Dinamismes organitzatius:

Fan referència al partenariat i la consolidació. Són dinamismes que tracten els aspectes burocràtics, logístics, institucionals de l'ApS.

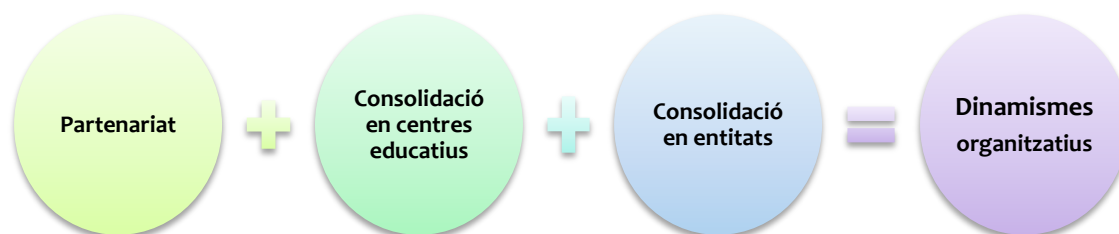


Figura 4. Dinamismes pedagògics de l'Aprenentatge Servei

El partenariat és la triangulació mínima d'un acord entre entitat social (portadora de l'oportunitat de servei i necessitats socials) i agent educatiu (institució educativa amb l'aportació de l'alumnat i el procés d'aprenentatge, en el cas que plantejem, la universitat). Si l'estructura mínima per desenvolupar un projecte d'aprenentatge servei és partir d'una necessitat social, realitzar un o varis serveis a la comunitat i el desplegament d'aprenentatge, necessitem que els vèrtex del triangle vagin relacionats, coordinats i articulats. El partenariat és aquesta relació, gestió, elaboració conjunta del projecte, participació de tots i totes amb els rols establerts i pactats, presència i implicació en tots els moments i fases del projecte amb les responsabilitats i funcions que s'han establert conjuntament. La idea d'un partenariat de qualitat va relacionada amb la participació de totes les organitzacions implicades en totes les fases del projecte: des del disseny conjunt, el desenvolupament, tancament i celebració conjunta. És l'aprendre de tothom i la suma de la saviesa que conté cada membre del projecte (institució i persones).

Algunes de les preguntes que ens hauríem de formular per guiar l'establiment del partenariat:

Amb quines entitats es pot dur a terme el projecte?

Com establir el primer contacte?

Quins han de ser els principis d'aquesta col·laboració?

Com determinar un procés de seguiment conjunt al llarg del projecte?

La consolidació es defineix com el procés que es genera entre centres educatius i entitats i que passa per fases progressives de difusió i acceptació dels projectes (tots i totes hem de creure i estar d'acord amb el que es realitzarà), la seva avaluació (element indispensable per poder valorar el nivell d'assoliment dels objectius) i la seva incorporació en el sí de l'organització i identitat del centre. És un procés que ha d'aconseguir establir l'ApS com a cultura de centre i entitat, que formi part de la manera d'entendre l'educació i la interacció amb la comunitat. Els elements que poden tenir una confluència directa amb aquest procés de consolidació són el context social, les línies metodològiques i principis, els equips docents i professionals, l'organització, els recursos, la quantitat o l'impacte dels projectes (Furco, 2003).

La consolidació per part de la universitat ha de formar part del model formatiu, la revisió de reglament i el reconeixement. Per incloure l'aprenentatge servei en els documents institucionals, a més, s'ha de garantir el pressupost, la incorporació d'un espai de seguiment i l'avaluació dels projectes, així com programes formatius pel professorat, entre d'altres.

Per part de les entitats, la consolidació forma part de l'ideari, la cultura i la manera de funcionar de l'entitat. Els projectes es recullen en les seves programacions i plans, té un rol d'agent educador amb l'alumnat i ofereix recursos pel seu desplegament, per exemple.

Finalment, com a fotografia global i a mode de síntesi, es presenten tots els elements que configuren els ingredients que qualsevol proposta d'ApS hauria d'integrar; tenint en compte que cada un d'ells es poden analitzar de forma precisa. L'anàlisi de cada dinamisme dóna informació dels punts forts i febles del projecte i permet la revisió per millorar-ne la qualitat.



Figura 5. Dinamismes de l'Aprenentatge Servei

Per finalitzar amb l'apartat del concepte central, ens cal fer unes aportacions teòriques sobre com han de confluïr i combinar-se aquests elements bàsics, pedagògics i organitzatius perquè tinguin sentit metodològic. Com ja hem esmentat anteriorment, posar en pràctica un projecte d'aquestes característiques és complex i demana una estructura amb fases concretes. A continuació incorporem un resum general dels moments d'un projecte d'ApS (Fuentes, 2014a), que facilita la posada en marxa del pla d'acció i l'estructuració i organització del mateix:

ABANS	<p>Detecció de necessitats. Seleccionar les que puguin ser cobertes pels estudiants d'acord amb els estudis que estan fent (avaluació inicial). Connectar l'acció que s'ha de dur a terme amb els continguts curriculars (relacionar teoria amb pràctica). Planificar l'acció en col·laboració.</p> <p>En planificar l'acció i les tasques, hem de tenir preparat un espai per a la improvisació amb vista a situacions que no havíem previst que s'esdevinguessin i que poden fer-nos replantejar objectius, continguts i metodologies.</p>
DURANT	Reflexionar sobre l'acció o accions que s'estan duent a terme (avaluació formativa).
DESPRÉS	Reflexionar sobre el procés. Avaluació sumadora multifocal a tres nivells: – De l'impacte en la formació personal, afectiva i en valors dels estudiants – dels aprenentatges adquirits; – del servei prestat.

Taula 1. Resum dels diferents moments d'un projecte ApS. Font: Fuertes, 2014a

És cabdal tenir en compte les fases que proposa l'autora, amb cada un dels dinàmiques de l'ApS com a elements indispensables en el projecte. Així doncs, l'inici ha d'estar tenyit pel diagnòstic de les necessitats, que implica definir el problema, prendre decisions, definir el tema i focalitzar-se en un objectiu determinat que servirà per a centrar el treball amb la flexibilitat necessària per adaptar-nos al context (Fuertes, 2014a). Seguidament, vincular curricularment la necessitat amb les competències i el pla d'estudis, al mateix temps que es dissenyen les activitats i tasques que donaran espai al servei; unes accions que han de quedar temporitzades i que han de donar resposta als objectius plantejats. Tot seguit, mantenir els espais individuals i col·lectius de reflexió amb eines i estratègies definides i ben dissenyades per assegurar la connexió entre la teoria i la pràctica. Per últim, l'espai de tancament, valoració, avaluació des d'una mirada holística i concretant des de cada un dels agents participants.

1.3. El punt interseccional: la institucionalització de l'ApS a la universitat

Aquest apartat aporta la mirada a: un recull del principal marc normatiu que convida i valida la presència de l'ApS a l'àmbit universitari, els espais curriculars on es pot incorporar l'ApS a la universitat, les veus de l'ApS i, finalment, presenta el concepte que ocupa la finalitat de la tesi i que es dibuixa com el punt d'interseccionalitat del marc conceptual, el concepte de la institucionalització i les veus que la configuren.

Les aportacions normatives mostren el canvi de paradigma educatiu cap al desenvolupament de competències professionals i transversals i aconseguen un trenat amb sentit dels tres pilars i/o missions de la universitat. S'observa que les propostes d'ApS en contextos d'educació superior i, en concret, a la universitat, són propostes que cal situar en el marc d'un model formatiu d'universitat que procura combinar l'aprenentatge acadèmic i la formació per a una ciutadania activa en temps real (Martínez, 2008).

Existeixen varis documents marcs normatius (nacionals i internacionals) que avalen, conviden i proposen realitzar dins el món universitari metodologies, projectes i estratègies que permetin la participació de l'estudiant a la comunitat per tal de fomentar la responsabilitat social de les universitats. A continuació presentem alguns d'aquests documents que permeten vincular l'ApS amb la missió de docència i la dimensió ètica tot cristal·litzant-ho amb l'encaix curricular i els objectius educatius de la institució:

Organisme	Títol del document	Any	Contingut
L'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES)	Declaració de Berlín (2003)	1998	Ha permès plantejar la concreció de pràctiques de responsabilitat social que s'han anat estenent progressivament i on hi tenen un gran encaix les propostes educatives d'aprenentatge servei. Es concreten competències que fan referència a elements socials i ètics.

Ministeri d'Educació i Formació Professional	Estatut de l'Estudiant Universitari	30 de desembre de 2010	Article 64.3 del Reial Decret “Les universitats han d'afavorir la possibilitat de realitzar el pràcticum [...] en projectes de cooperació [...] De la mateixa manera han d'afavorir pràctiques de responsabilitat social i ciutadana que combinin aprenentatges acadèmics en les diferents titulacions amb prestació de servei en la comunitat orientat a la millora de la qualitat de vida i la inclusió social (p.25).
Ministeri d'Educació i Formació Professional	Estratègia universitat: 2015: La responsabilitat social de la universitat i el desenvolupament sostenible	2015	Concepte de RSU que aporta funcions als vicerectorats com: “Promueven actividades de servicio a la sociedad, así como la proyección social de sus actividades en colaboración con otros agentes. Ofrecen servicios encaminados a mejorar la calidad de vida de los distintos colectivos durante su paso por la Universidad. Establecen cauces de colaboración y asistencia a la sociedad a través de diversos temas como la solidaridad, el voluntariado [...] (p.207).
Ministeri d'Educació i Formació Professional	Reial Decret 1027/2011 MECES	2011	Article 6. Nivell de Grau: “c) tener la capacidad de recopilar e interpretar datos e informaciones sobre las que fundamentar sus conclusiones incluyendo, cuando sea preciso y pertinente, la reflexión sobre asuntos de índole social, científica o ética en el ámbito de su campo de estudio”. Article 7. Nivell de Màster: “c) saber evaluar y seleccionar la teoría científica adecuada y la metodología precisa de sus campos de estudio para formular juicios a partir de información incompleta o limitada incluyendo, cuando sea preciso y pertinente, una reflexión sobre la responsabilidad social o ética ligada a la solución que se proponga en cada caso”.
Comissió de Sostenibilitat de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE)	Institucionalització del Aprendizaje-Servicio como estrategia docente dentro del marco de la Responsabilidad Social Universitaria para la promoción de la	2015	“ el grupo de trabajo de Sostenibilización curricular de la CADEP propone la institucionalización del ApS en las universidades españolas para impulsar la sostenibilización curricular, contribuir al desarrollo de una sociedad más justa y mejorar los aprendizajes académicos y sociales que favorecen el desarrollo competencial de los estudiantes” (p.3).

	Sostenibilidad en la Universidad ⁸		
Universitat de Barcelona	Pla Marc Horitzó 2020	2008	“Desenvolupar la implicació social i ciutadana de la UB, per tal d’assolir un paper més important en la creació d’opinió en la societat, impulsar pràctiques docents que combinin aprenentatge acadèmic amb servei a la comunitat (aprenentatge-servei), i promoure la cultura” (p. 21).
Universitat Rovira i Virgili	Pla Estratègic de la Tercera Missió	2009	Competència 5. “C5. Comprometre’s amb l’ètica i la responsabilitat social com a ciutadà/ana i com a professional”.

Taula 2. Recull d’alguns documents normatius vinculats amb l’ApS i l’Educació Superior

Aquests exemples despleguen un marc normatiu sobre la incorporació del treball per competències. La idea que la universitat i, en extensió, tota institució educativa ha de treballar per i amb la comunitat, ens ajuda a incorporar pedagogies actives com l’ApS en les arquitectures de les assignatures. De totes maneres, el moll de l’os passa per aconseguir que propostes educatives com l’aprenentatge servei formin part del model formatiu de les universitats si realment volem que siguin eines pel desenvolupament de la RSU, entre altres objectius educatius i socials.

Una mirada del panorama universitari català permet constatar, a través de la Xarxa d’Universitats Catalanes d’Aprenentatge (d’ara en endavant, ApS(U)CAT), com es concreta el marc normatiu i com s’articulen i treballen escenaris conjunts com l’elaboració de guies pedagògiques que serveixin com a fites per marcar camins a l’hora de desenvolupar l’ApS a la universitat.

La Xarxa ApS(U)CAT es crea a partir de l’interès del professorat, de diferents universitats catalanes, per aplicar aquesta proposta educativa a les seves classes i promoure la recerca conjunta en aquest camp. La necessitat de compartir experiències docents, resultats i reptes, fa que, a poc a poc, es formalitzin trobades

⁸ Vegeu: <https://www.crue.org/wp-content/uploads/2020/02/2.-APROBADA-INSTITUCIONALIZACION-ApS.pdf>

i intercanvis. D'ençà de l'any 2015, s'estableix una jornada anual de treball i formació.

En aquest apartat farem referència als espais on podem incorporar l'ApS a la universitat. L'ApS es pot incorporar a tot l'àmbit del pla d'estudis universitari, en la seva definició ja ens quedava clar que no podia prescindir d'un aprenentatge acadèmic. *La guia 0: Fer aprenentatge servei a la universitat (ApS(U)CAT, 2019)* fa un recull de les possibilitats d'incorporacions de l'ApS en el marc universitari i, de forma sintetitzada, es presenten a continuació:

a) *Incorporació de l'ApS a les assignatures*

Les assignatures i matèries són un dels espais on el personal docent pot incorporar el seu projecte d'aprenentatge servei. Pot ser una assignatura obligatòria o optativa, s'ubica a aquelles hores de treball autònom que requereixen els crèdits de les assignatures o deixant espais de les hores lectives, la persona docent és responsable de correlacionar-hi els continguts i competències que s'hi desplegaran, com s'avaluarà, com es farà el seguiment, etc. També s'ocuparà del disseny de les activitats de servei juntament amb l'entitat i l'alumnat i en deixarà constància al pla docent de la matèria (per exemple, com una de les metodologies d'aprenentatge que es duren a terme). Hi ha la possibilitat que realitzi el projecte d'aprenentatge servei tot l'alumnat matriculat a l'assignatura o només una part i, per tant, hi hagi més d'una opció de projecte/treball per la resta d'alumnes. Un altre matís que el professorat pot escollir és si aquest projecte es desenvoluparà de forma individual o per grups. Podem trobar algunes activitats d'aprenentatge a les aules (reflexives i consultives o de compartir l'experiència) i altres que es realitzen amb interacció directa a l'entitat.

Un exemple⁹:

Facultat	Assignatura	Entitat/s	Necessitat i servei	Aprenentatge
Filologia	Obligatòria: Llengua	AFANOC Susoespai	Cal millorar les habilitats	Continguts clau com: fomentar

⁹ Els exemples d'aquest apartat s'han extret del llibre: Rubio, L. i Escofet, A.(Coords.). (2017). *Aprendizaje Servicio (ApS): Claves para su desarrollo en la universidad*. Editorial Octaedro.

	Catalana I	FECEC Esplais Associació El Turó Càritas	lingüístiques dels infants i joves que hi participen. Reforcen les habilitats i ofereixen un servei directe a les funcions que ja tenen les entitats	l'expressió escrita o potenciar l'ús lingüístic a partir d'activitats més motivadores que vagin més enllà de les normes i la gramàtica.
--	------------	---	---	---

Taula 3. Exemple d'ApS a les assignatures

b) Incorporació de l'ApS a les pràctiques

Les pràctiques són un espai curricular universitari pensat per entrar a la realitat, observar-la i comprendre-la des d'una mirada d'aprenentatge aplicat. Quan aquestes pràctiques es duen a terme intervenint en el marc d'unes necessitats socials i fent un servei a la comunitat, comportant així una millora amb la intervenció, parlem de pràctiques en metodologia d'aprenentatge servei.

Podem trobar-nos que l'entitat ofereix a l'estudiant un espai d'anàlisi perquè pugui ser un mateix qui detecti necessitats o bé que sigui la mateixa entitat que presenti propostes d'intervenció arran d'una necessitat. Així doncs, l'alumnat durà a terme activitats pràctiques a partir d'un pla d'actuació conjunt amb els seus tutors/es. La memòria de pràctiques és llavors l'espai escrit on constarà tot el que l'estudiant ha realitzat, la seva reflexió, aprenentatge i avaluació.

Un exemple:

Facultat	Assignatura	Entitat/s	Necessitat i servei	Aprenentatge
Farmàcia	Pràctiques tutelades i assignatura: promoció de la salut	Centres Cívics Escoles Instituts	Desinformació relacionada amb aspectes de la Salut i millorar estils de vida. Proposta formativa concreta (material didàctic, jocs, etc.	Promoció de la salut

Taula 4. Exemple d'ApS a les pràctiques

c) *Incorporació de l'ApS al Treball de Final de Grau (TFG) i Treball de final de Màster (TFM)*

Ambdues propostes acadèmiques i curriculars, quan estan desenvolupades des de la modalitat de l'ApS significa que estan pensades com a proposta d'acció. Són propostes que prèviament s'han hagut de coordinar amb entitats socials amb la finalitat de resoldre i/o millorar una problemàtica social, una necessitat.

L'essència d'un TFG o un TFM rau en la recerca i l'anàlisi de la teoria aplicada a un camp concret: quan es dissenya des de la mirada ApS incorpora de forma *sine qua non* la intervenció pràctica davant un neguit social. Aquesta proposta pot néixer d'una tasca prèvia docent elaborant una relació de propostes d'acció amb entitats concretes i pactades i presentar-les a l'equip docent d'últim curs, o que sigui el mateix estudiantat que, en espais com el practicum o la seva experiència personal i laboral detecta necessitats socials i proposa una intervenció per donar-hi resposta. Aquesta tipologia de TFG o TFM demana que l'estudiantat faci un treball col·laboratiu estret amb l'entitat i en faci un retorn de resultats.

Un exemple:

Facultat	Assignatura	Entitat/s	Necessitat i servei	Aprenentatge
Economia i Empreses	TFG	FETS (Finances Ètiques i Solidàries)	Investigació sobre la promoció de les finances ètiques. Per exemple, l'anàlisi del perfil de client de banca ètica.	El banc i finances ètiques com alternativa viable al sistema financer tradicional.

Taula 5. Exemple d'ApS al TFG

d) *Incorporació de l'ApS en projectes transversals amb reconeixement de crèdits*

Proposta que s'ofereix a tot l'estudiantat i que cada universitat o facultat dissenya i pensa en funció de la línia pedagògica i de responsabilitat social que la defineix. Queden molt ben vinculades a les competències transversals i solen estar coordinades per persones que operen des d'un servei o oficina de la pròpia universitat. Té un enfocament extracurricular i es desenvolupen des del voluntariat.

Un exemple:

Facultat	Entitat/s	Necessitat i servei	Aprenentatge
Educació Coordinació: Oficina d'ApS UB	Fundació Servei Solidari	Acompanyament a joves amb alt fracàs escolar i contextos vulnerables. Mentoria social	Competències vinculades al futur professional, acompanyament a l'escolaritat i la relació educativa.

Taula 6. Exemple d'ApS des de la transversalitat

e) *Incorporació de l'ApS en projectes interdisciplinaris*

Els projectes interdisciplinaris són una oportunitat per construir entorns d'aprenentatge innovadors a través de connexions a situacions que afavoreixen la integració d'elements per construir coneixement i transferir-lo (OECD, 2017). Aquest tipus de proposta ofereix una mirada sistèmica i holística d'uns estudis que aconsegueix una mirada global de la futura professió mentre es fa un servei a la comunitat. A banda del tret identitari d'innovació educativa, aquest tipus d'incorporació de l'ApS també integra espais de creativitat i flexibilitat: tipus d'agrupament de l'alumnat, treball cooperatiu, anàlisi des de diferents mirades, entre d'altres. També convida a treballar en equip al professorat que té l'oportunitat d'incorporar la seva assignatura en un sentit més ampli i pertinent pensant en la qualitat educativa.

Un exemple: "Compartir idees. La universitat va a l'institut."

Facultat	Entitat/s	Necessitat i servei	Aprenentatge
Conjunt: Educació, Dret, Infermeria, Filologia, etc.	Consorti d'Educació de Barcelona	Temes d'interès pels joves detectats pel professorat dels instituts. Conferències-taller.	Temes generals relacionats amb els seus estudis. Formació en oratòria i dinàmiques participatives.

Taula 7. Exemple d'ApS des de la interdisciplinarietat

Aquestes vies d'incorporació de l'ApS són necessàries però no poden quedar estipulades com a iniciatives aïllades d'una assignatura, d'un TFG o d'un projecte

d'interès individual, cal que formin part d'un projecte d'universitat que institucionalitza l'ApS. La recerca que hem realitzat aporta elements per a desenvolupar aquest procés d'institucionalització.

Fins ara hem parlat de la presència de la RSU i l'ApS a les normatives, així com de les formes com es poden traduir les disposicions en pràctiques formatives. Juntament amb això, un aspecte central és la consideració de les veus de l'ApS o, dit d'una altra manera, el paper de les persones i serveis protagonistes de l'ApS i, per tant, els indispensables en el procés de recollida de dades de la recerca. Mireia Esparza i Victoria Morín (2017) en fan una descripció testimoniada de cada una de les veus de l'ApS:

1) *La veu del professorat*

La pràctica docent del professorat va lligada de forma intrínseca en el qüestionament de les metodologies emprades a l'aula, de la relació educativa amb l'alumnat, de les demandes de la societat i del sistema educatiu. Des dels seus inicis s'ha incorporat l'ApS com a metodologia que respon a la innovació docent. Pel professorat és una manera d'arribar, de forma òptima, a la resolució de reptes educatius com són: la personalització dels aprenentatges, el desplegament de metodologies globalitzadores, la inclusió educativa, la motivació de l'alumnat en el propi procés d'aprenentatge, entre altres.

El recull de testimonis que recullen Esparza i Morín (2017) posen l'accent en aspectes com:

- L'autenticitat del binomi teoria i pràctica: l'ApS ofereix al professorat l'oportunitat real d'oferir aprenentatge mentre es fa un servei a la comunitat (*aprendre fent*).
- La creació de complicitats docents: les propostes interdisciplinàries interpel·len la necessitat de co(construir) entre el mateix col·lectiu i això convida a possibilitats educatives de més qualitat i fomenten el treball cooperatiu entre el professorat.
- El valor afegit de l'alteritat té un significat diferent: fer docència alhora que incentives que l'estudiantat faci alguna cosa pels altres.

El professorat és, doncs, una veu indispensable per la institucionalització de l'ApS, com agents d'impuls de projectes i incentivadors de propostes innovadores.

2) *La veu de l'estudiantat*

L'estudiantat ofereix la mirada motivadora de voler aproximar-se al context real i pròxim laboral dels estudis que està realitzant.

El recull de testimonis que recopilen Esparza i Morín (2017) posen l'accent en aspectes com:

- La metacognició: la presa de consciència i reflexió que fa l'estudiantat del propi aprenentatge.
- La participació activa: el convenciment que poden prendre decisions en les diferents fases del projecte.
- La retroalimentació: els projectes d'ApS donen l'oportunitat de fer retroalimentació contínua a l'estudiantat i això els aporta confiança i més possibilitats d'aprenentatge significatiu.
- Treball cooperatiu: l'entrenament de competències transversals que empoderen a l'estudiantat i els aporta eines indispensables pel seu futur professional.
- Aprenentatge actiu i autorealització: es genera un sentiment d'autoconeixement i millora la baixa de l'autoestima en veure i viure experiències positives d'èxit.

L'estudiantat és una de les veus indispensables com a receptor de l'aprenentatge i motor de canvi cap a la millora de la societat i l'entorn.

3) *La veu de les entitats*

Les entitats tenen varies motivacions per participar en projectes d'ApS, però en podríem destacar la finalitat social que tenen els projectes i, per tant, aconseguir abordar necessitats socials amb l'ajuda de l'estudiantat, crear xarxa més enllà de les pròpia comunitat i fer lligams amb institucions diferents com la universitat i fer-se visibles davant de diferents contextos.

El recull de testimonis que presenten Esparza i Morín (2017) posen l'accent en aspectes com:

- La confiança mútua: les entitats veuen l'estudiantat com a reals ajudants per resoldre situacions complexes de la realitat. Hi ha el convenciment que amb la col·laboració de l'estudiantat les entitats poden oferir un servei de més qualitat.
- Estimulador de canvi: l'oportunitat d'incorporar projectes d'ApS ofereix a les entitats espais nous de debat pedagògic i organitzatius.
- Reconeixement: l'estipula un agraïment als objectius assolits, un retorn de resultats i l'obertura de mirada més enllà de la pròpia.
- Agent educatiu: permet un rol nou a les entitats, la possibilitat d'interferir en la formació de l'estudiantat i d'aquesta manera oferir-los una visió més real i enriquida de la futura professió.

Les entitats i la comunitat són doncs una de les veus indispensables per la seva visió de context i necessitats reals, el punt de partida de qualsevol projecte d'ApS.

4) *La veu de la institució*

Quan parlem de la veu de la institució parlem de persones, de càrrecs i de serveis de la universitat. Per posar-ne alguns exemples, ens referim a: rectorat, coordinacions, vicerectorats, oficines de serveis a l'estudiantat, departaments, facultats, etc.

El recull de testimonis que aporten Esparza i Morín (2017) posen l'accent en aspectes com:

- Tret identitari: que la institució faciliti l'ApS li aporta una línia pedagògica concreta, amb uns valors i una manera d'entendre l'educació particulars.
- Oportunitat per vincular la RSU: aporta evidències reals de la implicació amb la comunitat i les necessitats de l'entorn.
- Filosofia educativa: l'ApS a la universitat aporta resultats d'èxit educatiu que van lligats a l'aprenentatge actiu i significatiu, dos ingredients elementals per l'educació de qualitat.

A l'hora d'institucionalitzar l'ApS per la seva aportació en la facilitació del procés i dels engranatges necessaris, una de les veus indispensables és la de la institució. En el marc normatiu, els criteris referents a les vies, les maneres com concretar l'ApS en les pràctiques formatives, així com les veus, són elements necessaris per dissenyar el procés d'institucionalització de l'ApS en contextos universitaris. Però, què entenem per institucionalització? Què ens diu aquest concepte?

La idea que Furco (2008) planteja davant del que hauria de ser una proposta institucionalitzada de l'ApS engloba conceptes com la sostenibilitat, la flexibilitat, la pràctica resilient i recolzada.

Una pràctica institucionalitzada incorpora la sostenibilitat de les seves propostes per poder avaluar-les, millorar-les i incorporar-les com elements nuclears dins els plans d'estudi. Una pràctica institucionalitzada ha de ser flexible i resilient davant dels canvis i els imprevistos que genera treballar directament amb la realitat de l'entorn per poder recrear els projectes.

Una pràctica institucionalitzada incorpora el recolzament de totes les persones i serveis de la institució, ja sigui a nivell pressupostari, organitzatiu, de reconeixement, etc.

“La metodología de Aprendizaje-Servicio está consolidada en la educación universitaria de otras regiones del mundo, donde no sólo se desarrollan proyectos, sino que existen estructuras dentro y fuera de la universidad que dan soporte y promueven estas acciones. En nuestro país, se trabaja el Aprendizaje-Servicio en un número considerable de universidades públicas y privadas de nuestro entorno, y se están dando los primeros pasos en la institucionalización de esta metodología en algunas universidades. Según Furco (2009) el ApS poco a poco deja de ser un conjunto de iniciativas individuales para pasar a convertirse en prácticas institucionalizadas apoyadas en estructuras más estables (CRUE, 2015. p. 3)”.

Com hem pogut veure a l'apartat del marc normatiu, CRUE (2015) publica i valida la importància de la institucionalització de l'ApS com estratègia i metodologia docent en la línia de la RSU. Aquesta declaració d'intencions anima i motiva a moltes

universitats a començar un procés d'institucionalització i/o definició estratègica per iniciar-ne el procés. Un dels referents estatals en aquest procés seria la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, que ocupa un apartat específic en la fase de recerca de la tesi.

El procés de recollida de dades de la nostra recerca s'ha inspirat amb la rúbrica d'autoavaluació per la institucionalització de l'ApS a l'Educació Superior, que va ser publicada per primera vegada al 1998. Presentem la versió adaptada i revisada pel mateix Furco l'any 2003.

La rúbrica de Furco és un instrument que té per objectiu avaluar el grau d'institucionalització de l'ApS en un context d'Educació Superior, així doncs, ens dóna informació sobre aquells elements i fases clau que s'haurien de tenir en compte a l'hora de voler començar un procés d'institucionalització.

El que es presenta a continuació són les dimensions i factors considerats elements clau per la institucionalització i les seves etapes; doncs han estat part del full de ruta desenvolupat en el disseny del recull de dades i per tant ens aporta un marc conceptual del que entenem per pràctica institucionalitzada.

La rúbrica d'autoavaluació conté cinc dimensions i cada dimensió inclou una relació d'elements que la caracteritza:

Dimensió	Elements
1. Filosofia i missió de l'ApS	<ul style="list-style-type: none"> - Definició de l'ApS - Pla estratègic - Alineació amb la missió institucional - Alineació amb els esforços de la Reforma d'Educació
2. Implicació i recolzament dels docents en l'ApS	<ul style="list-style-type: none"> - Sensibilització i coneixement de docents - Implicació i recolzament de docents - Lideratge de docents - Incentius i reconeixement a docents
3. Implicació i recolzament de l'estudiantat en l'ApS	<ul style="list-style-type: none"> - Sensibilització i coneixement de l'estudiantat - Oportunitats per l'estudiantat - Lideratge de l'estudiantat - Incentius i reconeixement a l'estudiantat
4. Participació de la comunitat, entitats i centres	<ul style="list-style-type: none"> - Sensibilització i coneixement de la comunitat (entitats i centres)

	<ul style="list-style-type: none"> - Entesa mútua - Lideratge i veu de la comunitat i/o entitat pública.
5. Recolzament institucional a l'ApS	<ul style="list-style-type: none"> - Entitat coordinadora - Entitat dissenyadora de Polítiques - Equip o personal - Recursos i pressupost - Recolzament administratiu - Avaluació i assoliment d'objectius

Taula 8. Dimensions i elements de la rúbrica per l'autoavaluació per la institucionalització de l'ApS a l'Educació Superior. Font: Adaptació Furco 2003

Per cada element i component s'han elaborat tres etapes segons el nivell de desenvolupament:

Etapa 1: Creació de massa crítica

En aquesta etapa es considera que hi ha l'inici del reconeixement de l'ApS i es comencen a construir les bases del suport a nivell universitari.

Etapa 2: Creació de qualitat

En aquesta etapa la universitat s'assegura que el desenvolupament de les propostes d'ApS siguin de qualitat i assegurin uns mínims validats per la institució. Més qualitat versus més quantitat.

Etapa 3: Sostenibilitat institucional

En aquesta darrera etapa la universitat ha arribat al seu procés d'institucionalització de l'ApS.

Segons les aportacions de Zlotkowski (1999), algunes de les fases o implementació dels elements poden tenir una durada llarga en el temps. Segons l'autor, els processos que contempen sostenibilitat, compromís i persistència són processos lents però profunds.

Finalment, aquesta rúbrica convida a la discussió i al diàleg entre membres de la institució per valorar els elements i fases de la pròpia universitat i d'aquesta manera arribar a la proposta d'un pla d'acció i millora. Aquest fet ens revela que l'autonomia, creativitat i adaptabilitat seran ingredients clau per cocrear la pròpia estratègia; hi intervenen molts elements en el pensament del disseny i això és un element identitari i únic.

L'avaluació està relacionada a la manera d'entendre l'ApS a la universitat i, en extensió, a qualsevol centre o institució. La manera com el mirem i entenem també interferirà en com l'institucionalitzem. Des del punt de vista de (Puig, 2009):

- L'ApS com a filosofia: entendre l'educació d'aquesta manera i vincular-la a la missió de la universitat.
- L'ApS com a metodologia: com a pedagogia d'innovació i creació.
- L'ApS com a organització: com a programa i recurs.

Una vegada compartida la mateixa idea d'entendre l'ApS, vinculat a les fases exposades a la rúbrica anterior, podem concretar unes accions marc que cal tenir en compte a l'hora d'iniciar un procés d'institucionalització. En primer lloc, detectar experiències que s'estan realitzant, també anomenat l'efecte radar; en segon lloc, detectar el professorat disposat a implementar, començar i/o millorar projectes d'ApS; en tercer lloc, confeccionar un programa i un pla d'implementació i creixement i, per últim, dissenyar un programa obert a avaluacions contínues que permetin modificar-lo i millorar-lo.

Finalment, com a síntesi, es poden establir, a nivell més transversal, algunes consideracions i mesures per la institucionalització de l'ApS:

- Vincular-lo a l'assumpció de la responsabilitat social que té la universitat amb la societat.
- Crear un programa que arribi a tota la comunitat, vetllar per la seva qualitat i incorporar-lo a la quotidianitat de la universitat.
- Relacionar i detectar la Xarxa d'entitats on poder dur a terme el servei i vetllar per la relació de confiança i corresponsabilitat (parteneriat).
- Trobar els espais acadèmics per introduir l'ApS (espais transversals als graus, màsters i doctorats, l'espai de qualsevol assignatura, l'espai en les pràctiques externes i als treballs de fi de grau o màster).
- Creació d'una oficina d'ApS (estructura organitzativa): coordinador/a, comissió tècnica, personal administratiu.
- La creació d'un Pla de difusió.
- La participació en coordinacions universitàries.

Aquests principis porten a considerar que quan parlem d'institucionalització de l'ApS estem parlant de projectes amb uns denominadors comuns. Cal assenyalar, per últim, que tota pràctica institucionalitzada forma part d'una rutina, que no és ocasional sinó que és estesa, no la vivim com a pràctica aïllada o incerta sinó que es desplega d'una forma legitimada i recolzada per la institució. Perdura en el temps, per tant, la podem millorar i avaluar i aquest fet la transforma en una pràctica resilient i de qualitat.

A continuació queda recollida la idea del que entenem per pràctica institucionalitzada i el que no, per seguir, durant tota la recerca, compartint conceptes.

Pràctica Institucionalitzada	Pràctica rutinària
Rutinària	Ocasional
Estesa	Aïllada
Legitimada	No acceptada
Esperada	Incerta
Recolzada	Feble
Permanent	Temporal
Resilient	Vulnerable

Taula 9. Elements d'una pràctica institucionalitzada. Font: Andrew Furco (2009)

Per finalitzar amb el tercer i últim apartat del marc conceptual, presentarem els elements que configuren la institucionalització de l'ApS segons Furco (2009). Segons aquest autor, no podem construir un pla d'institucionalització sense passar per: l'anàlisi de la definició i els objectius de l'ApS, fet que emmarca una idea global i mancomunada del que entenem per pràctica d'ApS; l'elaboració d'un pla estratègic que desplegui la visió a llarg termini del rol de l'ApS en el context de la institució i la seva vinculació amb la missió institucional; l'establiment de l'ApS com a vehicle i eina per assolir objectius propis de la institució; la certesa i compromís ferm per part del professorat en el desplegament de l'ApS al mateix temps que es planifiquen

estratègies per acostar a l'estudiantat el coneixement de les opcions d'ApS a la universitat i el seu rol actiu en la promoció de l'ApS en les titulacions; la creació de mecanismes que permetin i assegurin la consideració dels membres de les comunitats participants com a membres de la comunitat universitària; la incorporació d'estructures organitzatives que permetin la promoció, participació i coordinació de les activitats d'ApS a nivell polític i de personal suficient i adequat, tot plegat amb un finançament suficient; així com el reconeixement per part de la institució de l'ApS incorporant la mirada de l'estudiantat, el professorat i la comunitat.

2

Investigar l'Aprenentatge Servei a la Uvic-UCC

“Es preciso aprender a degustar los valores que, como los buenos vinos, más se aprenden por degustación que por instrucción.”

Adela Cortina, 2006

2. Investigar l'Aprenentatge Servei a la UVic-UCC

En el marc conceptual d'aquesta tesi, en primer lloc, hem presentat el concepte transversal de la recerca, la RSU. En segon lloc, s'ha presentat l'eix central de la investigació, l'ApS, i en tercer i darrer lloc, l'eix interseccional, el concepte d'institucionalització de l'ApS a la universitat.

Seguint amb el pla exposat a l'inici, a continuació identifiquem: les preguntes d'investigació, els objectius generals i específics, l'enfocament metodològic i ètic de la recerca, els instruments, les tècniques i eines de recollida de dades i finalment les dimensions i categories d'anàlisi de dades.

2.1. Pregunta i objectius

Aquesta tesi, com ja s'ha explicat anteriorment, neix de la inquietud i motivació personals per aconseguir implementar l'ApS a la UVic-UCC i dissenyar un model propi d'institucionalització d'ApS a l'educació superior.

Les preguntes que ens hem plantejat des de l'inici de la recerca són:

- Què s'ha fet d'ApS a la UVic-UCC?
- Quin nivell de coneixement de la metodologia existeix a la UVic-UCC?
- Quina és l'aplicabilitat de l'ApS a la UVic-UCC i com s'articula amb el seu model educatiu?
- Quines són les motivacions i perspectives de l'alumnat de la UVic-UCC a l'hora d'aprendre a través de l'ApS?
- Quines necessitats socio-educatives envolten la UVic-UCC?
- Quin model d'institucionalització s'adequa amb la realitat de la UVic-UCC i el seu entorn?

A partir de les preguntes s'han formulat els següents objectius de recerca. Per una part, l'objectiu general i, per l'altre, els objectius específics que contemplen el procés d'investigació i les diferents accions projectades.

Objectius de la recerca

Objectiu general

Dissenyar una proposta de model d'institucionalització de l'Aprenentatge Servei a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

Objectius específics

Diagnosi i disseny

- Cercar i llegir bibliografia relacionada amb l'ApS i l'educació superior.
- Construir l'índex del marc conceptual de la recerca.
- Cercar i detectar el nivell de coneixement entorn l'ApS dins la UVic-UCC.
- Detectar bones pràctiques de processos d'institucionalització d'ApS a l'àmbit universitari.

Recollida de dades

- Conèixer en profunditat alguna experiència d'institucionalització a l'àmbit universitari.
- Realitzar formació bàsica i especialitzada d'ApS dirigida a professorat de la UVic-UCC.
- Recollir la veu de l'alumnat envers la participació i motivació en projectes d'ApS.
- Recollir les opinions envers l'aplicabilitat d'un model d'institucionalització d'ApS de professorat i agents de l'estructura organitzativa de la UVic-UCC.
- Realitzar assessoraments a comunitats educatives que serveixin per l'autoreflexió en aquest procés.
- Recollir i conèixer les necessitats socio-educatives d'entitats i centres educatius de l'entorn de la UVic-UCC.
- Recollir les veus d'altres institucions i/o referents de l'ApS i la universitat.

Desenvolupament

- Analitzar les dades recollides per part de la veu de l'alumnat.
- Analitzar les dades recollides per part de la veu del professorat.

- Analitzar les necessitats recollides per part de la veu de les entitats i centres educatius.
- Realitzar entrevistes amb referents d'ApS i universitat.

Avaluació

- Presentar la proposta d'un model d'institucionalització a partir d'un Pla d'acció estratègic.
- Presentar una proposta de l'estratègia formativa d'ApS a la UVic-UCC.
- Sistematitzar la metodologia participativa emprada en aquesta investigació com a model innovador per a l'elaboració d'una proposta d'institucionalització de l'ApS a la universitat.

2.2. Enfocament metodològic i ètic de la recerca

En aquest apartat presentem el paradigma d'investigació, les característiques de modalitat d'investigació, i els motius que ubiquen aquesta recerca dins una investigació-acció i un estudi de cas.

Pel que fa al paradigma d'investigació, la tesi queda emmarcada dins el paradigma sociocrític. Aquest paradigma, segons Popkewitz (1988), busca comprendre i conèixer la realitat, unir la teoria amb la pràctica, analitzar les transformacions socials i buscar respostes per les necessitats que se'n detecten així com interpel·lar a les persones docents a la reflexió. Latorre (2003), entre d'altres, relaciona aquest paradigma amb la investigació de metodologia qualitativa, per la seva identitat sistèmica i amb compromís de canvi i transformació.

El caràcter de la recerca és qualitatiu ja que “se orienta el estudio de los significados de las acciones humanas y de la vida social” (Latorre et al., 2003, p. 46).

La present investigació analitza les opinions i les percepcions dels diferents membres d'una comunitat universitària i el seu entorn i, la persona investigadora “interpreta fenómenos según los valores que la gente le facilita” (McMillan i Schumacher, 2005, p. 400). Els valors que les persones faciliten en aquesta recerca qualitativa són extrets de l'anàlisi de les dades recollides de les veus de l'ApS. No obstant, aquesta recerca té, principalment, un caràcter qualitatiu, també té certs aspectes de caràcter més quantitatiu, ja que en moments concrets es centra en “los

aspectos observables y susceptibles de cuantificación de los fenómenos educativos, utiliza la metodología empírico-analítica y se sirve de pruebas estadísticas para el análisis de datos” (Latorre et al., 2003, p.45). Aquest caràcter quantitatiu parcial de la recerca té la intenció d’arribar al màxim de membres de la universitat i/o comunitat i fer una recollida de dades generals de la realitat investigada.

La investigació educativa implica la utilització d’una gran varietat d’instruments de recollida de dades (entrevista, imatges, històries, descripció de la realitat) que volen descriure fenòmens d’acord amb la significació que tenen per les persones implicades.

En aquesta orientació, Taylor i Bogdan (1986) consideren la investigació qualitativa com: "aquella que produce datos descriptivos: las propias palabras de las personas, habladas o escritas, y la conducta observable" (p.20).

Altres autors com Maykut y Morehouse (1994) o Janesicke (1994) relacionen aquest tipus de recerca amb algunes de les característiques que justificarem a continuació:

- Caràcter inductiu: la tesi engloba conclusions generals analitzades a partir de premisses particulars per entendre des d’una globalitat el que aporten totes les veus.
- Un disseny emergent: doncs els resultats s’han elaborat a partir de la informació recollida.
- Mirada holística: com a investigadora, s’ha enfocat la mirada de recerca des de la visió sistèmica, tenint en compte els escenaris i el context essent considerats com un tot, “el papel del investigador es alcanzar una visión holística (sistémica, amplia, integrada) del contexto objeto de estudio: su lógica, sus ordenaciones, sus normas explícitas e implícitas” (Miles y Huberman (1994, p. 5-8).
- Els mètodes de recollida d’informació tenen una naturalesa interactiva (entrevistes semiestructurades, grups de treball dinamitzat, entre d’altres).
- Recerca contextualitzada: la tesi recull les dades i les veus de persones, serveis i rols ubicats en una institució i el seu entorn, la UVic-UCC.
- L’anàlisi de la informació requereix, com a mínim, el mateix temps que el que ha ocupat la recollida de dades. En aquest sentit, cal dir que la fase d’anàlisi

ha estat lenta i amb alguns espais de validació per les pròpies veus, cosa que ha sumat en qualitat però també en temps.

La investigació es planteja des d'un enfocament qualitatiu que contempla diferents fases. A continuació presentem l'adaptació del quadre sobre les fases de recerca que exposa Latorre, Rincón i Arnal (2003, p. 206) en relació a la recerca qualitativa i que nosaltres (re)creem a les fases de la tesi en qüestió:

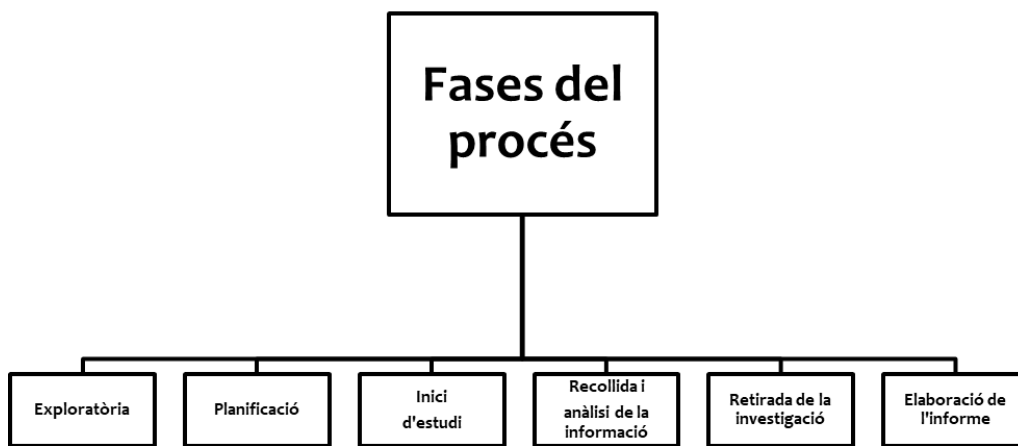


Figura 6. Fases del procés de la recerca. Font: Adaptació Latorre, Rincón i Arnal (2003)

En primer lloc, una primera fase exploratòria on es realitzen entrevistes, de caire expert, per conèixer com s'ha realitzat un procés similar en una altra institució i, on també, s'obté la fotografia de la presència de l'ApS en el marc de la UVic-UCC. Aquesta primera fase serveix com a full de ruta i guiatge per poder prendre les decisions més pertinents que es dibuixen en la fase de planificació. Seguidament, s'inicia l'estudi i, per tant, la recollida de les veus de l'ApS (alumnat, professorat, institució i entorn). Aquesta és la fase que recull tota la informació que ens servirà, un cop analitzada i interpretada, per configurar els resultats de la investigació i que es concretarà en la redacció del pla de treball i el pla formatiu per institucionalitzar l'ApS adaptat a la idiosincràsia de la UVic-UCC.

Mencionar, també, que la recerca realitzada adopta el mètode d'estudi de cas i els principis de recerca participativa i col·laborativa. No podem encaixar la recerca de la

tesi en un sol mètode d'investigació, ja que el seu caràcter participatiu i, al mateix temps, centrat en un context particular, ens convida a parlar de la combinació de les característiques de dos mètodes: l'estudi de cas i la recerca participativa.

Per una banda, l'estudi de cas no només es pot considerar una opció metodològica en si mateixa, sinó que alhora esdevé una elecció sobre l'objecte a investigar. D'aquesta manera, l'estudi de cas fa referència a “la selecció del escenari desde el cual se intenta recoger información pertinente para dar respuesta a las cuestiones de la investigación” (Rodríguez et al., 1996, p. 91).

Algunes de les característiques que defineixen l'estudi de cas interpel·len el *modus operandi* de la nostra investigació. Adelman i at (1980) el defineixen com un mètode paraigües, que engloba un recull de diferents estratègies d'investigació que analitzen informació d'un cas, d'una institució o d'un programa, entre d'altres. Justifiquem que la recerca de la tesi s'emmarca en un estudi de cas perquè la investigació analitza una institució en concret, la UVic-UCC, tot i que els resultats i, sobretot, el procés realitzat es podrà transferir a altres contextos; la proposta final dóna resposta a una institució en particular.

Stake (1998) el defineix com un mètode que s'interessa pel coneixement profund que s'adquireix sobre la indosincràcia i complexitat d'un cas singular.

A continuació destacarem algunes propietats essencials de l'estudi de cas exposades que recull Latorre i altres (2003):

- Particular: l'estudi de cas es centra en una situació i/o fenòmen particular. En el cas que ocupa la nostra recerca estem parlant de la UVic-UCC.
- Descriptiu: pretén realitzar una descripció rica i densa del fenomen objecte d'estudi. La tesi ha recollit totes les veus implicades a l'ApS per poder aconseguir una fotografia en detall de la realitat i el context investigat.
- Heurístic: aquest mètode pot oferir descobriments de nous significats, confirmar el que ja sabíem o ampliar-ne l'experiència. La tesi ha aportat noves experiències i comprensions de l'objecte d'estudi immers en un context particular, l'ApS a la UVic-UCC.
- Inductiu: a partir de la recerca s'arriba a la generalització de conceptes o idees, al descobriment de noves relacions entre els elements investigats i a la

verificació d'hipòtesis. En el nostre cas, a partir de la tesi es descobreix, s'analitza i s'interpreta l'aplicació d'una línia educativa des de totes les veus implicades de la institució. Així doncs, hem pogut comprendre la complexitat del cas en qüestió.

També volem comparar un dels objectius que, segons Ary, Jacobcs i Razavieh (1987), acompanyen les investigacions pel mètode d'estudi de cas amb l'objectiu general de la nostra tesi: diagnosticar una situació per orientar i dur a terme un assessorament, una recuperació, una acció terapèutica, una reeducació, etc. Aquest objectiu de l'estudi de cas encaixa amb el nostre de dissenyar una proposta de model d'institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC, és a dir, oferir un assessorament del pla estratègic més adequat per desenvolupar el procés.

Per altra banda, des d'una mirada global, la investigació de la tesi ha esdevingut des de la recerca participativa i col·laborativa. La recerca recull les veus de totes les representativitats de l'ApS i aquest fet es vincula directament amb un principi de democratització que ofereix aquest tipus de recerca educativa.

Parrilla (2010) ho exposa literalment: “la investigación inclusiva no puede pensarse ni desarrollarse de espaldas a las voces y necesidades de aquellos cuyas vidas están siendo estudiadas” (Parrilla, 2010, p. 173). La investigació participativa (i en alguns casos, denominada inclusiva) vincula uns valors de compromís de les persones investigadores per construir una comunitat educativa inclusiva on hi tenen cabuda les visions de tots els agents. Aquest apunt vincula directament a la manera com hem recollit les dades de la recerca, tenint en compte totes les veus de l'ApS: “la finalidad de la investigación orientada a la práctica educativa no es tanto acumular conocimientos sobre los resultados educativos y explicar o comprender la realidad, como aportar información que guíe la toma de decisiones y los procesos de cambio para la mejora de la práctica educativa (Latorre i al. 2003, p. 239).

Emmarcada a aquesta perspectiva, parlem de la investigació-acció, orientada a promoure i implementar; en canvi, a millorar la pràctica autoreflexiva, però vinculada a la investigació-acció, se'n deriva la particularitat de la investigació participativa o també anomenada col·laborativa. En són conceptes nuclears d'aquest mètode la democràcia, la llibertat, la participació, el compromís i la crítica. Hall

(1981) defineix la investigació participativa com una actitud integrada que combina la investigació social, el treball educatiu i l'acció. A la tesi es pot discernir cada un d'aquests moments amb una proposta final de pla d'acció estratègic. Boris Yopo (1981) ens ressalta la importància del diàleg en aquest tipus de recerques, entès com a eina transformadora i d'aprenentatge col·lectiu. Algunes de les tècniques de recollida de dades han estat pensades per fomentar la democràcia, el diàleg i la cocreació conjunta de coneixement enfocat a la presa de decisions; en concret les sessions de treball dinamitzades.

A continuació s'exposa un quadre on es destaquen les característiques principals de la recerca participativa recollides per Latorre (2003), abordant un recull on diversos autors que, al llarg de la història, han aportat elements per definir-la:

Caràcter democràtic	La idea d'interseccionalitat de la recerca implica aquest caràcter de presa de decisions conjuntes i la certesa de donar espais a totes les veus de l'ApS.
Participació i implicació de la comunitat	La mirada extensiva, de recollir informació més enllà de la pròpia institució ja que per la nostra tesi, la comunitat és el punt de partida dels projectes d'ApS.
La persona investigadora, un participant compromès	Un rol de dinamització i conducció dels espais de treball des de l'objectivitat, aprenent del procés i amb les responsabilitats de promoure la investigació. Relació constant entre la investigació i l'acció.
Procés col·lectiu	Es fa un incís a la importància de totes les veus amb el mateix pes, des d'una mirada horitzontal.
Caràcter qualitatiu	S'interpreten i s'analitzen els resultats recollits des d'instruments qualitius.
Situacions reals	Es prioritza la naturalitat dels contextos reals evitant artificilitats.
Interaccions actives	La participació i el diàleg han estat un element transversal al llarg de la recerca.
Avaluació cooperativa	Hi ha hagut espais planificats de validació de resultats per part de les persones participants.

Taula 10. Principis bàsics de la recerca participativa

En resum, aquesta recerca s'ha trenat des de l'enfocament d'investigació participativa, amb el recull de totes les veus i també des del mètode d'estudi de cas, focalitzat a un context en particular, la UVic-UCC.

Pel que fa a l'ètica de la recerca, abans d'aprofundir en aquest apartat, creiem oportú recordar que la paraula ètica prové d' "ethos", que significa caràcter. La primera característica que vinculem a l'ètica és que facilita el fet de forjar el caràcter. A nivell d'éssers humans ens permet graduar i donar sentit al per què de les nostres actuacions i preses de decisions, i si ho aterrem a un procés d'investigació, facilita el fet de proporcionar-li la justificació i argumentació del caràcter que ha comprès i de les decisions que s'han desenvolupat al llarg del procés. Cortina (2019), apel·la a la importància de forjar-se un bon caràcter (a la vida, i en extensió a la manera d'investigar) per actuar en funció de les predisposicions de les virtuts i excel·lències en coherència amb valors com la justícia i la felicitat. També reforça la idea que l'ètica no depèn de cada persona a nivell individual ni subjectiu, sinó que aporta el concepte de la intersubjectivitat, un diàleg entre persones per arribar a un consens del que creiem que és oportú, adequat, correcte, entre d'altres, a l'hora de prendre decisions i actuar.

Per tot això, descriurem els quatre principis i pilars que ens han acompanyat al llarg de tota la tesi per poder confirmar que hem actuat i hem pres decisions guiats per pilars ètics de la recerca, doncs en el desenvolupament d'aquesta investigació hem considerat els principis ètics que ha d'acomplir qualsevol recerca educativa (Green, Camilli i Elmore, 2006; Latorre et al., 2003; McKernan, 1999):

- El diàleg com a mecanisme per establir solucions compartides i criteris generals d'intervenció. La tesi ha tingut en compte les persones i serveis de la institució abans d'actuar i/o intervenir en la mateixa.
- La raó, per construir respostes racionals i raonades. La sensibilitat ètica per captar conflictes ètics i passar-los a problemes tècnics i l'autonomia per actuar amb llibertat i decidir en responsabilitat.

La recerca ha tingut una relació transversal i profunda amb la UVic-UCC com a institució investigada i, és per això, que també s'han tingut en compte elements com:

- Donar informació sobre qui som: la finalitat de la recerca i la finalitat del recull de dades cada vegada que se n'han recollit. S'han demanat els consentiments per accions com: les fotografies, les gravacions, entre altres.
- L'actitud d'aprendre durant tot el procés i fases de la recerca, tenint en compte:
 - El coneixement de la pròpia tasca i de la funció que té: anem a demanar informació i no a jutjar.
 - El reconeixement del coneixement de l'altre: les persones en saben de la seva realitat.
 - El reconeixement de l'ajut rebut i de la seva pertinença: ens aprofitem, ens han donat el seu temps i el seu coneixement.
 - El reconeixement dels papers de cadascú: la persona és un agent amb qui col·laborar.
 - El respecte: les persones i serveis ens han ofert el seu temps, el seu coneixement, la seva dedicació i interès.
 - La negociació i el compromís: negociació per trobar punts comuns i confluents i compromís amb la confidencialitat, ús de la informació, pactes establerts i retorn de la informació.
 - La inclusió: intentant tenir en compte totes les veus que configuren l'ApS en un context particular. El reconeixement d'aquestes veus, donant una importància equitativa i equilibrada a cada una d'elles, buscant una recerca horitzontal.

2.3. El context de la recerca

La recerca es situa dins el marc del programa de doctorat d'Innovació i Intervenció Educatives de la UVic-UCC amb la finalitat, com ja s'ha indicat en altres apartats, de presentar un projecte de tesi doctoral el desenvolupament del qual es va valorar com una oportunitat per impulsar projectes d'ApS i per institucionalitzar la proposta educativa en el nostre centre universitari.

Com ja hem explicat, el projecte parteix d'una necessitat que neix d'iniciatives en diferents grups i centres de la universitat, entre d'altres, del Grup de Recerca Educativa GREUV (grup consolidat reconegut per la Generalitat de Catalunya), del Departament de Pedagogia de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la UVic-UCC. En el marc del programa de Doctorat que ja hem esmentat i de la línia de recerca "Educació i territori" sorgeix la inquietud d'apostar per l'ApS amb l'objectiu d'introduir aquesta metodologia educativa als ensenyaments de la Facultat.

Es pensa que l'ApS pot ésser un bon vehicle per un aprenentatge significatiu en l'etapa educativa dels i les estudiants, a part de consolidar també el model i la responsabilitat social de la UVic-UCC que ja s'ha desenvolupat en altres projectes previs, amb una llarga trajectòria a la Facultat, com són exemple els Projectes Específics de Pràctiques en Escoles Rurals de Catalunya i Escoles i Centres d'Educació Social de Marroc, Guatemala, Gàmbia, Senegal, Nepal, Colòmbia, entre d'altres. En aquests projectes de pràctiques hi participen estudiants de mestres, d'educació social, de psicologia i de ciències de l'activitat física i l'esport.

Per altra banda, centres educatius i entitats socials i esportives del context tenen necessitats reals que cal investigar, analitzar i sistematitzar per determinar de quina manera la UVic-UCC pot contribuir-hi com agent de la comunitat i el territori. En aquests darrers anys, s'ha detectat un interès i demanda creixent de l'entorn per aquesta col·laboració d'estudiants de la universitat ja sigui en accions puntuals o en accions de voluntariat de més llarga durada com és per exemple l'acompanyament a l'escolaritat.

A continuació es presenta el Model formatiu de la UVic-UCC¹⁰ per tal d'encaixar la proposta de la tesi amb les sinèrgies que es despleguen en el propi model pedagògic de la institució. Per situar aquest model, primer es presenta breument l'origen i desenvolupament de la UVic-UCC.

¹⁰ Les dades s'han extret de la informació facilitada per la UVic-UCC i la informació disponible que trobem a la seva pàgina web: <https://www.uvic.cat/>

La primera data en el cronograma de la història de la UVic-UCC el trobem al segle IX i X, a l'edat Mitjana, amb la creació de l'Escriptori i l'Escola Catedralícia.

L'any 1599, apareix la creació de la Universitat Literària de Vic. El 26 de juny, el rei Felip III concedia a l'Estudi General de Vic el privilegi de graduar els estudis en Arts i Filosofia.

L'any 1717, el rei Felip V va imposar el decret de Nova Planta i va suprimir totes les universitats catalanes. Fet que va comportar el tancament de la Universitat com a represàlia per la Guerra de Successió.

L'any 1749 es funda el Seminari de Vic fet que implicava el retorn dels estudis superiors (ara de Teologia) a la ciutat.

Durant l'any 1873, l'ajuntament de la ciutat intenta, sense èxit, refundar la Universitat de Vic, el Círcol Literari.

L'any 1977 és l'any de la creació de l'Escola Universitària de Mestres "Jaume Balmes" de Vic, adscrita a la Universitat de Barcelona. L'any 79 del mateix segle es crea Eumo Editorial.

L'any 1981 es crea l'Escola d'Infermeria d'Osona, adscrita a la Universitat Autònoma de Barcelona i quatre anys més tard es constitueix la Fundació Universitària Balmes com a entitat titular de l'Escola Universitària de Mestres Balmes i d'Eumo Editorial.

L'any 1987 comença el primer curs dels Estudis Universitaris de Vic amb tres escoles universitàries de titularitat de la FUB: Mestres, Infermeria, i l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials d'Osona, creada aquest mateix any i adscrita a la Universitat de Barcelona. Dos anys després es crea l'Escola Universitària Politècnica d'Osona i a l'any 1990 l'inici de l'activitat docent de la Fundació Universitària del Bages amb la Diplomatura d'Infermeria.

L'any 1993 es crea la Facultat de Traducció i Interpretació i al 1997 s'aprova la llei de Reconeixement de la Universitat de Vic per unanimitat del Parlament de Catalunya.

Amb el canvi de segle, l'any 2002 es crea la Clínica Universitària de Manresa i al 2011 es fusionen la Facultat d'Educació i la Facultat de Ciències Humanes, Traducció i Documentació, donant lloc a la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes.

L'any 2014 es crea l'Hospital Universitari de Vic entre el Consorci Hospitalari de Vic, la Fundació Hospital de la Santa Creu i la UVic-UCC i, al mateix any, es signa l'acord

de federació amb la Fundació Universitària del Bages. La universitat federada passa a denominar-se Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya (UVic-UCC).

L'any 2016 apareix la creació d'UGranollers com a nou centre d'impartició d'estudis de la UVic-UCC i un any després la creació de la Facultat de Medicina de la UVic-UCC amb seus a Vic i a Manresa.

La UVIC-UCC és una universitat de titularitat privada d'iniciativa pública i té com a òrgan titular el Patronat de la Fundació Universitària Balmes i com a rector el Dr. Josep-Eladi Baños.

A continuació es ressalten aquelles dades més importants en relació a la UVic-UCC i al seu context.¹¹

Pel que fa a l'àmbit de la docència:

Estudiants UVic-UCC	13928 estudiants: 4999 Graus UVic-UCC
Estudiants de títols oficials UManresa	1975 estudiants de Graus 37 estudiants de màsters
Estudiants de Cicles	116 CFGM 160 CFGS
Estudiants BAU	758 estudiants Disseny BAU 11 màsters BAU
Professorat de la UVic-UCC	724 professors i professores
Professorat de la UManresa	402 professors i professores
Professorat de la Facultat de Medicina	141 professors i professores
PAS de la UVic	390 persones
PAS Manresa	67 persones
PAS Medicina	21 persones
Títols Oficials Elisava	62

¹¹ Les dades següents corresponen al curs 2021-2022.

Graus i dobles graus	<p>32</p> <p>Biociències Biologia, Biotecnologia.</p> <p>Comunicació Comunicació Audiovisual, Màrqueting i Comunicació Empresarial, ESERP, Periodisme i Publicitat i Relacions Públiques.</p> <p>Educació Ciències de l'Activitat Física i l'Esport, Mestre d'Educació Primària amb Menció en Educació Física, Educació Social, Mestre d'Educació Infantil, Mestre d'Educació Primària amb Menció en Llengua anglesa (Pla de millora) i Mestre d'Educació primària.</p> <p>Empresa Administració i Direcció d'Empreses, Màrqueting i Comunicació Empresarial, Negocis Internacionals, Publicitats i Relacions Públiques, ESERP.</p> <p>Enginyeries Enginyeria de l'Automoció, de Mecatrònica i Multimèdia, Aplicacions i Jocs, Disseny Industrial.</p> <p>Llengües i Traducció Traducció, Interpretació i Llengües Aplicades</p> <p>Psicologia Salut, Fisioteràpia, Infermeria, Medicina, Teràpia Ocupacional Nutrició Humana i Dietètica, Logopèdia.</p> <p>Dret Crominologia, Dret.</p>
Màsters universitaris	<p>14</p> <p>Metodologia de la simulació aplicada en ciències de la salut Atenció pal·liativa a persones amb malalties avançades Aplicació de Pràctiques Artístiques Accessibles Anàlisi de Dades Òmiques / Omics Data Analysis Educació Inclusiva, Democràcia i Aprenentatge Cooperatiu Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments d'Idiomes Pedagogia Montessori (0-6 anys) Traducció Especialitzada Alimentació i Sostenibilitat Atenció Pal·liativa a Persones amb Malalties Avançades Psicologia General Sanitària Fisioteràpia del sistema Muscoloesquelet Estudis de Dones, Gènere i Ciutadania Polítiques Socials i Acció Comunitària Gestió Empresarial</p>
Programes de doctorat	<p>10</p> <p>Bioinformàtica 6</p>

	Ciències de l'Esport i del Moviment Humà 11 Ciències Experimentals i Tecnologies / Experimental Sciences and Technology 49 Cures Integrals i Serveis de Salut 73 Disseny i Comunicació 19 Dret, Economia i Empresa 20 Estudis de Gènere: Cultura, Societat i Polítiques 14 Innovació i Intervenció Educatives 45 Medicina i Ciències Biomèdiques 58 Traducció, Gènere i Estudis Culturals 42
--	--

Taula 11. Les dades de l'àmbit docent de la UVic-UCC. Font: Adaptació UVic-UCC

Pel que fa a l'àmbit de la investigació:

Grups de recerca	31
Càtedres	15
Centres de recerca i transferència del coneixement	6
Escola de Doctorat	337 doctorands

Taula 12. Les dades de l'àmbit de la investigació de la UVic-UCC. Font: Adaptació UVic-UCC

El model de formació de la UVic-UCC orienta la pràctica docent i el procés d'aprenentatge de l'estudiantat en els diferents nivells de l'educació superior (graus, màsters, doctorats i formació contínua) i en les diverses modalitats (presencial, semipresencial i *online*). Aquest model de formació es basa en la missió i els valors de la UVic-UCC definits en el seu Pla Estratègic, inspirat en els següents principis generals:

- L'estudiant com a centre i actor del seu aprenentatge
- Professorat excel·lent en docència, rigorós i compromès
- Relacions personals de caràcter educatiu
- Valoració del coneixement, l'esforç, el treball personal i en equip
- Tota la institució al servei de l'aprenentatge dels estudiants

El model de formació de la UVic-UCC té la finalitat de garantir el creixement personal i la plena professionalització dels seus titulats amb aprenentatges

personalitzats, a través d'un acompanyament al llarg de tot l'itinerari formatiu que articula un veritable treball d'equip, tant dels docents com del conjunt de la comunitat universitària.

En aquesta orientació els objectius generals són:

- Promoure el pensament crític.
- Consolidar les habilitats bàsiques per al treball en equip.
- Assolir competència comunicativa plurilingüe.
- Assolir competències informàtiques i informacionals.

Per assolir aquests objectius, les metodologies d'ensenyament-aprenentatge fomenten: l'ensenyament personalitzat: on l'estudiant és el motor i l'últim responsable del seu aprenentatge, l'actualització del coneixement i qualitat docent relacionats amb la recerca, l'acompanyament i guiatge de l'equip docent i del personal de serveis, la internacionalització i plurilingüisme, l'aprenentatge per l'anàlisi de casos reals o simulats, l'aprenentatge orientat a projectes que integrin el coneixement i les habilitats adquirides, l'aprenentatge vinculat a la realitat per les pràctiques externes, la posada en pràctica dels coneixements amb la resolució d'exercicis i problemes i la integració de coneixements en treballs de síntesi i d'investigació: treball final de grau, treball final de màster, tesi doctoral, projectes d'innovació, articles de recerca.

L'avaluació és de caràcter formatiu i continuat, està orientada a la millora dels processos d'aprenentatge i a la millora de la pràctica docent del professorat i ha de ser una veritable avaluació per l'aprenentatge. Els criteris i les tècniques d'avaluació són públics i coneguts a priori.

Per la nostra recerca, també és d'interès tenir en compte les Competències Transversals UVic-UCC, especialment pels vincles que es poden establir amb l'ApS i la proposta d'institucionalització que fem.

Competències Transversals	RA Associats
<p>CT1 - Actuar con espíritu y reflexión críticos ante el conocimiento en todas sus dimensiones, mostrando compromiso hacia el rigor y la calidad en la exigencia profesional.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Muestra habilidades para la reflexión crítica en los procesos vinculados al ejercicio de la profesión. (CT1) - Actúa con compromiso y responsabilidad en las situaciones habituales y las que son propias de la profesión. (CT1) - Evalúa de forma global los procesos de aprendizaje llevados a cabo de acuerdo a las planificaciones y objetivos planteados y establece medidas de mejora individual. (CT1)
<p>CT2 - Proyectar los valores del emprendimiento y de la innovación en el ejercicio de la trayectoria personal académica y profesional.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Resuelve problemas y situaciones propias del desempeño profesional con actitudes emprendedoras e innovadoras. (CT2) - Analiza las capacidades personales y profesionales propias en relación a distintos ámbitos de la práctica profesional.(CT2)
<p>CT3 - Interactuar en contextos globales e internacionales para transferir el conocimiento hacia ámbitos de desarrollo profesional actuales o emergentes y de investigación.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza conocimientos propios del ámbito y su contextualización en entornos nacionales e internacionales. (CT3) - Evalúa prácticas profesionales en contextos emergentes y globales y propone líneas de intervención ajustadas a las distintas realidades.(CT3) - Asume distintas responsabilidades en el trabajo individual o colaborativo y evalúa los resultados obtenidos. (CT3) - Participa en procedimientos básicos de investigación científica en el desarrollo de la actividad formativa y profesional. (CT3)

<p>CT4 - Mostrar habilidades para el ejercicio profesional en entornos multidisciplinares, complejos y en red, ya sean presenciales o virtuales.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diseña intervenciones que atienden a necesidades del ámbito de forma multidisciplinar. (CT4) - Se desarrolla en contextos de interacción virtual mediante el uso de las TIC. (CT4) - Se desarrolla correctamente en el uso general de las TIC y en especial en los entornos tecnológicos propios del ámbito profesional. (CT4)
<p>CT5 - Ejercer la ciudadanía activa y la responsabilidad individual con compromiso con los valores democráticos y de desarrollo sostenible.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Muestra actitudes de respeto hacia la diversidad lingüística, social y cultural. (CT5) - Plantea intervenciones en coherencia con los valores democráticos y de desarrollo sostenible.(CT5) - Analiza éticamente situaciones de injusticias y desigualdades y propone medidas de compensación. (CT5)
<p>CT6 - Usar distintas formas de comunicación, tanto orales como escritas o audiovisuales, en la lengua propia y en lenguas extranjeras, con un alto grado de corrección en el uso, la forma y el contenido.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utiliza adecuadamente el lenguaje oral (verbal y no verbal) en la interacción personal y profesional en catalán, español e/o inglés. (CT6) - Elabora informes y documentos escritos (principalmente de carácter técnico) con corrección ortográfica y gramatical en catalán, español e/o inglés. (CT6) - Comprende mensajes orales y escritos de diferente tipología de forma completa expresados en las lenguas propias y en inglés.(CT6) - Utiliza el lenguaje audiovisual y sus distintos recursos, para expresar y presentar contenidos vinculados al conocimiento específico del ámbito.(CT6)

<p>CT7 - Llegar a ser el actor principal del propio proceso formativo en vistas a una mejora personal y profesional y a la adquisición de una formación integral.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Muestra habilidades para el análisis de situaciones desde una perspectiva global e integral. (CT7) - Define objetivos de aprendizaje propios y diseña procesos de desarrollo coherentes y realistas con los mismos objetivos y el tiempo de que se dispone. (CT7) - Realiza procesos de evaluación sobre la propia práctica de forma crítica y responsable. (CT7) - Muestra una actitud de motivación y compromiso para la mejora personal y profesional. (CT7)
<p>CT8 - Adquirir estrategias para la intervención y promoción de la igualdad de género y la equidad entre las personas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Muestra sensibilidad por una práctica profesional equitativa e igualitaria desde una perspectiva de género. (CT8) - Utiliza un lenguaje respetuoso con la cuestión de género tanto en las producciones orales, como escritas o audiovisuales. (CT8) - Aplica estrategias para la promoción de la igualdad de género y la equidad entre las personas en el ámbito profesional. (CT8)
<p>CT9 - Incorporar el respeto a los principios de accesibilidad universal y diseño para todas las personas</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Incorpora los principios de accesibilidad y diseño universal en su horizonte profesional(CT9) - Tiene en cuenta los principios de accesibilidad y diseño universal en sus producciones (CT9)
<p>CT10 - Tomar consciencia de la necesidad de una perspectiva que favorezca la sostenibilidad y la problemática relacionada con el cambio climático</p>	

Taula 13. Les competències transversals de la UVIC-UCC. Font: Vicerectorat UVic-UCC

2.4. Tècniques de recollida de dades

Ha estat primordial identificar aquells instruments més eficaços per comprendre i descriure la investigació des de tantes veus diverses i que, d'alguna manera, han format part activament del procés d'investigació (Erickson, 1989; Katz i Martin, 1997; Schwandt, 1998). La finalitat ha estat utilitzar diverses tècniques de recollida de dades per analitzar i interpretar la realitat investigada en el seu context real. Aquests instruments, però, no només s'han d'entendre com a simples tècniques, sinó que esdevenen mètodes que transformen la realitat investigada per al seu posterior anàlisi (Cornwall i Jewkes, 1995). D'aquesta manera els instruments seleccionats han estat: l'entrevista, l'anàlisi documental, el qüestionari i les sessions de treball participatives i dinamitzades.

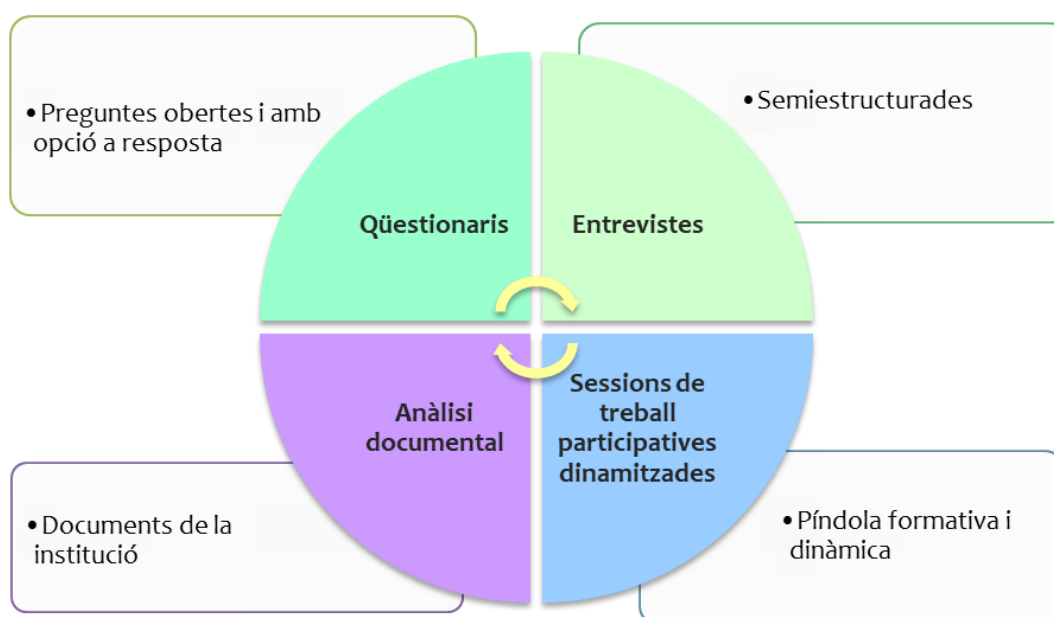


Figura 7. Instruments de recollida de dades emprats en el treball de camp

2.4.1. Qüestionaris

El qüestionari és una forma d'enquesta caracteritzada per una bateria de preguntes que es formulen amb l'absència de l'enquestador i que serveix per recollir un número alt de dades, sobretot quantitatives (Rodríguez et al., 1999). Malgrat l'enquesta respon més aviat a una metodologia quantitativa, aquesta tècnica també

pot ser de gran utilitat en la investigació qualitativa, però, per això, cal que compleixi un conjunt de requisits:

- a. El qüestionari és un procediment d'exploració d'idees i creences generals sobre algun aspecte de la realitat.
- b. El qüestionari es considera com una tècnica més, no la única ni fonamental, en el desenvolupament del procés de recollida de dades.
- c. En l'elaboració del qüestionari es parteix dels esquemes de referència teòrica i experiències definides per un col·lectiu determinat en relació al context del que formen part.
- d. L'anàlisi de dades del qüestionari permet que la informació es comparteixi entre els participants en la investigació.
- e. L'administració del qüestionari no produeix rebuig entre els membres d'un determinat col·lectiu, sinó que majoritàriament és acceptat i es considera una tècnica útil en el procés d'apropament a la realitat estudiada (Rodríguez et al., 1999, p. 185-186).

Els qüestionaris normalment tenen un caràcter anònim ja que persegueixen conèixer l'opinió d'un gran nombre de persones i no pas aprofundir en l'opinió de cada individu. En aquest sentit, els qüestionaris permeten recercar els problemes des d'una òptica exploratòria, no en profunditat.

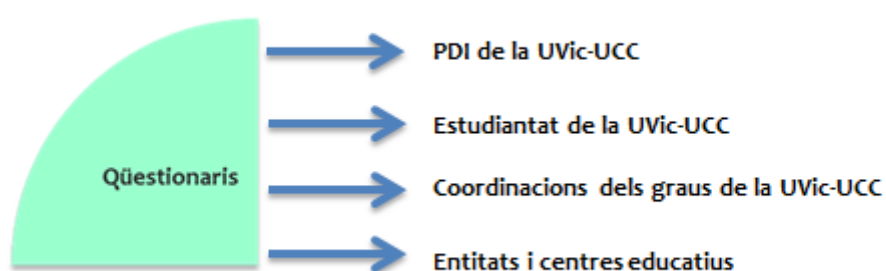


Figura 8. L'ús del qüestionari a la tesi

En una primera fase de la recerca, el qüestionari s'ha utilitzat en el recull de les veus del professorat, seguidament a les coordinacions de graus de la universitat per

recollir la informació des d'una mirada d'estudi i en la fase més finalista, el recull de les veu de l'alumnat i de les entitats i centres educatius de la comunitat. Les quatre propostes dissenyades de qüestionaris han optat per la mateixa estructura:

- Presentació: una introducció presentant i també contextualitzant la tesi, la finalitat de la recerca i l'ús de la informació. Un espai on també s'ha aprofitat per aclarir alguns conceptes, com ApS i necessitat social. Aquest fet ens ha semblat important per poder partir de la mateixa idea pel que fa a concepte i d'aquesta manera ens assegurem unes respostes des del mateix punt de partida.
- Consentiment i protecció de dades: una opció que s'havia de llegir i marcar per tal d'autoritzar l'ús de les dades en el marc de la tesi.
- Preguntes: dins d'un qüestionari podem trobar-hi diferents tipus de preguntes. Segons Bisquerra (2004) i Quintanal i García (2012) aquestes poden ser tancades o obertes. Per una banda, en les preguntes tancades la resposta ja ve donada i la persona que respon tan sols ha d'escollir-ne una o varies. Aquesta modalitat de preguntes té per objectiu una vessant més quantitativa. S'han utilitzat preguntes dicotòmiques per codificar fàcilment resultats i obtenir fotografies de dades més generals (per exemple: sí/no). També s'han utilitzat opcions de resposta múltiple, la majoria de les vegades perquè el marc conceptual ens aporta unes categories concretes.

D'altra banda, les preguntes obertes permeten que les persones puguin donar la seva opinió, expressar-se amb les seves pròpies paraules, permet que pugui clarificar i aportar un tipus d'informació qualitativa. Pel que ocupa la tesi, s'han utilitzat les dues tipologies de preguntes en ambdós qüestionaris, però una part majoritària de preguntes han estat de tipus obertes sobre un tema en concret.

Per aprofundir en les respostes, algunes de les preguntes tenen una primera part de resposta tancada i la opció de justificar la resposta per poder clarificar si ho han cregut oportú.

A l'apartat de la recollida i anàlisi de dades es fa un detall concret del disseny del qüestionari, eines digitals utilitzades i la finalitat concreta de l'instrument.

Si observem el seu ús, podem destacar que la utilització d'aquest tipus d'instrument és pràctic i útil si volem arribar a moltes persones, si volem obtenir-ne una fotografia ràpida i global d'un tema en concret, però al mateix temps no permet una relació i interacció entre les persones qüestionades i la investigadora, ni permet aprofundir en alguns dels continguts.

2.4.2. Entrevistes

L'entrevista és una tècnica de recollida de dades que es caracteritza per ser l'intercanvi de punts de vista entre dues o més persones sobre un tema d'interès i "l'objectiu de la qual és obtenir informació de forma oral i personalitzada sobre esdeveniments viscuts i aspectes subjectius de la persona com les creences, les actituds, les opinions, en relació amb la situació que s'està estudiant" (Bisquerra, 2004, p. 336).

Ruiz-Olabuénaga, Aristegui i Melgosa (2002) entenen l'entrevista com "una tècnica d'obtenir informació mitjançant una conversa professional amb una o diverses persones per un estudi analític d'investigació o per contribuir en els diagnòstics o tractaments socials" (p. 76).

Les entrevistes formen part de la nostra vida quotidiana i esdevenen un dels mètodes més comuns a partir dels quals es poden comprendre els fets reals viscuts per terceres persones, obtenint informació útil i de primera mà sobre una experiència i sobre els seus significats (Denzin i Lincoln, 2000). A més, cada entrevista s'emmarca en un context i parteix d'uns objectius específics, la qual cosa, acaba construint activament el coneixement entorn a unes preguntes i respostes concretes (Gubrium i Holstein, 2008).

Segons l'estructura de disseny, coneixem diverses tipologies d'entrevistes, (Bisquerra, 2004; Rodríguez et al., 1999): estructurades, semiestructurades i no

estructurades. A continuació presentem un quadre que recull els tipus d'entrevista segons l'estructura i el disseny:

Criteri	tipologia	Característiques
Estructura	Estructurada	L'entrevistador organitza prèviament les preguntes, normalment tancades, partint d'un guió preestablert, seqüenciat i guiat, i deixa marge perquè l'entrevistat pugui sortir del guió marcat.
	Semiestructurada	Part d'un guió que predetermina la informació que es requereix. En aquest cas les preguntes són obertes, la qual cosa possibilita més flexibilitat i matisos en les respostes.
	No estructurada	A diferència de les anteriors, es fa sense cap guió previ, amb l'únic referent de les temàtiques o dels àmbits d'interès per a la investigació. Aquest tipus d'entrevista requereix una gran preparació de l'entrevistador per a conduir entrevistes i un coneixement elevat sobre la temàtica abordada.

Taula 14. Tipus d'entrevistes segons l'estructura. Font: Menses i Rodríguez, p. 36

En la nostra recerca s'han utilitzat entrevistes semiestructurades; partien d'una estructura predeterminada amb un guió preparat i pensat amb uns objectius, però a la vegada, estava elaborada de preguntes obertes per possibilitar espais d'aclariment, flexibilitat, detalls i/o l'espai per poder explicar lliurement aprofitant l'expertesa de les persones que hem entrevistat.

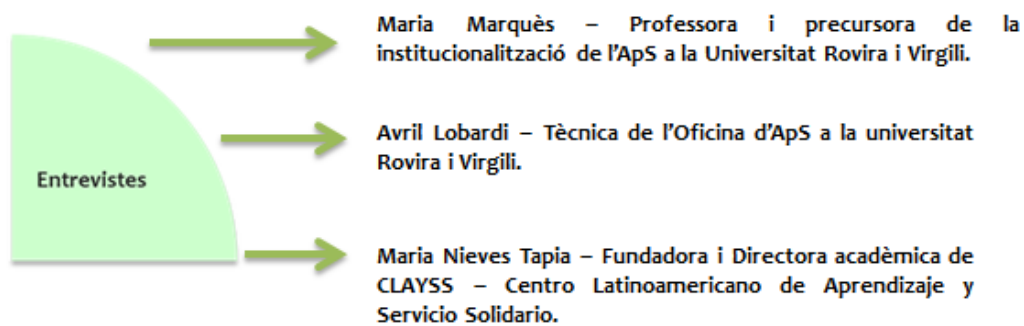


Figura 9. L'ús de l'entrevista a la tesi

Una de les veus que s'ha recollit en el marc de la tesi ha estat la veu de persones expertes. En el disseny del recull de la veu de persones expertes vam dibuixar l'estratègia d'incloure una part a la fase inicial de la recerca i una altra a la fase de tancament. Aquest pla de recollida té l'objectiu de tenir un tret de sortida amb unes línies de treball que poden marcar la recollida de dades i, l'oportunitat d'incloure en una fase final un espai d'entrevista amb l'aportació de reflexions i dilemes que ja s'han pogut veure al llarg de la investigació.

Així doncs, s'ha realitzat una doble entrevista semiestructurada en la fase inicial de la recerca a la Dra. Maria Marquès (professora de la Universitat Rovira i Virgili) i a l'Avril Lobardi (tècnica de l'Oficina d'ApS de la mateixa universitat). Aquestes entrevistes s'han realitzat en un moment embrionari de la tesi per tal d'identificar i explorar elements rellevants. S'han realitzat en el marc de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona perquè és la institució universitària catalana amb una experiència significativa pel que fa al desplegament d'un procés d'institucionalització. També és rellevant el fet que s'ha entrevistat a una de les professores que en va impulsar el procés i també a la tècnica que va iniciar el projecte d'Oficina d'ApS. En aquesta tesi s'ha donat importància a les persones que hi ha darrera de cada càrrec i/o servei, doncs les habilitats, actituds, competències i motivacions de cadascuna d'elles també aporta elements distintius en un procés d'institucionalització.

Per altra banda, en una fase de tancament de la recollida de dades, s'ha realitzat l'entrevista a la María Nieves Tapia. Ella és la directora del Centro Latinoamericano

de Aprendizaje y Servicio Solidario (en endavant, CLAYSS) i referent mundial en l'ApS. Poder tenir l'oportunitat d'entrevistar-la, amb un enfoc també semiestructurat, ha estat clau per reflexionar i teixir elements que s'havien recollit durant les fases anteriors i que amb la seva visió i expertesa hi posa l'accent a les dades recollides.

2.4.3. Anàlisi documental

L'anàlisi de documents és la tècnica de recollida de dades que es defineix com la revisió sistematitzada de fonts documentals. Pot ajudar a complementar, contrastar i validar la informació obtinguda amb les altres estratègies de recollida d'informació. “L'anàlisi de documents és una font de gran utilitat per obtenir informació retrospectiva i referencial sobre una situació, un fenomen o un programa concret” (Del Rincón i al. 1995, p. 342).

A diferència d'altres tècniques com l'observació o l'entrevista, l'anàlisi documental és una activitat sistemàtica i planificada que consisteix en examinar documents ja escrits.

Del Ricón i al. (1995) agrupa els documents escrits en dos tipus: documents oficials i documents personals. S'entén per documents oficials tota classe de documents, registres i materials oficials i públics disponibles com a fonts d'informació. Se solen classificar entre material intern i material extern. El material intern fa referència a documents generats i disponibles d'una determinada organització i possibiliten informació sobre la dinàmica interna, l'organigrama, la normativa, les funcions, entre altres. Els materials externs fan referència a documents produïts per la institució per comunicar-se amb l'exterior: revistes, comunicacions, cartes, entre altres.

Els documents personals són qualsevol relat en primera persona produït per un individu que descriu les seves experiències i creences, per exemple, les biografies, els diaris personals, els relats de vida, etc.

Alguns dels avantatges de la utilització d'aquest instrument és la facilitat de la seva gestió, permeten reformular hipòtesis en fases inicials de la recerca; també en

podem destacar que té un caràcter alt de credibilitat davant altres estratègies com l'observació. Si parlem dels inconvenients, podem destacar que la informació dels documents potser no conté detalls i és difícil poder completar la informació trobant bons informadors que puguin relatar més detalls sobre la informació que s'ha obtingut a través de les fonts documentals.

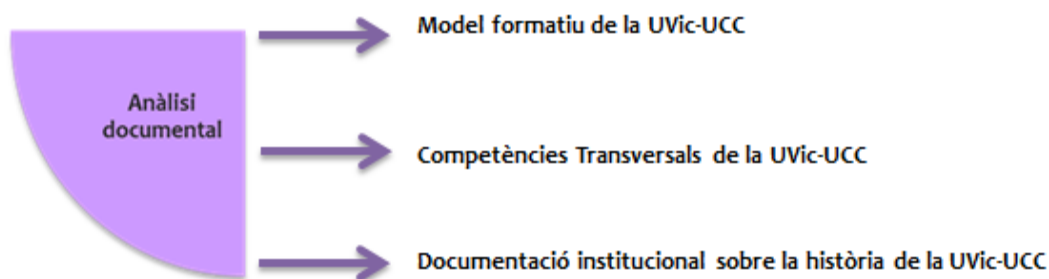


Figura 10. L'ús de l'anàlisi documental a la tesi

A la tesi s'han utilitzat algunes fonts documentals com a instrument de recollida de dades. Principalment han estat documents de font oficial, públic i de caràcter intern. Per poder complementar amb una proposta d'institucionalització ens ha estat necessari comptar amb informació creada per la pròpia institució que descriu i relata dades pròpies de la línia formativa de la institució o fins i tot dades quantitatives per conèixer millor la UVic-UCC i poder-la contextualitzar.

Concretament, s'ha sol·licitat documentació relativa a les competències transversals pròpies de la UVic-UCC, al model formatiu de la universitat, a les dades històriques i dades relacionades amb els estudis de la institució.

Algunes de les informacions també s'han pogut consultar en documents publicats al propi web.

2.4.4. Sessions de treball participatives dinamitzades

Les sessions de treball participatives han estat les estratègies de recollida de dades que ha donat identitat i creativitat a la tesi. Per poder incloure totes les veus, fer una recerca participativa, inclusiva i col·laborativa s'han dissenyat algunes sessions dinamitzades i creades per les persones investigadores.

Un dels trets diferenciats del procés de recollida ha estat la píndola formativa. La píndola formativa és una breu formació d'ApS realitzada abans de recollir les dades amb la finalitat que totes les persones que participen de la sessió tinguin el mateix punt de partida. La píndola formativa és una breu part de la sessió liderada per la persona investigadora, d'una durada d'uns trenta minuts aproximadament i es desenvolupa a partir dels continguts clau que determinen què és l'ApS.

Les sessions de treball dinamitzades són sessions de participació amb persones convidades de forma estratègica (en funció de la finalitat) que col·laboren aportant la seva opinió, expertesa, dades, arguments, entre d'altres, tot realitzant una dinàmica dissenyada en funció d'uns objectius específics.

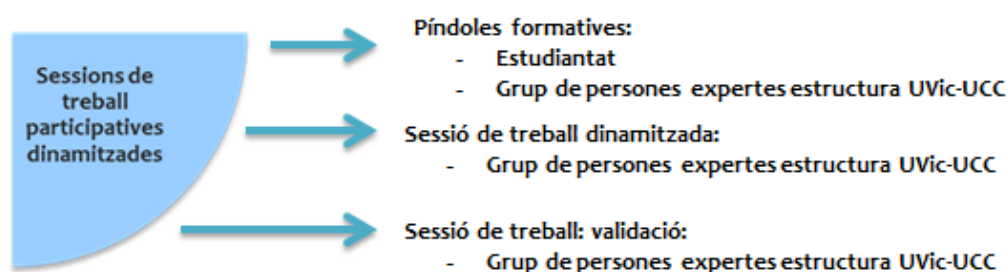


Figura 11. L'ús de les sessions de treball participatives dinamitzades a la tesi

Al llarg de la recollida de dades s'han realitzat sessions de píndoles formatives a:

- L'estudiantat. Com hem explicat a l'apartat de qüestionaris, la veu de l'alumnat s'ha aplegat a partir d'aquesta eina de recollida, però, prèviament es va realitzar a cada grup-classe una píndola formativa de trenta minuts aproximadament perquè tothom tingués la mateixa idea del què és l'ApS i del què significa aprendre a través d'aquesta metodologia.
- Grup de persones expertes - estructura UVic-UCC. La primera sessió de treball amb persones referents de la institució va tenir la fase prèvia de píndola, amb la finalitat de consensuar i entendre conjuntament el què implica i significa fer ApS a la universitat. Aquesta píndola va tenir una durada aproximada de trenta minuts.

Creiem que aquesta aportació formativa ha estat clau a l'hora de fer el recull de dades i aconseguir un tret de sortida comú.

Al llarg de la recollida de dades s'han realitzat dues sessions de treball dinamitzades:

- Sessió de treball 1. El disseny d'aquesta primera sessió parteix d'una part individual on cada persona respon a unes preguntes prefixades des del seu rol i experiència a la institució. Aquesta activitat individual parteix de la idea de l'anàlisi DAFO però recreat amb una altra dinàmica i amb l'aportació de notes adhesives de colors. A l'apartat 3.3. sobre la veu de la institució s'explica en detall la dinàmica. La segona part és la posada en comú de cada una de les persones per crear una idea conjunta i holística de la visió de totes les persones participants. Totes les idees s'han recollit a partir de les notes adhesives de colors.

La sessió es va dur a terme de forma presencial a la UVic-UCC.

- Sessió de treball 2, la validació. El disseny d'aquesta segona sessió parteix de les dades recollides i analitzades de la primera sessió. A partir del recull de les idees d'aquesta es va elaborar una dinàmica partint d'objectius operatius sorgits de la primera sessió. La finalitat d'aquesta segona sessió ha estat concretar accions per a cada un dels objectius que prèviament havien elaborat. S'ha utilitzat una eina digital interactiva de google anomenada Jamboard. Aquesta sessió es va dur a terme en format online i també es detalla tota la sessió a l'apartat 3.3. de la tesi.

Cal dir que estava prevista una sessió de treball dinamitzada amb una representació d'entitats i centres educatius per seguir la mateixa línia de recerca amb altres veus de l'ApS. Aquesta sessió s'havia de realitzar en un moment de context pandèmic causat per la covid-19 i es va creure oportú utilitzar el qüestionari per recollir-ne les dades.

2.5. La mostra de les veus

A continuació presentarem la mostra de la recerca, organitzada des de les veus de l'ApS com a recull de dades i fent referència a l'instrument de recollida que s'ha utilitzat.

En primer lloc es presenta el recull de la veu de l'estudiantat, que s'ha recollit a partir de la realització de 7 píndoles formatives i 7 sessions de recollida de dades a través del qüestionari. En total s'han recollit 229 qüestionaris d'estudiantat.

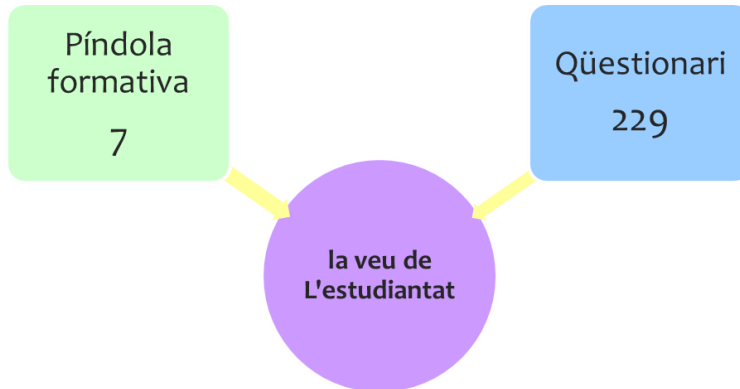


Figura 12. La mostra de la veu de l'alumnat

En segon lloc, la veu del professorat. Aquesta ha estat recollida a partir de qüestionaris que s'han enviat a tot el PDI i que han estat contestats per 43 professors/es.

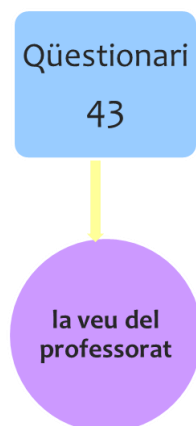


Figura 13. La mostra de la veu del professorat

En tercer lloc, la veu de la institució, ha estat recollida a partir d'una sessió de píndola formativa, una primera sessió de treball presencial amb 11 representants de la institució i una segona sessió de treball amb el mateix número de persones participants que la primera.

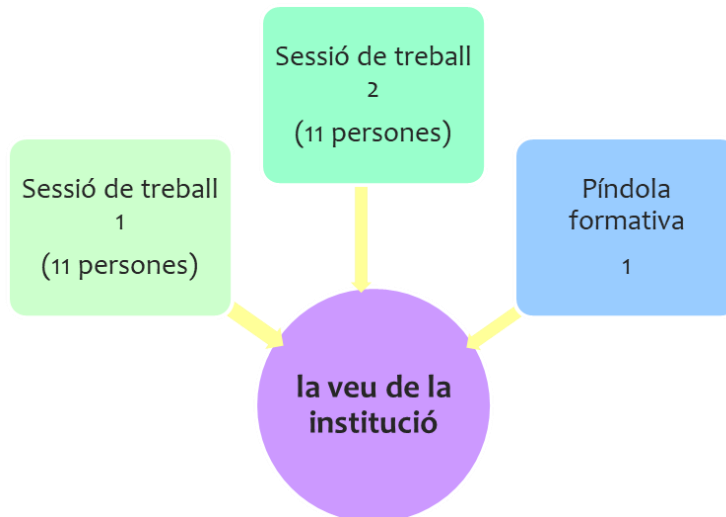


Figura 14. La mostra de la veu de la institució

En quart lloc, la veu de les entitats i dels centres educatius s'ha recollit a partir de qüestionaris. Es va enviar l'eina de recollida a un total de 400 entitats i centres col·laboradors/es amb la universitat i en total en van contestar 54.

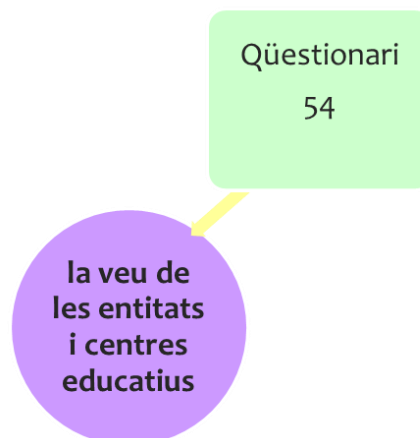


Figura 15. La mostra de la veu de les entitats i centres educatius. Font. Elaboració pròpia

Per últim, la recollida de dades de persones expertes s'ha dut a terme a partir de l'eina de l'instrument de l'entrevista, un total de 3 entrevistes en profunditat realitzades en diferents moments de la recerca segons la seva finalitat.



Figura 16. La mostra de la veu de les persones expertes

2.6. Anàlisi de dades i les seves dimensions

A continuació, es presenten les dimensions d'anàlisi de les dades recollides. Aquestes dimensions s'han construït i dissenyat des de la inspiració de la rúbrica de Furco presentada al marc conceptual com a punt de partida i des de la modalitat participativa del recull de dades que s'ha desenvolupat en aquesta recerca, el recull de totes les veus. Les dimensions són:

a) La dimensió de la institució

Aquesta dimensió vol recollir tot el que fa referència a l'engranatge de la UVic-UCC. Des de la part política (rectorat i vicerectorat) fins al personal tècnic amb càrrecs i serveis que són fonamentals des del punt de vista de la implementació, desenvolupament i seguiment i valoració de l'ApS en el marc d'una institució.

La dimensió de la institució està configurada pels factors i elements següents:

- Definició i objectius clars de l'ApS.
- Vinculació de l'ApS a la missió institucional.
- Consideració de l'ApS com a vehicle per assolir altres objectius de la institució.
- Existència d'una estructura de coordinació de les activitats ApS.
- Existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació de l'ApS.
- Finançament suficient per a la coordinació, participació i promoció de l'ApS.
- Reconeixement de l'ApS per part de la institució.

També inclou una proposta d'organigrama consensuat que pugui dibuixar els serveis i les persones que d'alguna manera estan implicades en el seu desenvolupament i en la seva institucionalització.

Per últim, recull aquelles propostes, idees i discursos que ens ajuden a mapejar el pla estratègic per la institucionalització de l'ApS (document aprovat per la UVic-UCC sobre què entenem per ApS, consens en les validacions dels projectes, reconeixement al professorat).

b) La dimensió de la docència

La dimensió de la docència recull aquella informació i dades pertinents al professorat, a la vinculació de l'ApS a les assignatures, TFG, TFM, pràctiques, etc. Subratlla aquelles dades que tenen en comú i diuen alguna cosa relacionada amb:

- El recull dels projectes existents d'ApS.
- El recolzament, assessorament i implicació del professorat.
- El reconeixement al professorat que fa ApS.
- El colideratge del professorat en el desplegament de la seva institucionalització.
- Detectar professorat disposat a formar part d'una xarxa ApS UVic-UCC.
- Avaluació contínua per poder millorar i modificar projectes: programa de seguiment de qualitat i validació.
- Existència d'una estructura de coordinació de les activitats ApS.
- Consideració de l'ApS com a vertadera activitat acadèmica del professorat.

Aquesta dimensió ha d'aportar propostes, idees i discursos per crear una xarxa de professorat ApS.

c) La dimensió de la recerca

La dimensió de la recerca recull aquells aspectes relacionats amb la vinculació de la UVic-UCC i les investigacions, grups, persones, projectes, etc. amb qui treballa conjuntament per seguir sabent més sobre els dinàmismes de l'ApS en el seu desplegament. Aquesta dimensió ens aporta informació sobre les línies

d'investigació actuals, la participació a congressos i espais de debat pedagògic, el fet de formar part d'una xarxa de moviments i persones vinculades a l'ApS.

Aquesta dimensió ha d'aportar propostes, idees i discursos per crear una **participació institucional** i vinculant de la UVic-UCC, compromesa i responsable, amb les activitats d'investigació existents sobre ApS i universitats.

d) La dimensió de les relacions amb la comunitat i l'entorn

La dimensió de les relacions amb l'entorn recull informació relativa a les necessitats, a les carències educatives i socials que té l'entorn de la universitat o a nivell més més global i que ens dona informació sobre el perquè cal fer ApS a nivell d'educació Superior, com podem vincular els plans d'estudi a la realitat i com dissenyar un projecte educatiu que respongui al què necessita l'entorn més immediat.

Subratlla aquelles dades que tenen en comú i diuen alguna cosa relacionada amb:

- Necessitats socials i educatives.
- Àmbits d'actuació.
- Propostes de servei per l'alumnat.
- Impacte del servei.
- Avaluació per part de les entitats i centres.
- Relació entre universitat i entorn.

Aquesta dimensió ha d'aportar propostes, idees i discursos per crear un mapa de necessitats i una proposta instrumental per actualitzar i recollir aquesta informació anualment.

e) La dimensió de l'aprenentatge

La dimensió de l'aprenentatge parla de la metacognició, és a dir, de la pròpia consciència de com s'aprèn i com es vol aprendre. De donar resposta al què l'alumnat de la UVic-UCC vol saber fer, saber conèixer, saber ser en relació a la seva futura professió. La dimensió de l'aprenentatge també recull el dinamisme d'ensenyar a aprendre a través de l'ApS.

Subratlla aquelles dades que tenen en comú i diuen alguna cosa relacionada amb:

- Les sol·licituds formatives de l'alumnat.
- Les opinions que té l'alumnat sobre les pors davant de la professió.
- Els motius que avalen fer ApS a la universitat.
- La formació al professorat.

Aquesta dimensió ha d'aportar propostes, idees i discursos per crear una estratègia formativa de l'ApS a la UVic-UCC i, un decàleg de criteris per tenir en compte segons les demandes de l'alumnat en relació a la pràctica docent de la UVIC-UCC.

En la recerca s'han considerat alguns elements bàsics per garantir un procés òptim i rigorós en relació a les dimensions esmentades:

- Transcripció de les entrevistes per un major rigor de les dades recollides.
- Buidatge de les dinàmiques participatives portades a terme amb el professorat i persones representants de la institució.
- Buidatge dels qüestionaris portats a terme en les diferents fases de la recerca.
- Emmagatzematge de les dades recollides durant el treball de camp seguint criteris propis d'organització.
- Connexió de les dades més rellevants formant categories d'anàlisi segons les veus de l'ApS.
- Triangulació de les dades obtingudes per garantir una major validesa i fiabilitat.
- Interpretació i extracció de resultats.
- Redacció de l'informe final en què s'explicitin les principals conclusions de la recerca, els reptes de la mateixa i les línies d'investigació futures.

En els annexos 1 i 2 s'hi han adjuntat dos esquemes elaborats amb l'objectiu de presentar, de manera global i sintètica, la metodologia de recerca i el procés de treball (la recollida de dades de les veus de l'ApS).

3

El procés de recollida i l'anàlisi de dades: les veus de l'Aprenentatge Servei

“[...] se hace necesario superar el paradigma moderno que fracciona, atomiza y reduce. Hay que llegar al paradigma holístico contemporáneo que articula, relaciona todo con todo y considera la coexistencia del todo y de las partes (holograma), la multidimensionalidad de la realidad con su no linealidad, con equilibrios y desequilibrios, caos y cosmos, vida y muerte. En definitiva, todas las cosas han de ser contempladas en y a través de su relación eco-organizadora con el medio ambiente cósmico, natural, cultural, económico, simbólico, religioso y espiritual. Urge, pues, que alimentemos una postura global, esto es, pensar globalmente y actuar localmente, y pensar localmente y actuar globalment”.

Leonardo Boff, 2001

3. El procés de recollida i l'anàlisi de dades: les veus de l'Aprenentatge Servei

Per poder analitzar i dissenyar una proposta de model per institucionalitzar l'aprenentatge servei a la UVic-UCC, hem de recollir totes les veus que d'alguna manera es veuen implicades amb la proposta metodològica i que són parts indispensables per la seva implementació de qualitat:



Figura 17. Les veus de l'ApS

a) La veu del professorat:

Els professors i les professores són la part de l'engranatge que dissenya, planifica, desplega, desenvolupa i avalua la proposta educativa en el marc dels plans docents. Per poder recollir quin és l'estat actual del professorat en relació a l'ApS, grau de coneixement de la metodologia, propostes d'ApS que s'estan realitzant, necessitats formatives i/o d'acompanyament pel seu desplegament, etc. s'ha enviat un qüestionari a través del Centre d'Innovació i Formació en Educació (CIFE). El CIFE és un centre d'innovació educativa i formació del professorat i altres professionals de l'educació que coordina, potencia i dona una major coherència i projecció a la formació continuada. En definitiva, és un espai de referència per a la formació continuada i dona reconeixement i un cert finançament als diferents grups de treball i de formadors generats amb el desenvolupament d'iniciatives de formació.

Per la connexió amb els seus objectius, ha estat un dels facilitadors i aliats per recollir informació i també per coalinear propostes formatives.



Figura 18. La veu del professorat

b) *La veu de l'alumnat:*

Un altre dels eixos indispensables per poder dissenyar una proposta de model d'institucionalització són les persones a qui va dirigida la tasca docent: l'estudiantat. Tal i com hem explicat a la presentació dels instruments de recollida de dades, la veu de l'estudiantat s'ha realitzat a partir de sessions de classe organitzades amb la píndola formativa i l'explicació i realització d'un qüestionari. El model de qüestionari es presenta més endavant, però cal justificar-ne la tria dels grups classe a qui s'ha dirigit la recerca.

La tria de l'estudiantat a qui hem recollit la veu s'ha decidit a partir de la detecció prèvia de facultats i/o graus universitaris que tenen una afinitat i/o proximitat a l'ApS, ja sigui per la facilitat i accessibilitat de l'alumnat gràcies al seu professorat, o perquè la idiosincràsia dels plans d'estudi de les assignatures conviden a parlar d'ApS. Així doncs, s'ha recollit la veu de l'estudiantat de dues facultats:

- Facultat de Ciències de la Salut i el Benestar (FCSB).
- Facultat d'Educació, Traducció, Esports i Psicologia (FETEP).

I en concret, l'alumnat dels següents graus i cursos universitaris:

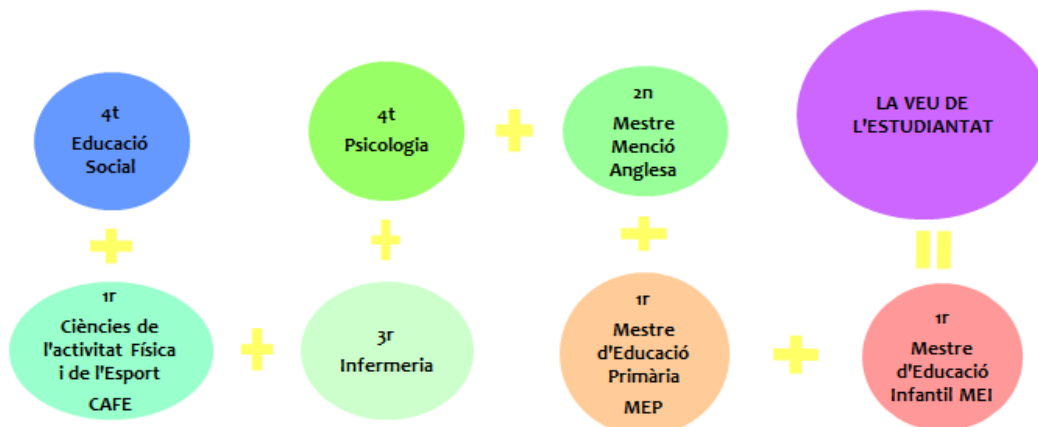


Figura 19. La veu de l'estudiantat

c) *La veu de la UVic-UCC com a institució:*

Si el que volem aconseguir és implementar una proposta educativa com a línia docent i manera d'entendre l'aprenentatge i la responsabilitat social per part de la UVic-UCC, també hem d'analitzar, captar i recollir les opinions i la coneixença que en tenen les persones que formen l'engranatge institucional, polític, càrrecs i unitats que esdevenen imprescindibles pel desplegament i implementació de qualsevol filosofia educativa.

Estem parlant de les peces que formen el trencaclosques pel que fa a la línia formativa, de recerca, de voluntariat, de gestió i coordinació, responsabilitat social, etc.

Per recollir aquesta informació i poder-ne extreure pautes de l'aplicabilitat de l'ApS a la UVic-UCC, s'han dut a terme dos moments d'anàlisi diferents:

- Fer visible i transferir la idea que l'ApS és una línia de qualitat docent per la UVic-UCC: l'ApS com a denominador comú a les jornades de bones pràctiques.
- Dinamitzar i recollir les idees de persones que ocupen càrrecs i que són indispensables per aplicar la proposta d'ApS en el marc d'universitat, amb una mirada més enllà dels plans d'estudis: dinàmica de treball grupal.



Figura 19. La veu de la institució

d) *La veu de la comunitat i l'entorn:*

La implementació de l'ApS com a manera d'entendre l'educació no es pot realitzar si no tenim el punt de partida: les necessitats socials/educatives reals de l'entorn. L'essència de l'ApS no és altra que el que ens ofereix: aprendre significativament mentre fem un servei a la comunitat; així doncs, per poder proposar un model adequat a la idiosincràsia de la UVic-UCC, hem de conèixer quines són les necessitats que les pròpies entitats tenen detectades i que creuen que es podrien solventar, resoldre, minvar, etc. a partir de projectes d'ApS amb la universitat. Per recollir aquesta informació s'han realitzat dues reunions amb les tècniques de l'UHUB (Servei a la comunitat universitària) ja que és l'espai de la UVic-UCC que es vincula amb la comunitat a través del programa de voluntariat que tenen i, també s'ha contactat amb la tècnica referent del servei de Carreres Professionals, espai dedicat a gestionar les pràctiques de tots els graus de la UVic-UCC i, per tant, l'altre pont a la comunitat. Les dues reunions tenen la finalitat de consensuar una relació d'entitats i centres per contactar-hi i enviar-los un formulari per recollir les necessitats de la universitat. També obtenir-ne els contactes oficials.

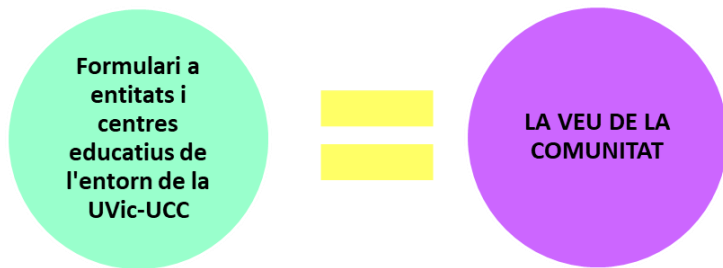


Figura 20. La veu de la comunitat

e) *La veu de persones expertes i altres veus:*

Per últim, presentar les veus expertes i altres veus que de forma transversal uneixen i creen la teranyina que enllaça els elements que hem presentat fins ara. Per tenir una visió holística i obtenir una representació de tots els dinàmismes que conformen l'ADN de l'ApS, també necessitàvem recollir les opinions i experteses de:

- Un exemple d'universitat que tingui implementat un model d'institucionalització d'ApS (Universitat Rovira i Virgila de Tarragona) des de la mirada de política universitària (vicerectorat) i la mirada tècnica (persona responsable de l'oficina d'ApS).
- M^a Nieves Tapia com a referent internacional d'ApS.

Altres veus que s'han recollit en:

- Participació amb el Centre Promotor d'ApS.
- Representació de la a la UVic-UCC en el marc de la Xarxa d'ApS d'Universitats Catalanes.
- Participació de congressos i jornades d'ApS i àmbit universitari.

Les veus de persones expertes i altres veus queden detallades a continuació:

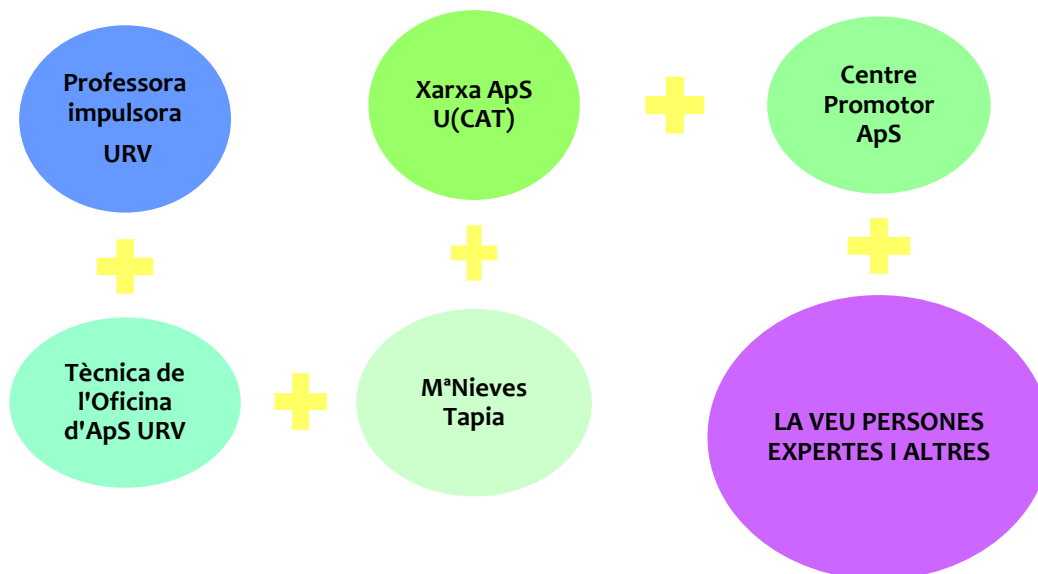


Figura 21. La veu de persones expertes i altres veus

3.1. La veu del professorat

En aquest apartat descriurem el recull de dades obtingudes a partir del professorat, presentant en primer lloc l'estructura del qüestionari que es va crear, les respostes que se n'han obtingut així com l'anàlisi que se'n deriva.

3.1.1. El qüestionari

Per tal d'obtenir una primera fotografia de l'ApS i l'estat actual a la UVic-UCC s'ha dissenyat i enviat un formulari a tot el professorat (PDI) de la mateixa institució. El formulari vol recollir:

- La coneixença, per part del professorat, de la proposta educativa de l'ApS.
- La motivació per rebre formació en ApS.
- Experiències que siguin o s'acostin a ser propostes d'ApS.
- Professorat susceptible a formar part d'anàlisi de les seves experiències, susceptible a formar part de grups de discussió i susceptible a fer ApS a la UVic-UCC.

L'estructura i el contingut del formulari és la següent:

- a) Títol: Aprenentatge i Servei a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya.

b) Introducció:

“Aquest és un formulari que vol recollir tots aquells projectes que s’han dut a terme o que s’estan realitzant actualment a alguna assignatura o facultat de la UVIC-UCC, amb la finalitat d’aconseguir una fotografia descriptiva del que s’ha desenvolupat o s’està realitzant d’aprenentatge i servei.

Aprenentatge i servei: És una proposta educativa que combina processos d’aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulats en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l’entorn amb l’objectiu de millorar-lo. (Puig, 2006)”.

c) Dades

Nom i cognoms

Facultat

Adreça de correu electrònic

d) Preguntes relacionades amb l’ApS, que en funció de les respostes porten a un itinerari o un altre.

El disseny del qüestionari, l’estructura i els itineraris es troben a l’annex 3.

3.1.2. El buidatge del qüestionari

A continuació presentem els resultats del qüestionari que es va enviar a tot el PDI de la UVic-UCC i el van contestar 43 professors i professores. Els resultats estan organitzats per l’ordre de preguntes que el mateix qüestionari presentava.

Pregunta 1: Coneixes la metodologia de l’Aprenentatge Servei?

Coneixement ApS

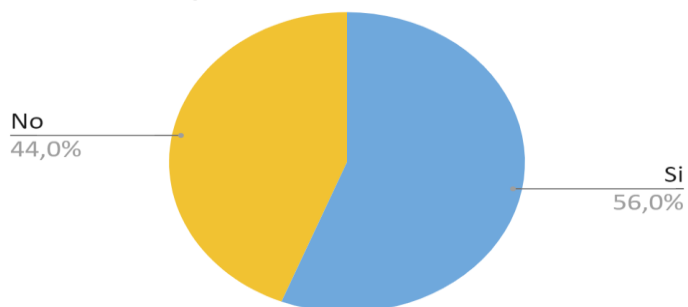


Figura 22. Formulari professorat, pregunta 1

Pregunta 2: Has realitzat algun projecte d'ApS?

Projectes ApS

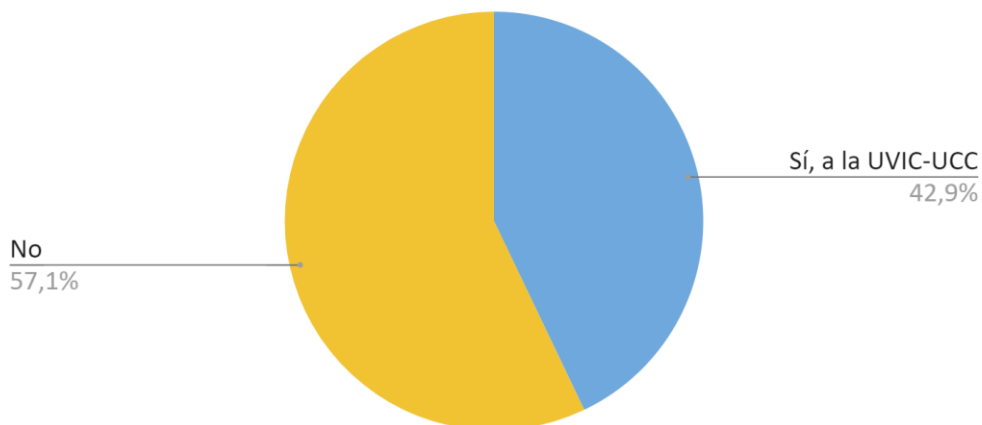


Figura 23. Formulari professorat, pregunta 2

Pregunta 3: Del professorat que han contestat que està realitzant o que ha realitzat projectes d'ApS. Els estan duent a terme actualment?

Es realitza actualment?

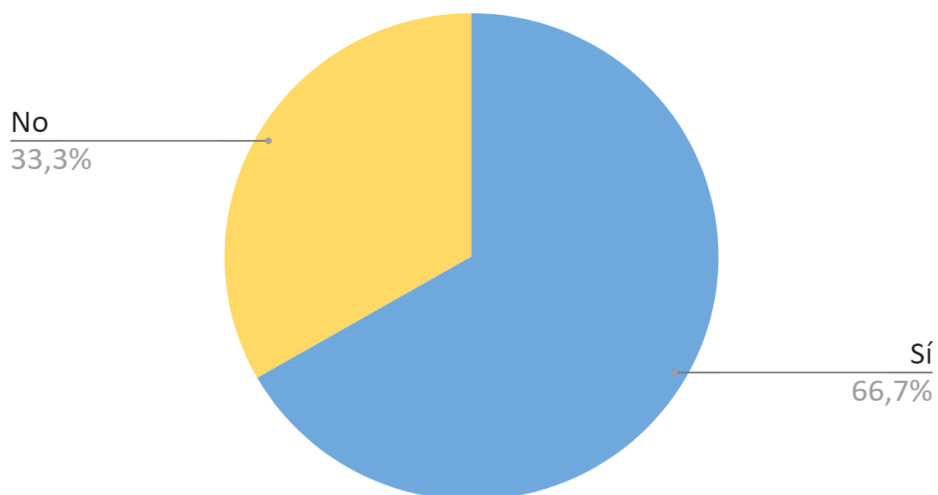


Figura 24. Formulari professorat, pregunta 3

Pregunta 4: T'agradaria que la UVic-UCC realitzés formació en ApS adreçada a professorat?

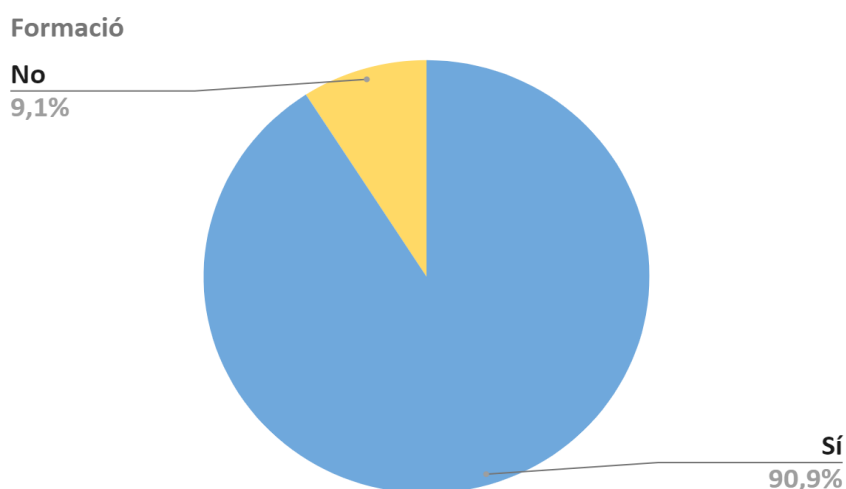


Figura 25. Formulari professorat, pregunta 4

Pregunta 5: El 43% que ha contestat que ha realitzat o està realitzant projectes d'ApS, explica breument en què consisteix:

- “En una de les assignatures de mestres que imparteixo fem una de les dues classes de la setmana a l'escola. Amb infants i les seves mestres. Els infants es desenvolupen, les mestres aprenen de les nostres tècniques, els alumnes aprenen del context real dels infants i de les mestres i el professor reactualitza constantment l'assignatura. Tots som millors i aprenem més a base de fer-ho.”
- “Wikiprojecte docent. Fer pàgines a la Wikipedia relacionades amb els estudis.”
- “Es fa assessorament nutricional i dietètic a usuaris del centre Osonament”.
- “Acompanyament d'estudiants de secundària per part d'estudiants de la nostra facultat”.
- “El projecte va encaminat a conèixer la realitat de les persones grans a la comunitat. La institució col.laboradora és el Nadal, complex residencial de persones grans que forma part de la Fundació Hospital Santa Creu de Vic. La tasca a realitzar per part dels alumnes és fer un primer contacte amb la institució i una persona gran per tal de conèixer el seu dia a dia, capacitats, preferències. Després d'aquest primer contacte on hi ha hagut una valoració i observació de la

persona s'extreu una activitat individual o grupal que li pugui interessar a la persona. A classe, se'n parla, s'analitza el com i es prepara l'activitat. En una segona sessió presencial, els estudiants tornen a la institució per portar a terme les diferents activitats significatives.”

- f. “Projecte de Cooperació Educativa amb Centreamèrica: Pràctiques Guatemala”.
- g. “Que s'apregués la metodologia de treball tot vinculant continguts d'una assignatura. Treballar per la sensibilització de la comunitat universitària en temes ètics i de drets que cal conèixer, no vulnerar i donar-hi resposta si escau.”
- h. “Inserció laboral de persones amb malaltia mental”.
- i. “S’ha iniciat aquest any... fem un projecte amb el centre educatiu Carme Karr (centre penitenciari els Lledoners de Manresa). L’experiència consisteix en què els estudiants de l’optativa de mestres d’educació inclusiva (MEI i MEP) preparen unes unitats de programació multinivell per els alumnes d’aquesta escola, en base a les seves necessitats, currículum... i preparen materials per al desenvolupament de la unitat. Seguidament els professionals dels centres la desenvolupen a l’aula. L’experiència es complementa amb una visita dels estudiants de mestres a l’escola i també dels alumnes de l’escola a la UVic-UCC per tal de conèixer i valorar l’experiència.”
- j. “Els alumnes organitzaven una activitat de teixit a la Residència Nadal duent a terme tots els passos del procés (informar de l'activitat, valorar a les persones interessades, adaptar l'activitat en persones amb limitacions motrius o cognitives, dinamització dels tallers i organització del yarn bombing final)”.
- k. “Projecte Jove X Jove: acompanyament d'un estudiant universitari a un alumne d'ESO amb dificultats d'aprenentatge”.

Pregunta 6: En quin Grau universitari es vincula/va el projecte?

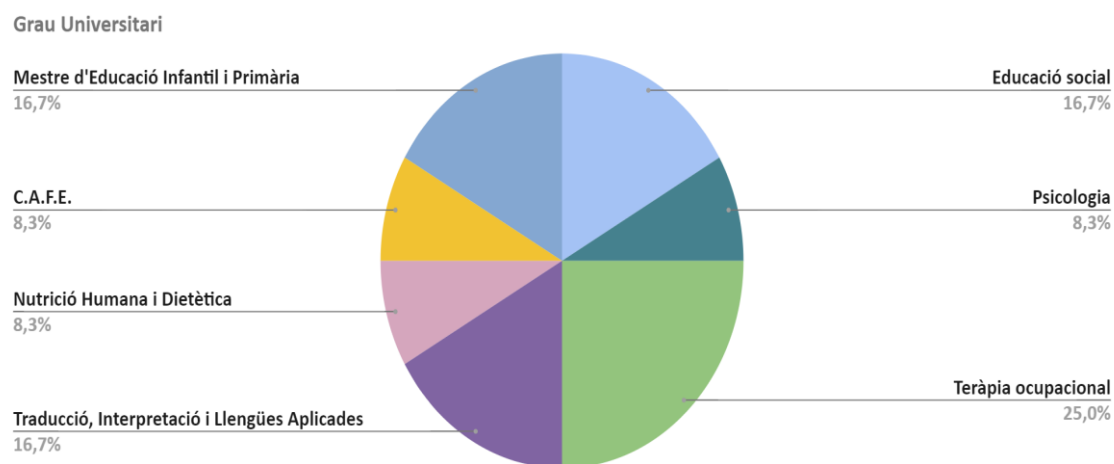


Figura 26. Formulari professorat, pregunta 6

Pregunta 7: S'emmarca/va en alguna assignatura en particular?

Els 11 projectes esmentats anteriorment es vinculen a les assignatures dels graus:

Grau	Assignatura
Mestre d'Educació Infantil	Desenvolupament Psicomotor i Expressió Corporal
Traducció, Interpretació i Llengües Aplicades	Projectes d'Edició Textual i Gestió de Formats
Nutrició Humana i Dietètica	Dietoteràpia Aplicada I
Educació Social	Fonaments de l'educació/Psicologia Social
Psicologia	Fonaments Psicosocials del comportament humà i psicologia del desenvolupament 1
Teràpia ocupacional	Teràpia Ocupacional aplicada a la gent gran
Teràpia Ocupacional	Pràctiques
Educació Social	Ètica, drets humans i ciutadania

Teràpia Ocupacional	Fonaments de la professió
Mestre d'Educació Primària	Estratègies de planificació de l'aula inclusiva
Teràpia ocupacional	Teràpia Ocupacional per l'Autonomia Personal de les Persones Grans
C.A.F.E.	Fonaments de l'educació

Taula 15. Graus i assignatures vinculades a l'ApS a la UVic-UCC

Pregunta 8: Quin número d'hores, aproximadament, suposava la realització del projecte?

10 hores
11 sessions de classe i hores personals
12 hores
20 hores
30 hores de professorat i 25 hores estudiantat
El 50% d'hores de classe
Corresponents a les hores de pràctiques de 3r i 4t
5 hores setmanals i entre 10 hores i 20 hores de gestió
1 hora setmanal durant el curs

Taula 16. Hores destinades, dins el projecte, a l'ApS

Pregunta 9: Quina necessitat real volia cobrir el projecte?

La millora de l'exercici de mestre
Millora de la Wikipedia en català, castellà i altres llengües
Reconduir els hàbits alimentaris dels usuaris del centre
Millorar la relació entre coneixements i perspectives professionals dels estudiants de Secundària
Tenir un contacte amb la realitat assistencial
Necessitats socials i educatives de comunitats rurals
Sensibilitzar a educadores i educadors en una metodologia amb un impacte positiu, començant per la pròpia universitat
Inserció laboral de persones amb malaltia mental
Suport a l'escola de la presó
Assoliment de certes competències per part dels alumnes i proposar una activitat nova a la Residència el Nadal que en aquells moments la terapeuta ocupacional no podia cobrir
Dificultats d'aprenentatge en alumnes d'ESO de centres de Vic

Taula 17. Necessitats socials dels projectes ApS

Pregunta 10: Amb quina o quines entitats es coordinava el projecte? Teniu o teníeu conveni de col·laboració elaborat?

Entitat	Conveni
Escola Andersen.	No
Amical. Tenim conveni.	Sí
Osonament	Sí
Diferents centres de secundària de Vic	En procés de signatura
El Nadal	Sí
Organitzacions No Governamentals	Sí

La Unitat d'Igualtat/UHUB i la Sindicatura de greuges de la UVic-UCC	No
Centre educatiu Carme Karr (Centre penitenciari els lledoners de Manresa)	No concreta
Institut La Plana, Escola Sagrat Cor i Institut Jaume Callís de Vic	No concreta

Taula 18. Entitats col·laboradores dels projectes ApS

Pregunta 11: Amb quines dificultats us heu trobat?

No reconeixement de la tasca en el marc de la universitat (ni a nivell acadèmic ni a nivell professional ni en l'àmbit d'investigació)
Les dificultats més significatives és trobar un horari adequat a totes les persones implicades però en general al final s'adapta bé l'activitat. D'altres dificultats que es tenen són les relacionades amb el tipus de persones que es fa l'aprenentatge ja que són persones amb molta fragilitat i a vegades s'han de fer canvis de darrera hora.
La permanència en el temps d'una estada de pràctiques puntuals
Compatibilitzar hores docents amb hores del grup classe i hores del servei. En funció del projecte i de les característiques horàries dels graus hi ha la limitació de les dates, de recursos, d'habilitats específiques i metodològiques (domini de programari per fer enquestes...). Per part dels serveis no hi va haver cap problema més enllà de la disponibilitat.
Recerca de finançament
Aquest tipus de metodologia implica tenir un facilitador a la institució en qüestió i cal dedicar-hi més hores pel que fa l'organització que en una classe magistral corrent. També cal estar preparat pels canvis i l'espontaneïtat de la dinàmica.
Coordinació amb els centres i amb l'Ajuntament
Cap dificultat important (ho responen 3 professors/es) i una resposta en blanc.

Taula 19. Dificultats en els projectes ApS

Amb el recull d'aquestes respostes obtenim una primera fotografia del que s'està realitzant d'ApS a la UVic-UCC i que ens servirà de punt de partida i d'enfocament per properes decisions en el marc de la recerca. A l'apartat final d'aquest capítol s'analitza el recull de la veu del professorat.

3.1.3. *Qüestionari a les coordinacions de graus*

Per fer un anàlisi comparatiu amb el primer qüestionari realitzat l'any 2017, s'envia un darrer qüestionari a les coordinacions dels estudis de la universitat per preguntar quin coneixement tenen del desplegament de projectes d'ApS en el marc dels plans d'estudi de la universitat. Les respostes han estat:

COORDINACIÓ	ApS EN LES ASSIGNATURES DEL GRAU
Enginyeria de l'Automoció	No n'hi ha cap
Biologia	No tinc constància que a cap assignatura es realitzi ApS
Multimèdia. Aplicacions i Videojocs	No em consta que s'hagi desenvolupat la metodologia en cap assignatura del grau
Infermeria	Aplicació de Programes Comunitaris, 2n semestre
ADE	No tinc coneixement que s'utilitzi aquesta metodologia en el grau en ADE.
Nutrició Humana i Dietètica	Estratègies d'Educació Alimentària. 3er curs 2n semestre Resolució de Casos Complexes. 4rt curs 1r semestre
Medicina	Cap

Taula 20. Respostes del qüestionari dirigit a les coordinacions

Des dels plans d'estudis, en la seva actualització hi ha l'opció de marcar metodologies globalitzadores que utilitza l'alumnat en el sí de la seva assignatura.

Des del curs 20/21 hi apareix l'opció d'ApS.

Les dades que ens faciliten sobre el que ha actualitzat el professorat:

- Curs 20/21: **10** assignatures marcades de 4793
- Curs 21/22: **71** assignatures marcades de 4846

Típus	Total	Amb Aprenentatge i Servei
Formació bàsica	697	17
Obligatòria	1678	32
Optativa	1988	15
Treball de fi de carrera	186	0
Pràctiques	224	8

Taula 21. Buidatge d'opcions d'ApS a les assignatures de la UVic-UCC. Font: UVic-UCC

Titulació	Assignatures amb Aprenentatge i Servei	Total Assignatures
Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport / Mestre d'Educació Primària amb Menció en Educació Física	1	80
Mestre d'Educació Infantil / Mestre d'Educació Primària amb Menció en Llengua anglesa (Pla de millora)	6	47
Administració i Direcció d'Empreses	3	81
Biologia	4	95
Biotecnologia	2	73
Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport	5	90

Comunicació Audiovisual	1	112
Enginyeria de l'Automoció	4	51
Fisioteràpia	1	62
Infermeria	1	56
Multimèdia. Aplicacions i Videojocs	2	55
Màrqueting i Comunicació Empresarial	5	78
Medicina	5	62
Mestre d'Educació Infantil	4	126
Mestre d'Educació Primària	1	125
Nutrició Humana i Dietètica	6	55
Periodisme	1	106
Publicitat i Relacions Públiques	1	74
Psicologia	3	57
Teràpia Ocupacional	12	91
Traducció Especialitzada	3	56

Taula 22. L'ApS als estudis de la UVic-UCC. Font: UVic-UCC

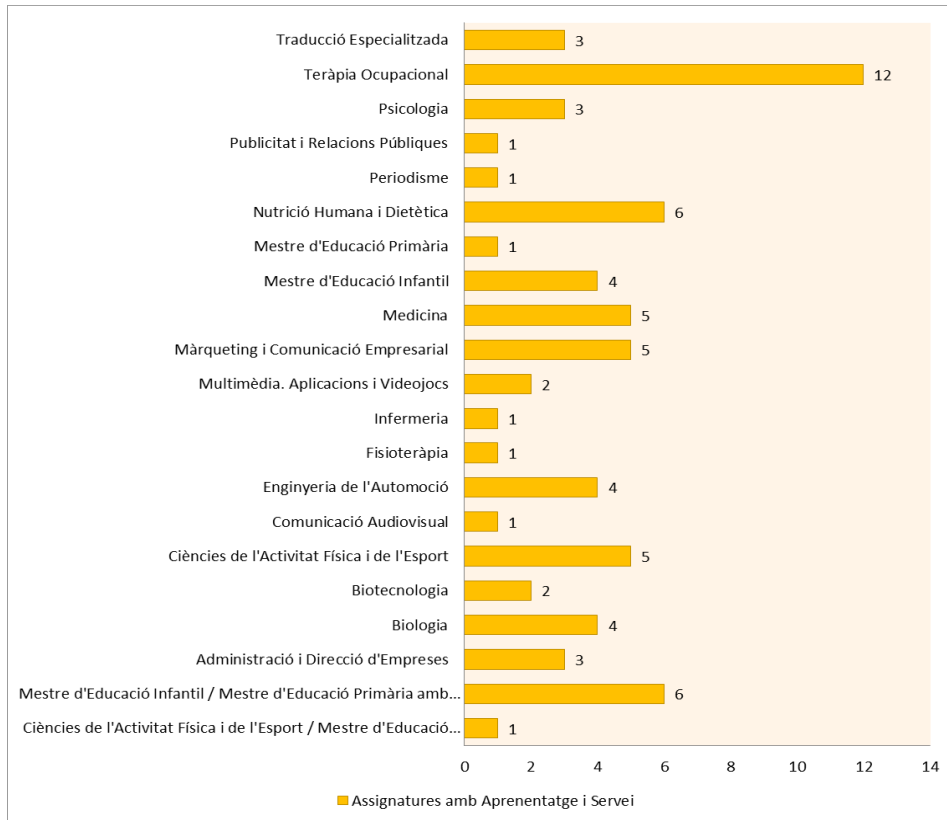


Figura 26. Assignatures amb ApS a la UVic-UCC

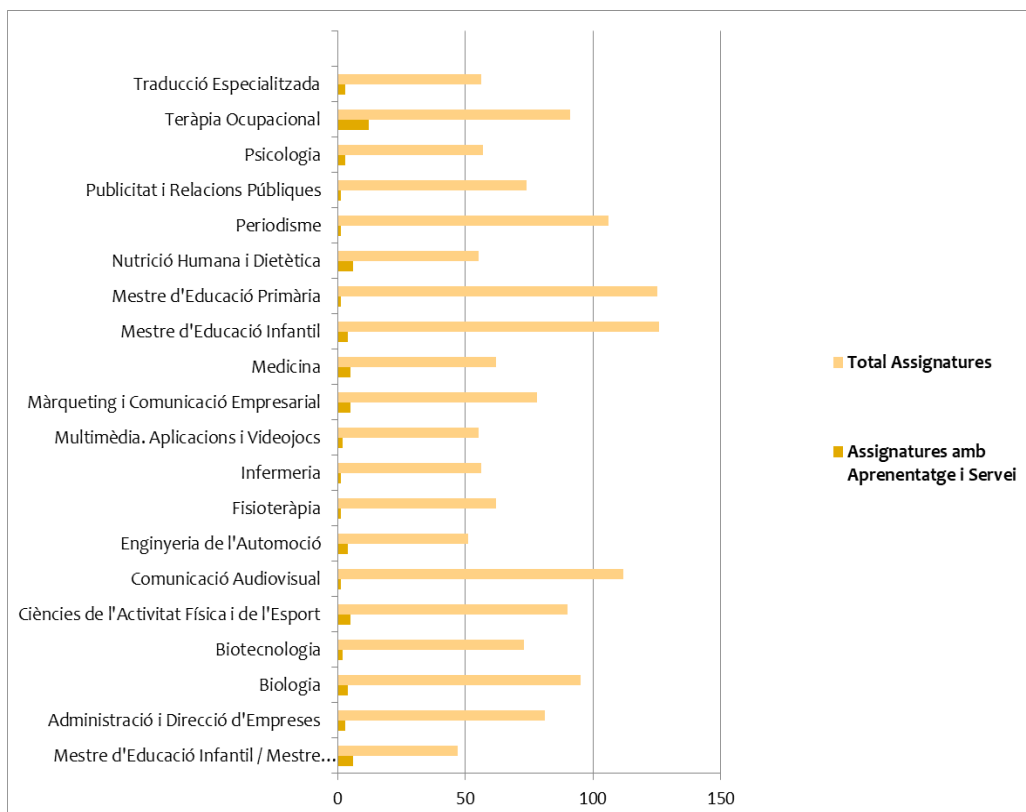


Figura 27. Assignatures totals i assignatures amb ApS a la UVic-UCC

3.1.4. Recull de la veu

Per començar la síntesi de la veu del professorat, cal remarcar el tant per cent de professorat que coneix la metodologia de l'ApS. Del professorat que contesta el qüestionari, un 56% afirma conèixer la metodologia, mentre que un 46% no. Això significa, sense fer cap valoració del nivell de coneixement, que aproximadament la meitat del professorat de la UVic-UCC no la coneix, i per tant, no la podria posar en pràctica.

Del professorat que diu conèixer la metodologia, el 43% afirma que l'ha desenvolupat en el marc de la UVic-UCC. Amb aquestes dades analitzem que tot i conèixer la metodologia, la meitat del professorat no la posa en pràctica. Del 43% que contesta que ha realitzat projectes d'ApS, el 67% l'està duent a terme actualment.

Els projectes que s'estan duent a terme tenen la seva major incidència en els graus de: Teràpia Ocupacional, Magisteri, Educació Social, i Traducció i Interpretació. Així doncs, la Facultat d'Educació, Traducció, Esports i Psicologia (FETEP) és la facultat on s'hi estarien realitzant més projectes d'ApS. Pel que fa a la formació, el 91% del total del professorat que ha contestat el qüestionari, estaria interessat en rebre formació relacionada amb l'ApS.

Pel que fa a les necessitats, en una de les preguntes del qüestionari es demana que es descrigui el punt de partida del projecte, és a dir, a quina carència de l'entorn dóna resposta el projecte d'ApS. Analitzant les respostes veiem que no totes les necessitats són de l'entorn sinó que algunes són necessitats docents. Amb això ens referim a que l'incentiu principal del projecte rau en la formació i no amb les necessitats de la comunitat. Un exemple seria: "la millora de l'exercici de mestre" o "tenir contacte amb la realitat assistencial". No són necessitats de l'entitat sinó elements i factors que incideixen en la formació professional. Aquest anàlisi de necessitats descrites pel professorat determina que en el marc de formació d'ApS dirigida a professorat s'ha de treballar especialment l'apartat de les necessitats (què són, com les detectem, com dissenyem a partir d'elles, etc).

Les dificultats que es troba el professorat també són un element a destacar a l'hora de repensar el model d'institucionalització, ja que en determina els primers passos en el seu disseny i la posada en escena. Així doncs, el professorat destaca com a dificultats: el reconeixement per part de la universitat, la flexibilitat i l'adaptabilitat com habilitats docents que requereixen aquest tipus de projectes, finançament inexistent, manca d'una persona facilitadora per part de la institució i la coordinació amb la comunitat.

Pel que fa a la fotografia de projectes d'ApS a la UVic-UCC des de la coneixença de les coordinacions de graus, podem dir que no s'allunya de la que es va recollir l'any 2017, tot i que caldria especificar que no han contestat totes les coordinacions i algunes d'elles afirmen no tenir-ne un coneixement clar. Han respost 7 coordinacions, de les quals només 2 confirmen que tenen coneixement de la realització de projectes d'ApS en el marc dels graus que coordinen i en saben ubicar l'assignatura i el professorat que els desenvolupa. Per contrarestar aquesta informació amb el que diuen els propis docents sobre les metodologies que utilitzem a l'aula, recollim també les dades sobre les metodologies que desenvolupa el professorat a l'aula.

Des dels plans d'estudis, en la seva actualització, hi ha l'opció de marcar les metodologies globalitzadores que posa en pràctica el professorat en el sí de la seva assignatura. Des del curs 2020-2021 hi apareix l'opció d'ApS. Segons els propis docents, enguany (curs 2021-2022) es realitza ApS en 71 assignatures. Aquesta dada s'allunya de les informacions aportades per part de les coordinacions de grau i posa de manifest que a nivell organitzatiu d'ensenyaments no hi ha cap demanda pedagògica per tal de tenir-ne aquest coneixement o bé de formentar-ne l'aplicació. Cal destacar el salt que exposa el propi professorat entre el curs 20-21 i el curs 21-22, multiplicant exponencialment el número d'assignatures que, segons les persones docents, es realitzen en clau ApS: de 10 assignatures a 71 assignatures en un curs de diferència.

Totes les dades recollides de les veus del professorat ens fan **concloure** que:

- El professorat de la UVic-UCC està interessat en rebre formació sobre ApS.

- El professorat destaca com a dificultats a l'hora de desenvolupar la metodologia: el poc reconeixement que rep per part de la universitat, la necessitat de tenir una persona facilitadora en tasques de coordinació, assessorament, gestió, etc. i la flexibilitat que demanen aquesta tipologia de projectes.
- Les coordinacions tenen poc coneixement sobre l'ApS en el marc dels graus, i això ens fa interpretar que tampoc incentiven la seva posada en pràctica.
- Des de la visió del propi professorat hi ha un elevat número de projectes d'ApS que es desenvolupen, comparat amb el que les coordinacions dels graus coneixen.

L'anàlisi de la veu del professorat ens fa **plantejar**:

- Qui valida els projectes d'ApS?
- S'hauria d'aprovar un document marc, a nivell d'institució, que determini què entén la UVic-UCC per ApS?
- Com es consoliden els projectes d'ApS que s'han dut a terme?

3.2. La veu de l'alumnat

Per recollir la veu de l'alumnat es va dissenyar una píndola formativa per aconseguir un mateix punt de partida per part de l'alumnat. Per poder arribar a la reflexió sobre aprendre a aprendre, ens cal conèixer de què estem parlant quan ens referim a l'ApS.

Les sessions de recollida d'informació han estat sessions d'una hora i trenta minuts (sessions de classe) on s'ha dividit una primera part de formació i una segona d'explicació i de repartició de qüestionari.

3.2.1. El qüestionari

Data:	Assignatura:
Sexe:	Curs:

Creus que s'han explicat de forma clara i entenedora les bases pedagògiques de l'Aprenentatge Servei?

Gens Poc Bastant Molt

Has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura de Pedagogia Social? Com?

T'hagués agradat poder realitzar un projecte d'Aprenentatge Servei durant la teva formació en el grau? Per què?

Quins beneficis creus que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG?

Per els i les estudiants:

Per les entitats i/o centres amb qui es vincula el projecte:

Figura 28. Model qüestionari alumnat

3.2.1. La veu de l'estudiantat en xifres

GRAU UNIVERSITARI	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA	SEXE			DATA
				M	F	ALTRES	
INFERMERIA	3r	41	Metodologies d'intervenció a la comunitat	5	36	0	03/05/2018
MESTRE D'EDUCACIÓ INFANTIL	1r	40	Sociologia de l'Educació	1	39	0	18/04/2018
MESTRE D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA	1r	40	Sociologia de l'Educació	18	21	1	25/04/2018
CAFE	1r	15	Fonaments de l'educació	10	5	0	03/05/2018
EDUCACIÓ SOCIAL	4t	25	Pedagogia Social	3	22	0	12/12/2017
PSICOLOGIA	4t	46	Avaluació de programes i intervencions en diferents contextos	7	39	0	16/05/2018
DOBLE GRAU MESTRE D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA I INFANTIL	2n	22	Seminari de pràctiques (I)	2	20	0	06/06/2018
TOTAL		229		46	182	1	

Taula 23. La veu de l'estudiantat en xifres

3.2.2. Sessió a 4t d'Educació Social (doble sessió)



Figura 29 i 30. Sessió 1 i 2 de recull de la veu de l'estudiantat a Educació Social

PREGUNTA 1	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Creus que s'han explicat de forma clara i entenedora les bases pedagògiques de l'Aprenentatge Servei?	4t Educació Social	25	Pedagogia social

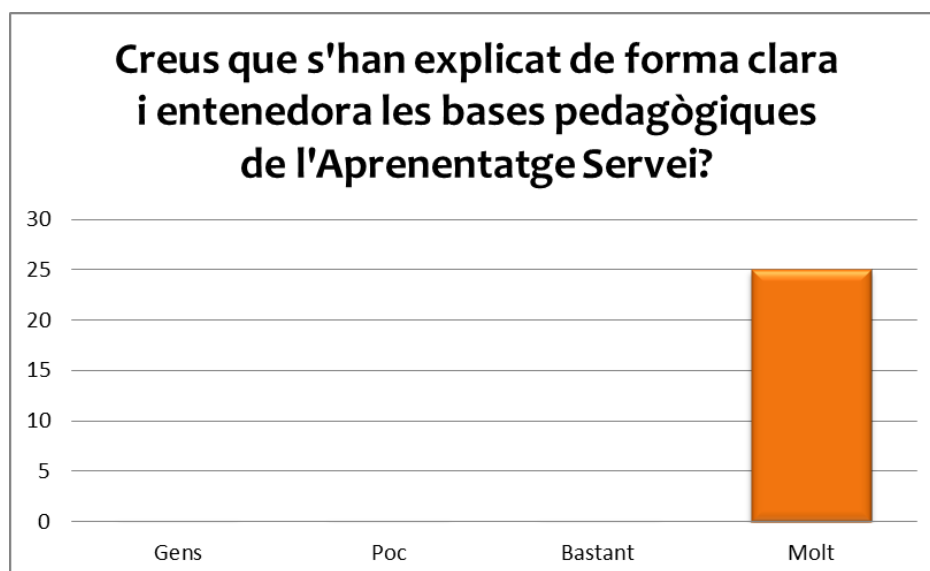


Figura 31. La veu de l'estudiantat, Educació Social

PREGUNTA 2A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	4t Educació social	25	Pedagogia Social

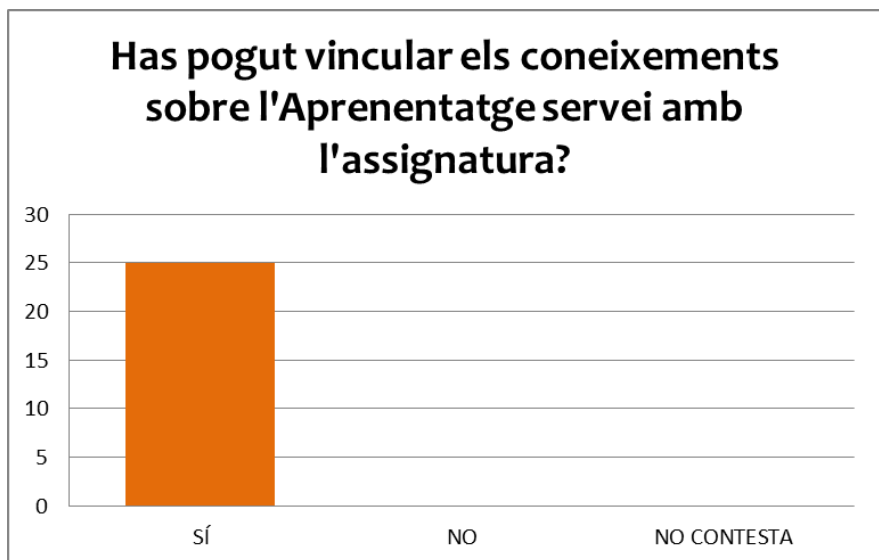


Figura 32. La veu de l'estudiantat, Educació Social

PREGUNTA 2B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Com has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	4t Educació Social	25	Pedagogia Social

Fomentant la motivació als projectes plantejats.
La pedagogia ens diu que hem de portar-ho a l'acció i l'ApS és la millor manera de fer-ho.
Es poden posar en joc aprenentatges compartits i educatius entre persones, això li dóna l'aire social.
Amb totes en general, és un tema molt connectable.
He aplicat aspectes de l'assignatura i nous enfocaments per educar.
Sí, és un tipus d'aprenentatge i per tant, d'educació.
La pràctica com a educació i posada en comú amb una realitat.
Sí, ja que els ApS poden fer a través de diferents pedagogies ja que és un servei pràctic.
Sí, relacionant aprenentatges anteriors amb l'ApS.

Sí, ja que es poden relacionar els continguts a partir de conèixer i descobrir la part pràctica.
Sí, veient conceptes treballats a classe que s'han aplicat a la realitat i com influeixen.
Sí, posant nom a continguts que hem treballat al llarg del semestre.
Sí, perquè l'ApS permet realitzar una intervenció des de l'horitzontalitat i en relació a la comunitat.
Sí, relacionant conceptes, com les diferents pedagogies.
En un primer moment no, però a mida que anaven explicant anava relacionant coses. L'educació ha de ser bidireccional i l'ApS ho fomenta molt.
Podem posar noms a conceptes treballats o realitzar sortides a centres o entitats explicades a classe.
Sí, ja que es tracta de formar-te i ensenyar. Lligat amb la bidireccionalitat de l'aprenentatge.

Taula 24. La veu de l'estudiantat d'educació social en xifres

PREGUNTA 3A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
T'hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	4t Educació social	25	Pedagogia social

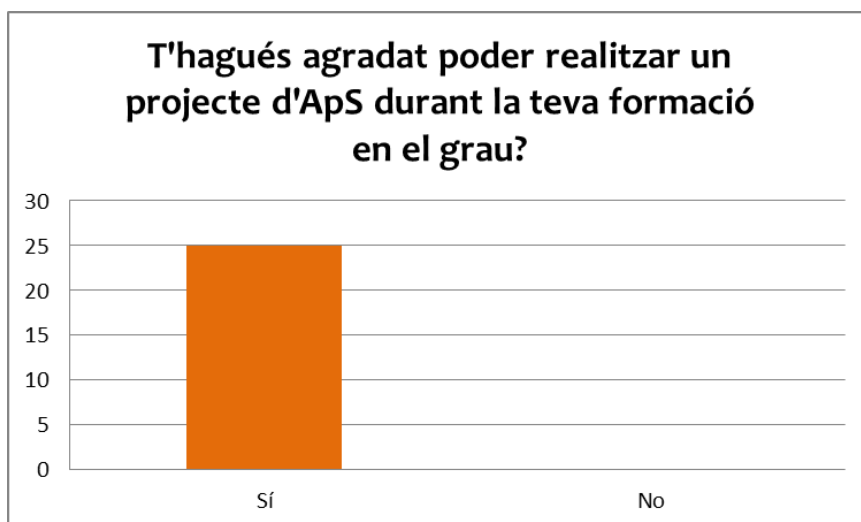


Figura 33. La veu de l'estudiantat, Educació Social

PREGUNTA 3B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Per què t'hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	4t Educació social	25	Pedagogia social

Per poder posar a la pràctica coneixements adquirits a l'aula.
En vaig començar un, crec que m'hagués agradat tenir més temps per dedicar-hi més.
Sí, de fet vaig tenir l'oportunitat de fer un petit tastet d'ApS amb l'assignatura d'ètica de l'any passat. És un recurs molt potent (social i personal).
Hauria estat molt interessant, educatiu i formatiu. Posar en pràctica els aprenentatges fets a l'aula i amb l'al·licient de que es cobreixen necessitats socials.
Moltíssim. Crec que és una font d'aprenentatge boníssima i que es basa en valors molt positius.
Sí, perquè haguéssim pogut viure una experiència real més, de la vida real.
És una manera pràctica i eficaç de conèixer la realitat professional.
Sí, ja que és una manera d'aprendre i estar en la realitat, adquirir tota mena d'habilitats a part de l'estrictament assignat per l'assignatura.
Molt, ja que gairebé en cada assignatura hem dissenyat propostes aducatives que donen respostes a necessitats reals i no s'han portat a terme. Em l'ApS haguéssim pogut realitzar des de cada assignatura i conèixer en primera persona la realitat que ens envolta.
Sí, perquè els aprenentatges són més significatius.
Sí, perquè és una manera de conèixer molts més àmbits de l'educació social, treballant els continguts assolits al grau posant-los a la pràctica creant projectes que cobreixen necessitats reals.
Sí, ja que és una metodologia molt enriquidora a través de la qual aprens i a més cobreixes les necessitats detectades a un àmbit concret.
Penso que seria un projecte molt interessant de realitzar al llarg de la carrera, ja que és una forma d'intentar cobrir una necessitat real al mateix temps que et pots emportar una gran experiència.
Sí, ja que hagués après molt més posant en pràctica els meus coneixements.
Sí, perquè ens permet posar a la pràctica diversos aprenentatges adquirits a la carrera.
Sí, perquè és una manera de conèixer la realitat, participar i aprendre de forma reflexiva.
Sí, perquè porten a terme la pràctica i ajuda a aprendre més.
Sí, m'hagués agradat molt perquè a partir d'una necessitat que has detectat, el fet de poder-lo portar a la pràctica ha de ser molt interessant.

Sí, trobo que és molt interessant per portar-ho a la pràctica i veure diferents àmbits i és molt educatiu.
Sí, considero que és interessant i té molta utilitat a nivell personal i professional.
Sí, per aprendre altres àmbits.
M'hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS, ja que considero que haguéssim après moltes coses.
Sí, perquè hi ha d'haver comunicació bidireccional entre el món acadèmic i la realitat.
Sí, ja que relaciones teoria i pràctica.
sí, considero que hagués estat clau per assolir conceptes bàsics lligats amb la realitat.

Taula 25. La veu de l'estudiantat, d'Educació Social, en xifres

PREGUNTA 4A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Quins beneficis creus que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? <i>Pels estudiants</i>	4T Educació Social	25	Pedagogia social

Aprenen a partir de pràctica.
Palpar la realitat, conèixer àmbits, relacionar-se amb persones, motivar-se.
Adquirir aprenentatges per la nostra maleta pedagògica.
És estimulador i genera ganes d'aprendre.
Materialitzar i compactar els aprenentatges i alhora ser útil.
Noves maneres d'aprendre i adquirir coneixements i saber-los transmetre.
Contacte amb el món fora de les aules.
Posada en pràctica, educar mentre t'autoeduques.
Aprendre de les persones i del contacte amb la realitat.
Traducció a la realitat de conceptes abstractes.
Aprendre i veure l'altra cara de la moneda de la part teòrica, és a dir, com poden utilitzar els continguts com a futurs educadors socials.
Veure la realitat amb la qual treballaràs, a més d'aprendre, obtenir experiència i en el meu cas, satisfacció personal.

Posar i transmetre coneixements que he après del projecte i de les persones.
Posar en pràctica els coneixements amb recolzament de la institució.
Conèixer més projectes i com es porten a la pràctica.
Aprenentatge i aportació des de la horizontalitat.
Més pràctica, conèixer més projectes.
Més experiència tan personal com professional.
Coneixement de més àmbits.
Aprenentatge en comú.
Coneixement.
Nous coneixements, relació.
Preparació per a la inserció laboral, relació teoria – pràctica.
Tenir l'oportunitat de realitzar el projecte..
Treballar i aprenent amb la realitat i aplicant allò que he après.

Taula 26. La veu de l'estudiantat, d'Educació Social, en xifres

PREGUNTA 4B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Quins beneficis creus que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? <i>Per les entitats i/o centres amb qui es vinculi el projecte:</i>	4t Educació Social	25	Pedagogia social

Coneixement de projectes diferents.
Aportar granets de sorra a unes necessitats concretes.
Nous sistemes educatius.
Un suport, un cop de mà.
Visió fresca i innovadors, noves eines.
Servei, alternatives, noves idees, gent nova.
Col·laborar per a una millora.
Oferir aprenentatge a canvi de serveis, compartir processos.
Conèixer més opinions sovint més innovadores i creatives que aportin els estudiants.

Disposició de persones que realitzen una tasca sense remuneració.
Es cobreixen necessitats detectades, ajudar-les. Tots ensenyen i tots aprenen.
Treballar una necessitat real i intentar cobrir-la.
Obtenir més ajuda, aprendre dels alumnes.
Noves respostes a necessitats socials.
Ajuda, idees.
Es dona a conèixer el centre.
Bidireccionalitat d'aprenentatges.
Intercanvi d'aprenentatges i serveis.
Oportunitats.
Oportunitats noves, noves idees.
Suport pràctic, idees fresques.
Conèixer nous projectes i noves maneres de fer.
Nous punts de vista, formació de persones externes.
Coneixement de projectes diferents.
Aportar granets de sorra a unes necessitats concretes.

Taula 27. La veu de l'estudiantat, d'Educació Social, en xifres

3.2.3. Sessió a 3r d'Infermeria



Figura 34. Sessió de la veu de l'estudiantat, Infermeria

PREGUNTA 1	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Creus que s'han explicat de forma clara i entenedora les bases pedagògiques de l'Aprenentatge Servei?	3r Infermeria	41	Metodologies d'intervenció a la comunitat

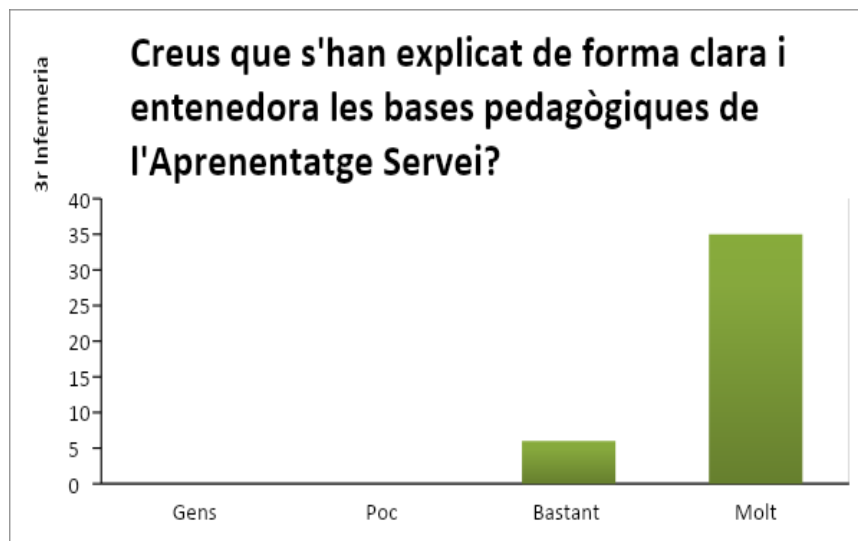


Figura 35. La veu de l'estudiantat, Infermeria

PREGUNTA 2A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	3r Infermeria	41	Metodologies d'intervenció a la comunitat

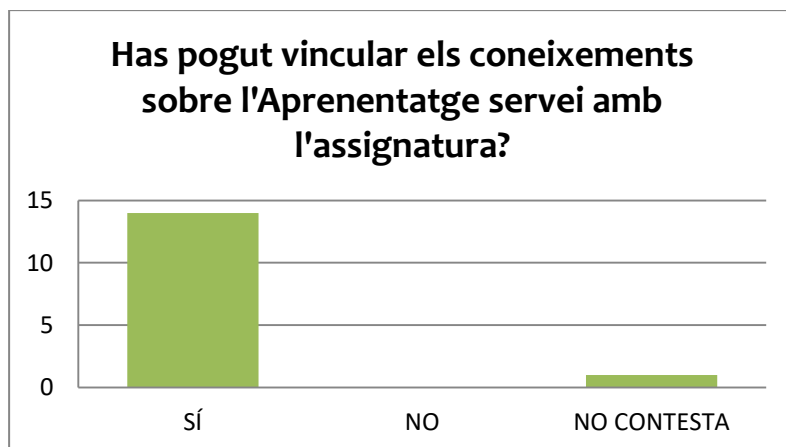


Figura 35. La veu de l'estudiantat, Infermeria

PREGUNTA 2B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Com has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	3r Infermeria	41	Metodologies d'intervenció a la comunitat

Adonant-me que pots aprendre molt més si ho expliques perquè ho interioritzes més. Es podrien haver proposat mancances d'ApS a canvi i nosaltres fer activitats per solucionar-les.
L'assignatura per la comunitat i aquests serveis dirigits a la comunitat.
L'assignatura parla de la comunitat i aquests serveis van dirigits a la comunitat.
Ja que és una part de l'assignatura, els projectes de la comunitat.
Les teories apreses a classe es podrien aplicar també a l'ApS. Si haguéssim de dissenyar un projecte, portar-lo a terme, etc.
He pogut observar que pot haver-hi molts projectes per fer i que no s'estan donant eines necessàries per dur-los a terme. També és cert que mitjançant aquests es pot aprendre més que estan a classe.
Ens hem adonat que podem portar a terme a la comunitat els coneixements que anem adquirint a classe.
Tot i que l'assignatura que es dona no fem ApS.

Tècniques i temes dels quals podríem potenciar a través de ApS.
El treball que s'ha de realitzar a aquesta assignatura s'hauria de fer real a la comunitat.
Pensant en formes en què s'aplica o es podria aplicar l'ApS a l'assignatura.
Perquè s'ha entès perfectament.
Perquè hem entès clarament que l'ApS tracta d'aplicar coneixements i així aprendre'ls en serveis i educació.
Ja que es realitzen projectes d'ApS dirigits també a la comunitat, començant per una necessitat que té la població o un grup concret.
És una assignatura que es basa en fer intervencions a la comunitat a través de projectes. Per aquest motiu és molt interessant poder treballar amb la metodologia ApS.
M'ha ajudat a entendre millor a què va dirigida aquesta assignatura.
Ja que el que estem estudiant va adreçat a la comunitat o població que no té coneixement de certs temes.
Gràcies al desenvolupament del projecte. La planificació de com fer-ho.
Aquesta assignatura està orientada a la comunitat i penso que seria molt interessant que des de la universitat s'hi participés.
Per exemple, a la classe hem vist un projecte del Banc de Sang, com a professionals d'infermeria podem col·laborar amb projectes tipus científics.
Perquè aquests projectes estan vinculats amb la comunitat, com l'assignatura.
Amb més facilitat, la manera d'explicar ha estat entenedora i es feia més fàcil mantenir el fil.
La classe ha estat amena i interactiva.
Mitjançant exemples i casos pràctics d'educació a la comunitat mitjançant processos d'aprenentatge.
Perquè són serveis a la comunitat, que és el que treballem aquí orientat a infermeria.
A partir de vídeos i exemples de casos pràctics.
A través dels vídeos pràctics.
A través de la finalitat, ja que tracta de millores a la comunitat.
He pogut entendre més clarament els objectius de l'assignatura.
L'educació és una forma de compartir coneixements amb els altres.
A través d'exemples de programes duts a terme.
Per la interacció a la comunitat.
Perquè l'assignatura tracta de la intervenció a la comunitat.
Amb exemples tot es fa més amè i entenedor.
Gràcies a les activitats i exemples proposats.
Ha sigut molt adient ja que aquest tema es relaciona directament amb l'assignatura.

Gràcies als exemples o exercicis que hem realitzat a classe.
De manera que veus més clar en què es basava l'assignatura, trobar-li un sentit i veure-ho de manera més lògica.

Taula 28. La veu de l'estudiantat, Infermeria

PREGUNTA 3	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Per què t'agradaria realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	3r Infermeria	41	Metodologies d'intervenció a la comunitat

Després de la carrera.
Per poder interioritzar millor els conceptes i veure la seva utilitat.
Tot i que ho trobo molt útil, crec que a mi no m'agradaria. En tot cas després, ja que durant la carrera tenim molta feina.
Ja que per la meva manera de fer, em fa vergonya.
M'agradaria perquè és una bona forma de, no tan sols adquirir aprenentatges, sinó també de posar-los a la pràctica i assolir-los.
Penso que és una bona manera d'aprendre i adquirir els coneixements apresos a classe. Seria interessant posar a la pràctica els nostres propis projectes.
Per adquirir coneixements per mi mateixa i per la societat.
Seria molt interessant vincular l'assignatura amb projectes d'impacte real. Sortir a la comunitat o fer xerrades, presentacions a classes.
Trobo que seria molt bon mètode per aprendre i aprofundir en temes.
Perquè crec que pot ser interessant i és una manera més dinàmica i motivadora d'aprendre uns coneixements.
Crec que pot ser interessant, divertit i una forma útil d'integrar els coneixements.
Perquè seria molt enriquidor.
Perquè m'ha agradat com és la manera de treballar i podria ser interessant ajudar a ensenyar amb els teus coneixements.
M'agradaria poder participar per ajudar a gent, per una experiència nova.
M'ajudaria a conèixer l'entorn i les seves necessitats. També a donar eines per millorar en la comunicació, el tracte amb les persones...em motivaria el fet que l'aprenentatge té una finalitat i poder conèixer més el món real.
M'ajudaria a veure realment si se'm dona bé i a més podria posar en pràctica la teoria donada a classe.
Podria ser interessant per veure com em desenvolupo fora d'una aula i a la vida real.

Ho trobo útil per aprendre sobre un tema d'interès tant personal com comunitari.
Penso que és la forma més fàcil d'aprendre i d'integrar coneixements i també transmetre'ls a la comunitat.
Per tenir una experiència.
Perquè és una forma d'aprendre diferent.
Perquè m'agrada ensenyar els meus coneixements a les altres persones.
Possiblement si trobés un projecte que em cridés l'atenció, el posaria en pràctica.
Ja que m'agrada ensenyar aquests tipus de temes.
Trobo molt important promoure la promoció de l'activitat física.
Perquè seria beneficiós per aprendre els serveis que podem oferir fora de la consulta com a infermers.
És una forma dinàmica d'aprendre.
Crec que ens ajudaria a posar en pràctica tot el que hem après durant la carrera en les diferents assignatures i també a ampliar coneixements.
Ja que és un mètode d'aprenentatge al 100% tan de les persones que realitzen la tasca com els objectes d'estudi.
Així podria ajudar a la comunitat en necessitats que encara no estan cobertes.
D'aquesta manera podria ajudar als altres a saber més coses sobre la seva salut.
Complementar coneixement teòric.
Donat que considero que seria interessant a nivell curricular i a més podem oferir un servei a un sector de la població.
Penso que és molt interessant i una cosa diferent d'aprendre.
Trobo que és una bona manera d'aprendre i alhora d'ensenyar.
Estaria molt bé, ja que així són classes més dinàmiques i t'enfrontes a la realitat. A més a més interioritzes els teus coneixements.
Crec que m'ajudaria a assolir i fer meus els coneixements que només se m'avaluen amb exàmens.
Per així aprendre jo mateixa sobre el tema a tractar i així també explicar-ho als participants de manera dinàmica i entenedora.
Penso que aprendria molt més sobre aquell tema, també em serviria per saber si m'agrada, el que sé i el que no.
Crec que és interessant per transmetre els coneixements a altres persones i potenciar més els propis coneixements.
Ja que d'aquesta manera es pot projectar els propis coneixements a un altre públic que també se'n pugui beneficiar.

Taula 29. La veu de l'estudiantat, Infermeria

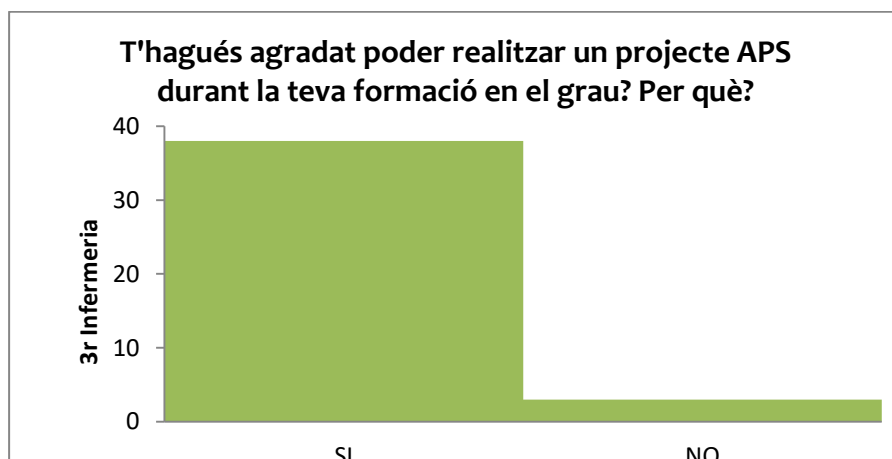


Figura 36. La veu de l'estudiantat, Infermeria

PREGUNTA 4A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Beneficis que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Pels estudiants	3r Infermeria	41	Metodologies d'intervenció a la comunitat

Més motivació .
Interioritzar i veure la utilitat de la teoria i donar un servei a la comunitat.
Més motivació i aprenentatge.
Maneres d'intercanvi amb la societat.
Es una forma d'entrar en el món real del que és la carrera o nivell d'estudis que s'està cursant. També per assolir coneixements i desenvolupar actituds aplicades a la pràctica.
Aprendre de manera dinàmica i adquirir i interioritzar els coneixements que, segurament, en un futur ens seran d'ajuda.
Per mi seria important per veure que faig un aprenentatge significatiu i que puc ajudar als altres.
Més autonomia, satisfacció, més situacions reals i més aprenentatge.
Millorar coneixements o sobretot portar-los a la pràctica.
Aprendre molt més i motivació en el que s'està fent.
Doncs que fa que hi hagi més interès per la matèria tractada, que puguin sortir dubtes que d'una altra manera no se'ns acudeixen, etc.
Ampliació de coneixements.
Aporta coneixements nous i vols participar en projectes d'ApS.
Que aprens molt més del tema ja que es fa de manera més interessant.
Motivació i conèixer l'entorn i les seves necessitats, veure el món real de la teva professió i si t'agrada de veritat.

Posar en pràctica la teoria i aprendre a treballar en “públic”.
Molt aprenentatge.
Saber de pròpia mà el tema, integrar més els coneixements.
Propi coneixement, currículum i adquirir capacitat de transmetre coneixement.
Podem tenir una idea de si ens agrada la carrera.
Educació.
Agafar confiança amb nosaltres mateixos i aprenentatge.
Més contacte directe amb el tema a estudiar i més motivació pràctica.
Amb pràctica, l’aprenentatge és més amè.
Aporta coneixements tan a la comunitat com al propi docent.
Posa en pràctica habilitats comunicatives i aprendre a detectar necessitats
Millorar el coneixement i la integració de coneixements. Nous mètodes de treball.
Un nou mètode de treball.
Més coneixement del tema i experiències reals.
El benefici de poder transmetre els seus coneixements als altres.
Els demostra la realitat de la feina que han escollit.
Penso que així podríem vincular de forma pràctica la teoria.
Poder aprendre d’una manera diferent i més senzilla.
Poder aprendre d’una manera diferent.
Aprendre de manera divertida , fàcil i entenedora.
Aprendre d’una manera dinàmica i fer consciència del tema a realitzar.
Conscienciar-se de la importància que tenen els coneixements que adquireixes.
Ensenyar de manera divertida i aprendre més.
Motivació per estudiar, descobrir-se a un mateix en una realitat, aplicació dels coneixements adquirits.
Els hi serveix per saber si li agrada allò que fan.

Taula 30. La veu de l’estudiantat, Infermeria

PREGUNTA 4B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Beneficis que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Per les entitats i/o centres amb qui es vinculi el projecte:	3r Infermeria	41	Metodologies d’intervenció a la comunitat

Aconseguir un servei a menys preu.
Que sigui més enriquidor.
Punts de vista diferents.
Es resol la necessitat que es tenia inicialment.

Per ells els pot ajudar a veure altres perspectives i nous projectes que potser no s'havien plantejat mai.
Ajudar a millorar el dèficit o el problema real.
Aprenentatge.
Aprofitar un servei fet amb molta bona fe.
Donar un servei que pot servir a la comunitat.
El fet de tenir gent amb més interès en el tema que expliquem.
Conscienciar a la població i solucionar necessitats.
Es vincula amb ajudar ens els projectes perquè s'arreglin les necessitats.
Poder conscienciar a la població i buscar solucions desitjades.
La transmissió de coneixements de gent "més experta" sobre el tema.
Ajuden a que sortim més preparats i els hi traiem feina de sobre.
Millorar la conscienciació sobre temes importants.
Adquirir coneixements de forma dinàmica.
Poder tenir professionals o estudiants amb coneixements.
Servei, cobrir necessitats.
Aprenentatge.
Poder aprendre més sobre el tema i especialitzar-se.
Especialitzar-se en el tema.
Detectar necessitats.
Una ajuda.
Promoció per aquella activitat.
Una visió diferent i més coneixement.
Poden aconseguir més coneixements reals.
És una ajuda molt propera pels centres.
Que els alumnes dels centres treballin amb gent més propera a ells.
Que els alumnes dels centres treballin amb gent d'edats properes a ells i noves formes d'aprenentatge.
Estalvi de diners i assegurar-se que en un futur hi haurà persones que comparteixen el pensament de l'entitat.
Estalvi de diners i aconseguir que la gent participi més.
Assegurar-se que pugui ser beneficiós en un futur i per fer promoció de la salut.
Obtenir més coneixements sobre qualsevol tema de recerca.
Proporcionar informació més fàcilment.
Adquirir uns coneixements nous.

Taula 31. La veu de l'estudiantat, Infermeria

3.2.4. Sessió a 1r de Mestre d'Educació Infantil

PREGUNTA 1	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Creus que s'han explicat de forma clara i entenedora les bases pedagògiques de l'Aprenentatge Servei?	1r Magisteri Educació Infantil	40	Sociologia de l'Educació

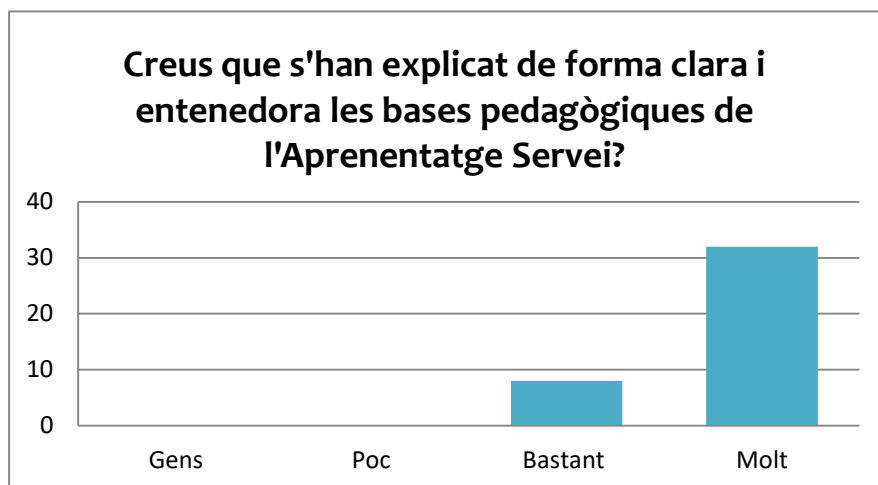


Figura 37. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil

PREGUNTA 2A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	1r Magisteri Educació Infantil	40	Sociologia de l'Educació

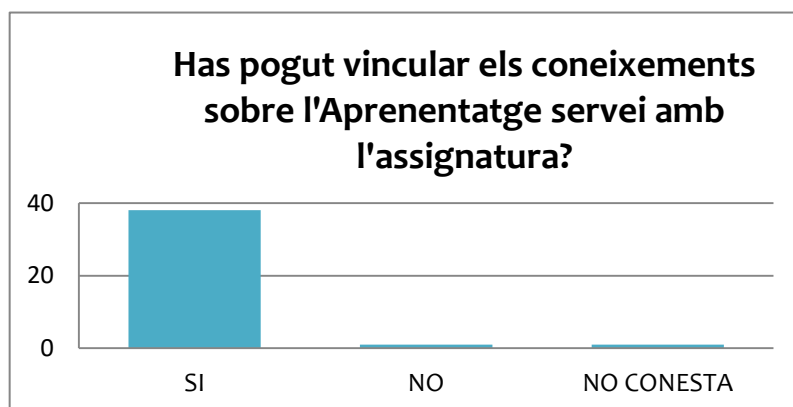


Figura 38. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil

PREGUNTA 2B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Com has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	1r Magisteri Educació Infantil	40	Sociologia de l'Educació

Perquè els coneixements que tu has après i saps, els poses en pràctica i els ensenyes a altres persones que no els saben i els volen aprendre.
Perquè relaciona persones per mitjà de la combinació de servei per part de l'entitat.
Perquè té relació amb la vida que ens envolta.
Amb el tractament amb la gent.
La sociologia es basa en ajudar a la societat i penso que l'APS es basa en ajudar i solucionar necessitats.
Perquè aquest projecte s'assembla al d'estada a l'escola que es duu a terme actualment, que ens ensenyen una teoria i nosaltres la portem a la pràctica.
Perquè forma part de com aprendre i del desenvolupament de la societat.
Perquè en l'assignatura de sociologia fem referència a l'educació de la societat actual.
A partir dels vídeos i les experiències.
A través dels vídeos i de les explicacions i exemples.
A través dels vídeos.
Perquè molts casos d'APS van relacionats amb la pobresa, la immigració (societat en general).
En tot moment ens fan tenir present la societat en la que vivim i ser solidaris i responsables en ella.
Amb aprenentatges anteriors, o amb lectures realitzades.
Amb aquest projecte es treballa el vincle entre les persones i les diferents metodologies a oferir segons les necessitats de cadascú.
Ja que per exemple es pot relacionar el terme fracàs escolar, exclusió social, servei a la societat... aspectes treballats a sociologia.
Perquè és un servei a la societat.
D'alguna manera intervenim en la societat i podem ajudar a aprendre de nosaltres mateixos i amb els altres.
Ja que la sociologia es basa en canviar les desigualtats que hi ha al món i ajudar a la societat.
Perquè les necessitats són de la població, per tant la sociologia com estudia el comportament social ho vinculo amb això.
Ja que la nostra assignatura no deixa de tractar sobre fets socials i aquest APS no deixa de ser un servei a la comunitat amb certa Responsabilitat Social.
És una manera de vincular-te amb la societat i d'ajudar.
Amb els aprenentatges que treballem a sociologia, com per exemple el llibre, les necessitats, etc.
Ja que aquesta metodologia està molt relacionada en l'aprenentatge de la societat d'avui en dia i també en alguns dels seus serveis.

A partir dels vídeos.
Són temes de la vida que ens envolta que cal saber.
Ho he pogut vincular de manera que durant aquesta base pedagògica s'estableixen relacions socials..
Perquè són necessitats que té la societat.
Ja que és una cosa que ens envolta en el nostre entorn.
Perquè parlem de la societat, la comunitat i és un servei per ella, que ens ajuda a adonar-nos que ajudem a qualsevol persona i es sent millor, no hi ha exclusió social per exemple.
A través d'aquest APS es veu com dona un servei a la societat (exclusió social, serveis a la societat...).
En el fracàs escolar, discriminació, pobresa, exclusió social.

Taula 32. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil

PREGUNTA 3	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Per què t'hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	1r Magisteri Educació Infantil	40	Sociologia de l'Educació

Perquè crec que és una bona manera d'ajudar a resoldre una necessitat.
Crec que és molt interessant i important posar en pràctica tot el que aprenem per integrar-ho millor.
Per aprendre més.
Que ja crec que és una activitat que ens aportarà molt com a futura professora.
He trobat que és una bona manera d'aprendre uns i altres. Ho trobo molt interessant.
Perquè crec que és una molt bona forma de posar els coneixements en pràctica i conèixer la realitat.
Perquè penso que és molt enriquidor com a augmentar coneixements i experiències.
Perquè crec que em pot servir pel meu aprenentatge i de cara al meu futur.
Perquè és una activitat que t'enriqueix com a persona.
Perquè d'aquesta manera veuria com aplicar de manera gratificant (per part meva) i en benefici a un altre, els meus coneixements i aprenentatges.
Considero que hem de col·laborar en aquests projectes.
Perquè és una bona manera de posar en pràctica els coneixements.
Perquè crec que és la manera més clara i millor per saber i aprendre el que estudies.
Ja que d'aquesta manera posaria en pràctica allò que he après i per tant em quedaria molt més clar.
Perquè és una manera d'aprendre i aprofitar aquest aprenentatge amb una finalitat. A vegades quan saps per què fas una cosa, aquesta et crida més l'atenció.

Trobo que és una bona forma d'aprendre i alhora d'ensenyar uns coneixements. Trobo que ha de ser molt gratificant i una bona experiència i contacte amb la realitat.
Perquè m'agradaria viure l'experiència.
Ja que d'aquesta manera podré posar en pràctica tots els meus coneixements i ajudar als altres.
Ha de ser una experiència personal i professional enriquidora i es poden aprendre coses noves.
Sí, perquè amb aquest projecte ajudes als alumnes i a altres persones.
Penso que és molt interessant i que pots adquirir molts nous coneixements que a l'aula no es poden aprendre. A més a més, tot el que s'aplica a l'aula és molt teòric i a la pràctica és molt diferent.
Em sembla un projecte innovador i interessant on poder aprendre tot allò teòric i posar-ho a la pràctica.
És molt interessant i una oportunitat per poder aprendre més i poder aportar coses nostres a la societat.
Crec que és una molt bona manera de veure si el que estàs fent t'agrada i és útil en una societat.
Per poder aplicar els coneixements adquirits a l'aula.
Ja que és una manera d'adquirir coneixements diferent i més gratificant.
Perquè és una manera diferent d'aprendre molt interessant.
Perquè és una manera d'aprendre.
És una altra manera d'aprendre molt més activa i vivencial, i et permet aprendre fora de les aules, a la realitat.
Perquè és una oportunitat per aportar els meus coneixements apresos als altres i també per aprendre jo i poder formar-me.
Perquè penso que és un projecte en el qual pots aprendre molt i relacionar-ho amb el que estàs estudiant.
Penso que és enriquidor per aprendre més clarament els coneixements i a l'hora ajudar a resoldre una necessitat.
M'agradaria ajudar als alumnes que han perdut l'entusiasme pels estudis.
Perquè penso que és enriquidor.
Perquè és una bona manera de saber si t'agrada el què estàs fent.
Perquè penso que és interessant i és una bona manera diferent d'adquirir coneixements.
Ja que aprens molt més que no pas fent-ho simplement de manera teòrica.
Perquè crec que és molt útil i interessant.
Per millorar els meus coneixements i com a persona.
Perquè penso que és interessant.

Taula 33. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil

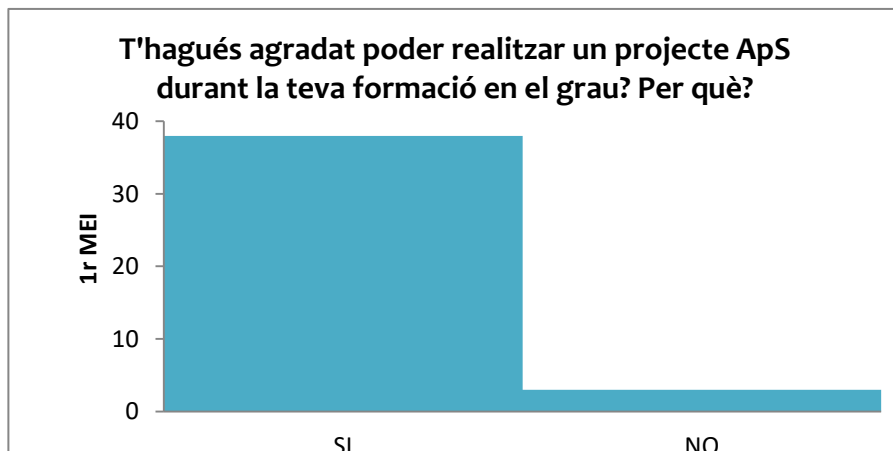


Figura 39. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil

PREGUNTA 4A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Beneficis que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Pels estudiants	1r Magisteri Educació Infantil	40	Sociologia de l'Educació

Més aprenentatge.
Aplicar coneixements a la pràctica.
Més aprenentatges.
Ensenyar coneixements a altres persones.
Dirigir el que aprens a un altre per mitjà del servei que s'ofereix.
Conèixer si realment t'agrada i coneixements pràctics. Enriqueix els aprenentatges.
Ensenyar a posar en pràctica els coneixements.
Aplicar coneixements a la pràctica.
Aprenen els coneixements clarament i tenen contacte amb la realitat.
Satisfacció de realitzar un projecte per unes altres persones que ho podran fer servir.
Aprendre més sobre el què s'estan formant.
Aprendre més sobre el què estan estudiant.
Aprenen a ensenyar en una realitat.
Aprenen a ensenyar a la realitat.

Millor adquisició dels coneixements.
Recordar coneixements, interiorització d'aquests i saber-los posar en pràctica.
Tenir clar els conceptes apresos i saber-los aplicar.
Nous i diferents aprenentatges, oportunitats de sortir de l'aula.
Aprenentatge real.
Desenvolupar els nous coneixements, conèixer com és la realitat del tema estudiat, saber si allò els motiva o no...
Coneixements, veure la realitat, posar en pràctica les habilitats.
Confiança, competència comunicativa, seguretat i aprenentatge.
Créixer en la teva formació i obtenir noves experiències.
Més coneixements i confiança.
Aprendre de forma senzilla i amena nous coneixements i habilitats.
Aprenentatge a través d'una finalitat, la pràctica.
Nous aprenentatges i maneres d'ensenyament.
Tenir clar que el que estàs estudiant és el que voldràs fer.
Que a part de fer les pràctiques ajudes a gent que ho necessita.
Coneixements i posar en pràctica la carrera.
Noves maneres de veure com poses els coneixements adquirits a la pràctica.
Fluïdesa a l'explicació i presentacions orals.
Ajudes a gent que ho necessita.
Nous aprenentatges.
Experiència, coneixement de la realitat i saber-se adaptar a necessitats reals.
Aprendre noves maneres d'aprendre i conèixer noves experiències.
Aprenentatge de nous coneixements a través de pràctiques.
Aprendre amb persones de la seva edat.
Maduresa, motivació, pràctica, treure vergonya.
Comparteixen coneixements amb més alumnes.
Satisfacció d'ajudar.

Taula 34. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil

PREGUNTA 4B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Beneficis que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Per les entitats i/o centres amb qui es vinculi el projecte:	1r Magisteri Educació Infantil	40	Sociologia

Els dona propaganda.
Nous enfoc i il·lusions.
Els alumnes repassen l'estudi i tenen molt més d'interès en el que fan.
Fomenten i consciencien, com és el cas del banc de sang.
Treure la necessitat que tenen i ser ajudats perquè realitzen aquest ApS.
Un servei, treballar cooperativament amb altres entitats i persones.
Els hi proporcionen ajuda.
Activitats diferents que enriqueixen els estudiants.
Motivació dels infants.
Reben ajuda per part dels universitaris.
Motivar els seus projectes a la societat.
Noves metodologies i més pràctiques.
Els servei que li fas.
Donar a conèixer realitats noves pels infants.
Benefici i donar-se a conèixer.
Ajudar als alumnes a millorar i a formar-se.
Diferents visions.
Aprenentatge, servei, eines...
Benefici del projecte, nous coneixements, aprendre noves maneres d'ensenyar i punts de vista.
Coneixements i conceptes nous.
Persones amb ganes d'aprendre i ensenyar alguna cosa als altres.
Nous mètodes d'aprenentatge i nous coneixements.
Nous coneixements, cobrir una necessitat.
Millorar l'aprenentatge dels seus alumnes.
Ajuda a resoldre la necessitat d'una manera activa.

Ajudar a resoldre la seva necessitat activament.
Resoldre nous materials per als infants.
Ajuden als alumnes a implicar-se i prendre consciència.
Treballadores gratis per l'empresari.
Més experiència.
Col·laborar amb l'alumnat i que els que ensenyen als nens també els hi quedi més clar.
Proporciona informació de l'entitat a la resta i proporciona un projecte educatiu.
Més experiències.
Tenir més experiències.
Més experiències.

Taula 35. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil

3.2.5. Sessió a 1r de Mestre d'Educació Primària

PREGUNTA 1	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Creus que s'han explicat de forma clara i entenedora les bases pedagògiques de l'Aprenentatge Servei?	1r Mestre d'Educació Primària	40	Sociologia de l'educació

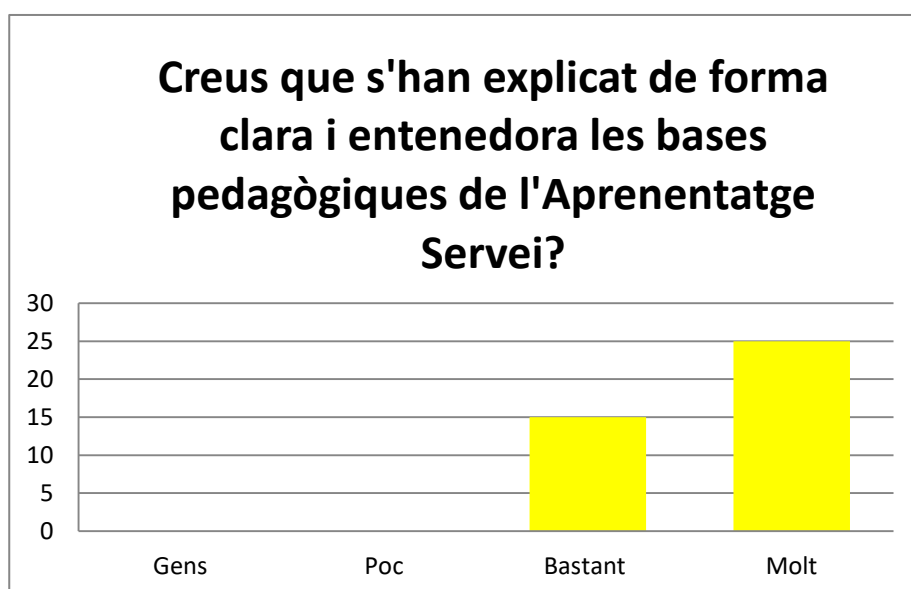


Figura 39. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària

PREGUNTA 2A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	1r Mestre d'Educació Primària	40	Sociologia de l'educació

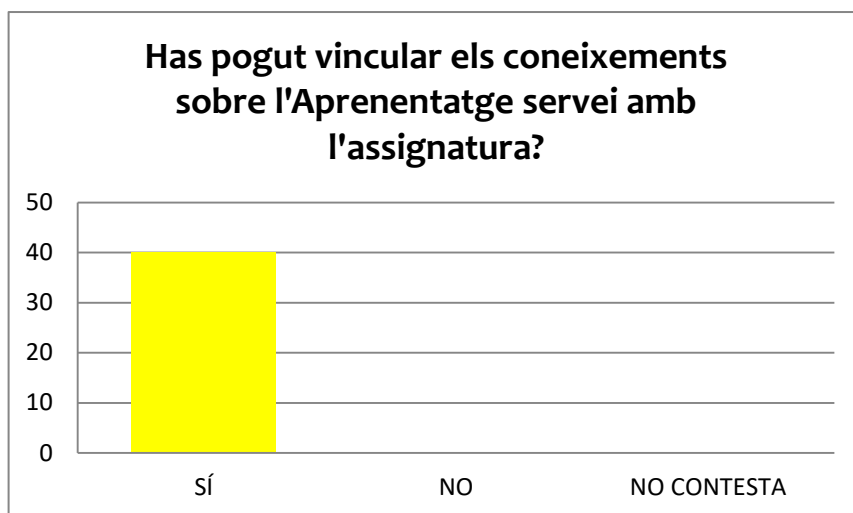


Figura 40. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària

PREGUNTA 2B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Com has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	1r Mestre d'Educació Primària	40	Sociologia de l'educació

Amb els exemples dels vídeos.
Gràcies a uns vídeos passats al principi de la classe.
Amb el grau ja que els divendres fem pràctiques.
Pels vídeos del principi de la classe.
Veient perquè serveixen, com relacionar-los i les seves influències.
Gràcies a totes les instruccions que ens ha donat la Clàudia i els vídeos.
A partir dels vídeos que hem vist he pogut fer una unió.
És un mètode que podem aplicar a l'ensenyament ja que són temes que ens envolten.
Ja que l'ApS es podria lligar amb la societat.

Els vídeos han ajudat molt.
És una activitat que es pot dur a la pràctica i en aquesta assignatura sempre parlem de mètodes per aplicar a classe.
Ja que parla sobre la societat que ens envolta.
Penso que ens serveix i ens servirà en tot el greu d'educació primària.
Ens mostra una forma de millorar les necessitats de la societat d'una forma útil.
A partir de les experiències he pogut veure una relació.
A partir dels vídeos i l'experiència he pogut observar-hi una relació.
Ja que gràcies al coneixement adquirit a través de la sociologia puguem ajudar a transmetre aquests coneixements de forma entenedora.
Són aspectes importants per l'educació i la societat.
Ja que la sociologia és l'inici de tot.
La sociologia vincula molt la societat i les necessitats de les persones i m'ha ajudat a fer-me una idea més real.
No l'assignatura en concret sinó més amb la carrera, perquè fem projectes pràctics els quals aquest mètode funcionaria.
Fent una relació de tots els coneixements propis i apresos dins l'assignatura.
Perquè parla de com millorar la societat basant-se en les necessitats de cadascú.
És una forma de connectar l'aprenentatge (educació) amb les necessitats de la societat (sociologia).
Ja que ens fa reflexionar sobre el món actual i l'educació .
A través dels vídeos.
Són projectes educatius amb la finalitat de millorar la societat i cobrir necessitats que existeixen.
Perquè vol millorar la idea d'educació i transmissió de coneixements i també com millorar la societat.
Està relacionat amb l'educació, l'aprenentatge i la sociologia.
Perquè la sociologia està vinculada amb l'ApS.
Ja que són aspectes importants per la societat i sobretot per l'educació.
La sociologia estudia les relacions entre les persones. Des de l'APS es busca que de forma col·lectiva aprenguem.
Amb el treball en equip.
La manera de vincular la vida quotidiana amb l'APS, és a dir, la sociologia amb l'ApS.
És un estudi diferent i una visió més oberta d'aprenentatge.
Ja que va molt associat amb la socialització de les persones i l'intercanvi d'informacions.
Perquè és un tema que es relaciona molt amb la societat tot i que era complicat.
Parla de la societat i com es pot millorar.
Pels vídeos del començament.

Taula 36. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària

PREGUNTA 3	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Per què t'hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	1r Mestre d'Educació Primària	40	Sociologia de l'educació

Em donaria experiència i agafaria rodatge en el món laboral.
Amb els esports.
Perquè trobo que és molt factible i profitós.
Sempre m'agrada experimentar diferents metodologies d'ensenyament.
Estaria guai per tal de fer un símil de pràctiques i provar experiències pròpies.
Perquè d'aquesta manera podem veure la realitat i conèixer diferents maneres d'aprenentatge i/o ensenyaments.
Perquè és una situació que et trobaràs en el futur i compartir les teves experiències amb els nens és enriquidor.
Sempre està bé implementar noves formes de treballar.
Ja que aprendria valors diferents i coneixements.
Perquè d'aquesta manera poso en pràctica tot el coneixement obtingut anteriorment.
Perquè pots dur a la pràctica tot el coneixement que t'ensenyen.
Considero que és clau pel grau que estic cursant ja que en un futur acabaré sent mestra.
Penso que és una manera molt interessant de compartir tot el que aprenc i aprendre jo també.
Poder desenvolupar més els aprenentatges .
Ja que m'ha interessat.
Considero que seria molt divertit i enriquidor ensenyar el que he après, és a dir, com ensenyar a altres alumnes interessats o no en aquesta carrera.
Perquè crec que és una bona forma d'aprendre.
Perquè d'aquesta manera motivaria a altres estudiants formentant el seu interès, juntament amb el meu personal.
Crec que ens despertaria molt més l'interès i aprendríem més que no pas llegint una diapositiva asseguts a l'aula.
Penso que és molt enriquidor i com a futur ajuda a propers projectes.
Considero que és un aprenentatge molt lúdic i eficaç.
Ja que d'aquesta forma podria posar en pràctica tots els coneixements obtinguts.
Perquè trobo que és una menra d'aprendre moltíssim, no només a nivell personal, sinó també pels altres.
Penso que és molt important aprendre de manera més dinàmica mitjançant la pràctica i l'experiència.
Ja que és interessant per poder aprendre d'una manera més pràctica.
És una motivació addicional a l'hora d'aprendre i a part començaríem a fer classe que és el que en un futur farem.
Perquè tens més ganes d'aprendre i a més a més realitzes un servei. Així aprenen més les dues parts.
Perquè amb els temps que corren val més aprendre fent que des d'un llibre.
Seria una experiència única.

Ja que adquiriria experiència i recursos per formar-me millor.
Perquè alhora que aprens, ensenyes i com que ensenyes demostres que saps.
Perquè és una manera d'aprendre més implicada.
Crec que és necessari fer alguna cosa així. Ja que és una experiència més.
Podria estar molt interessant i m'ajudaria encara a obrir-me més al món.
Tot allò que ens serveixi per aprendre d'una forma directa crec que serà positiu.
Seria interessant compartir experiències.
Per ampliar coneixements.
Perquè és una nova forma d'aprendre, no només de manera teòrica, sinó que també pràctica.
Donat que seria interessant i aprendríem més.

Taula 37. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària

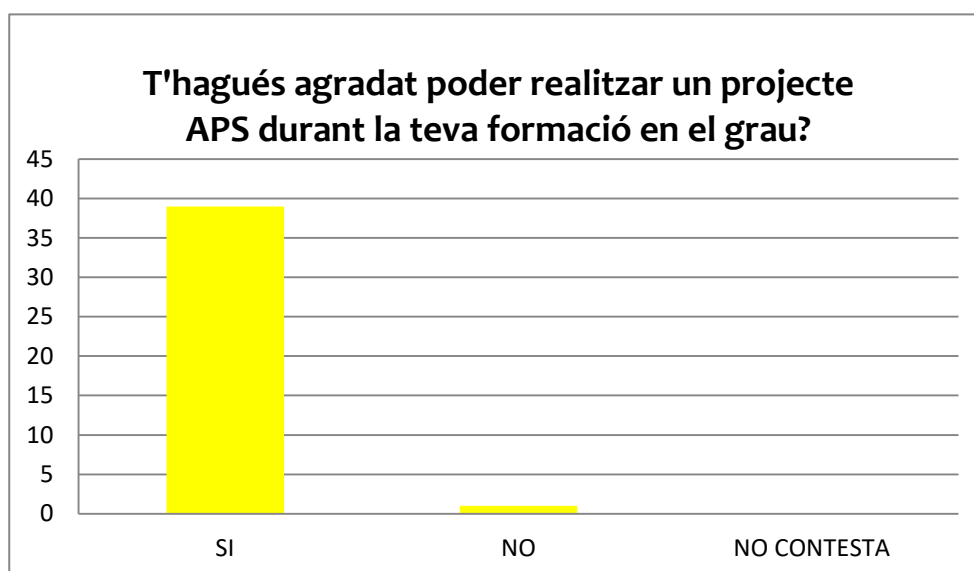


Figura 41. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària

PREGUNTA 4A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Beneficis que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Pels estudiants	1r Mestre d'Educació Primària	40	Sociologia de l'educació

Aprendre coneixements.
Aprendre.
Aprenentatges basant-se en la vida real.
Coneixements i experiència.

Coneixements directes, experimentacions i diferents contrastos.
Increment del coneixement.
Un aprenentatge més a partir de la pràctica.
Coneixement més interactiu.
Aprendre.
Experiència i és una forma d'endinsar-te en el món laboral.
Poden tenir un aprenentatge més proper.
Coneixements i pràctica.
Aprenentatge a la vida real.
Motivació i aprenentatge.
Un aprenentatge més dinàmic.
Un aprenentatge més pràctic i significatiu.
Que et quedi molt més clar l'aprenentatge adquirit.
Posar en pràctica els coneixements adquirits.
Major implicació a l'hora d'elaborar el projecte didàctic.
Aprenentatge de coneixements claus i participació voluntària en algunes entitats.
Interioritzar l'aprenentatge.
Aclariment dels aprenentatges apresos.
Aprenen d'una manera més enriquidora.
És una experiència molt real, pràctica i enriquidora.
Aprens a ensenyar el que has après.
Desenvolupar coneixements.
Aprens d'una manera diferent, amb més motivació.
Assegurar els continguts, aprendre d'una altra manera.
Experiència, formació i satisfacció.
Apropar-nos a la realitat.
Posar a la pràctica els coneixements adquirits i apropar els alumnes a la realitat.
Aprenen d'una forma diferent.
Millorar els aprenentatges.
Experimentar l'aprenentatge de forma més simple i entenedora.
És una manera de veure com posaries a la pràctica el treball realitzat.
Saber entendre les coses sense "empollar-les i vomitar-les".
Aprenentatge i coneixement.
Aprenentatge.
Nous aprenentatges, diferents maneres de fer les coses.
Coneixements.

Taula 38. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària

PREGUNTA 4B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Beneficis que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Per les entitats i/o centres amb qui es vinculi el projecte:	1r Mestre d'Educació Primària	40	Sociologia de l'educació

Com ensenyar aquests aprenentatges i agafar experiència.
Prestigi, bones obres.
Poder.
Ajuden als alumnes a experimentar noves tècniques d'aprenentatge i a observar que tothom esà a l'abast d'ensenyar.
És una manera d'ajudar al col·lectiu.
Afavorir més punts de vista per la millora del centre.
Millor formació dels seus alumnes.
Es beneficien de l'activitat.
Rebre un servei proper i gratuït.
Rebre ajudes i compartir idees i coneixements.
Reben ajuda i estan contents de poder compartir coneixement.
Cobrir necessitats.
Es cobreixen necessitats amb més efectivitat.
Desenvolupar iniciatives.
Els infants aprenen més.
Es cobreixen les necessitats que l'entitat té.
Arriben a cobrir les seves necessitats.
Tenir en compte la creativitat duta a terme pels alumnes i fer-ne un bon ús.
Cobrir una necessitat.
Facilita la propagació i ajuda a la participació social.
Interès per aprendre i conèixer coses necessàries de la realitat .
Rebre un servei de manera gratuïta i més propera.
Poder aprendre de la creativitat dels nous projectes que es porten a terme pels alumnes i fer-ne un bon ús.
Arribar a cobrir les necessitats socials, és a dir, de la societat.
Arribar a cobrir les necessitats de la societat.
Complir de forma eficaç les seves necessitats.
Aprenentatges nous.
Facilitats.
Poder adquirir ajudes.
Una ajuda més i ganes d'ajudar a aprendre.

Presenten els seus projectes.
Ajuda per fer projectes.
Cobrir necessitats socials.
Aportar en els seus nous membres que seran el futur i ensenyar els seus propis coneixements/experiència.
Coneixements i experiència.
Aprenentatges nous.
Cobrir necessitats.

Taula 39. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària

3.2.6. Sessió a 1r de Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport

PREGUNTA 1	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Creus que s'han explicat de forma clara i entenedora les bases pedagògiques de l'Aprenentatge Servei?	1r CAFE	15	Fonaments de L'Educació

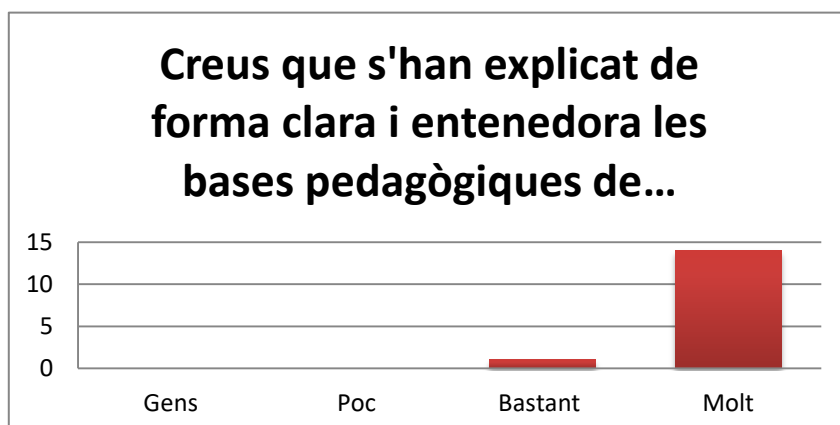


Figura 42. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE

PREGUNTA 2A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	1r CAFE	15	Fonaments de L'Educació

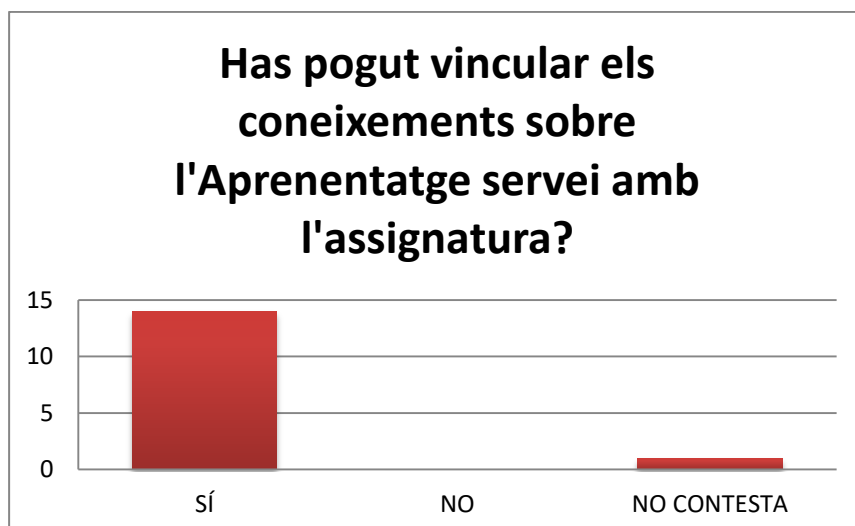


Figura 43. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE

PREGUNTA 2B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Com has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	1r CAFE	15	Fonaments de L'Educació

Amb el concepte d'educació.
Perquè a l'assignatura donen uns continguts que podrien ser molt útils per altres persones.
Trobaria molt oportú utilitzar aquesta tècnica a l'assignatura.
Ja que tot el que aprenem a classe s'hauria de poder dur a terme en un projecte d'ApS.
En la manera d'adquirir coneixement a través de la pràctica.
Degut a que amb la nostra assignatura podríem realitzar alguns projectes "diferents" que ens servien per millorar el nostre aprenentatge o aprendre el que ja fem dins de l'aula però en un àmbit i escenari totalment diferent.
Ja que l'assignatura d'educació és del que tracta i sobretot l'aprenentatge.
A través de diferents vídeos hem pogut extreure una definició d'ApS.
A través de la pràctica, és a dir, a través dels vídeos extreure una definició sobre aquest coneixement.
Perquè ApS és una metodologia que serveix per posar en pràctica allò que s'estudia i per cobrir una necessitat.
Perquè l'ApS és una metodologia d'ensenyament i l'assignatura parla de com ensenyar i què és necessari ensenyar.
És una metodologia d'aprenentatge diferent a les que hem treballat fins ara a dia d'avui.
Ja que té a veure amb l'educació, ensenyar i valors.
Ens ajudaria a liderar el projecte amb els conceptes que aprenem.

Taula 40. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE

PREGUNTA 3	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Per què t'hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	1r CAFE	15	Fonaments de L'Educació

Seria una gran experiència i aprendria a ensenyar.
Per aprendre i per saber si el que estic fent m'agrada veritablement.
Perquè m'agradaria començar a aplicar els coneixements que estic adquirint a la vida real, fora de les aules.
Perquè crec que serveix per adonar-te de si t'agrada el que estàs estudiant i també, per ajudar a qui ho necessita.
Perquè em serviria per tenir més contacte amb la realitat i tenir més coneixements.
És una bona experiència i saps realment si t'agrada el que estàs estudiant.
Per poder transmetre aprenentatges a la societat que siguin necessaris i per poder formar-me millor, ja que dona una gran experiència.
Perquè tal i com he dit, és un mètode diferent d'aprenentatge en el qual la implicació és major per part dels alumnes al ser fora de l'aula.
Perquè et poses a prova davant d'alumnes en situacions que en un futur ha de ser la meva feina.
Ja que és una manera de veure el què et trobaràs quan acabis la carrera, i una oportunitat d'aprendre més vivencialment i no tant teòric. Crec que dur a terme un APS només pot aportar punts positius cap a l'alumne que està realitzant una carrera.
Perquè trobo que a llarg termini pot ser gratificant i t'ajuda a aprendre d'una manera diferent.
Perquè és una manera d'entrar en contacte amb la realitat i veure si realment has après i interioritzat els continguts.
M'ha semblat una manera de consolidar coneixements i posar-los en pràctica en un context real, a part d'estar cobrint una necessitat.
Per saber si realment m'agrada la carrera i poder ajudar a la comunitat. És un aprenentatge pràctic que des del meu punt de vista és molt més efectiu que la teoria.
Seria una gran experiència i aprendria a ensenyar.

Taula 41. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE

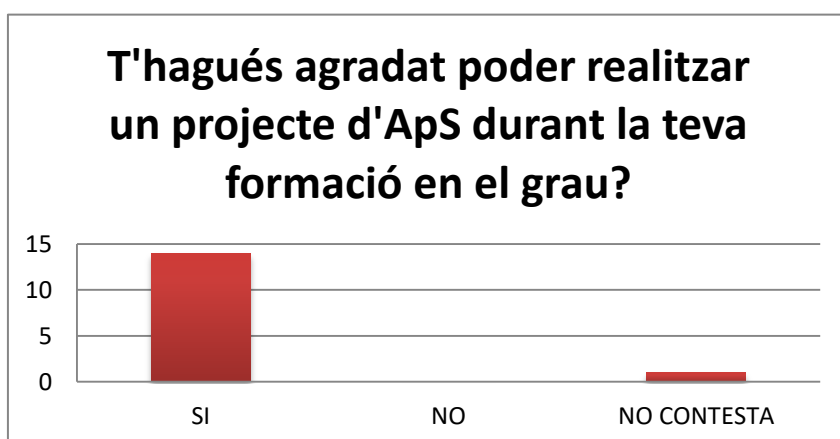


Figura 44. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE

PREGUNTA 4A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Beneficis que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Pels estudiants	1r CAFE	15	Fonaments de L'Educació

Coneixements pràctics dels continguts teòrics, és a dir, millores les seves capacitats com futurs professionals així com els coneixements teòrics.
S'acosten a la realitat, el dia de demà segurament estaran treballant del que s'han format.
Més experiència, conèixer nou món i dominar el tema abans de realitzar aquestes pràctiques amb altra gent.
Els beneficis de tenir millors coneixements i aprendre des d'un àmbit social.
Aprendre a ensenyar i saber si el que estudies t'agrada de veritat i vols dedicar-hi tota la vida.
Aprenen ensenyant.
Més coneixements, més experiència i seguretat en un mateix.
Aprendre a ensenyar, necessitats de la societat, ampliar coneixements sobre temes.
Pels estudiants, la sensibilització i implicació en el projecte la qual cosa fa que els estudiants rebin un aprenentatge superior.
Poder aprendre a ensenyar.
Créixer com a persones, veure el què serà el seu dia a dia quan acabi la carrera i valor de solidaritat.
Pels que fem la formació, aprendre a ensenyar i pels alumnes, aprendre continguts que treballarien a l'aula, a la vida i en un entorn real.
Benefici mutu entre mentor i aprenent.
En funció del projecte, però tots t'apropen a la teva futura realitat.
Motivació, veure què m'ha agradat del grau i suport.

Taula 42. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE

PREGUNTA 4B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Beneficis que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Per les entitats i/o centres amb qui es vinculi el projecte:	1r CAFE	15	Fonaments de L'Educació

A cobrir una necessitat existent i real.
Coneixement de l'entitat, oferir els seus serveis, etc.
Donar un plus a la metodologia tant pels alumnes com pel professorat.

Millora estudiants, més motivació, més currículum.
Publicitat i bona imatge.
Minvar les necessitats del seu centre i/o entitats i alhora sensibilitzar a les dues parts.
Ajudes a alumnes a ampliar coneixements que et poden donar els estudiants, cobrir necessitats.
La gent jove és més propera als nens i més il·lusió en ensenyar.
Reben gent més motivada i amb idees noves que poden aportar molt més als destinataris del projecte.
Tenen noves experiències i és la manera idònia per aprendre sobre temes que no coneixerien si no fos per aquest projecte.
Observar futurs treballadors, assegurar-se que la persona aprèn el que nosaltres volem.
Oferir un aprenentatge.
A tots els estudiants i no estudiants, ja que són coses necessàries per la societat.

Taula 43. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE

3.2.7. Sessió a 4t de Psicologia

PREGUNTA 1	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Creus que s'han explicat de forma clara i entenedora les bases pedagògiques de l'Aprenentatge Servei?	4t Psicologia	46	Avaluació de programes i intervenció en diferents contextos

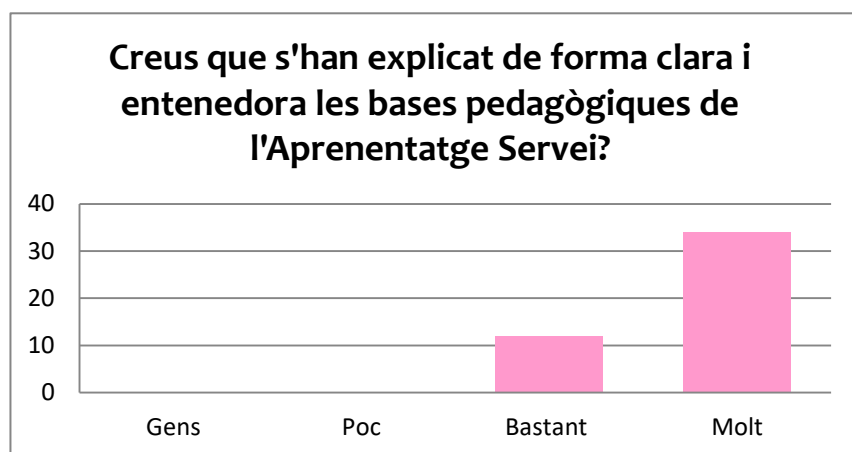


Figura 45. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia

PREGUNTA 2A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	4t Psicologia	46	Avaluació de programes i intervenció en diferents contextos

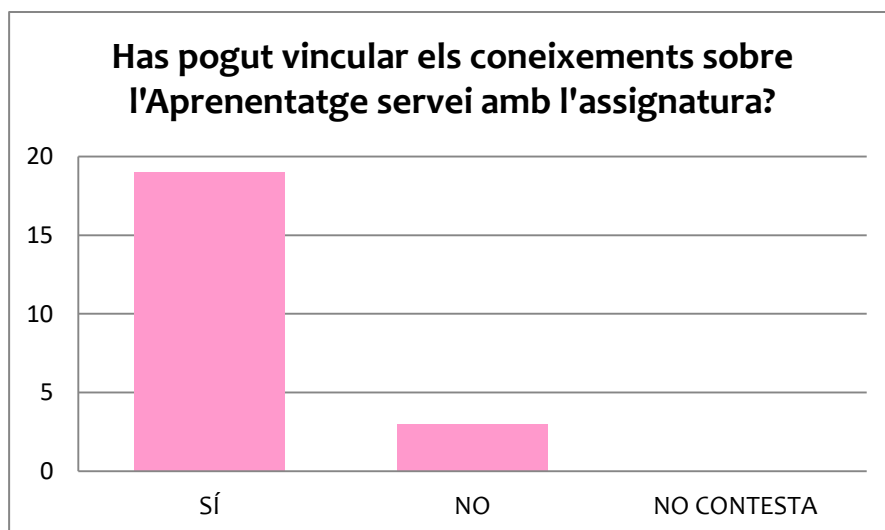


Figura 46. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia

PREGUNTA 2B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Com has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	4t Psicologia	46	Avaluació de programes i intervenció en diferents contextos

APS com a programa d'intervenció.
Detectar necessitats.
Identificar necessitats i donar-li resposta mitjançant un pla d'actuació (en aquest cas, ApS).
Necessitats del programa.
A l'hora de dissenyar i gestionar els diversos tipus de projectes que es poden abordar. Aquest aprenentatge és molt útil per fer front a les necessitats.
Perquè és una assignatura on es parla de projectes i intervencions i l'APS està relacionat amb aquestes dues coses.
M'ha fet pensar en assignatures en les quals s'hagués pogut realitzar APS, ex: sexualitat humana.
A l'assignatura hem parlat sobre projectes, sobre la intervenció i sobre necessitats.
Ja que el que s'ofereix amb l'APS és un tipus d'intervenció.
Ja que és una bona intervenció socio-educativa. M'ha ajudat a vincular coneixements teòrics amb aspectes pràctics que ensenyen els vídeos.

Durant l'assignatura hem estat aprenent com funcionen els projectes i com podem avaluar.
D'alguna manera hem pogut posar en joc algunes competències adquirides a través de les pràctiques del grau.
Relacionant el contingut explicat amb els conceptes explicats a classe.
Ja que és un tipus de programa que pot ser creat i avaluat gràcies als continguts apresos a l'assignatura.
Pel fet d'avaluar projectes i marcar necessitats.
Per l'hora d'avaluar un projecte i el fet de detectar necessitats per crear-ne de nous.
Amb la detecció de necessitats.
Les diferents fases del projecte: necessitats, objectius, indicadors, avaluació.
Perquè nosaltres podríem intervenir.
Amb l'assignatura hem après a detectar necessitats, intervenir i avaluar la intervenció.
Amb diferents contextos i maneres d'intervenció.
En l'extracció de necessitats del projecte i en veure l'elaboració d'un projecte.
Ja que en certa manera, l'assignatura avalua programes i intervencions en diferents contextos i l'explicat avui seria similar a un projecte.
Ja que durant el desenvolupament de l'assignatura hem d'avaluar programes tenint en compte les necessitats que s'identifiquen.
Les diferents maneres d'intervenir en diferents contextos.
En què a les bases de l'APS hi ha d'haver un projecte per arribar a una necessitat.
Ja que abans de crear el projecte per fomentar l'aprenentatge servei s'han de contemplar necessitats reals de l'entorn en el que ens trobem.
Hem pogut veure un nou model de projecte. Si bé ja sabem que aquest parteix d'una necessitat real, hem vist una manera d'aprendre de forma activa oferint un servei a un col·lectiu en concret.
En el cas de les intervencions en diferents contextos.
En la implementació pràctica d'un projecte.
Per valorar com, quan i per què aplicar un ApS.
Coneixement d'un nou programa d'intervenció, que busca el coneixement a la vegada que realitza un benefici per la societat.
A que l'assignatura va molt relacionada en com intervenir en aquells problemes que socialment afecten a les persones en la societat i integrar-les.
Perquè té relació, no deixen de ser projectes, plans i programes que esperen un efecte positiu.
Relacionats amb els conceptes aplicats a l'assignatura (avaluació de necessitats, determinar la població a la que va dirigida, implementació d'un projecte).
Perquè es parla de diferents projectes. Hem vist programes aplicats a la pràctica.
Amb els coneixements apresos a la classe de com crear un projecte.
Relacionat amb el tema de necessitats.
Com detectar necessitats per poder oferir aprenentatge servei.
Detectar necessitats i altres ítems ja fets a classe.
APS com a programa d'intervenció.
Detectar necessitats.

Taula 44. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia

PREGUNTA 3	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
T'hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	4t Psicologia	46	Avaluació de programes i intervenció en diferents contextos

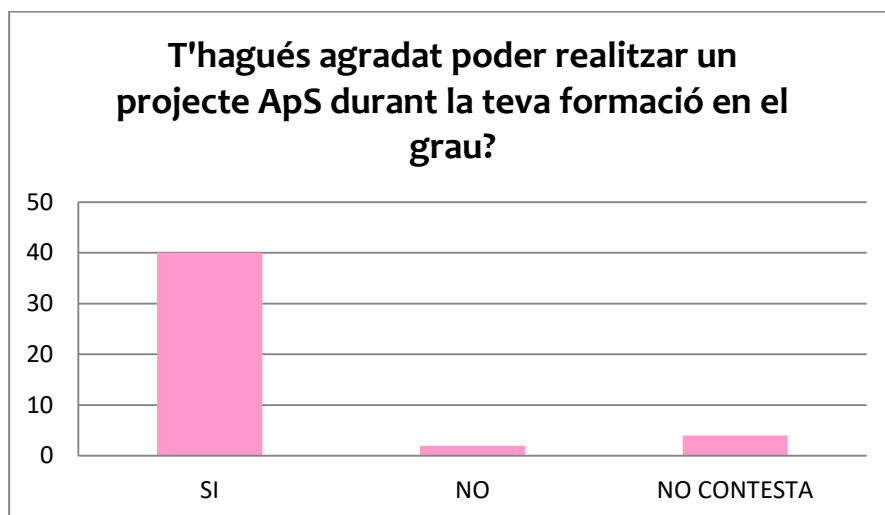


Figura 47. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia

PREGUNTA 3	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Per què t'hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	4t Psicologia	46	Avaluació de programes i intervenció en diferents contextos

Jovexjove.
Per tenir un contacte més proper a un entorn més laboral.
És un plus formatiu interessant pel que es pot aportar a la societat i útil per formentar aprenentatges necessaris per a la carrera i pel futur professional.
Realitzaria un aprenentatge més significatiu, al cap i a la fi a la universitat se'ns prepara pel món laboral, però acabem el grau amb poca experiència, per què no aprendre presencialment com afrontaríem el món laboral?
Per apropar-me una mica més a la realitat professional.
Perquè seria una manera de posar en pràctica els coneixements adquirits i de reforçar-los.
Crec que ensenyar és una de les millora maneres d'aprendre.
Vaig participar en el projecte jove x jove. No obstant, penso que no era ben bé un projecte d'aprenentatge-servei, que era proporcionar un servei (repàs a nens). Però sí que m'agradaria participar en un programa que realment ho fos, perquè penso que és la millor manera d'aprendre.
Considero que és molt enriquidor a l'hora d'assolir nous coneixements i es pot realitzar de manera

bidireccional.
Penso que és molt beneficiós desenvolupar processos d'aprenentatge a través d'estudiants i entitats, per donar resposta a les necessitats observades.
Perquè penso que seria una bona formació i aprenentatges més significatius per mi.
Considero molt important el fet d'aprendre i ensenyar alhora. Es produeix un retorn positiu del qual n'aprenem tots i totes.
Perquè és una manera significativa d'aprendre.
Sempre i quan es garanteixi l'aprenentatge (i no pesi més el fet de donar servei).
Seria una forma més dinàmica d'aprendre, tindríem contacte amb altres persones mentre les ajudem i alhora aprenem.
Perquè t'aporta aprenentatge personal i és una manera de veure el món real.
M'agradaria haver pogut optar a més projectes perquè al que vaig participar no va funcionar (jove x jove)
M'agradaria repetir-ne i fer-lo millorar. El que vaig realitzar realment no estava lligat a contingut curricular (a la pràctica no). M'agradaria participar en algun projecte de l'àmbit social: estigma.
Penso que pot ser molt enriquidor i un aprenentatge molt funcional i aplicat al món real.
Per tal de conèixer la realitat amb la que treballaré en un futur.
Per poder aprendre de forma més significativa els continguts de l'assignatura que a priori semblen més complicats o massa teòrics.
Penso que és una eina que pot crear molt aprenentatge en l'estudiant al mateix temps que ofereix un servei a altres i va bé per tothom.
Considero que és una manera molt positiva de compartir i de conèixer, a la vegada que s'aprèn.
Es podrien tractar molts àmbits interessants.
TFG, programes psicoeducatius per a trastorns bipolars.
M'agradaria que s'implementés més.
És una simbiosi. Pots posar en pràctica coneixements de la carrera i a la mateixa vegada atens una necessitat.
M'agradaria poder copsar si compleix l'objectiu d'APS per no sentir-me un producte treballant gratuïtament i crec que hi pot haver un abús de poder, utilitzant els estudiants.
És una manera d'aprendre molt més pròxima a la pràctica real. S'aprèn teòricament i pràcticament.
Penso que pot ajudar molt a acabar d'integrar coneixements adquirits a l'aula, extrapolant-los al món exterior i afavorint la situació d'un col·lectiu.
Per poder viure en primera persona un d'aquests projectes.
Ja vaig realitzar un programa amb futbolistes juvenils i realment va tenir un bon resultat. Això satisfà molt a nivell personal.
M'agradaria pel fet d'aplicar tot el que he après durant la carrera en la societat i sentir que ajudo d'alguna manera a la comunitat.

Taula 45. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia

PREGUNTA 4A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Quins beneficis creus que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Pels estudiants	4t Psicologia	46	Avaluació de programes i intervenció en diferents contextos

La facilidad de aprender de una forma más cómoda y fácil que la habitual y sentir que se lleva a la práctica aquello que estudiamos.
La sensació de sentir-se útil i si hi ha resultats, omple molt tant als interessats com als que reben i els que aporten.
Ajuda a conèixer que es pot intervenir d'aquesta manera ajudant de necessitats.
Aporta coneixement del món real i aprenentatges nous.
Aprenentatges tècnico-pràctics.
Aprenentatge significatiu, experiència pràctica en el món laboral, conèixer de primera mà la realitat del context d'intervenció.
Aprenentatge significatiu.
Practicar coneixements que al dia de demà, com a professionals, haurem d'utilitzar.
Experiència real i enriquidora.
Posar en pràctica coneixements apresos al llarg de la carrera.
Valorar les necessitats d'un context i aplicar el programa per tal de millorar-lo.
Aprenentatge significatiu, habilitats socials, responsabilitat, presa de contacte i de decisions.
Beneficis en l'assoliment de coneixements i en l'aproximació d'àmbits de treball.
Poder conèixer la realitat pràctica i poder començar a practicar com a futur professional.
És una manera d'aprendre més significativament i, a la vegada, permet tocar més la part pràctica.
Aporta coneixement i posada en pràctica.
Aprenentatge significatiu i contacte amb la realitat (aplicar teoria durant la carrera i no quan trobes una feina).
Poder conèixer la realitat i poder aportar els coneixements adquirits al llarg del grau i aprendre'ls més significativament.
Conèixer diferents àmbits, aprendre de manera pràctica i que sigui més significatiu
Aprenentatge significatiu, contextualitzat i amb situacions reals.
Poder realitzar aprenentatges significatius a través de la contextualització real dels conceptes teòrics.
Que s'intervé en les necessitats de manera activa.
Que enlloc de ser un agent passiu, es participaria més.
Aprenentatge i contacte amb la realitat, experiència... tot sota supervisió i consell (fet que encoratja i tranquil·litza).
Aprofundir sobre un tema en concret.
Una oportunitat de detectar punts febles i punts forts que tenim. Obtenir una nova mirada respecte el nostre propi coneixement i enriquiment personal que millora l'autoestima de l'estudiant.
Millor i més enriquiment personal i professional.
Experimentar amb la realitat i desenvolupar aprenentatges significatius.

Aprenentatge bidireccional.
Aprenentatge bidireccional.
Ajuda a reforçar els coneixements que tens i a créixer de cara al futur professional.
Habilitats comunicatives, aprenentatge més significatiu, pràctica al món real, conèixer diferents realitats...
T'ajuda a reforçar els coneixements curriculars que has après i posar-los a la pràctica. A més, permet veure la realitat de la intervenció.
Ajuda a valorar altres maneres d'aprenentatge i de treballar amb les necessitats reals.
Aprendre d'una manera dinàmica, aplicant el contingut.
Aprendre de forma significativa, adquisició d'experiència.
Experiència i aprenentatge.
Tens més coneixements.
A una recerca dels objectius i les veritables necessitats amb les que vols treballar.
Per conèixer diferents àmbits laborals i per saber si encaixes.
Ajuda a millorar les habilitats explicatives de síntesi i de creativitat alhora de programar activitats de grup.
Noves maneres d'aprendre més properes a la realitat de la necessitat.
Aprenentatge de caire pràctic i proactiu.
Aprendre de forma pràctica.

Taula 48. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia

PREGUNTA 4B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Quins beneficis creus que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Per les entitats i/o centres amb qui es vinculi el projecte:	4t Psicologia	46	Avaluació de programes i intervenció en diferents contextos

Per seguir endavant, una millora i facilitat i comoditat més moderna i que aporta beneficis.
Ajuda a tenir més suport i difusió en aquest tipus de projectes.
Aporta un servei que ajudarà a millorar la situació en la que es troben.
Cobrir una necessitat real.
Cobrir necessitats, la ment del participant aporta una nova visió, més actualitzada i no contaminada.
Servei gratuït.
S'atén la necessitat.
Una ajuda a baix cost.

Aportació d'una metodologia i/o punt de vista.
Ajuda a modificar aspectes a millorar en el pla d'estudis.
Ajudes a que hi hagi una millora.
Prestigi de la institució involucrant a la comunitat educativa-social.
Rebre atenció i coneixements de persones que s'estan formant de manera gratuïta.
Un servei.
Poder treballar amb estudiants que tot i oferir el servei també poden aprendre de l'entitat.
Que puguin aprendre noves eines o coneixements de treball.
Rebre un servei i al mateix temps ajuden a aprendre a l'estudiant.
Coneixements.
Serveix per cobrir les necessitats que tinguin, així com també afavorir les conductes prosocials (també des de la visió dels estudiants).
Per assolir les necessitats i aportar noves idees.
Per poder rebre noves idees i influències i ajuda externa.
Reflexionar sobre el servei que ofereixen, derivar una mica la feina, apostar per la formació de futurs professionals de l'àmbit.
Cobrir una necessitat.
Oportunitat d'implicació de nous alumnes que permetin cobrir una necessitat detectada amb eines i recursos de les pròpies entitats/centres.
Col·laboració i ajuda dels graduats o estudiants, diferents punts de vista a tenir en compte, etc.
Detectar necessitats per així, modificar en la manera necessària els seus plans i accions.
Els ajuda a cobrir una necessitat.
Cobreixen necessitats a baix cost, poden rebre ajuda de persones amb molta motivació i que també estan aprenent.
Cobrir unes necessitats que tenen.
Millorar les competències dels seus alumnes.
Beneficiar-se de l'ajuda que poden oferir els estudiants.
Cobrir una necessitat, disposar de personal motivat.
Oferir l'aprenentatge.
Reconeixement i valoració, oferir l'aprenentatge.
Per poder contractar a algú competent.
Respon necessitats que d'altra manera no tindrien resposta.
Facilitat de trobar algú per cobrir la necessitat.

Taula 47. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia

3.2.8. Sessió a 2n de Mestre d'Educació Primària amb Menció en Llengua Anglesa

PREGUNTA 1	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Creus que s'han explicat de forma clara i entenedora les bases pedagògiques de l'Aprenentatge Servei?	2n Educació Primària amb Menció en Llengua Anglesa (EPMA)	22	Pràctiques I

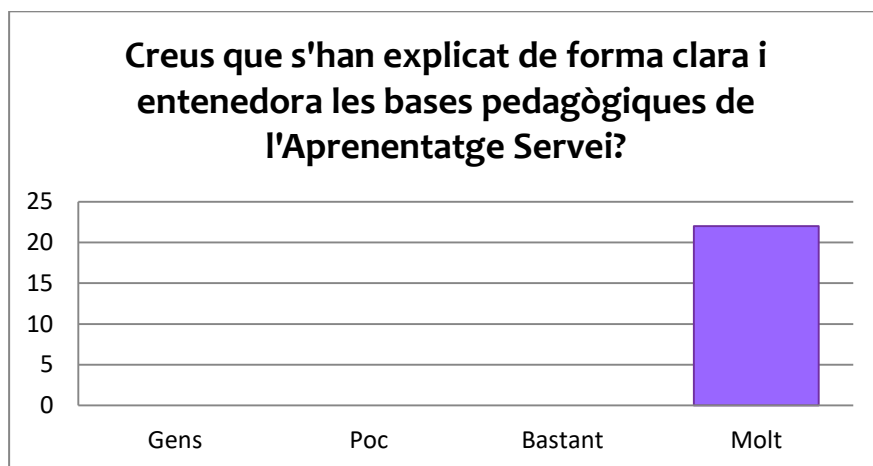


Figura 48. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA

PREGUNTA 2A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	2n Educació Primària amb Menció en Llengua Anglesa (EPMA)	22	Pràctiques I

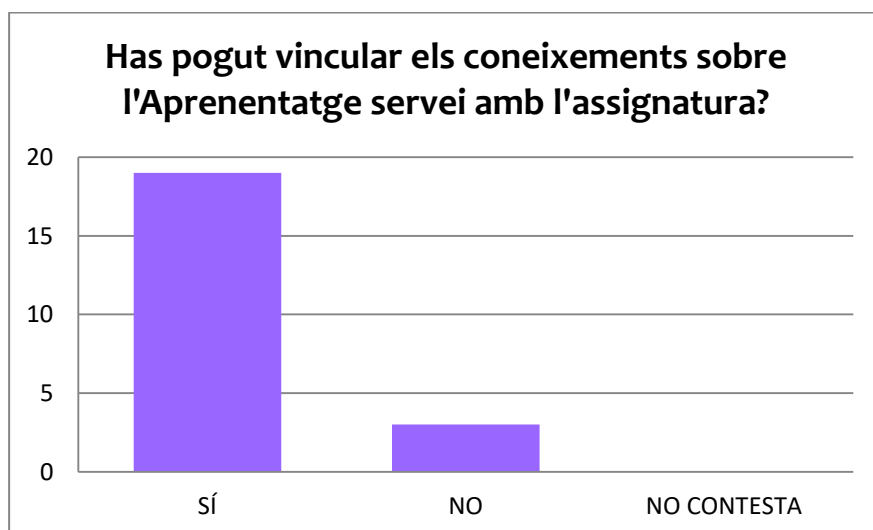


Figura 49. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA

PREGUNTA 2B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Com has pogut vincular els coneixements sobre l'Aprenentatge Servei amb l'assignatura?	2n Educació Primària amb Menció en Llengua Anglesa (EPMA)	22	Pràctiques I

Fent pràctiques.
Amb l'estada a les pràctiques.
Totes les assignatures poden estar lligades amb l'APS ja que per ser mestres hem pogut conèixer un recurs molt bo.
Els sabers dels docents.
Ja que a l'assignatura ens han preparat sobre tots els aspectes que treballarem durant les pràctiques (vida real).
Pel que fa a maneres i formes d'aprenentatge diverses.
Ho he vinculat a la meua experiència de pràctiques.
Hem après la importància de la inclusió i la desigualtat dins les aules. Em motivaria molt realitzar un projecte sobre aquest tema.
Hem estudiat la importància de la inclusió dins les aules i m'agradaria realitzar algun projecte d'APS sobre la inclusió.
Amb el saber fer.
El fet de posar en pràctica el que s'aprèn.
Les pràctiques a l'escola.
El reforç de la lectura durant l'estada a l'escola.
Amb totes les assignatures, aquells aspectes que remarquen la importància d'un aprenentatge contextualitzat i significatiu a les aules.
Amb el "saber fer".
Importància de la formació, com millorar l'educació i donar serveis.
Penso que de la mateixa manera les pràctiques són com un servei i tenint en compte la tasca que realitzen com a mestres podem vincular molts factors.
Tots, ja que educar i fer de mestre al cap i a la fi consisteix bàsicament en fer ApS .

Taula 48. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA

PREGUNTA 3A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
T'agradaria realitzar un projecte d'ApS durant la teua formació en el grau?	2n Educació Primària amb Menció en Llengua Anglesa (EPMA)	22	Pràctiques I

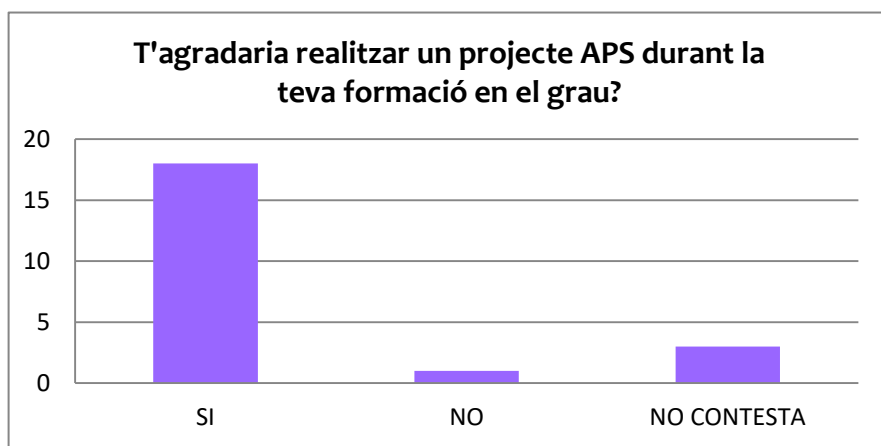


Figura 50. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA

PREGUNTA 3B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Per què t'agradaria poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau?	2n Educació Primària amb Menció en Llengua Anglesa (EPMA)	22	Pràctiques I

Perquè és una gran manera de complementar els estudis, a part que per mi seria una experiència molt realitzadora.
M'agradaria perquè és una manera d'interioritzar, compartir i posar en pràctica els coneixements apresos.
Perquè ajuda a les necessitats de les persones alhora que aprenc, s'enriqueix la meva formació per una bona causa.
Crec que seria interessant poder aplicar tot el que fem a l'aula d'una manera més experimental.
Crec que és una experiència molt interessant i enriquidora.
Es pot aprendre molt millor.
Perquè és una forma pràctica i motivadora d'aprendre i d'ensenyar.
Penso que és una molt bona oportunitat d'aprenentatge, alhora duent a terme un servei a la comunitat.
Crec que és una manera molt enriquidora d'ajudar i formar-se tan acadèmicament com professionalment com personalment.
Perquè d'aquesta manera podem fer servei i ajudar a qualsevol conjunt que ho necessiti i a l'hora aprendre i formar-nos.
Perquè és una forma molt bona de transmetre coneixement als altres de la mateixa manera que tu també aprens.
Penso que és una oportunitat per vincular continguts acadèmics amb les necessitats reals del nostre entorn.
Perquè pots tenir un aprenentatge real.
M'agradaria ja que penso que és enriquidor per a totes les parts que hi participen i és una oportunitat per aprendre pràcticament i fer un servei a la comunitat.
Per aplicar la teoria a la pràctica.
M'agradaria aprendre mentre faig un servei, és a dir, aprendre fent.
Ja que és una vivència real i durant aquestes experiències pots aprendre coses que no podries fer-ho de forma teòrica.

És una bona manera de poder interactuar en el teu coneixement amb situacions reals. I saber si el que estàs estudiant t'agrada com a feina del futur.

Taula 49. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA

PREGUNTA 4A	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Quins beneficis creus que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Pels estudiants	2n Educació Primària amb Menció en Llengua Anglesa (EPMA)	22	Pràctiques I

Poder conèixer la realitat en la que t'enfrontes.
Dóna sentit a allò que fan i també poden adquirir noves habilitats.
Adquireixes nous aprenentatges, un rol, responsabilitat. Dóna sentit a allò que fas, a més de seguretat.
Tractar amb altres persones i aprendre a comunicar-se.
Aplicar l'aprenentatge teòric de manera pràctica. Aprendre més.
Aporta formació i viure la realitat fora de la universitat.
Importància de posar en pràctica les competències apreses.
Entendre perquè es fan les coses d'una certa manera. Posar en pràctica les competències adquirides a la universitat.
Podem entendre el perquè de les propostes ensenyades durant l'assignatura.
Conèixer la realitat. Formació: professional i acadèmica i coneixement personal.
Beneficia als estudiants tot oferint-los l'oportunitat de combinar la teoria i la pràctica de manera contextualitzada.
Aporta diferents valors com altruisme i solidaritat i que aprenguin d'una forma motivadora.
Ajuda a entendre millor el que s'ha estudiat prèviament, tot posant-ho en pràctica.
Poses en pràctica al que s'aprèn teòricament.
Dona la oportunitat de posar en pràctica els coneixements adquirits en una situació real.
Adonar-se de la realitat i poder actuar sobre ella. Poder treballar transversalment. Tenir valors.
Crec que totes les experiències i vivències que sense cap mena de dubte són un gran aprenentatge i ens nodreixen de coneixement i valor.
Podem posar en pràctica els coneixements adquirits a més de posar-los al servei d'algú o alguns que ho necessitin.
Una prova personal d'autoavaluació i necessitats reals.
Ajuda a integrar el coneixement de les assignatures a més d'entrar en contacte amb la realitat fora de les aules, cosa que permet observar el que s'explica teòricament a les classes.
Els beneficis que ens aporta és més experiència, adquirir diferents metodologies per resoldre qualsevol situació o no trobar-te per primer cop amb situacions que mai t'hi has trobat quan comences.
M'aporta més experiència, coneixement i per tant, una millor formació a l'hora de portar-ho a terme.

Taula 50. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA

PREGUNTA 4B	CURS	NÚMERO ALUMNES	ASSIGNATURA
Quins beneficis creus que aporta aquesta proposta educativa quan es realitza en assignatures, pràctiques o TFG? Per les entitats i/o centres amb qui es vinculi el projecte:	2n Educació Primària amb Menció en Llengua Anglesa (EPMA)	22	Pràctiques I

Per tal de millorar allò que els falta o necessiten i poder-ho fer al màxim de complert que pugui.
Per millorar allò que els falta o necessiten i poder-ho fer al màxim de complert possible.
Ajudar a cobrir una necessitat.
Resolució d'una necessitat.
Tenen un suport exterior i una visió diferent de la tasca que estan realitzant.
Ajuda.
Poden conèixer de primera mà i a través d'una experiència fets i aprenentatges que els hi seran útils en el seu dia a dia.
Reben ajuda i una altra visió de com fer les coses.
Per resoldre necessitats.
Una forma diferent d'impartir el currículum.
És una manera de treballar conjuntament amb un objectiu comú.
Rebre suport, donar-se a conèixer, possibilitat de millora.
Plantejar-se la seva tasca.
Millora d'alguns aspectes de les entitats.
Poder resoldre les necessitats que tenen les entitats o els centres.
Tenen més gent participant-hi i més extensió.
Per cobrir necessitats que tenen.
És una ajuda.
Els ajudes.
Poder conèixer els futurs treballadors i conèixer les oportunitats que pots tenir al futur.

Taula 51. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA

3.2.9. Recull de la veu

En total s'ha recollit la veu de 229 alumnes, una mostra amb representació de graus de dues facultats i de diferents anys d'estudi (de 1r a 4t de grau). Tots ells han rebut la píndola formativa sobre ApS.

Des d'una mirada global a les dades analitzades podem concloure que a partir d'una píndola formativa l'alumnat entén de forma clara les bases pedagògiques de l'ApS.

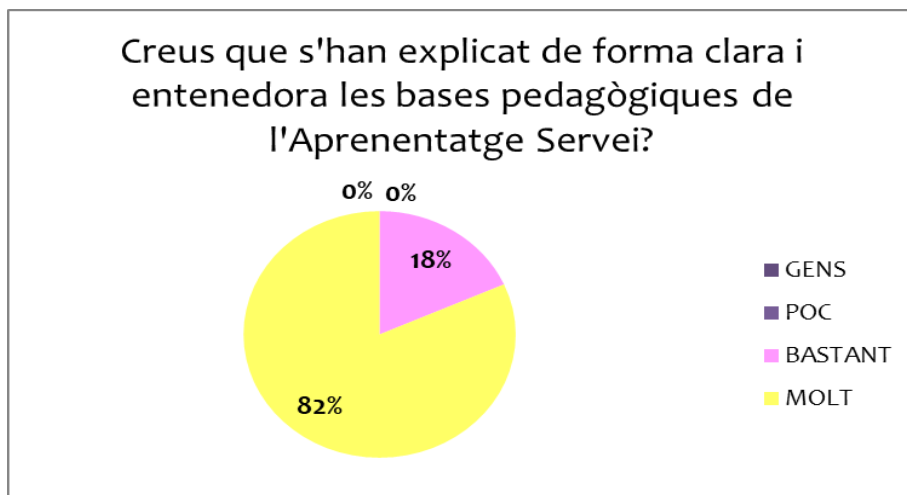


Figura 51. Resposta total pregunta 1 qüestionari alumnat

Aquest primer gràfic ens indica que l'estratègia didàctica de píndola formativa és suficient a l'hora d'ensenyar què significa aprendre a partir de l'ApS.

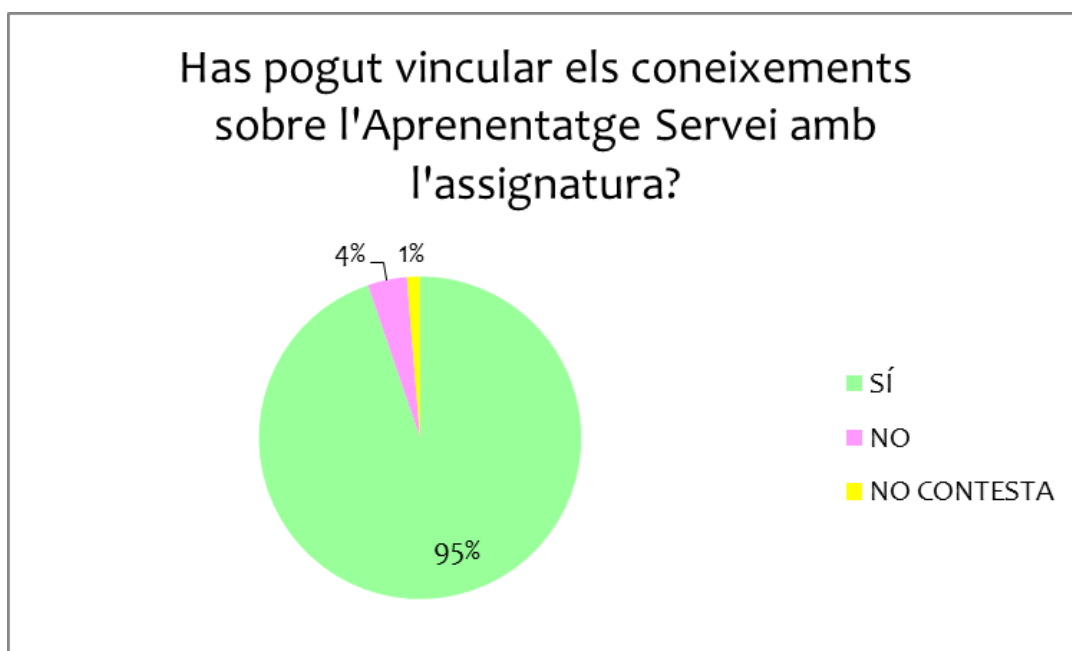


Figura 52. Resposta total pregunta 2a qüestionari alumnat

La vinculació de la metodologia amb l'assignatura és el sentit que li veu l'alumnat a la didàctica, a l'aprendre a aprendre. Si l'alumnat veu l'encaix entre el què i el com, la seva motivació i el sentit de l'aprenentatge seran molt més potents. Aquest anàlisi dibuixat a la gràfica ens indica que l'ApS és una metodologia que encaixa, des de la visió de l'alumnat, amb el contingut que estan estudiant en l'assignatura.

Per acabar de contrastar aquesta pregunta, ens interessava saber amb més concreció, quins elements de vinculació destacava l'alumnat entre assignatura i ApS. Així doncs, a la pregunta, “Com has pogut vincular els coneixements sobre Aprenentatge Servei i l'assignatura?”, cal destacar:

Motivació	Necessitats de la societat	Compartir escenari i aprenentatge
Portar a l'acció el contingut, a la realitat	Treballar l'ara des de l'assignatura i de la societat	Valors
Element social i aprenentatge compartit	Servei a la societat	Entorn laboral
Intervenció	Canviar desigualtats	Aprenentatge significatiu
Descobrir	Fets socials	Benefici doble
Bidireccionalitat i horitzontalitat de l'aprenentatge	Responsabilitat social de la professió	Feedback positiu
Més aprenentatge	Ajuda als altres	Futur
Comunitat	Les pràctiques	Integrar coneixements
Aprenentatge real	Mètodes	Compartir
Entendre la pròpia assignatura	Utilitat	TFG
Finalitat assignatura = finalitat ApS	L'inici de tot	Simbiosi
Trobar sentit a l'assignatura	Idea més real	Aprendre ensenyant
Relació amb la vida	Connexió	Dinamització de l'aprenentatge
	Relacions amb les persones	Saber fer
	Treball en equip	Contextualitzat
	El concepte d'educació	
	Aplicabilitat	



Figura 53. Núvol de paraules: Vinculació ApS i l'assignatura¹²

La conclusió a nivell global de COM i amb QUÈ vinculen l'ApS i l'assignatura es basa sobretot amb l'aplicabilitat que veuen entre el que estan aprenent i el que poden fer amb aquests aprenentatges, la vinculació amb el món laboral i també amb les pràctiques, l'aprenentatge significatiu i l'aprendre a aprendre. Destaca també la relació amb la societat, comunitat i valors i cal subratllar que només amb una píndola formativa, sense la realització d'un projecte, anoten que han entès la finalitat de l'assignatura amb exemples d'ApS.

Una altra dada que ens interessava conèixer és la motivació real per part de l'alumnat per aprendre a través a l'ApS i els motius que manifesten darrera l'afirmació. A nivell global:

¹² Elaborat des de l'aplicació: <https://www.wordclouds.com/>

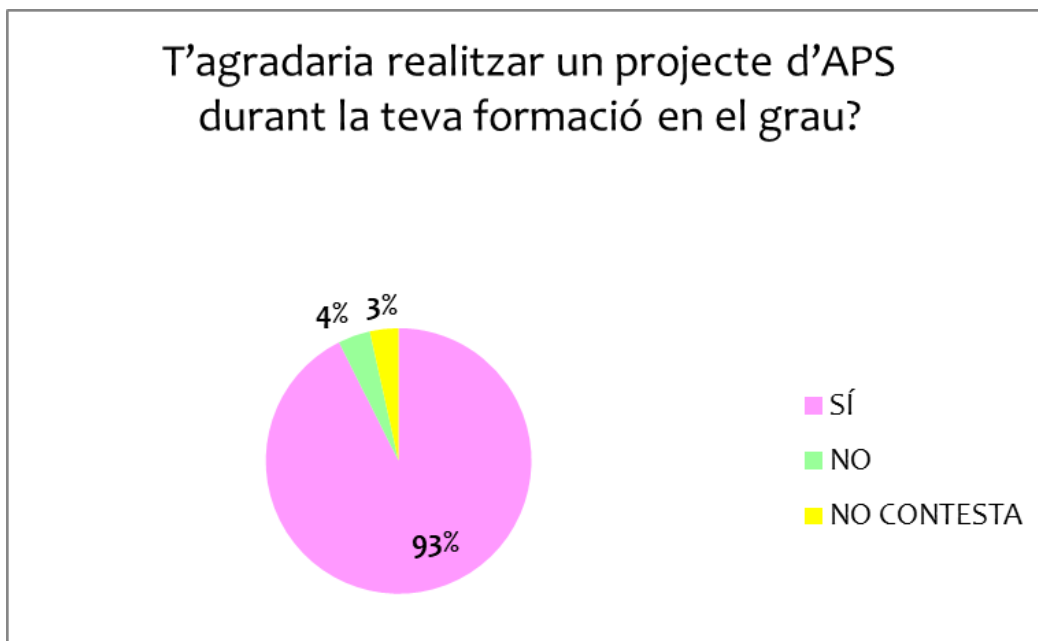


Figura 54. Resposta total pregunta 3a qüestionari alumnat

En la justificació dels motius, un 93% de la mostra verbalitza que li agradaria participar d'un projecte d'ApS per:

- | | |
|--|--|
| Posar a la pràctica coneixements | Posar-se a prova |
| Al·licient de cobrir necessitats reals | La possibilitat d'escollir un projecte |
| Valors | Ampliar coneixements |
| Experiència real | Potenciar els propis coneixements |
| Posar en pràctica les propostes dissenyades a l'aula | Avaluar més enllà dels exàmens els propis coneixements |
| Aprenentatge més significatiu | Saber què m'agrada i què no |
| Utilitat | Et fa millor com a persona |
| Relació teoria-pràctica | Gratificant i satisfacció personal |
| Impacte real | Aprendre de forma reflexiva |
| Motivació | Oportunitat |
| Ajuda a l'altre | Situacions de futur |
| Per descobrir si sap portar a la pràctica la teoria | Interessant, lúdic i divertit |
| | Apropar-te al món professional |

L'aprendre per una finalitat:

*“A vegades quan saps el perquè fas una cosa, aquesta et crida més l'atenció. “
Estudiant de 1r magisteri.*

El despertar la vocació:

“Crec que és una molt bona manera de veure si el que estàs fent t’agrada”.

“M’ajudaria a veure realment si se’m dona bé i a més podria posar en pràctica la teoria donada a classe”.

“Perquè et poses a prova davant d’alumnes en situacions que en un futur ha de ser la meva feina”.

Una de les línies a destacar de l’anàlisi d’aquest ítem és sense dubte aquesta pròpia concepció de l’alumnat sobre que l’ApS és un camí per treure’ls la por al món laboral, per reforçar les seves habilitats, per posar-se a prova i, sobretot, per saber si realment els agraden els estudis que estan cursant.



Figura 55. Núvol de paraules: Motivacions per realitzar ApS¹³

Per últim, també els vam demanar que reflexionessin sobre els beneficis que creuen que aporta fer ApS amb una doble mirada: a) pels estudiants i b) pel teixit associatiu i per la comunitat.

- Pel que fa als beneficis que obtindrien els estudiants, es presenten amb una correlació entre les respostes en funció de si són habilitats, elements i factors secundaris a l’aprenentatge o aspectes directament relacionats amb l’aprendre.

¹³ Elaborat des de l’aplicació: <https://www.wordclouds.com/>



Figura 56. Beneficis en relació amb habilitats i competències personals i socials

Les competències transversals, socials, personals, habilitats per la vida, etc. són aprenentatges fonamentals per desenvolupar qualsevol professió. L'ApS, segons l'alumnat, ofereix l'oportunitat d'adquirir-les.

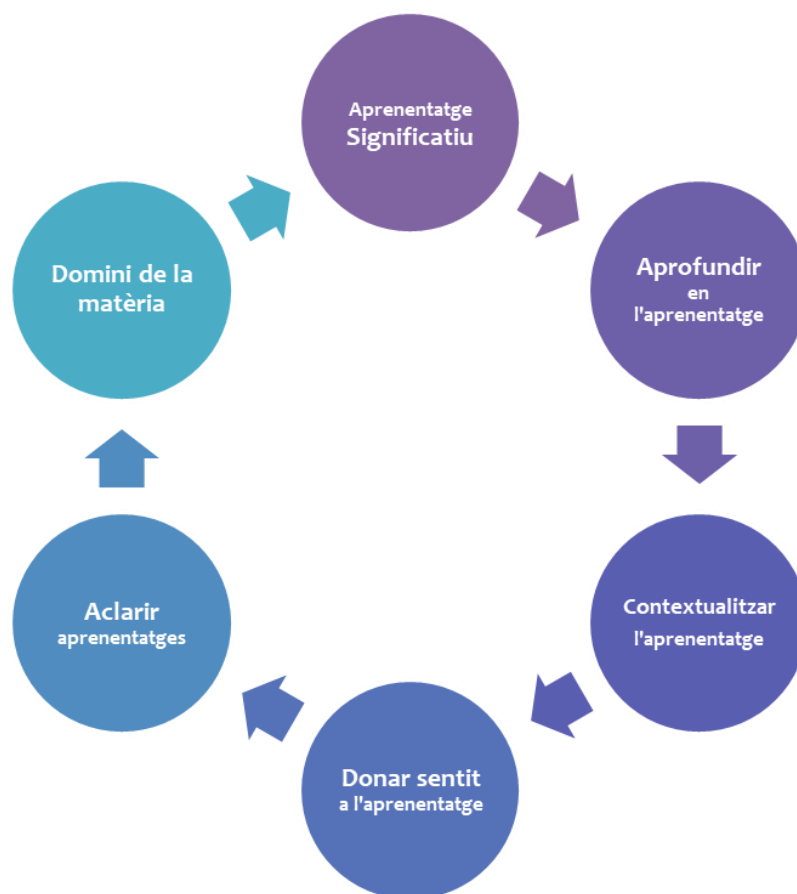


Figura 57. Beneficis en relació amb l'aprendre a aprendre

L'alumnat relaciona de forma directa l'ApS amb una visió vàlida i profitosa per la didàctica i la relació entre ensenyament-aprenentatge de l'assignatura. Segons l'alumnat, aporta la millora i la qualitat de la competència d'aprendre a aprendre:

- La transferència de coneixements a varis contextos.
- L'aprenentatge al llarg de la vida.
- L'autoconeixement respecte a l'aprenentatge: prendre consciència.
- La presa de decisions: organitzar el propi aprenentatge.
- Necessitat de trobar aspectes satisfactoris que donen la motivació a aprendre: donar sentit.

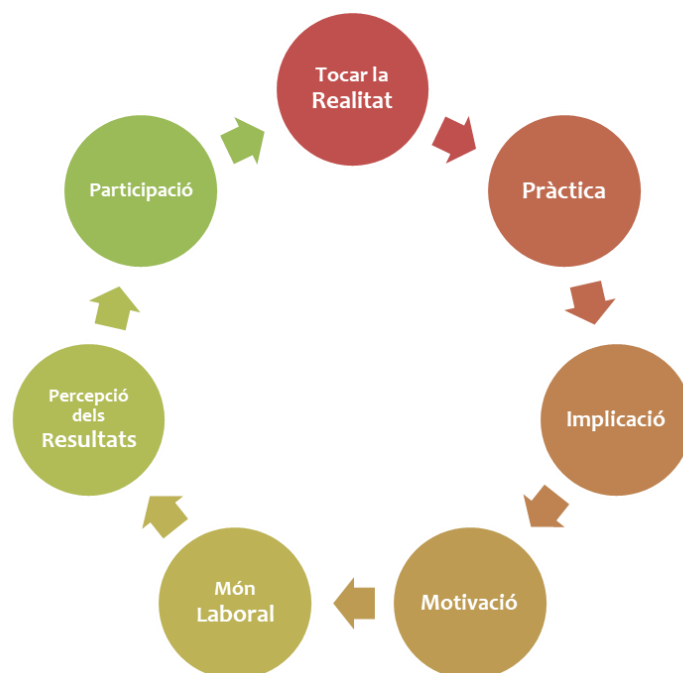


Figura 58. Beneficis que deriven de la presa de consciència del propi aprenentatge

L'alumnat relaciona l'ApS amb l'analogia del pont cap al món laboral i a un aprendre més pràctic i més participatiu. Els factors presentats anteriorment serien els ingredients que conformaran la recepta de l'aprenentatge des de l'ApS; des de la veu dels estudiants.

- b. Pel que fa als beneficis que obtindrien les entitats i centres educatius on es realitzaria el servei, l'estudiantat creu que les entitats i centres guanyarien en:



Figura 59. Beneficis per les entitats i centres educatius segons l'estudiantat

En primer lloc, l'estudiantat creu que el benefici més gran que rep l'entitat o centre educatiu és el fet de cobrir una necessitat real a partir d'una ajuda, d'un servei proper, d'un suport extern que vol aconseguir resoldre una carència i de conductes prosocials per part de l'estudiantat.

En segon lloc i tal i com es presenta a continuació, l'estudiantat creu que fer ApS a entitats socials i centres és una oportunitat per ells i elles per:

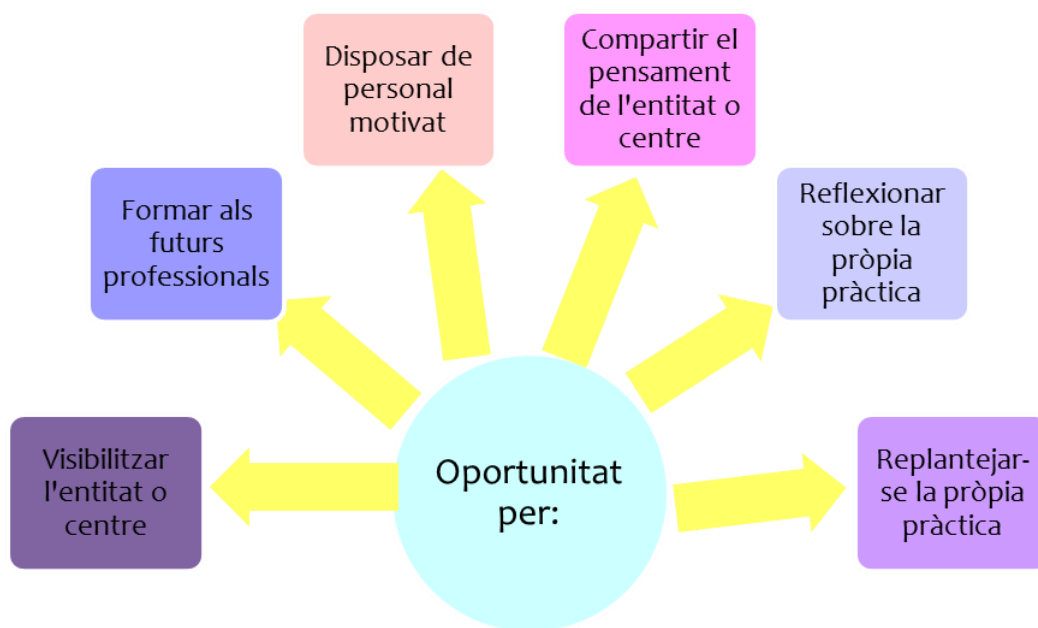


Figura 60. Oportunitats per l'estudiantat fent ApS

Segons l'estudiantat, l'ApS ofereix la possibilitat, a centres i entitats socials, de replantejar-se la pròpia pràctica i reflexionar-hi, permet fer-se més visible i treballar l'extensió dels seus objectius, li ofereix una promoció i millora de la imatge i permet que la comunitat també sigui agent educador per formar als futurs professionals. També exposen que el fet d'implicar-se i participar en un projecte educatiu d'ApS fa que s'acabi compartint el pensament de l'entitat i que d'aquesta manera es creï més consciència i sensibilització. Un altre element que en destaquen és la motivació, la il·lusió i entusiasme per part de l'alumnat a l'hora de realitzar el servei.

Per últim, l'estudiantat també recull les aportacions que la seva acció en els projectes d'ApS tenen en el seu desplegament a les entitats i centres:

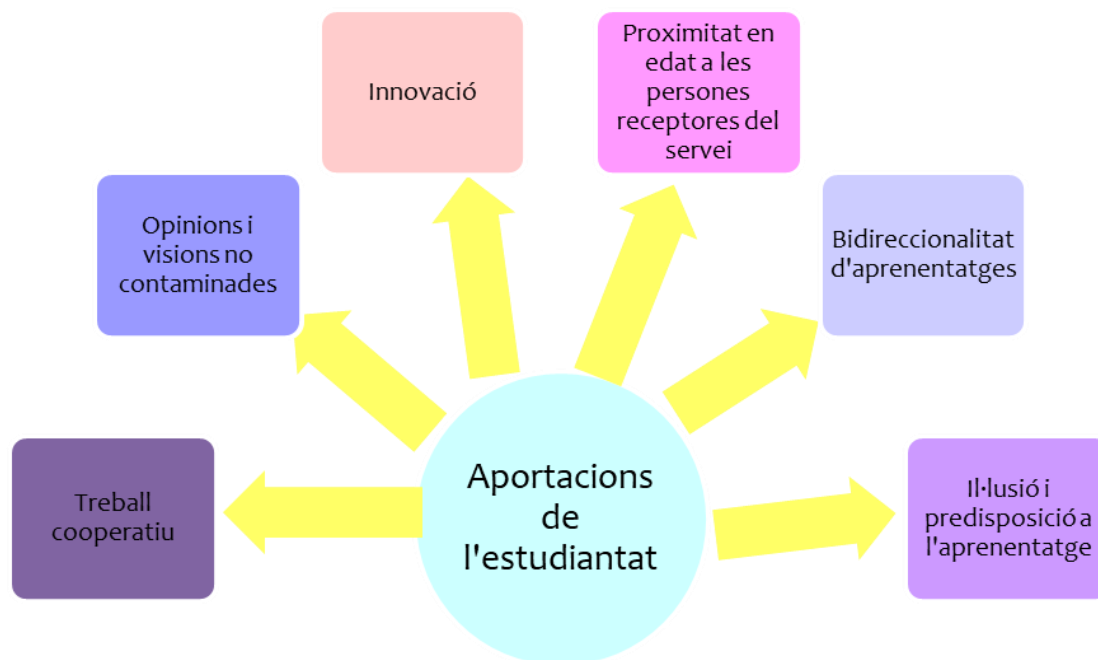
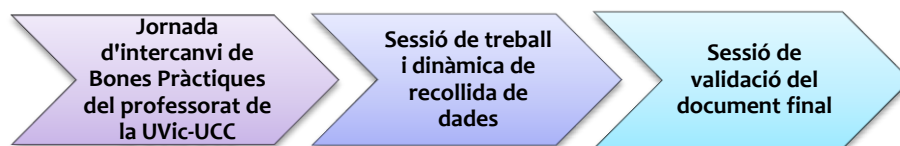


Figura 61. Aportacions de l'estudiantat fent ApS

En conclusió, l'anàlisi de les veus de l'alumnat ens indica que les percepcions del que creuen que aporta l'ApS a centres i entitats són el treball cooperatiu, ja que han construït conjuntament un projecte educatiu; un aprenentatge mutu, l'estudiantat ja té marcades unes competències i continguts que li seran avaluats en el marc del projecte, però les beneficiàries del servei també tenen incorporacions de noves mirades que les pot alimentar de nous aprenentatges. Un altre element que es destaca és l'aportació d'opinions i visions que no estan contaminades pel context i/o experiència i que, per tant, poden incorporar innovació i flexibilitat. Que les persones que desenvolupen el servei siguin persones joves aporta també un ingredient de proximitat i vincle amb les persones beneficiàries del servei quan aquestes tenen edats similars, ja que les seves experiències vitals són pròximes i aquest fet pot ajudar a l'hora d'establir una relació educativa. Per últim, destacar l'aportació de persones motivades i predisposades a aprendre; doncs aquests projectes s'ofereixen des de la universitat per brindar experiències pròximes al seu futur context professional i això és un element que els il·lusiona.

3.3. La veu de la UVic-UCC com a institució

Seguint amb l'estratègia de realitzar una recollida de dades participativa i representativa de tots els àmbits essencials de l'ApS, ens cal prestar atenció a la institució. Aquesta mirada implica conèixer com veuen l'aplicabilitat de la implementació de l'ApS de forma institucionalitzada a la UVic-UCC. Per fer-ho, centrarem la veu en les coordinacions dels graus, direccions de serveis universitaris com són l'UHUB o el CIFE i també la veu de la direcció i gestió de la universitat que d'alguna manera pren decisions sobre les línies de futur de la universitat. Per fer-ho, però, ens cal una primera posada en escena del què l'ApS representa pel model formatiu de la universitat, per l'aprenentatge de l'alumnat i per la transferència d'aquest aprenentatge a la comunitat. És per aquest motiu, que la recollida de dades de la veu de la institució es fa en tres estadis:



- a. La jornada de bones pràctiques que es celebra cada any a la universitat es realitza amb la temàtica de l'ApS. L'objectiu és donar continuïtat al formulari que s'ha enviat a tot el PDI i també fer visible els projectes per part de professorat i reconèixer i fer extensió.
- b. La sessió de treball i dinàmica grupal de recollida: aplicabilitat de l'ApS a la UVic-UCC. Una sessió de recollida a partir d'una dinàmica grupal amb representativitat de persones clau per poder traçar les primeres línies estratègiques i conèixer l'aplicabilitat de la institucionalització de l'ApS. A continuació se'n detallarà la seva planificació, convocatòria, desenvolupament i recollida i buidatge d'informació.
- c. Sessió de validació del document final: primers passos per la institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC. No es troba en aquest apartat per l'entitat pròpia que genera aquest document i perquè és fruit de l'anàlisi de les dades de totes les veus, malgrat és un últim pas que es realitzarà amb persones de la institució i es valorarà des de la mirada d'aquesta veu. Aquesta sessió s'analitza a l'apartat de resultats.

3.3.1. Jornada d'Intercanvi de Bones Pràctiques del Professorat de la UVic-UCC

Una de les primeres accions que ha realitzat la UVic-UCC per donar a conèixer l'ApS i per reconèixer i donar visibilitat al professorat que l'està desplegant en el marc de les seves assignatures, és dissenyar i emmarcar la jornada de bones pràctiques de la UVic-UCC amb la temàtica de l'ApS.

A continuació es presenta la fitxa descriptiva per a la inscripció a les jornades de bones pràctiques; d'aquesta manera se'n poden analitzar els objectius i finalitat:

Títol: JIBP 2017. L'Aprenentatge i Servei (ApS): una mirada als nostres estudis i un repte de futur.

Tipus d'activitat: Jornada

Data límit d'inscripció: 03-05-2017 Modalitat: Presencial

Àmbit temàtic de formació: Metodologies d'aula

Objectius:

- Contextualitzar la metodologia de l'Aprenentatge i Servei dins del marc dels estudis de la UVic-UCC i el seu model de formació.
- Facilitar l'intercanvi de bones pràctiques docents d'ApS entre el professorat.
- Conèixer experiències concretes d'ApS a les diferents facultats de la nostra universitat.
- Proporcionar elements per a la reflexió i debat entre el professorat assistent a la jornada en relació a les experiències presentades.
- Presentar dues propostes de formació en ApS adreçades a tot el professorat.

Continguts:

- Una mirada als estudis universitaris de la UVic-UCC
- La metodologia d'Aprenentatge i Servei dins del marc dels estudis universitaris
- Experiències reeixides d'ApS a la UVic-UCC
- La formació del professorat universitari en ApS

Destinatari: PDI i àrees i serveis de la UVic-UCC que hi puguin estar interessades.

Durada: 3h

Dia, lloc i hora: Divendres dia 5 de maig del 2017 de 10 del matí a 1 del migdia a la Sala Mercè Torrents del Campus Miramargès.

Professorat: Professorat de les diferents Facultats, del VOA i el CIFE així com també de la doctoranda Clàudia Bassaganya, de la UVic-UCC.

Responsable de l'activitat: CIFE

Observacions: Aquesta activitat forma part del Pla de Formació del Personal de la UVic.

Programa de la Jornada:

L'Aprenentatge i Servei (ApS): una mirada als nostres estudis i un repte de futur”

10:00 – 10:30

Salutació i benvinguda

Cristina Vaqué, Vicerectora d'Ordenació Acadèmica

Antoni Portell, Director del CIFE

10:30 – 11:00

Impulsar l'Aprenentatge Servei a l'educació superior

Laura Campo, Coordinadora del Centre Promotor d'ApS de la Fundació Bofill

Presenta: Isabel Carrillo, Professora del Departament de Pedagogia de la FETCH

11:00 – 12:15

Experiències reeixides d'ApS: compartim bones pràctiques

“Una proposta d'intervenció educativa en el marc de l'escola a la presó Carme Karr”, Olga Pedragosa (FETCH), Josep Castillo (FETCH) i Saray Gómez (CFA Carme Karr)

“Les aules universitàries a l'escola”, Gil Pla (FETCH) i Andrea García (Escola Andersen)

“El Petit desig”, Judit Rusiñol (FCSB) i Maira Garcia (Residència El Nadal i FCSB)

“Parelles dietètiques”, Anna Vila (FCSB) i Carles Sánchez, estudiant de 3r. del grau en Nutrició Humana i Dietètica de la UVic.UCC

“Projecte Miquel Martí i Pol”, Salvador Simó (FCSB)

Modera: Antoni Portell, Director del CIFE

12:15 – 12:45

L'Aprenentatge i Servei com a eina d'innovació educativa: propostes de formació per al professorat de la UVic-UCC

Introducció a l'Aprenentatge i Servei

Aprofundim en l'Aprenentatge i Servei: rúbrica d'autoavaluació

Clàudia Bassaganya, pedagoga i doctoranda del programa de doctorat de la UVic-UCC “Innovació i intervenció educatives”.

12:45– 13:00

Cloenda

Taula 52. Programa de la JIBP 2017. Font: UVic-UCC



Figura 62. Jornades de bones pràctiques. Font: UVic-UCC

A continuació es detalla la publicació on es descriu el desenvolupament de la jornada¹⁴:

“Diversos professors i professores han participat aquest matí en la Jornada d’Intercanvi de Bones Pràctiques (JIBP) que el CIFE organitza anualment per al professorat de la UVic i que en aquesta ocasió s’ha centrat en la metodologia d’Aprenentatge i Servei. Una metodologia que en paraules de la Cristina Vaqué, vicerectora d’ordenació acadèmica, en el moment d’obrir l’acte, ha afirmat que s’alinea plenament amb el model de formació¹⁵ de la UVic-UCC.

Així, al llarg d’una intensa i productiva matinal dins la qual hi han intervingut més de quinze persones, entre experts, professorat de la UVic-UCC de les diferents facultats i professionals externs, com ara mestres o professionals de la sanitat, i també estudiants universitaris, s’ha començat per emmarcar teòricament el tema per continuar amb un àgil i dinàmic torn d’intercanvi d’experiències que ha ben palès que aquesta metodologia és ben present a la nostra universitat, i en molts casos, des de fa una bona colla d’anys. Experiències, tot sigui dit que en cap cas han tingut un caràcter exhaustiu, ja que n’existeixen d’altres i a la Jornada s’hi han encabint aquelles que des de l’organització s’ha considerat que podien ser més representatives de tot el ventall existent.

¹⁴ Vegeu: <https://mon.uvic.cat/cife/laprenentatge-i-servei-ApS-a-la-uvic-ucc-una-mirada-als-nostres-estudis-i-un-repte-de-futur/>

¹⁵ Vegeu: <https://www.uvic.cat/universitat/model-de-formacio>

En aquest sentit, la intencionalitat de la Jornada (podeu consultar el programa complet al final d'aquesta entrada), organitzada pel **CIFE** en coordinació amb el Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica i la Comissió d'Innovació Docent, era precisament la de fer taca d'oli, ampliar el cercle i promoure que cada vegada més professorat conegui aquesta metodologia. Així, la darrera part de la Jornada ha consistit en la presentació de dues propostes formatives sobre l'ApS, una d'introductòria prevista per a finals de juny i una d'aprofundiment i de més durada prevista per als mesos de setembre, octubre i novembre, adreçades a tot el professorat de la UVic. En aquest sentit, la finalitat de la formació d'aprofundiment contempla la possibilitat que aquell professorat que es vulgui llançar a aplicar-la amb els seus estudiants dins del marc d'una o diverses assignatures, se'ls oferirà també la possibilitat d'un assessorament i acompanyament a fi que puguin fer els primers passos acompanyats per persones expertes. La formació, que serà coordinada per la **Clàudia Bassaganya**, pedagoga i doctoranda de la **UVic-UCC**, compta amb el finançament de la **Fundació Bofill**. En aquest mateix sentit, el director del **CIFE**, **l'Antoni Portell**, ha recordat als assistents que dins de la convocatòria del **Pla AQUID 2017** entre les seves línies prioritàries hi ha precisament l'experimentació de noves metodologies, com ara la de l'Aprenentatge i Servei, per la qual cosa ha animat que qui tingui interès a posar-la en pràctica pot presentar un projecte i optar a un cert finançament per a la seva implementació.

I és que com la mateixa **Laura Campo**, coordinadora del **Centre Promotor d'ApS de la Fundació Bofill**, encarregada d'emmarcar teòricament aquesta metodologia, afirmava "(...) *L' Aprenentatge i Servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat*". I del que no ha quedat cap dubte és que avui s'ha palesat un cop més que des dels diferents estudis de la **UVic-UCC** s'estableixen interessants sinergies i complicitats amb els agents del territori, de manera que pel que per als darrers representa una resposta a les seves necessitats en un determinat àmbit, per a la universitat i especialment per als estudiants, com afirmava en **Carles Sánchez**, estudiant de 3r. del Grau en **Nutrició Humana i Dietètica** de la **UVic**, "*és una manera d'apropar-nos a la realitat de la nostra futura professió tot coneixent casos reals i interaccionant amb les persones que en un futur acompanyarem professionalment*".

Els darrers vint minuts de la jornada els hem pogut dedicar a establir un interessant canvi d'impressions sobre diversos temes que han centrat l'interès dels participants i que ha evidenciat l'interès que ha generat tot el que hem tingut l'oportunitat de compartir. Des del CIFE volem aprofitar aquestes ratlles per agrair a totes les persones implicades la seva disponibilitat i disposició a compartir la seva experiència i a la resta de professorat la seva assistència a la Jornada.”



Figura 61. Recull de les intervencions a les jornades de bones pràctiques. Font: UVic-UCC

3.3.2. Sessió de treball i dinàmica grupal de recollida: aplicabilitat de l'ApS a la UVIC-UCC

Per seguir amb la metodologia participativa de la recollida de dades, s'ha dissenyat una dinàmica de treball grupal amb persones de la institució, escollides estratègicament. L'objectiu general d'aquesta trobada de treball és conèixer l'aplicabilitat de la institucionalització de l'ApS en el si de la UVIC-UCC.

Cal explicar els passos realitzats abans d'arribar al desenvolupament de la reunió de treball, doncs moltes decisions preses a priori també formen part del treball amb la institució.

La prèvia: la convocatòria de la reunió de treball

En primer lloc es va dur a terme una reunió amb la codirecció de la tesi (Isabel Carrillo i Joan Soler) i la vicerectora adjunta d'afers acadèmics, Olga Pedragosa. La finalitat de la trobada era plantejar la llista de persones que es convocarien per la reunió de treball. Les directrius que es van reflexionar per decidir-ho:

- Persones amb un coneixement holístic i sistèmic dels estudis, assignatures i engranatges que es despleguen en el marc dels graus.
- Directors/es de serveis de la universitat vinculats amb els ingredients bàsics de l'ApS (Voluntariat, formació, responsabilitat social, etc).
- Representació política, per visibilitzar la importància que li dona el vicerectorat al desplegament de l'ApS com a manera d'entendre l'ensenyament-aprenentatge, i per aconseguir una mirada estratègica de futur.

A continuació es relacionen els noms de les persones convocades, els seus càrrecs i la confirmació, o no, de la seva assistència:

NOM I COGNOMS	LLOC DE TREBALL	CONFIRMACIÓ
SARAH MIR ROCA	Servei d'assessorament per a estudiants amb discapacitat Coordinadora de programes per a la càtedra de cures Pal·liatives (SAED)	Confirmada
TONI PORTELL LLORCA	CIFE	Confirmada
JULI ORDEIX RIGO	Coordinador del grau en Enginyeria Mecatrònica, màster en Robòtica, coordinador Robòtica educativa,	Confirmada
MONTSERRAT CAPELLES HERMS	Coordinadora del grau en Biotecnologia	Confirmada
M. PILAR TURÓN MORERA	Adjunta Vicerectorat de professorat	Confirmada
ANNA RAMON ARIBAU	Vicerectora de Professorat	Va confirmar però finalment no va poder assistir.
EVA M. ROVIRA PALAU	Coordinadora Grau en Infermeria	Confirmada
LAURA VIDAÑA MOYA	Coordinadora del Grau en Teràpia Ocupacional	No pot assistir. Proposa Salvador Simó / Judit Rusiñol
MONTSE SIMON FERRAN	Directora de la Uhub Servei a la comunitat Universitària	Confirmada
OLGA PEDRAGOSA	Adjunta per Afers Acadèmics	Confirmada

JOAN SOLER MATA	Professorat FETCH i codirector de la tesi	Confirmada
ISABEL CARRILLO FLORES	Professorat FETCH i codirectora de la tesi	Confirmada
ANNA GÓMEZ MUNDÓ	Coordinadora de la FETCH	No pot assistir
BERTA VILA SABORIT	Professora de la FETCH	No pot assistir
MIQUEL TUNEU VILA	Àrea de Responsabilitat Social	No pot assistir
CARME VILADECANS RIERA	Coordinadora del grau Administració i Direcció d'Empreses	Confirmada
CARLES BLAY	Cap d'estudis i Afers Acadèmics	Confirmada
MARIA NÚRIA PADRÓS TUNEU	Orientació pedagògica	No pot assistir
GUILLEM MARCA FRANCÈS	FEC – Comunicació	Confirmat
RICHARD SAMSON	Unitat de suport a la docència	Confirmat

Taula 53. Convocatòria de la reunió de treball

3.3.2.1. La dinàmica: el disseny de la reunió de treball

La sessió s'ha dut a terme seguint la mateixa línia de recollida d'informació que s'ha realitzat amb l'alumnat, en data 9 de juliol del 2018:

a) Píndola¹⁶ formativa sobre Aprenentatge Servei:

Contingut: Què entenem per ApS, què significa fer ApS en el marc universitari i què aporta a l'educació superior incloure aquesta manera d'entendre l'educació.

b) Dinàmica amb moment de treball individual i espai compartit:

Individualment cada persona disposava del següent material:

- Full D4 amb la representació d'un dibuix, a continuació es presenta:

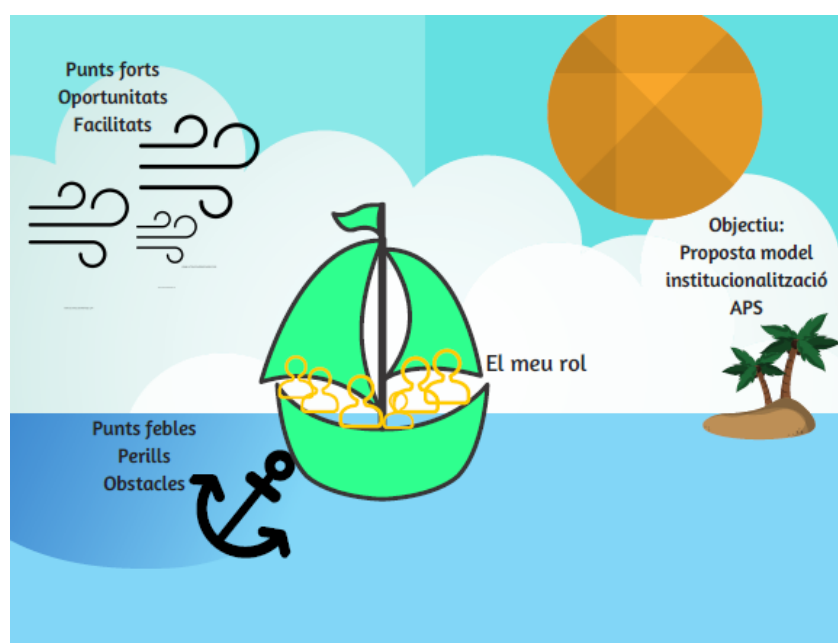


Figura 62. Document de suport per la dinàmica

- Notes adhesives de colors: rosa, verd, groc i taronja.
- Document de suport: Diferència entre una pràctica institucionalitzada i una pràctica marginal; i la llista d'elements a tenir en compte per institucionalitzar l'ApS, segons la rúbrica d'Andrew Furco. Són documents per tal d'acompanyar en la temàtica de la sessió i que juguen un paper imprescindible a l'hora de reflexionar i debtare de tals qüestions contextualitzades a la UVic-UCC. En resum, és un document que juga el paper de full de ruta i consens alhora de definir alguns elements i conceptes. A continuació es presenten:

¹⁶ La presentació es troba adjunta a:

https://sites.google.com/d/1XRO4Dz5cXxYIGNQivgjOL2oMN4EYuhD/p/1jf_bJumnY84EUej9DNeHkrl7HgrCppCH/edit

UNA PRÀCTICA INSTITUCIONALITZADA	UNA PRÀCTICA MARGINAL
Rutinària	Ocasional
Estesa	Aïllada
Legitimada	No acceptada
Esperada	Incerta
Recolzada	Feble
Permanent	Temporal
Resilient	Vulnerable

Taula 54. Diferències entre pràctica institucionalitzada i marginal. Font: Andrew Furco (2009)

ELEMENTS DE LA INSTITUCIONALITZACIÓ
Definició i objectius clars de l'ApS.
Visió a llarg termini del rol de l'ApS a la institucionalització.
Vinculació de l'ApS a la missió institucional.
Consideració de l'ApS com a vehicle per assolir altres objectius de la institució.
Implicació i recolzament ferm per part del professorat.
Coneixement per part dels estudiants de les opcions d'ApS a la Universitat.
Rol actiu dels estudiants en la promoció de l'ApS en les seves titulacions.
Consideració dels membres de les comunitats participants com a membres de la comunitat universitària.
Existència d'una estructura de coordinació de les activitats ApS.
Existència d'una estructura política per a la promoció de les activitats.
Existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació de l'ApS.
Finançament suficient per a la coordinació, participació i promoció de l'ApS.
Reconeixement de l'ApS per part de la institució.
Existència d'un programa de seguiment de la qualitat del programa que permeti avaluar les millores.
Consideració de l'ApS per part dels Centres (universitat) com un component valuós de les seves institucions.

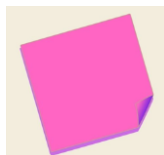
Taula 55. Elements de la institucionalització. Font: Andrew Furco (2009)

Amb tota aquesta documentació de suport, la dinàmica s'ha desenvolupat en dos moments diferents, un primer d'individual i un segon de conjunt.

El primer ha consistit en analitzar la llista d'elements que es necessiten per institucionalitzar una pràctica (en aquest cas, l'ApS) i escriure a les notes adhesives:



FACILITATS: Els elements que juguen a favor que aquests factors succeeixin o pugui succeir en el marc de la UVIC-UCC. Simbolitzat al dibuix que surt amb la imatge del vent a favor.



ANCLATGES: Els elements que juguen en contra que aquests factors succeeixin o pugui succeir en el marc de la UVIC-UCC. Simbolitzat al dibuix que surt amb la imatge de l'ancla.



EL MEU ROL: Permet identificar-se com a membre de la UVic-UCC i respondre a cada pregunta en funció del càrrec que s'ocupa en aquell moment. Simbolitzat al dibuix que surt amb la imatge de silueta dins el vaixell.



UVIC - UCC: Què hauria de fer la institució per aconseguir l'objectiu d'institucionalitzar l'ApS.

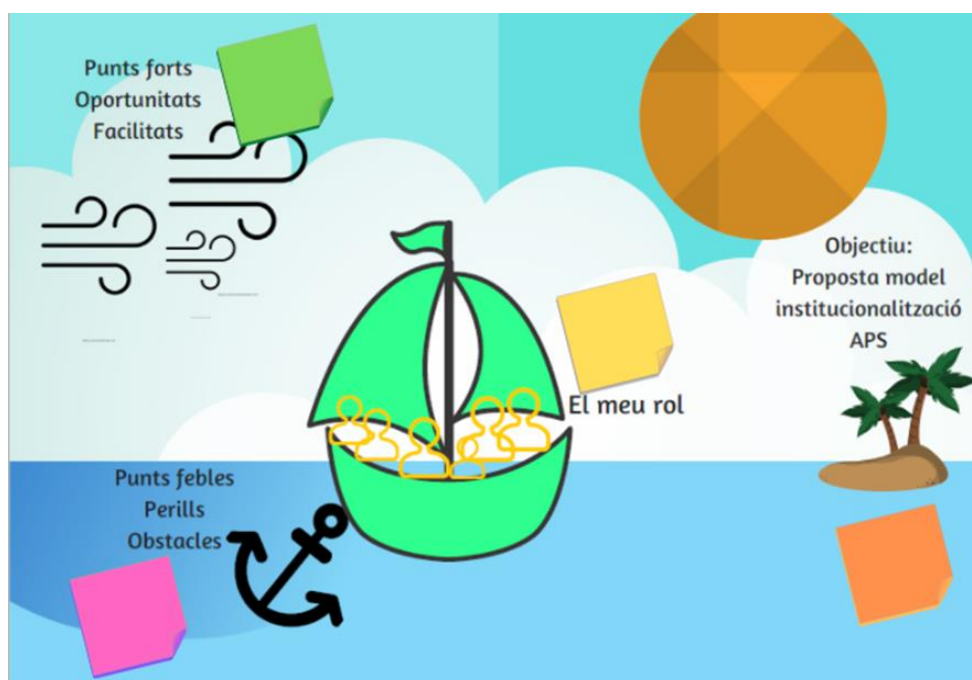


Figura 63. Esbós de les indicacions de la dinàmica grupal

Així doncs, cada membre del grup haurà d'anotar a les notes adhesives segons les indicacions (de forma individual i des del seu posicionament a la universitat) quines creu que són les **facilitats** que existeixen per tal de dur a terme una institucionalització, aquells punts forts de la pròpia universitat, les oportunitats que la realitat del context ofereix; quins punts febles, febleses o **anclatges** detecta per tal de desenvolupar l'objectiu; explicar des de quin **rol**, càrrec, posicionament dins de la universitat està participant i finalment quines propostes, **accions**, activitats, projectes, entre altres, hauria de promocionar i activar la institució per tal d'assolir una institucionalització de l'ApS en el marc de la UVic-UCC.

La segona part de la dinàmica consisteix en donar veu a cada membre perquè pugui presentar, en dos minuts, el seu document elaborat. Aquesta posada en escena és per fer visibles els punts de vista i aconseguir un clima sistèmic en relació a la UVic-UCC i l'ApS.

GUIÓ DE LA SESSIÓ DE DEBAT INTERN: INSTITUCIONALITZACIÓ DE L'ApS A LA UVIC-UCC	
OBJECTIUS	<p>Presentar breument l'objectiu del grup de discussió emmarcat a la tesi: Proposta d'un model d'institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC.</p> <p>Compartir les idees clau de l'ApS per situar a totes les persones participants en els fonaments bàsics de la metodologia.</p>
DEBAT INTERN	<p>Definició i objectius clars de l'ApS.</p> <p>Visió a llarg termini del rol de l'ApS a la institució .</p> <p>Vinculació de l'ApS a la missió institucional .</p> <p>Consideració de l'ApS com a vehicle per assolir altres objectius de la institució.</p> <p>Implicació i suport ferm per part del professorat.</p> <p>Existència d'una estructura de coordinació de les activitats ApS.</p> <p>Existència d'una estructura institucional per a la promoció i supervisió de l'ApS.</p> <p>Reconeixement de l'ApS per part de la institució.</p>

<p>ALTRES ASPECTES A TENIR EN COMPTE</p>	<p>Coneixement per part dels estudiants de les opcions d'ApS a la universitat. Consideració de l'ApS com a vertadera activitat acadèmica del professorat. Rol actiu dels estudiants en la promoció de l'ApS en les seves titulacions. Consideració dels membres de les comunitats participants com a membres de la comunitat universitària. Existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació de l'ApS. Finançament suficient per a la coordinació, participació i promoció de l'ApS Consideració de l'ApS per part dels Centres com un component valuós de les seves titulacions. Existència d'un programa de seguiment de la qualitat del programa que permeti avaluar les millores.</p>
<p>INSPIRAT EN</p>	<p>Font: Andrew Furco (2009). Institutionalizing Service-Learning in Higher Education (Office for Public Engagement. University of Minnesota).</p>
<p>PROJECTE</p>	<p>Proposta conjunta d'institucionalització d'un Programa d'Aprenentatge Servei.</p>

Taula 56. Guió de la sessió de treball



Figura 64. Sessió de treball: la veu de la institució

El buidatge de la reunió de treball

El buidatge de la dinàmica s'ha realitzat amb dues mirades:

- a) El recull de cada veu, és a dir, la veu de cada membre del grup en funció del càrrec i rol.
- b) Globalment, per les categories del document treballat: facilitats, anclatges, rols i accions Uvic-UCC.



Figura 65. Sessió de treball: Desenvolupament de la dinàmica

- a) *Buidatge des del punt de vista dels rols i càrrecs*

COORDINACIÓ DEL GRAU ADMINISTRACIÓ I DIRECCIÓ D'EMPRESES

FACILITATS

Reconeixement per part de la institució, crec que és imprescindible.

Per aconseguir que el professorat s'impliqui cal deixar molt clar quins són els avantatges pel professorat, quines facilitats es donen.

ANCLATGES

Finançament de l'ApS. Cal tenir molt clar com es financen aquestes activitats, si la institució no reconeix al professorat, no ho faran.

EL MEU ROL

Coordinar les activitats ApS del grau d'ADE. Es podria treballar amb TFG, pràctiques externes.

Com a coordinadora es pot mirar d'incentivar i motivar l'aplicació de l'ApS a diferents matèries: empenedoria, temes fiscals, etc.

UVIC-UCC

La UVIC i la FEC hauria de definir de forma molt clara quins són els objectius de l'ApS, és a dir terminis. Cal definir de forma molt clara en quin espai de temps cal fer una determinada acció.

Coordinació a nivell d'institució.

ADJUNTA AFERS ACADÈMICS

FACILITATS

Rol actiu dels estudiants en ApS.

Motivació, interès aprenent significativament.

Néixer i potser créixer.

Consideració per part dels centres com un component valuós, amb valor afegit per a estudiants, professorat i professionals.

ANCLATGES

Inestabilitat en les assignatures, queda restringit a voluntat de professors.

No continuïtat en el grup de docents/titulació.

Manca estructura de suport.

Reconeixement de l'ApS per part de la institució.

Convenciment de les coordinacions.

EL MEU ROL

Exemple de bones pràctiques.

Convèncer amb l'experiència "com a profe".

Vinculació de l'ApS a la missió de la institució.

UVIC-UCC

L'entorn ho vegi com una manera d'arribar-hi de col·laborar amb la universitat.

Integrada en el si de totes les titulacions com a línia metodològica i enfocament del títol.

DIRECCIÓ CIFE

FACILITATS

Vinculació de l'ApS amb la missió institucional.

Consideració de l'ApS per part dels centres com un component valuós de les seves institucions.

Aporta més valor que despesa. VALOR: als estudiants, a la universitat i a la societat.

Ofereix: interdisciplinarietat, transversalitat, transdisciplinarietat.

ANCLATGES

Reconeixement de l'ApS per part de la institució.

Implicació i recolzament ferm per part del professorat.

Coneixement per part dels estudiants de les opcions d'ApS de la universitat.

EL MEU ROL

Vetllar per l'existència d'una estructura de coordinació de les activitats d'ApS com a persona que fa acompanyament.

Vetllar per l'existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació de l'ApS.
Reconeixement de l'ApS per part de la institució (per la part que ens toca al CIFE).

UVIC-UCC

Vinculació real al model de formació que ho reconeix.

Existència d'una estructura política (estratègia) per a la promoció de les activitats d'ApS.

Existència d'una programa de seguiment de la qualitat del programa que permeti avaluar les millores.

COORDINACIÓ GRAU INFERMERIA

FACILITATS

Implicació i recolzament ferm per part del professorat.

ANCLATGES

Finançament suficient per a la coordinació, participació i promoció de l'ApS.

Implicació, recolzament ferm per part del professorat.

EL MEU ROL

Existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació i promoció de l'ApS.

Rol actiu dels estudiants en la promoció de l'ApS en les seves titulacions.

Implicació i recolzament ferm per part del professorat.

UVIC-UCC

Definició i objectius clars de l'ApS.

Reconeixement de l'ApS per part de la institució.

Professor de la FETCH i codirector de la tesi i visió des de deganat

FACILITATS

Existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació de l'ApS.

Reconeixement de l'ApS per part de la institució.

ANCLATGES

Implicació i reconeixement ferm per part del professorat.

EL MEU ROL

Coneixement per part dels estudiants de les opcions ApS a la universitat.

Definició i objectius clars de l'ApS.

UVIC-UCC

Existència d'una estructura de coordinació de les activitats ApS .

Vinculació de l'ApS a la missió institucional.

FEC - COMUNICACIÓ

FACILITATS

Reconeixement de l'ApS per part de les institucions. Quina institució? A quin nivell?
Experiència d'un programa de seguiment de la qualitat del programa que permeti avaluar millores. Resultats.

ANCLATGES

Implicació ferm per part del professorat.

Alt volum d'associats.

Finançament suficient per la coordinació, participació i promoció, avui dia no hi és.

EL MEU ROL

Coneixement per part dels estudiants de les opcions d'ApS a la universitat.

Obrir catàleg.

Rol actiu dels estudiants en la promoció de l'ApS en les seves titulacions, ara.

UVIC-UCC

Definició i objectius clars de l'ApS imprescindible.

Vinculació de l'ApS a la missió institucional i de les facultats.

COORDINACIÓ GRAU MEDICINA

FACILITATS

Facultat nova: està tot per fer. És privada i té un relat diferenciat.

Innovació docent com a eix: Treball col·laboratiu, comunitat, ACP.

ANCLATGES

Als alumnes i als professors: Quan més poden i més ho necessiten, menys els interessa.

Costos en consum de temps. Haurem de pensar-ho bé.

EL MEU ROL

Incloure-ho en la càtedra d'educació mèdica.

Potenciar el "retorn social i comunitari" del nostre projecte.

UVIC-UCC

Planificació anticipada d'activitats.

Lligat a la dimensió avaluativa.

SERVEI D'ORIENTACIÓ PEDAGÒGICA

FACILITATS

Coneixement per part dels estudiants de les opcions ApS a la universitat.

ANCLATGES

Consideració dels membres de les comunitats participants com a membres de la Comunitat Universitària.

Finançament.

EL MEU ROL

Donar a conèixer la possibilitat de participar en projectes d'ApS a estudiants.

UVIC-UCC

Consideració de l'ApS.

Incentivar la participació en projectes, no fer-ho obligatori.

Reconeixement de l'ApS.

UNITAT DE SUPORT A LA DOCÈNCIA

FACILITATS

Fomenta el treball en equip.

És pràctic, motivador i engrescador.

ANCLATGES

Competència deslleial (amb col·lectius professionals).

Tasques acadèmiques i d'avaluació.

EL MEU ROL

Emparellar-me amb altres docents.

Fer sessions d'informació a reunions de professorat.

UVIC-UCC

Possibilitat d'exigir ApS amb un pes específic a cada curs/grau.

Necessitat d'exigir treballs transversals entre diferents assignatures.

ADJUNTA VICERECTORAT DE PROFESSORAT

FACILITATS

Consideració de L'ApS com a vehicle per assolir altres objectius de la institució.

Consideració dels membres de les comunitats participants com a membres de la comunitat universitària.

ANCLATGES

Implicació i recolzament ferm per part del professorat.

Finançament suficient per a la coordinació, participació i promoció de l'ApS.

EL MEU ROL

implicació i recolzament per part del professorat.

Consideració de l'ApS per part dels centres com a component valuós de les seves institucions.

UVIC-UCC

Reconeixement de l'ApS per part de la institució.

Definició i objectius de l'ApS.

Existència d'un programa de seguretat de la qualitat del programa que permeti avaluar les millores.

FACILITATS

Avaluació de competències transversals.

Projecte per promoure durant el primer curs –Motivació.

ANCLATGES

Sistema d'avaluació complexa.

Incloure hores en l'avaluació del professorat.

EL MEU ROL

Vetllar pel bon funcionament del projecte.

Motivar als estudiants.

Seguiment i millora.

UVIC-UCC

Destinar recursos humans, econòmics i formació- pla de formació i estratègia.

Vinculació de l'ApS a nivell institucional.

b) Buidatge des del punt de vista de les categories

FACILITATS

- Reconeixement per part de la institució per aconseguir que el professorat s'impliqui.
- Cal deixar molt clar quins són els avantatges pel professorat, quines facilitats es donen.
- Rol actiu dels estudiants en ApS.
- Motivació, interès aprenent significativament.
- Néixer i potser créixer.
- Consideració per part dels centres com un component valuós, amb valor afegit per estudiants, professorat i professionals.
- Vinculació de l'ApS amb la missió institucional.
- Consideració de l'ApS per part dels centres com un component valuós de les seves institucions.
- Aporta més valor que despesa. VALOR: als estudiants, a la universitat i a la societat.
- Ofereix: interdisciplinarietat, transversalitat, transdisciplinarietat.
- Implicació i recolzament ferm per part del professorat.
- Existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació de l'ApS.

- Reconeixement de l'ApS per part de la institució.
- Facultat nova: està tot per fer. És privada i té un relat diferenciat.
- Innovació docent com a eix: treball col·laboratiu, comunitat, ACP.
- Coneixement per part dels estudiants de les opcions ApS a la universitat.
- Fomenta el treball en equip.
- És pràctic, motivador i engrescador.
- Consideració de l'ApS com a vehicle per assolir altres objectius de la institució. Consideració dels membres de les comunitats participants com a membres de la comunitat universitària.
- Avaluació de competències transversals.
- Projecte per promoure durant el primer curs: motivació.

ANCLATGES

- Finançament de l'ApS. Cal tenir molt clar com es financen aquestes activitats, si la institució no reconeix al professorat, no ho faran.
- Inestabilitat en les assignatures, queda restringit a voluntat de professors.
- No continuïtat en el grup de docents/titulació.
- Manca estructura de suport.
- Reconeixement de l'ApS per part de la institució.
- Convenciment de les coordinacions.
- Reconeixement de l'ApS per part de la institució.
- Implicació i recolzament ferm per part del professorat.
- Coneixement per part dels estudiants de les opcions d'ApS de la universitat.
- Finançament suficient per a la coordinació, participació i promoció de l'ApS.
- Implicació, recolzament ferm per part del professorat.
- Implicació ferm per part del professorat.
- Alt volum d'associats.
- Finançament suficient per la coordinació, participació i promoció, avui dia no hi és.
- Als alumnes i als professors: Quan més poden i més ho necessiten, menys els interessa.

- Costos en consum de temps. Haurem de pensar-ho bé.
- Consideració dels membres de les comunitats participants com a membres de la Comunitat Universitària.
- Finançament.
- Competència deslleial (amb col·lectius professionals).
- Tasques acadèmiques i d'avaluació.
- Implicació i recolzament ferm per part del professorat.
- Finançament suficient per a la coordinació, participació i promoció de l'ApS.
- Sistema d'avaluació complexa.
- Incloure hores en l'avaluació del professorat.

EL MEU ROL

- Coordinar les activitats ApS del grau d'ADE. Es podria treballar amb TFG, pràctiques externes.
- Com a coordinadora es pot mirar d'incentivar i motivar l'aplicació de l'ApS a diferents matèries: emprenedoria, temes fiscals, etc.
- Exemple de bones pràctiques.
- Convèncer amb l'experiència "com a profe".
- Vinculació de l'ApS a la missió de la institució.
- Vetllar per l'existència d'una estructura de coordinació de les activitats d'ApS, per fer acompanyament.
- Vetllar per l'existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació de l'ApS.
- Reconeixement de l'ApS per part de la institució (per la part que ens toca al CIFE).
- Existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació i promoció de l'ApS.
- Rol actiu dels estudiants en la promoció de l'ApS en les seves titulacions.
- Implicació i recolzament ferm per part del professorat.
- Coneixement per part dels estudiants de les opcions ApS a la universitat.
- Definició i objectius clars de l'ApS.

- Coneixement per part dels estudiants de les opcions d'ApS a la universitat.
- Obrir catàleg.
- Rol actiu dels estudiants en la promoció de l'ApS en les seves titulacions, ara.
- Incloure-ho en la càtedra d'educació mèdica.
- Potenciar el “retorn social i comunitari” del nostre projecte donar a conèixer.
- La possibilitat de participar en projectes d'ApS a estudiants.
- Emparellar-me amb altres docents.
- Fer sessions d'informació a reunions de professorat.
- Implicació i recolzament per part del professorat.
- Consideració de l'ApS per part dels centres com a component valuós de les seves institucions.
- Vetllar pel bon funcionament del projecte.
- Motivar als estudiants.
- Seguiment i millora.

UVic-UCC

- La UVic-UCC i la FEC haurien de definir de forma molt clara quins són els objectius de l'ApS, és a dir terminis. Cal definir de forma molt clara en quin espai de temps cal fer una determinada acció.
- Coordinació a nivell d'institució.
- Que l'entorn ho vegi com una manera d'arribar-hi de col·laborar amb la universitat.
- Integrada en el si de totes les titulacions com a línia metodològica i enfocament del títol.
- Vinculació real al model de formació que ho reconeix.
- Existència d'una estructura política (estratègia) per a la promoció de les activitats d'ApS.
- Existència d'una programa de seguiment de la qualitat del programa que permeti avaluar les millores.
- Definició i objectius clars de l'ApS.

- Reconeixement de l'ApS per part de la institució.
- Existència d'una estructura de coordinació de les activitats ApS.
- Vinculació de l'ApS a la missió institucional.
- Definició i objectius clars de l'ApS imprescindible.
- Vinculació de l'ApS a la missió institucional i de les facultats.
- Planificació anticipada d'activitats.
- Lligat a la dimensió avaluativa.
- Consideració de l'ApS.
- Incentivar la participació en projectes, no fer-ho obligatori.
- Reconeixement de l'ApS.
- Possibilitat d'exigir ApS amb un pes específic a cada curs/grau.
- Necessitat d'exigir treballs transversals entre diferents assignatures.
- Reconeixement de l'ApS per part de la institució.
- Definició i objectius de l'ApS.
- Existència d'un programa de seguretat de la qualitat del programa que permeti avaluar les millores.
- Destinar recursos humans, econòmics i formació- pla de formació i estratègia.
- Vinculació de l'ApS a nivell institucional.

3.3.2. Recull per part de les coordinacions (juliol 2021)

Recuperem la taula presentada a l'apartat de la veu del professorat; la recollida de dades en ocasions ens permet analitzar des de mirades diferents. En aquest cas, retornem al qüestionari enviat a totes les coordinacions dels graus, a partir del qual es demana si tenen coneixement que es desenvolupin projectes d'ApS en el marc d'alguna assignatura del grau que estan coordinant. Aquest formulari s'envia amb un doble objectiu: per una banda, fer un anàlisi comparatiu amb el primer qüestionari del 2017 i comparar l'evolució i la presència de l'ApS a la universitat i, per l'altra, avaluar el coneixement que tenen les coordinacions de les metodologies que es despleguen en el marc dels graus, en concret de l'ApS.

Coordinador/a del grau en:	Relació del professorat i assignatures on s'està desenvolupant la metodologia d'ApS - 1r i 2n semestre
Enginyeria de l'Automoció	No hi ha cap.
Biologia	No tinc constància que a cap assignatura es realitzi ApS.
Multimèdia Aplicacions i Videojocs	No em consta que s'hagi desenvolupat la metodologia en cap assignatura del grau.
Infermeria	Aplicació de Programes Comunitaris, 2n semestre Professora- Carme Roura Pujol.
ADE	No tinc coneixement que s'utilitzi aquesta metodologia en el grau en ADE.
Nutrició Humana i Dietètica	Estratègies d'Educació Alimentària 3er curs 2n semestre. Resolució de Casos Complexes. 4rt curs 1r semestre.
Medicina	Cap.

Taula 57. Coneixement del desplegament de l'ApS a la UVIC: les coordinacions

Com es pot comprovar veient la taula, les coordinacions tenen un baix coneixement de l'existència d'ApS als graus que coordinen; o analitzat d'una altra manera, l'ApS no es presenta com a línia pedagògica fonamental per part de la institució ja que hi hauria un coneixement molt més explícit per part de les coordinacions. Aquest ja és un indicador que alguns dels projectes d'ApS que es porten a terme a la UVic-UCC neixen de les motivacions del professorat, sense un acompanyament i reconeixement a nivell de grau i/o facultat.

3.3.3. Documentació institucional

Per poder incloure una proposta d'ApS i dissenyar un model d'institucionalització, ens cal analitzar com es concreta la planificació de l'oferta acadèmica, categories i tipologies:

Definicions de les diferents Categories i Tipologies de l'Oferta Docent¹⁷

Categories: La categoria defineix com és l'assignatura. És estable (progressivament lligat a la memòria). La UVic-UCC estableix les següents categories en la planificació:

¹⁷ Vegeu:

<https://docs.google.com/document/d/1JAB7VMF2fDvKzzFNBSmziHyi4X9jBNo23135vATbgl/edit>

Categories	
EST	Una assignatura és ESTÀNDARD quan desenvolupa la totalitat dels crèdits amb el grup sencer i que no requereix de formats o de recursos extres. En el marc d'una assignatura estàndard s'han de poder aplicar diferents metodologies i si s'escau, portar a terme agrupaments d'estudiants que no impliquin generar la creació de subgrups addicionals.
NO_EST	Una assignatura és NO ESTÀNDARD quan el treball que es realitza dins l'aula i el disseny de la mateixa assignatura fa que es desenvolupi amb diferents tipus d'agrupaments d'estudiants, i l'activitat que s'hi porta a terme també té unes condicions singulars que implica una disposició addicional de recursos per a la seva impartició. En aquest cas, aquest pot correspondre a tota l'assignatura o a una/es part/s del crèdits (més del 15%). Pot correspondre a la realització d'activitats que requereixen algun tipus d'atenció més personalitzada i que requereix d'agrupaments més reduïts dels estudiants, o la utilització d'una metodologia més participativa per part dels estudiants en termes de treballs en grup, resolució de casos, o més interacció com pot ser en el cas de les assignatures en llengua anglesa.
PRACT	Pràctiques curriculars / Extracurriculars.
TFG_TFM	Treball de Fi de Grau / Fi de Màster.

Taula 58. Categories de l'Oferta Docent. Font: UVic-UCC

Tipologies: La tipologia defineix la/es metodologia/es que s'utilitza/en a l'assignatura i durant el curs i sovint porta implícit algun tipus d'agrupament especial.

La UVic-UCC estableix les següents tipologies en la planificació:

Tipologies	
GC_o	Grup Classe.
GC_ENG	Grup Classe en anglès: Idioma d'impartició en anglès.
1_EXT	1r any extinció d'una titulació: Tutoria i avaluació.

2_EXT	2n any extinció d'una titulació: Avaluació (Exàmens).
ACC / ABP	<p>Aprenentatge basat en casos clínics/projectes. S'articula mitjançant l'anàlisi de problemes (que poden tenir diversos graus de complexitat) que permeten trobar diferents solucions. Implica un agrupament aproximat d'entre 12-30 estudiants. En el marc d'aquesta metodologia cal treballar en grups i a partir de la metodologia basada en problemes o projectes. Implica el plantejament d'una situació o problema, el procés de desenvolupament d'aquest problema o projecte (tant dins com fora de la sessió presencial), el seguiment del professorat tant dins com fora de l'aula i la defensa, comunicació o exposició dels resultats. També inclou el procés d'avaluació individual i grupal a partir de sistemes d'avaluació formativa i formadora.</p>
LABORATORI / TALLER	<p>Activitat realitzada en el marc dels diferents espais de la UVic-UCC específics tipificats com a laboratori o taller o realitzats en espais externes tipificats com sortides de camp. Implica la realització d'una activitat pràctica o experimental, o aplicada a l'àmbit científic o professional. Treball vinculat a la utilització de material específic de la titulació sigui a nivell de manipulació, de creació o per a l'aplicació de procediments científics. El criteri d'agrupament de les sessions de laboratori o taller poden venir marcades per la capacitat de l'espai en el qual es desenvolupi l'activitat, també implica una ràtio estudiant/professorat més baixa per tal de poder guiar de manera més personalitzada l'estudiant, ja que essencialment vol dir "pràctica" i "fer". En termes generals implicaran una distribució aproximada entre 12-30 estudiants, si no entra una restricció més alta per qüestions d'espai.</p>
SIMULACIÓ	<p>La simulació es fonamenta en diferents punts de vista sobre l'aprenentatge: habilitats tècniques i personals, coordinació i treball en equip, organització i planificació. La simulació recrea la realitat professional i afavoreix el desenvolupament i manifestació dels elements inherents a les competències.</p>

	Implica un agrupament reduït aproximat d'entre 6-20 estudiants.
SEMINARI	Activitat de caràcter puntual o continuat en el temps que implica un agrupament aproximat entre 12-30 estudiants per tal de portar a terme una activitat reflexiva, d'intercanvi o d'aprofundiment en uns aspectes o continguts concrets de la titulació (per exemple pràctiques, TFG,...). Es poden emprar diferents criteris d'agrupaments, sobretot si s'atén a qüestions d'especificitat com poden ser mencions, tipologies de pràctiques o treballs de TFG/TFM... Per tant, en aquests casos, la dimensió dels grups vindrà condicionada pel criteri d'agrupament que s'hagi establert.
AICLE	Conjunt d'assignatures que integren dins l'aula la metodologia específica AICLE (Aprentatge Integrat de Continguts i Llengua Estrangera) i el repertori d'estratègies didàctiques i de planificació que preveu. Implica un disseny de l'assignatura específic on es doni importància tant als continguts de l'assignatura com als continguts lingüístics i gramaticals de l'anglès. Un grup AICLE implica un agrupament aproximat entre 12-30 estudiants.
APRENTATGE I SERVEI	Implica el desenvolupament, dins l'assignatura, d'un projecte de cooperació amb institucions o agents socials del territori. Suposa una relació d'intercanvi mutu entre universitat i institucions amb un clar impacte en la formació de l'estudiantat. El seu desplegament implica major coordinació (entre universitat i institucions), major seguiment dels projectes específics (atès que s'ajusten a la singularitat de la institució col·laboradora) que s'estiguin fent i major diversificació de les propostes i per tant, de tutorització.
TUT	Tutoritzacions a pràctiques externes o de TFG/TFM.
EXTRACURRICULAR	Tutoritzacions de pràctiques extracurriculars.
TRIBUNAL	Tribunals dels TFG i TFM.

Taula 59. Tipologies de l'Oferta Docent. Font: UVic-UCC

3.3.4. Sessió de validació: primers passos per la institucionalització de l'ApS

Després del recollir la veu de la institució (presentat als punts anteriors), les dades recollides per part de la pròpia institució i l'encàrrec, per part dels vicerectors (Ordenació Acadèmica i Professorat), de l'elaboració d'un informe que marqui el full de ruta per la institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC, convoquem una darrera sessió de treball amb l'objectiu de validar els resultats obtinguts fins al moment i concretar-los en un pla estratègic (la sessió s'ha dut a terme el dia 3 de febrer a les 15.30h en format online a través de la plataforma zoom¹⁸).

3.3.4.1. La convocatòria i desenvolupament de la sessió de validació

En primer lloc, es presenten les persones a qui va anar dirigida la convocatòria de la sessió:

Les veus del professorat:

- Laia Bosch, Responsable d'Innovació Docent i professora de la Facultat FCSB.
- Xavier Jordana, Vicedegà acadèmic FCSB.
- Maria Isabel Pardillo, Responsable d'Innovació Docent i professora de la UManresa.
- Olga Pedragosa, Facultat FETEC i experiència com Adjunta per Afers Acadèmics al Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica.
- Judit Rusiñol, Coordinadora del Grau de Teràpia Ocupacional.
- Anna Vila, Coordinadora del Grau en Nutrició Humana i Dietètica.

A banda, són persones estratègiques dins la UVic-UCC per l'experiència que tenen en diferents càrrecs ocupats, anys de docència i motivació per l'ApS.

Les veus de la institució i serveis de la UVIC-UCC

¹⁸ Vegeu: La [gravació de la sessió](#).

- Albert Juncà, Vicerector de Professorat.
- M^a Àngels Pinyana, Vicerectora d'Ordenació Acadèmica.
- Antoni Portell, Director del CIFE.
- Montse Simon, Directora UHUB.
- Joan Soler Director de la tesi, experiència amb la mirada docent dins la UVIC-UCC.

A continuació es presenten alguns resultats de la recollida de dades que justifiquen les persones convocades a la sessió:

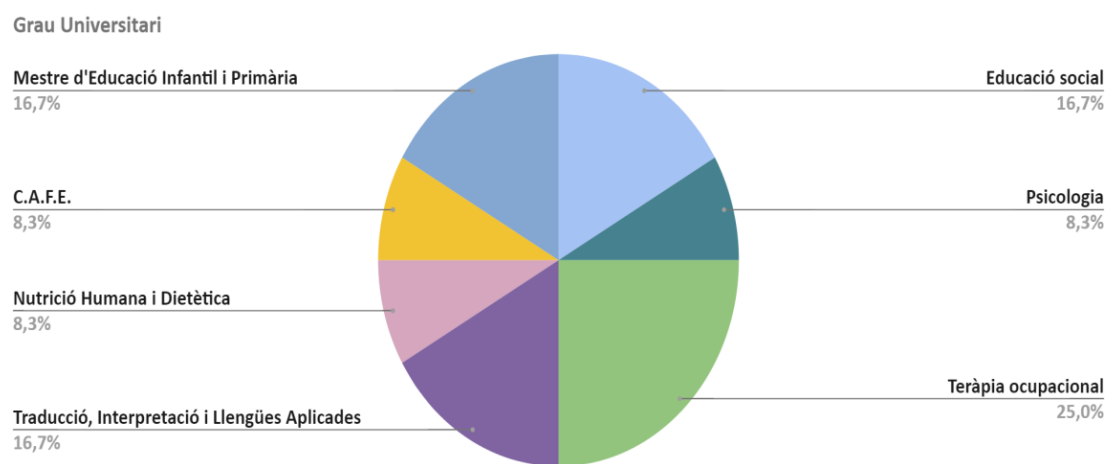


Figura 66. Primera fotografia 2016: PDI que fa ApS a la UVic-UCC

Una part de les persones convocades és professorat implicat en l'ApS, docents que tenen experiència i que en són persones referents a la UVic-UCC. L'escenari que queda dibuixat amb la imatge 66, ens va plantejar convocar a persones representants dels graus amb més participació ApS, des de la mirada de professor/a que el desenvolupa i també des de coordinacions i responsables d'innovació docent. D'alguna manera calia seguir amb la línia de la primera sessió, i és per aquest motiu, que algunes de les persones convocades també van assistir a la primera sessió de treball.

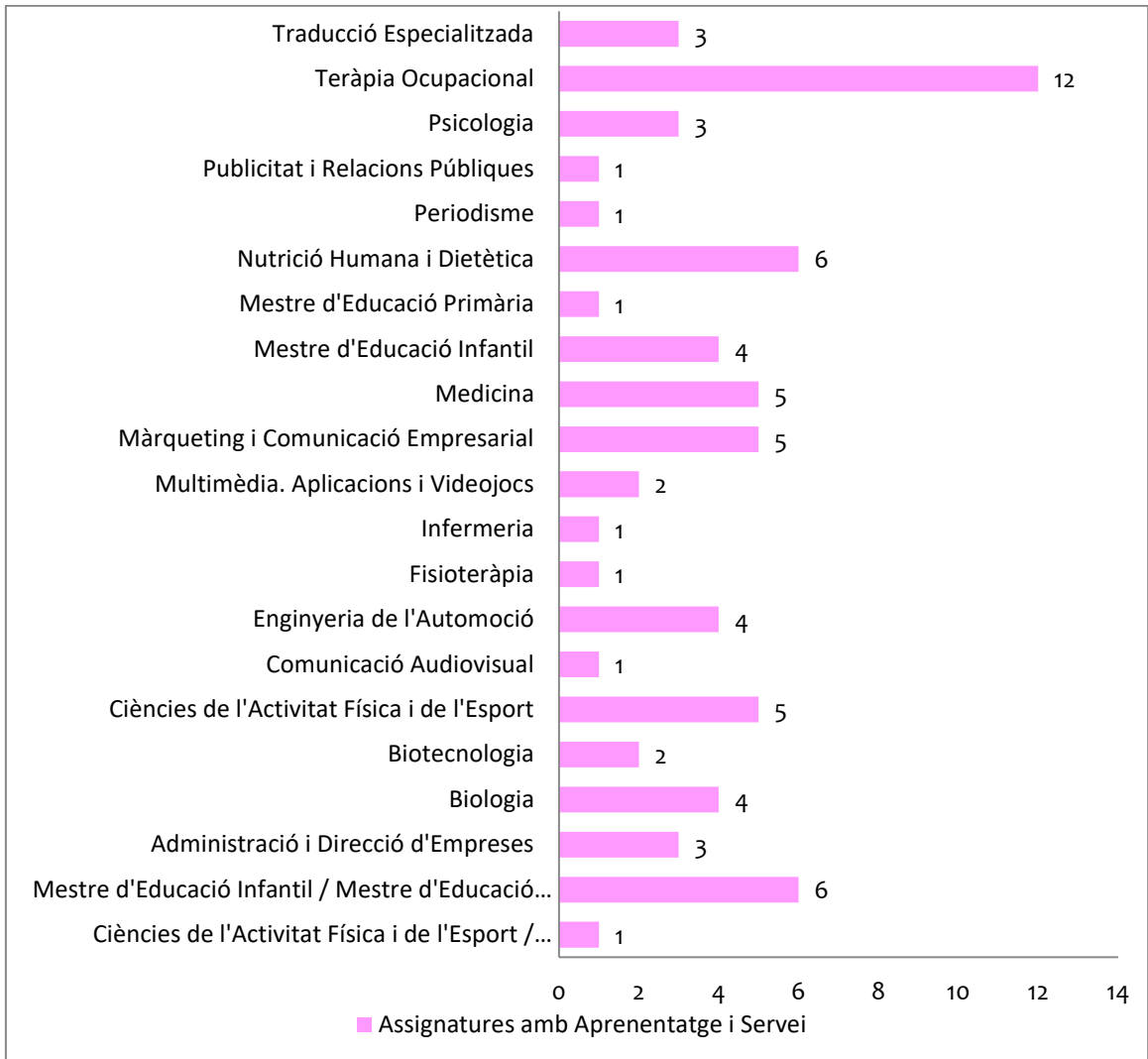


Figura 67. Recull de dades ApS i UVic-UCC

Tipus	Total	Amb Aprenentatge i Servei
Formació bàsica	697	17
Obligatòria	1678	32
Optativa	1988	15
Treball de fi de carrera	186	0
Pràctiques	224	8

Taula 68. Recull de dades ApS i UVic-UCC

El denominador comú de les gràfiques ens donava informació sobre el professorat (persones, graus i facultats) on l'ApS hi és més present, també l'evolució en creixement que ha experimentat en pocs anys i els espais on es manté la implementació de la metodologia, i per tant, la seva sostenibilitat.

El punt de partida de la sessió ha estat presentar les necessitats que es van detectar recollint les dades de la primera sessió de treball:

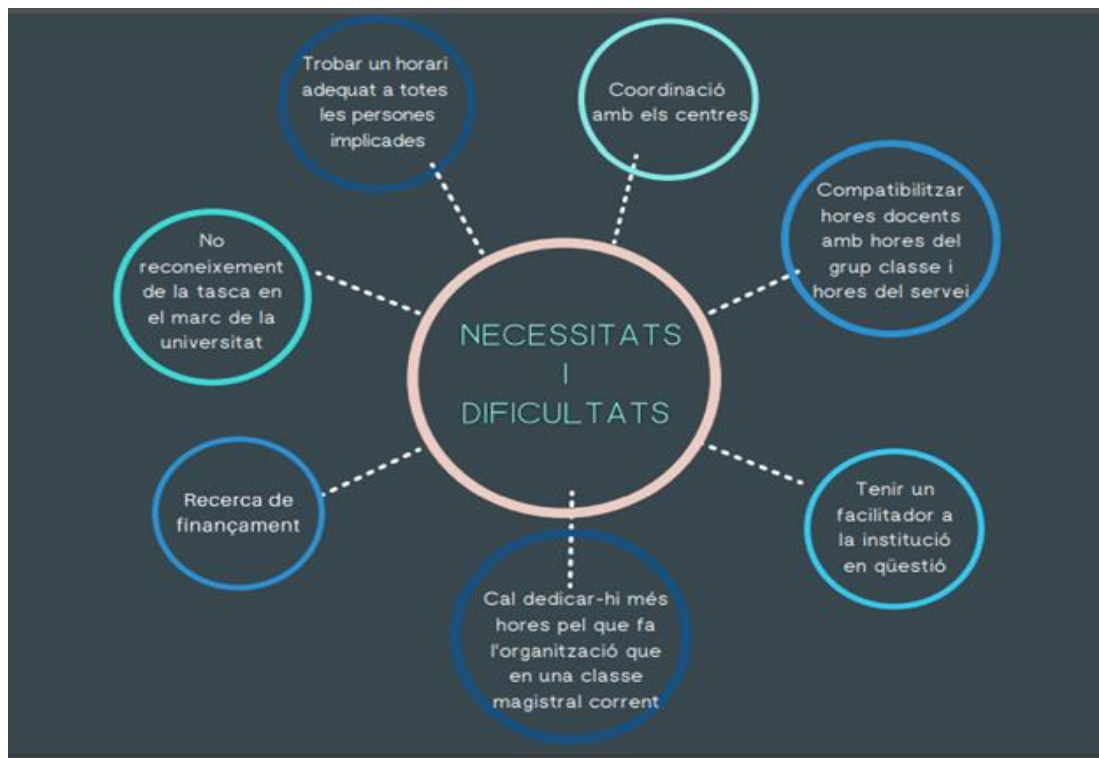


Figura 68. Mapa conceptual: Necessitats ApS UVic-UCC

La segona part va consistir en presentar la proposta de xarxa ApS-UVIC-UCC, amb les persones i/o figures que l'han de configurar. La creació de la xarxa és un dels objectius que cal desplegar per institucionalitzar l'ApS.

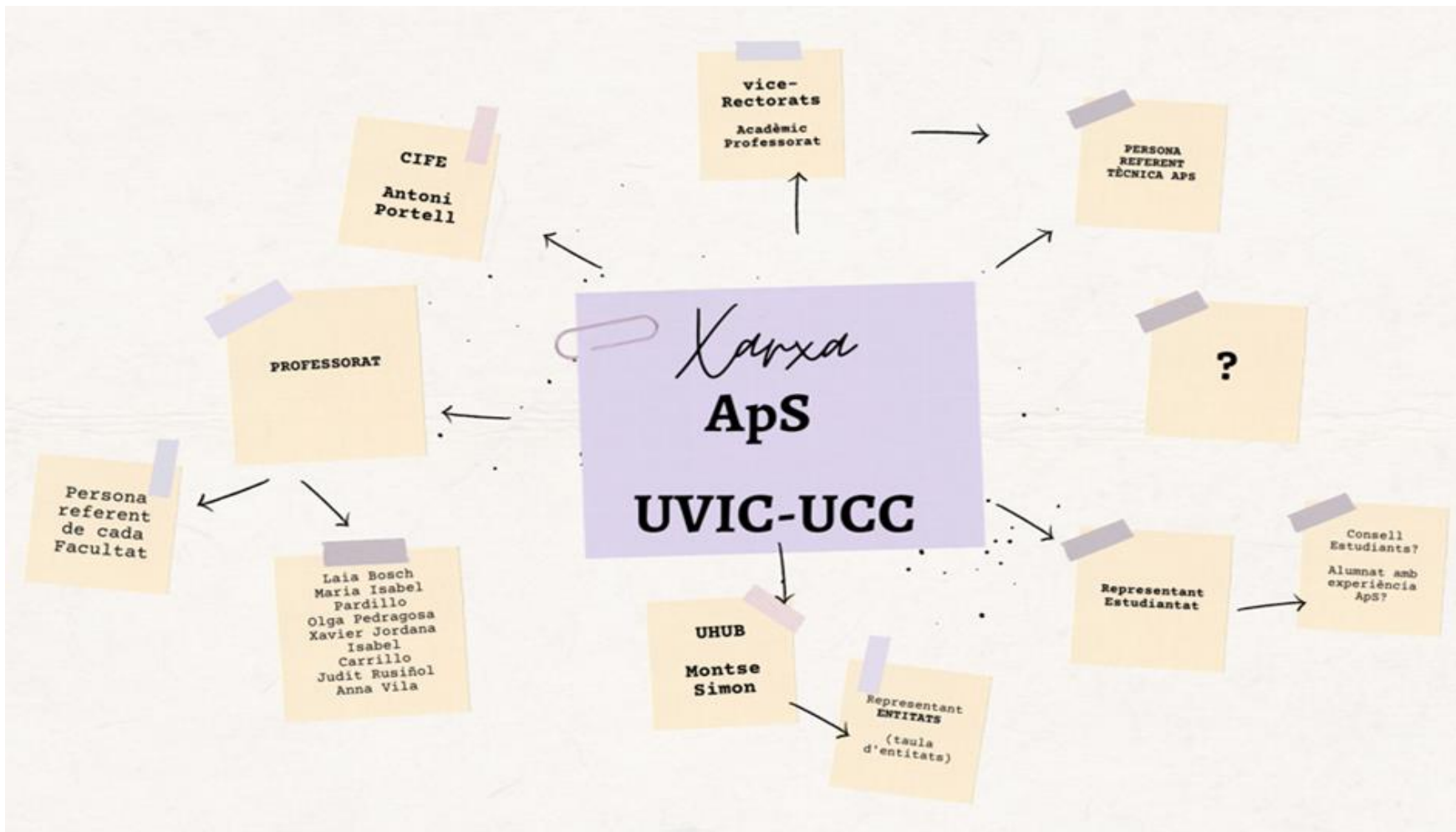


Figura 69. Mapa conceptual: proposta de la Xarxa ApS UVic-UCC

La tercera part de la sessió tenia la finalitat de concretar els objectius amb: activitats o propostes, persones/servei a qui pertoca i/o preguntes que condueixen a concretar els objectius (de generals a específics).

L'eina utilitzada per la dinàmica va ser un Jamboard per tal d'incentivar la participació de tothom, que prèviament havíem dissenyat en funció dels resultats que ja teníem de la recollida de dades anterior:

- Qüestionari al professorat UVic-UCC.
- Dinàmica de treball amb coordinacions i representants de serveis de la UVic-UCC per detectar anclatges, punts a favor, rols i objectius per la institucionalització.
- Sessió de treball amb persones vinculades a l'ApS i a la UVic-UCC per concretar el pla estratègic que caldria desenvolupar en un escenari d'institucionalització d'ApS a la UVic-UCC i validar els objectius presentats a la sessió del 9 de juliol del 2018.

El meu rol va desenvolupar-se com a dinamitzadora de la sessió: conduïa el temps de la sessió i explicava el seu desenvolupament en cada apartat de la dinàmica.¹⁹

La sessió es tanca amb un últim debat fent valoració del disseny d'aquesta sessió i amb paraules d'agraïment per part del Vicerectorat. Acordem que elaboro un informe amb el recull dels resultats de la sessió i l'envio a totes les persones participants per obtenir-ne un darrer vistiplau i tancar l'informe com un dels resultats finals de la tesi.

L'informe s'envia en data 21 de febrer de 2022 a les persones participants i es dona una setmana per fer el retorn amb aportacions, consideracions, comentaris i/o el vistiplau.

¹⁹ Vegeu: Enllaç amb el document del resultat de la dinàmica [Jamboard](#).

En data 24 de febrer de 2022 es realitza una reunió amb els vicerectors d'Ordenació Acadèmica i Professorat per explicar el contingut de l'informe. De la sessió cal destacar-ne algunes línies de treball de futur:

- En cas de crear una oficina d'ApS ha de penjar d'una estructura ja creada a dins l'organigrama de la universitat; el CIFE seria l'opció més oportuna, per la seva idiosincràsia.
- Les hores de dedicació del professorat és un tema molt complex i difícil a l'hora de destinar-hi el reconeixement del professorat; es proposa incloure a la *UDocentia* l'ítem específic de l'ApS. Recull l'encàrrec el vicerector Juncà.
- Es presenta la possibilitat d'encabir les tasques administratives i tècniques de la figura PAS que es presenta a l'informe, amb una plaça que s'està treballant des del vicerectorat anomenada: docent de col·laboració i que estaria ubicada a Carreres Professionals i UHUB. Es creu que seria viable i oportú ja que estaria vinculada a les entitats i centres del territori.
- Concreció de l'informe i pla estratègic amb una proposta temporitzada pel curs 22-23. Quines actuacions, de les presentades a l'informe, es podrien desenvolupar el curs vinent amb una dedicació d'entre 120h i 200h anuals?

Ens emplacem al mes d'abril o maig del 2022 amb dos acords: El vicerectorat parla amb la Gerència de la UVic-UCC per saber quina partida pressupostària es destina a l'ApS i, per l'altra, presentem una proposta amb dues o tres accions (de les presentades a l'informe) factibles per desenvolupar el proper curs 22-23. L'informe final, es troba a l'apartat de resultats.

3.4. La veu de les entitats i centres educatius de l'entorn de la UVic-UCC

El punt de partida de qualsevol projecte d'ApS és la necessitat, sense aquesta carència detectada per l'alumnat, professorat, el centre i/o entitat, no estem parlant d'ApS. És per aquest motiu que no podia faltar-hi un mapa de les necessitats socials i/o educatives que envolten la universitat amb la finalitat de fer un primer esbós de la tipologia de necessitats que es recullen, a quines facultats i/o graus es podrien vincular, quin servei podria realitzar l'alumnat, etc. Tot això des de la perspectiva de les mateixes entitats i/o centres educatius que formen part del teixit de la UVic-UCC. Per arribar a aquesta recollida de dades ens cal explicar dues trobades prèvies que van ajudar a dissenyar l'eina de recollida de dades i també a relacionar els destinataris del mateix.

Abans de posar-nos en contacte amb les entitats i/o centres educatius era imprescindible reunir-nos amb les persones que dirigeixen i gestionen el servei a la Comunitat Universitària (UHUB). La reunió tenia com a objectiu explicar les finalitats de la tesi i trobar una línia comuna per tal de no trepitjar tasques i sumar de forma conjunta. Contactar amb entitats i centres educatius ens demana sensibilitat i empatia ja que no es troba dins les seves tasques destinar temps en la gestió i recollida de dades. Ens uneix un fil conductor que és la retroalimentació que ens ofereix desenvolupar projectes que ajuden a minvar carències socials del seu dia a dia i al mateix temps aporta aquest aprenentatge significatiu. Així doncs, ens reunim amb les dues persones referents que gestionen el servei a la comunitat universitària de la UVic-UCC per concretar el format del qüestionari que volem enviar en el marc de la tesi i també la relació d'entitats i centres que tenen en el seu directori per tal de compartir contactes.

En aquesta reunió sorgeix la necessitat de contactar també amb la persona que dirigeix el servei de Carreres Professionals. El Servei de Carreres Professionals té com a objectiu principal la millora de la inserció laboral dels estudiants universitaris. Dona servei tant als estudiants en actiu com a antics alumnes que vulguin reorientar la seva carrera professional. Per aquesta raó és un servei amb constant interrelació

entre l'empresa i l'institució externa i la UVic-UCC i això ens fa veure que el seu directori d'entitats i centres també ens interessa per poder aglutinar la major xarxa de parteneriat que envolta la UVic-UCC, i recollir-ne una mostra representativa.

Amb aquesta tasca prèvia, obtenim un directori unificat entre les dues àrees de la universitat que es vinculen amb la comunitat.

3.4.1. Detecció de necessitats

Per tal d'incloure la veu de les entitats i els centres educatius i, per tant, recollir quines són les necessitats reals de l'entorn de la UVic-UCC decidim crear un instrument de recollida, un qüestionari, per tal d'arribar a un alt número d'agents de la comunitat i poder configurar un mapa de necessitats. Cal destacar que la idea prèvia era realitzar també una trobada presencial amb les entitats i centres educatius que ho volguessin per tal de seguir amb la dinàmica establerta en altres veus i poder fer una píndola formativa d'ApS i una dinàmica participativa de recollida de dades. Es va contactar amb la tècnica de l'Ajuntament de Vic per explicar el projecte de tesi i demanar si existia un espai de trobada d'entitats per tal d'encabir-hi aquesta proposta en la pròpia programació de reunions. Tot i tenir una resposta positiva, aquesta fase va coincidir en plena pandèmia i les trobades amb entitats van quedar aturades. És per aquest motiu que la única eina de recollida de la veu de la comunitat s'ha realitzat a partir d'un qüestionari.

El qüestionari s'estructura amb tres parts diferenciades:

- a. Introducció: per poder recollir les necessitats d'entitats i/o centres, ens cal mancomunar i partir de la mateixa idea de necessitat, és per aquest motiu que es descriu el concepte de necessitat i es contextualitza la recerca.
- b. Ètica: un petit apartat per recollir el consentiment de la utilització de dades únicament per la recerca.
- c. Preguntes genèriques: per obtenir dades com el nom de l'entitat o centre, el contacte (adreça de correu electrònic) i el càrrec de la persona que respon al qüestionari.

- d. Preguntes específiques: relacionades a l'obtenció d'informació sobre la necessitat social, els àmbits on s'ubicarien i tipus d'intervenció que podria fer l'estudiantat.

A continuació es presenta el model de qüestionari que s'ha utilitzat:

- a. Introducció:

NECESSITATS SOCIALS I APRENTATGE SERVEI

Una necessitat, normalment sorgeix d'una sensació de carència i ve acompanyada per un desig de satisfer-la. Tot i així, una necessitat, no sempre ha d'estar relacionada amb una mancança indispensable, sinó que pot ser una expressió del que una institució vol millorar o reconduir en la globalitat de la situació. Qualsevol circumstància, on es cregui important un canvi o millora, independentment de les característiques que la conformen, pot ser considerada una necessitat a satisfer per l'entitat o centre.

L'Aprenentatge Servei és una metodologia educativa on, arran d'una necessitat social, s'articula un projecte educatiu amb l'objectiu de realitzar un servei mentre l'alumnat aprèn.

Per tal d'incloure aquesta metodologia en la línia formativa de la UVIC-UCC, ens cal conèixer quines necessitats socials tenim a la nostra comunitat. És per això, que us enviem aquest formulari.

Aquest formulari es realitza en en marc de la tesi doctoral: "PROPOSTA D'UN MODEL D' INSTITUCIONALITZACIÓ DE L'APRENTATGE SERVEI A LA UVIC-UCC".

Doctoranda: Clàudia Bassaganya Rico (claudia.bassaganya@uvic.cat) i amb la codirecció de la doctora Isabel Carrillo Flores i del doctor Joan Soler Mata.

*Les respostes es tractaran de forma dissociada, desvinculades de les dades identificatives de les persones que contesten l'enquesta. Les dades identificatives no es conservaran. Els resultats es publicaran en forma d'estadística i agregades.

Figura 70. Introducció del qüestionari: Detecció de necessitats

Ètica:

*

AUTORITZO QUE LES DADES D'AQUEST FORMULARI PUGUIN SER UTILITZADES PER LA RECERCA DE LA TESI DOCTORAL: "PROPOSTA D'UN MODEL D'INSTITUCIONALITZACIÓ DE L'APRENTATGE SERVEI A LA UVIC-UCC".

Figura 73. Protecció de dades del formulari: detecció de necessitats

- b. Preguntes genèriques:

NOM DE L'ENTITAT O CENTRE EDUCATIU *
La vostra resposta
ADREÇA DE CORREU ELECTRÒNIC *
La vostra resposta
CÀRREC QUE OCUPA EN L'ENTITAT , EMPRESA O CENTRE EDUCATIU *
La vostra resposta

Figura 71. Preguntes genèriques del qüestionari: detecció de necessitats

c. Preguntes específiques

Pregunta 1:

LA NECESSITAT COM A PUNT DE PARTIDA DE L'APRENTATGE SERVEI



QUINA O QUINES NECESSITATS SOCIALS I/O EDUCATIVES HEU DETECTAT EN LA VOSTRA ENTITAT O CENTRE EDUCATIU? Quan les identifiqueu, penseu en les tres possibilitats: quina carència, possibilitat de canvi o millora en la qualitat del servei podria ser coberta per joves? *

La vostra resposta

Figura 72. Pregunta específica 1 del qüestionari: detecció de necessitats

Pregunta 2:

EN QUINS ÀMBITS S'UBICARIEN LES NECESSITATS DETECTADES? *

- Medi ambient
- Promoció de la salut
- Participació ciutadana
- Patrimoni cultural
- Intercanvi generacional
- Ajuda propera
- Suport a la formació
- Cooperació internacional
- Acompanyament a l'escolaritat
- Esports
- Altres: _____

Figura 73. Pregunta específica 2 del qüestionari: detecció de necessitats

Pregunta 3:

Sovint no existeixen espais ni formes perquè les persones joves s'impliquin directament envers necessitats socials. Els projectes d'aprenentatge servei permeten reconèixer'ls amb dret i deure de participació, així com també valorar la seva capacitat de fer coses; fer coses pels altres.



Valoreu si existeix alguna tasca d'intervenció directa que puguin fer persones joves en etapa educativa universitària. Recordeu que tot i que la seva feina no suplirà la d'un professional i/o voluntari, pot complementar-la o donar-li qualitat:

- Sensibilitzar a la població envers una realitat determinada
- Denunciar i reivindicar una situació
- Estudiar i compartir coneixements
- Fer intervenció directa sobre realitats socials
- Recollir fons per a causes socials
- Fer intervencions de caràcter educatiu
- Altres:

Envia

Figura 74. Pregunta específica 3 del qüestionari: detecció de necessitats

3.4.2. Buidatge del qüestionari de detecció de necessitats

A continuació es presenta el buidatge de les respostes que es van obtenir, un total de 54 respostes de 400 contactes realitzats. Cal dir que s'anoten les dades de les entitats i centres ja que es té el consentiment en el marc de la tesi i en extensió per possibles projectes d'ApS vinculats a la UVic-UCC.

Relació d'entitats i centres educatius que han contestat el formulari:

1. Institut Domus D'Olivet
2. Organisme Autònom de Fires i Mercats
3. Associació Abaraka Bake Sant Julià de Vilaorta - Jali
4. EBMV
5. Associació l'Esquitx
6. Natació Club Torelló
7. CF. Torelló
8. Unió Excursionista Vic
9. FEDAC Vic
10. Col·legi Sagrat Cor de Vic
11. Fundació Escola Mowgli
12. Fundació AMPANS
13. Consell Esportiu d'Osona
14. Althaia Xarxa Assistencial Universitària de Manresa F.P
15. Hestia Duran i Reynals
16. Gestió Global GLOBAL
17. Residència El Nadal
18. EBMV Serra Sanferm
19. Dominiques Barcelona
20. TESEM
21. Angeleta Ferrer
22. Fundació Humanitària pel 3r i 4rt món Dr. Trueta
23. Escola Pia Balmes
24. Joaquim Ruyra
25. Associació Alba
26. Escola Vila Olímpica
27. Options Catalunya-Nepal
28. Centre esportiu manacor sl
29. Club Bàsquet Torelló
30. Banc de llavors de Roda de Ter
31. Col·legi Sant Genís i Santa Agnès
32. Linecrossbox
33. Servei Local d'Ocupació. Ajuntament de Vic
34. Institut català d'oncologia
35. Escola PIA
36. Escola Patrocini
37. FEDAC Manresa
38. Oficina Jove de l'Alt Empordà
39. Delegació d'Osona d'ActivaMent Catalunya Associació
40. Consell Esportiu del Vallès Occidental Terrassa
41. SERVYCAT
42. La Sinia Vic
43. INS Les Corts
44. Institut Taradell
45. FEDAC Castellar
46. Llar d'infants Castellnins
47. Escola La Serreta
48. Re-Activat-T Fisioteràpia
49. Centre de Recursos en Trastorn de l'Espectre Autista de la Catalunya Central (CR TEA CC)
50. Escola del Bosc - Mollet del Vallès
51. Support Girona
52. Fundació Mona
53. IPSI
54. Facultat de Ciències i Tecnologia - UVic-UCC

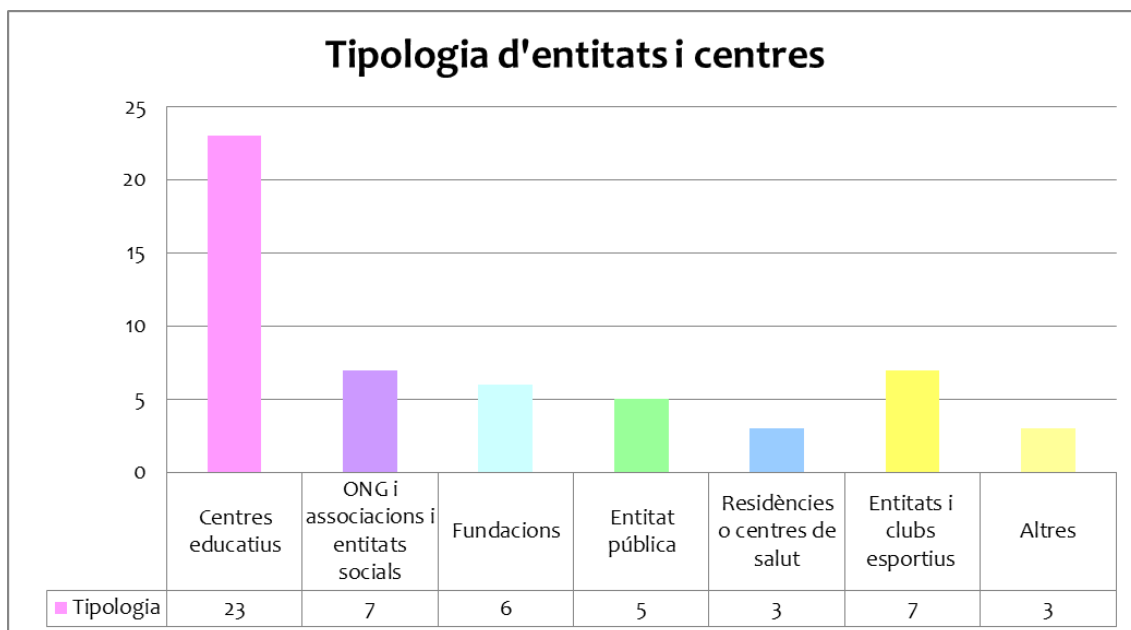


Figura 75. Tipologia d'entitats i centres de la mostra

Tal i com es presenta a l'anterior imatge, s'han agrupat les respostes en funció de la tipologia d'entitat o centre que ha respost el qüestionari i s'ha decidit agrupar en: Centres educatius (d'infantil a postobligatori); associacions, entitats socials i organitzacions no governamentals (ONG); fundacions; entitats públiques; residències o centres de salut; clubs i entitats esportives i altres que no quedin englobades a cap de les categories. Creiem que aquesta agrupació també ens aporta una fotografia de la tipologia d'entitats on es detecten necessitats i això ens pot oferir un ventall de possibilitats per tal de vincular-ho a facultats, graus, estudis, etc. També ens aporta informació en relació als contextos on l'estudiantat tindria més oportunitats de servei, és a dir, sobre quines temàtiques i tipologies de contextos s'hauria de preparar a l'estudiantat (marc normatiu, canals de comunicació, horaris, etc.). És evident que els centres educatius són el tipus d'entitat o centres que té més representativitat en l'escenari de detecció de necessitats socials de l'entorn de la UVic-UCC.

Pel que fa al càrrec que ocupen les persones que han contestat en nom de l'entitat o el centre educatiu:

Cap de Relacions Institucionals i Comunicació	Direcció
Vocal de la Delegació	Head of fitness and health department
Responsable Activitat Física i lleure	Coordinador pedagògic
Presidenta	Coordinadora transversal de teràpies rehabilitadores Grup Hestia Alliance
Adjunt coordinació	Director Tècnic
Direcció	Coordinació Pedagògica
Cap de servei, professora associada UB	Administrador
Tècnic esportiu	Coordinació
Secretari Tècnic	Gerent
Direcció Pedagògica	Tutoria Cicle Superior
PDI	Coordinadora de centre
Professora E.F i coordinadora d'activitats i serveis	Cap d'estudis
Directora	ESPECIALISTA D'ANGLÈS
RECEPCIONISTA	Directora pedagògica
Director adjunt	President
Direcció	Presidenta
Referent social	Directora Pedagògica d'ESO i BATXILLERAT
Cap de l'àrea de Joventut i Esports	Psicòloga. Departament d'Orientació ESO
Direcció pedagògica infantil i primària	Coordinadora de formació, pràctiques i voluntariat
Vicepresident	Professora
EQUIP DIRECTIU	Gestió d'Àrea
Responsable del SLO	Vicepresident
Professora E.F i coordinadora d'activitats i serveis	Terapeuta Ocupacional
Director General	Mestra d'Educació Especial, logopeda i secretària de l'ED.
Coordinació d'Acció tutorial i pastoral	Equip directiu
Coordinadora de pràctiques	Direcció
CEO	Tresorer
Cap de formació i desenvolupament professional	Direcció

Taula 61. Relació de càrrecs que ocupen les persones que han respost el qüestionari

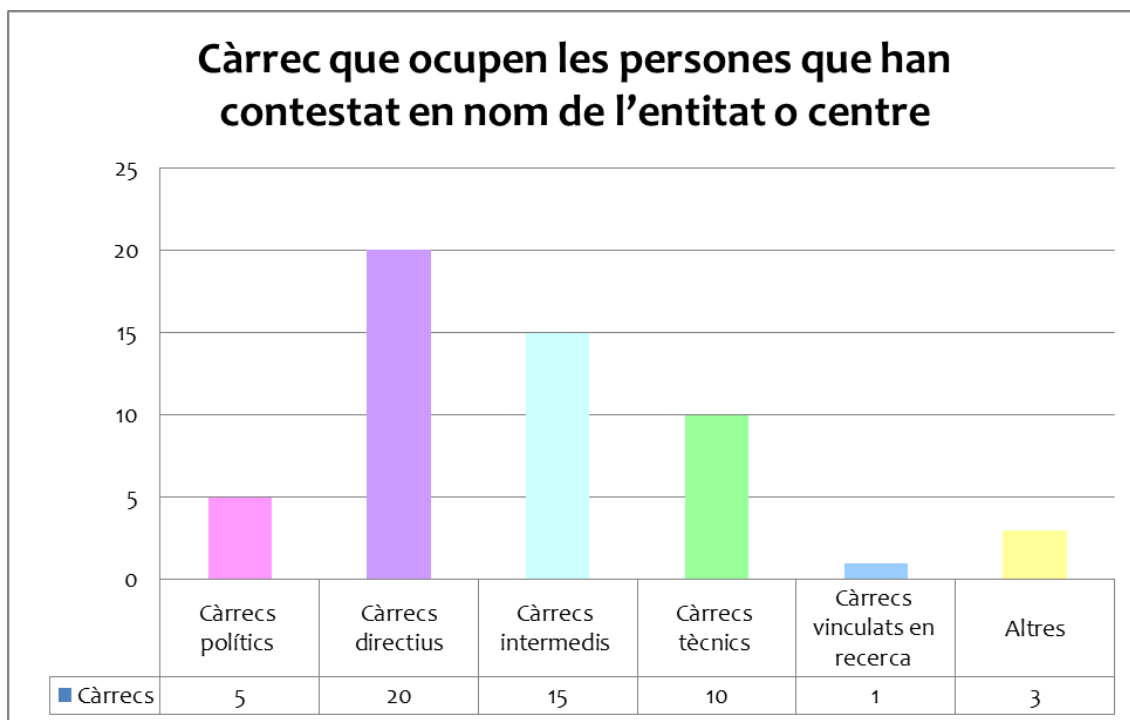


Figura 76. Càrrecs que ocupen les persones que han respost el qüestionari

A continuació es detallen i es descriuen les necessitats detectades per part de les entitats i centres:

Necessitats socials:
Carències socials, l'alumnat no sap relacionar-se i necessita molta educació emocional. La coeducació és necessària però per conèixer als demés primer s'han de conèixer a si mateixos.
Atenció al públic, acció a xarxes, projectes de decoració d'espais, acompanyament a col·lectius amb necessitats específiques, sensibilització mediambiental, punt lila, monitors infantils...
Estudiants de la UVic van amb la nostra entitat a Jali (Gàmbia) de pràctiques. Se'ls fa un seminari que imparteix l'Ignasi Arumí. Aquest seminari podria ser més llarg, podria ser més ben fet... és necessari conscienciar molt bé als estudiants sobre la realitat que es trobaran i que hi reflexionin. El seguiment a Gàmbia també podria millorar ja que queden molt de temps sols i es podria afegir, per exemple, la tutortització d'un estudiant expert (que ja hagués anat a Jali el curs anterior...). Un cop arriben de Jali podrien fer alguna exposició en escoles per sensibilitzar. En fi, hi haurien moltes possibilitats però falta temps i diners.
No.
Acompanyament en els estudis, acompanyament a joves com a referents positius.
Entrenadors amb coneixement exclusiu en natació competitiva.
Els Valors, el voluntariat i l'amistat.
Manca de relleu generacional.
Les famílies amb necessitats socioeconòmiques estan molt desconnectades de les necessitats educatives dels seus fills, no es connecten a la plataforma escolar, no col·laboren en els entorns digitals, etc.
Necessitats d'acompanyament en reforç educatiu, emocional, mentoria social a l'alumne vulnerable.
Recolzament, ajuda social i econòmica a les famílies més vulnerables i activitats comunitàries d'ajuda o emprenedoria.
Creiem que l'aprenentatge i servei aporta un intercanvi entre persones joves externes a l'entitat amb el personal i usuaris de l'entitat. Poden aportar coneixement, innovació, visió externa i

intercanvi generacional en alguns casos, a necessitats de la vida diària de l'entitat. Noves activitats, recursos tecnològics, suport i ajuda en activitats diàries.
Difusió, com arribar amb els nens, com fer arribar esports no tan convencionals a les escoles i alumnes.
Compartir el coneixement utilitzant les noves tecnologies. Sistemes d'aprenentatge utilitzant les noves tecnologies (sistemes d'interacció en temps real), intel·ligència artificial, recursos tecnològics per poder entendre i experimentar l'aprenentatge (potenciar la vivència). Espais de simulació presencials i virtuals on potenciar l'aprenentatge amb la reflexió i entre iguals. Sistemes intel·ligents de codificació i edició de l'audiovisual per facilitar la categorització del material didàctic que es generi. Sistemes d'avaluació de l'aprenentatge en temps real utilitzant les noves tecnologies interactives. Amb la incorporació d'aquests recursos tecnològics, pot facilitar que el personal docent pugui adaptar-se millor a les necessitats del seu alumne, i pugui dedicar-se més a la qualitat de l'ensenyament, no tant de realitzar hores de classes com fins ara coneixem. Les noves tecnologies també ens han de facilitar poder captar l'aprenentatge informal (tàcit), i poder fer-ho explícit, i no fer tantes avaluacions o controls .
Acompanyament a pacients que no tenen familiars/cuidadors.
Carència de competències personals bàsiques; hi ha d'haver canvis en els nivells formatius (molt baixos respecte a temps anteriors) i millores pel què fa a actitud.
Companyia, escolta, conversa, compartir experiències: és una necessitat que sempre existeix i que sempre es pot millorar.
Ajuda propera i promoció de la salut.
L'aprenentatge servei de la nostra escola el poden realitzar els joves i està enfocat a cobrir necessitats properes al barri (GENT GRAN), a la comunitat de persones més vulnerable i a compartir coneixement i formació amb els infants.
Sobretot una sensibilització envers el treball industrial, la seva necessitat, la seva no precarietat envers un treball d'oficina, i la necessitat de metes i objectius a mig termini i no a curt termini
Acompanyament de nouvinguts
L'exclusió de les persones amb trastorn mental greu en l'àmbit laboral, social, etc.
Millorar en l'àmbit de la sostenibilitat.
Recolzament i guia a famílies i a alumnat vulnerable.
Inclusió de les persones amb discapacitat en l'entorn / suports individualitzats.
Cada cop hi ha més nens/es amb necessitats específiques diverses. Cal més recursos (sobretot humans) per donar-los-hi suport i atenció individualitzada.
Els joves podrien col·laborar amb nosaltres venint a les escoles de secundària on fem activitats de sensibilització i responsabilitat social, també podrien venir al centre cívic on fem activitats extraescolars per infants en situació de vulnerabilitat, i finalment podrien donar-nos un cop de mà en temes referents a reportatges gràfics i xarxes virtuals. Pel que fa als nostres projectes al Nepal, es podrien formar com a voluntaris i fer una estada en un dels projectes.
Aprendre i respectar els valors de la vida.
Empatia amb les necessitats socials.
Ja fa molt temps tenim mancances de jovent que vulgui a prendre l'ofici d'hortolà, i s'hi vulgui dedicar professionalment, i també algú amb coneixements, vulgui fer cursos, i jornades sobre hort ecològic, tractaments, adobs, i ara amb la previsió de fer un hivernacle, i tenir un camp per cultivar les nostres llavors, creix encara més aquesta necessitat d'ajuda-aprenentatge.
Acompanyament en la formació de l'alumnat. Tenir un suport d'ajuda gratuïta per fer classes de repàs a alumnes en situacions socials desfavorides. També poder disposar d'activitats, sortides...etc per l'entorn més proper sense despeses (podrien ser tallers preparats per estudiants de la Uvic i adreçats a Infantil i Primària). També tenir reforços dins l'escola en activitats puntuals com: castanyada, english day, etc.
Falta de actitud, miedo escénico, poco sociables con los clientes, falta de comunicación, en nuestro sector es innegociable poder tener un trato súper grato y sociable con todos nuestros clientes
Necessitat de competències de base (especialment en digitalització), manca de recursos de les persones que busquen feina.

Falta adaptar els continguts docents a persones amb dificultat d'aprenentatge.
Suport educatiu, recollida d'aliments, fer publicitat per conscienciar joves i Covid, projecte per l'eliminació de barreres arquitectòniques, Reciclatge.
Acompanyament d'infants en el joc del migdia.
La gratuïtat del servei comunitari que possibiliti: el reforç escolar, tallers d'aprenentatge lúdics en coescolars i esport coescolars pels alumnes amb més necessitats.
Necessitats vers la formació, aprenentatges d'oficis, la salut i en l'aprenentatge en participar del comú i interès públic.
Sensibilització sobre salut mental i estigma en l'àmbit educatiu.
Arribar a un major nombre de participants.
Incorporació de joves al món laboral, formació general i específica, adaptació de la formació a les necessitats reals.
Implantar el treball per projectes a l'aula. Problemes de comportament.
Necessitat de millora en Cultura digital del professorat i de les famílies. També cal millorar l'estat emocional de l'alumnat. Particularment, ajuda individualitzada per l'alumnat NESE.
Dinamització de l'esbarjo. Reforç acadèmic. Suport a tasques administratives i de gestió.
Recursos humans per fer una bona atenció a la diversitat a l'escola inclusiva.
Cultura general i valor a la cooperació entre famílies i residents del municipi, així com conèixer en profunditat què es realitza a la llar i a l'escola per arribar a generar espais de debat. Els joves hi tindrien molt pes.
Reforç i acompanyament educatiu.
Donar suport als joves.
Voluntariats els dissabtes a l'Esplai TEA. Voluntariat d'acompanyament de joves amb TEA entre setmana Voluntariat de ludoteca per a infants amb TEA de 5 a 7 de la tarda.
Tenim necessitat constant d'actualitzacions, reparacions, millores... dels ordinadors i altres aparells informàtics de la nostra escola. Ja que el Departament no s'encarrega dels dispositius que no li comprem a ells. També trobem la necessitat de que els alumnes més desfavorits socio-econòmicament puguin tenir un acompanyament, en finalitzar la jornada escolar, pel que fa respecte a lectura, hàbits de treball, accés a les noves tecnologies. Tots aquests aspectes es treballen a l'escola, però no es necessiten més temps i més recursos. L'ajuntament ofereix un servei d'estudi assistit però no és insuficient per arribar a tot l'alumnat.
Escletxa tecnològica. Pocs recursos d'habitatge. Dificultat en la inserció laboral.
Oportunitats i acompanyament per implicar-se en projectes mediambientals.
Manquen persones de suport per a les NEE (vetlladors/es). Tampoc hi ha plans de suport als docents (formació, esport).
Fomentar la mobilitat sostenible.

Taula 61. Relació de les necessitats socials

A continuació, en relació al marc teòric, els projectes d'ApS es poden categoritzar en funció dels àmbits educatius on s'ubicarien les necessitats detectades. La següent imatge dibuixa quins són els àmbits on tindria més sentit pedagògic incloure projectes d'ApS a partir de les necessitats detectades.

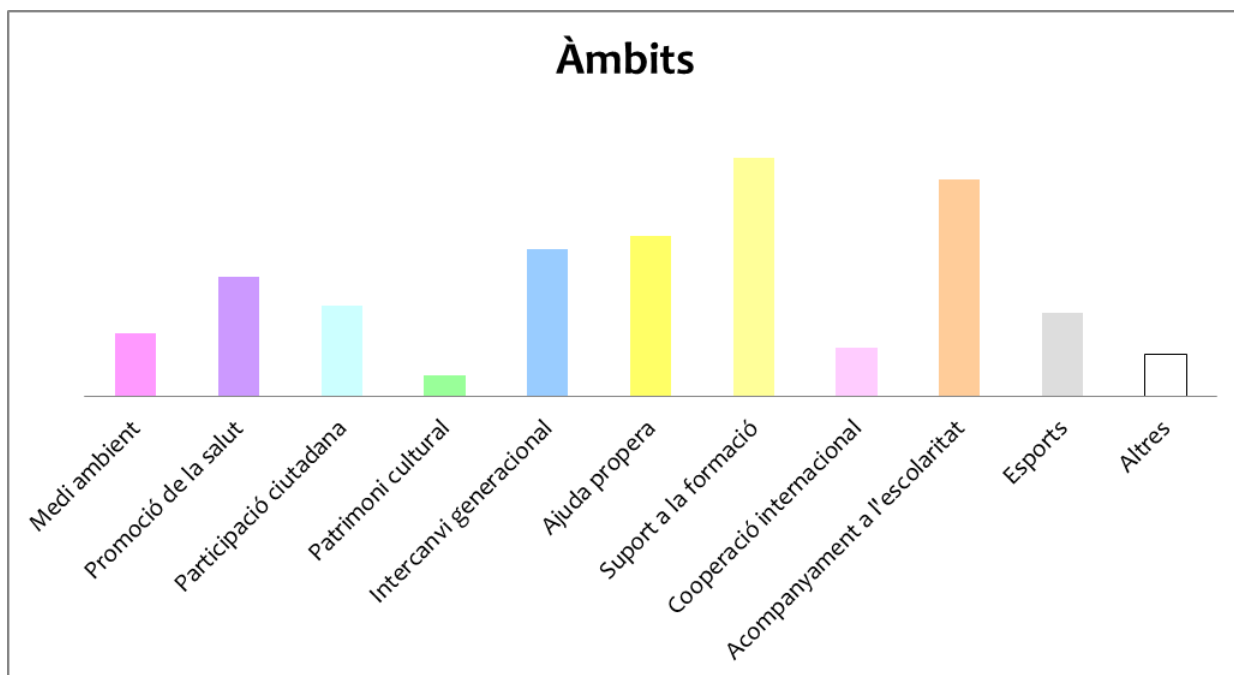


Figura 77. Àmbits educatius on s'ubicarien les necessitats detectades

Per últim, les dades recollides a partir del qüestionari ens aporten informació sobre la tipologia d'intervenció directa que poden fer les persones joves en etapa educativa universitària. La pregunta específica: “Valoreu si existeix alguna tasca d'intervenció directa que puguin fer les persones joves en etapa educativa universitària” també inclou una aportació informativa on es destaca la importància de pensar tasques de servei els quals no han de suplir mai la feina d'una persona professional i/o voluntaria, pot complementar-la o donar-li qualitat.

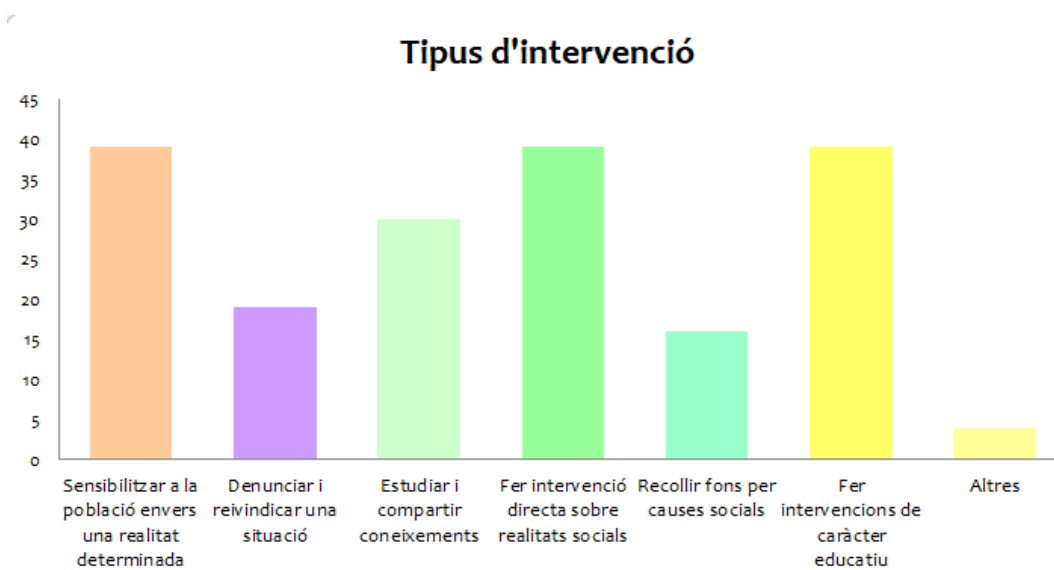


Figura 78. Tipus de serveis que poden fer les persones joves

3.4.3. Recull de la veu

La veu de la comunitat és un recull de la representativitat de 55 entitats i/o centres que han contestat el qüestionari. A continuació presentem l'anàlisi de les dades recollides i presentades ens els apartats anteriors.

De les dades recollides a partir de les entitats i centres en podem analitzar diferents ítems:

- a. La tipologia d'entitats i centres que han contestat.
 - b. El càrrec que ocupen les persones que han contestat en nom de l'entitat o centre educatiu.
 - c. Les necessitats recollides.
 - d. Àmbit educatiu on s'ubicarien les necessitats detectades.
 - e. El tipus d'intervenció, de servei, que pot fer l'estudiantat.
-
- a. Pel que fa a la tipologia d'entitats i centres que han contestat, la veu de les entitats i centres dona representativitat majoritària a centres educatius: un 42,6% del total que han contestat corresponen a centres educatius que abarquen des de l'Educació Infantil fins a la universitat; en segon lloc, les ONG, associacions i entitats socials representen un 12,9%, de la mateixa manera que els clubs esportius. Seguidament hi trobem les fundacions amb un 11,1% de representativitat, les entitats públiques amb un 9,2% i per últim un 5,5% a residències i centres de salut i un 5,5% a altres tipus d'entitats. En conclusió, les necessitats educatives detectades i que es podrien començar a vincular amb possibles projectes ApS en el marc de la UVic-UCC es realitzarien majoritàriament a centres educatius.
 - b. Pel que fa al càrrec que ocupen les persones que han contestat el qüestionari, en cal destacar que la majoria formen part del col·lectiu de càrrecs directius, en concret un 37%. Seguidament podem trobar càrrecs intermedis i càrrecs tècnics. D'aquesta informació podem destacar que les respostes, fetes per càrrecs directius, càrrecs intermedis i càrrecs tècnics, majoritàriament, ens poden aportar una informació estratègica i operativa

com també aterrada a la realitat del dia a dia. La descripció de les necessitats socials recollides poden ajustar-se molt bé al context i característiques que l'estudiantat s'acabaria trobant.

- c. Pel que fa a la relació de necessitats socials, les hem agrupat en funció dels denominadors comuns següents: necessitats socials de l'entorn educatiu, necessitats socials de l'àmbit social i comunitari i necessitats socials globals per la ciutadania:

Necessitats socials de l'entorn educatiu:



Figura 79. Necessitats en l'àmbit educatiu

Les necessitats socials que hem agrupat dins l'àmbit educatiu són carències que s'ubiquen en l'àmbit escolar, la comunitat educativa i la xarxa que envolta a aquesta tipologia d'institucions. Aquestes necessitats acullen categories com:

- Suport a les necessitats específiques de suport educatiu (NESE): aquesta necessitat fa referència a aquell decalatge que es produeix entre les capacitats de l'alumne i les exigències del context. Aquesta diferència afecta al desenvolupament i a l'aprenentatge de l'alumnat i demana d'un suport addicional per assegurar-ne la inclusió.
- Desconnexió entre famílies i comunitat escolar (cultura digital): la relació famílies i escola continua essent un repte de millora per part de les institucions educatives. Malgrat hi ha diversos projectes per fer més pròximes i proactives aquestes relacions, ens cal destinar-hi més recursos i propostes. Una de les realitats de molts centres és la distància digital que hi ha entre el dia a dia de l'escola o institut i la realitat del context familiar. La comunicació, en moltes ocasions, es realitza a partir d'aplicacions digitals i és en aquest moment que apareix un nou entrebanc.
- Adaptació de continguts docents per alumnat amb dificultats d'aprenentatge: molt lligada a la primera necessitat, una de les respostes a l'alumnat NESE (i altres) són les propostes de suport metodològiques que impliquen en moltes ocasions l'adaptació de continguts, activitats i propostes didàctiques.
- Millores i acompanyament a la digitalització en centres educatius: vinculada a la segona necessitat, la digitalització docent és un repte per famílies però també pel propi claustre. La transformació educativa ocupa temes pedagògics però, actualment, també digitals. La formació permanent en aquest àmbit és un requisit per poder aportar a l'aula les innovacions que demana la tasca docent.
- Mentoria, acompanyament i referents positius per infants i joves vulnerables: el número d'infants i joves vinculats a serveis socials, amb situacions familiars complexes, nouvingudes, vinculades a salut mental, etc. és cada dia més elevat, i els recursos, en la majoria d'ocasions, no queden equiparats. Projectes de mentoria i acompanyament a l'escolaritat són propostes educatives i socials que permeten crear vincles positius amb

l'alumnat que necessita vincles afectius i que els enxarxin amb entitats i recursos del seu context escolar i de municipi.

- Sensibilització de les realitats del futur en el camp professional: l'orientació educativa i professional és un dels objectius estratègics en etapes com la Secundària. La bona orientació, presa de decisions, coneixement del sistema, etc. aporta menys fracàs escolar i un èxit personal essencial.
- Educar i sensibilitzar en: valors, coeducació i emocions: tot i ser elements transversals i que s'haurien de tastar de forma intrínseca als currículums escolars, continua mancant la crist·lització de l'educació en valors, l'educació emocional i la perspectiva de gènere.

Necessitats socials ubicades en l'àmbit social i comunitari:

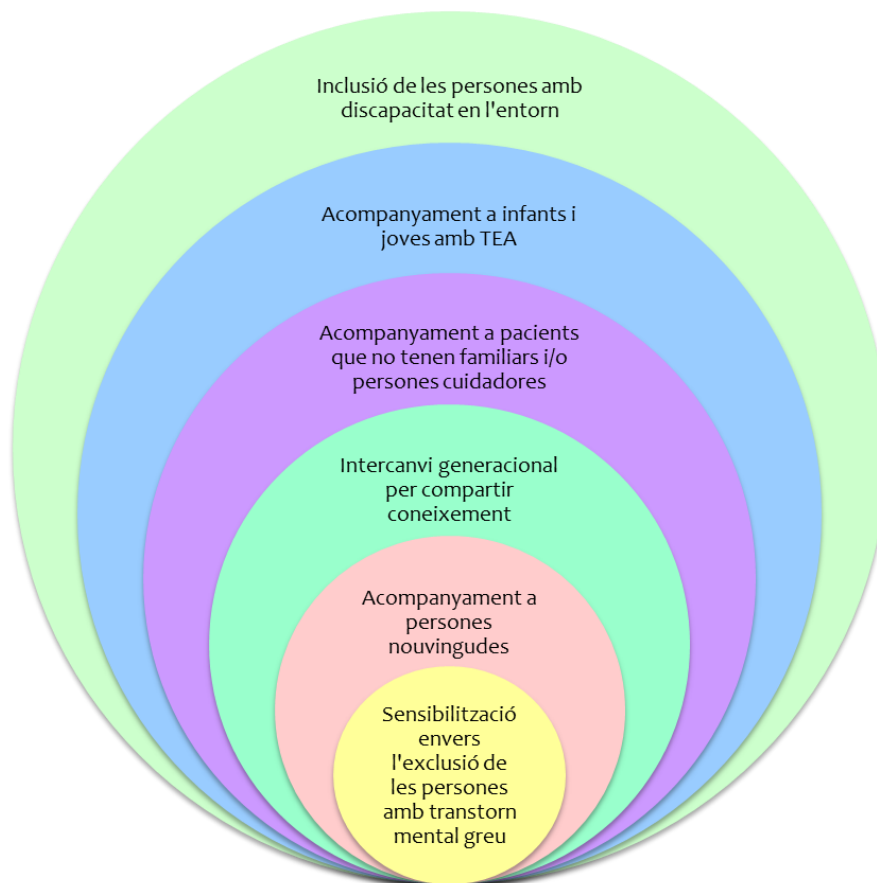


Figura 80. Necessitats en l'àmbit social i comunitari

Les necessitats socials que hem ubicat dins l'àmbit social i comunitari són carències que s'ubiquen en l'àmbit de la formació no formal i informal, el teixit associatiu i l'àmbit socioeducatiu:

- Inclusió de les persones amb discapacitat a l'etorn: aquesta necessitat abarca la mirada de sensibilització, trencar estereotips, prendre consciència i també entendre per transformar. Globalment interpel·la la carència d'inclusió real que encara hi ha i qüestiona quin és el model que estem duent a terme al nostre entorn pròxim: inclusió o integració?
- Acompanyament a infants i joves amb TEA: diverses entitats demanen suport a l'acompanyament d'activitats amb persones amb Transtorn de l'Espectre Autista, ja que es necessita un acompanyament personalitzat i sensibilitzat.
- Acompanyament a pacients que no tenen familiars i/o persones cuidadores: la pandèmia va posar de manifest una realitat que estava invisibilitzada i que segueix posant l'accent a una societat que reconeix poc a les persones dependents.
- Intercanvi generacional per compartir coneixement: lligada a la necessitat anterior, els lligams i aprenentatges que es poden construir a partir de la vinculació social i educativa entre diferents generacions és clau per entendre el cicle de la vida, els canvis sociològics i per aproximar realitats llunyanes
- Acompanyament a persones nouvingudes: aportar informació sobre recursos, serveis, referents, punts d'interès, assessorament jurídic i tràmits administratius, coneixement del municipi, formació bàsica pel coneixement de la llengua, les tradicions i cultura, entre d'altres.
- Sensibilització envers l'exclusió de les persones amb transtorn mental greu: la lluita contra l'estigma, promoció dels drets i millora en entorns assistencials, acompanyament a la inserció laboral i participació ciutadana, etc.

Necessitats globals de tota la ciutat:

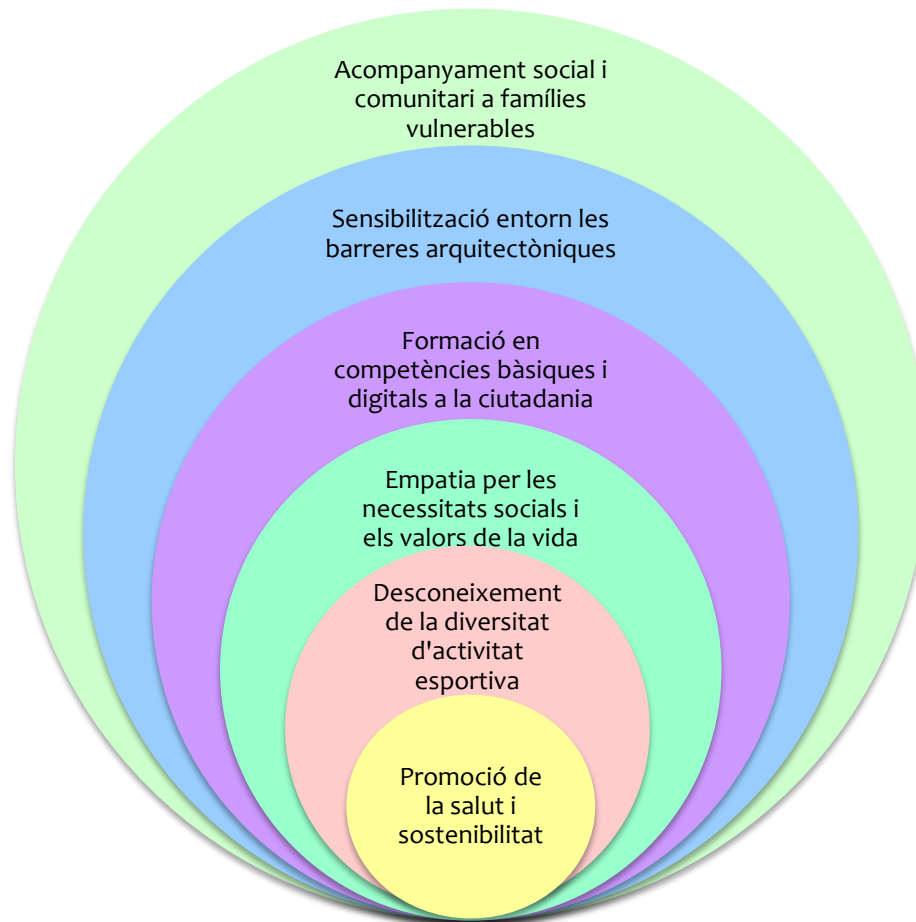


Figura 81. Necessitats en l'àmbit global de la ciutadania

Les necessitats socials, que hem ubicat dins l'àmbit de la ciutadania, engloben carències que parlen pel desenvolupament d'una societat més compromesa sota el paraigües de temàtiques que podem relacionar amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)²⁰, com a instrument global d'ample abast.

- Acompanyament social i comunitari a famílies vulnerables. Vinculat a l'objectiu 1 (Fi de la pobresa) i a l'objectiu 10 (Reducció de les desigualtats).
- Sensibilització entorn les barreres arquitectòniques. Vinculat a l'objectiu 3 (Garantir una vida sana i Promoure el benestar per totes les edats) i a l'objectiu 10 (Reducció de les desigualtats).

²⁰ Vegeu: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/development-agenda/>

- Formació en competències bàsiques i digitals a la ciutadania. Vinculat a l'objectiu 4 (Formació de qualitat), a l'objectiu 8 (Treball digne i creixement econòmic) i a l'objectiu 10 (Reducció de les desigualtats).
 - Empatia per les necessitats socials i els valors de la vida. Vinculat a qualsevol objectiu en funció del valor que es vulgui treballar (Educació, Salut, Igualtat, etc.).
 - Desconeixement de la diversitat d'activitat esportiva. Vinculat a l'objectiu 3 (Salut i benestar) i a l'objectiu 4 (Formació de qualitat).
 - Promoció de la salut i el benestar. Vinculat a l'objectiu 2 (Fam o), a l'objectiu 3 (Salut i benestar), a l'objectiu 5 (Igualtat de gènere), a l'objectiu 11 (Ciutats i comunitats sostenibles), a l'objectiu 13 (Acció climàtica), entre d'altres.
- a) Pel que fa a l'àmbit educatiu on s'ubicarien les necessitats; les entitats i centres creuen que les seves necessitats poden estar cobertes, en major part, des dels àmbits de suport a la formació i l'acompanyament a l'escolaritat, seguit de l'acompanyament a l'escolarització, l'ajuda propera i l'intercanvi generacional. Així doncs, la comunitat creu que les necessitats es poden transformar en projectes que permetin reforç i acompanyament escolar, estudi assistit, orientació, classes i formacions de temàtiques concretes, per exemple. També creuen que els serveis podrien tenir forma d'acompanyament, suport, guia i ajuda directa a persones i/o col·lectius amb risc d'exclusió social, persones immigrades o dones que han patit violència de gènere, entre d'altres. També es destaca el format que apropa col·lectius de diferents edats amb l'objectiu de facilitar-se el coneixement mutu i l'intercanvi de sabers.
- b) Pel que fa a la tipologia de servei que desenvoluparia l'alumnat, les pròpies entitats creuen que podria realitzar intervenció directa sobre realitats socials, dur a terme intervencions de caràcter educatiu o la sensibilització a la població sobre una problemàtica determinada. La opció menys valorada és la recaptació de fons per causes socials.

En conclusió, les dades que ens ofereix la veu de les entitats i centres ens determina quines possibilitats de projectes es poden dissenyar i desenvolupar des de la UVic-UCC, quines necessitats té l'entorn de la universitat i que s'han de tenir en compte als plans d'estudis si es vol desenvolupar una formació vinculada a la responsabilitat social, i se'ns detallen les modalitats d'activitats de servei que poden encaixar entre alumnat i entitats. Les dades recollides són de gran utilitat per començar a codissenyar possibilitats de projectes d'ApS en assignatures, TFG, pràctiques, en format interdisciplinari o transversal.

3.5. La veu de persones expertes

Després d'escoltar les veus de tots els elements bàsics de l'ApS (estudiantat, professorat, entitats i centres educatius i la institució) ens cal teixir-les i enterenyinar-les amb altres veus expertes en la metodologia. Per aquesta raó, li hem donat altaveu a:

- a. La Universitat Rovira i Virgili de Tarragona: Entrevistes a la Maria Marquès i a l'Avril Lobardi, precursora i tècnica del "programa ApS a la Universitat Rovira i Virgili. Un model d'institucionalització."
- b. Maria Nieves Tapia: Fundadora i Directora del Centro Latinoamericano de Aprendizaje y Servicio Solidario (CLAYSS)²¹.

3.5.1. Institucionalització de l'ApS a les universitats: la veu de la URV

A continuació exposarem les entrevistes a la Maria Marquès, precursora de l'impuls de l'ApS a la universitat i a l'Avril Lobardi, tècnica de l'oficina d'ApS de la Universitat Rovira i Virgili (URV en endavant).

Els guions i transcripcions de les entrevistes es troben a l'annex 4.

Preparació de les entrevistes:

²¹ Vegeu: www.clayss.org

El 10 de novembre de 2017 anem a visitar la Universitat Rovira i Virgili (URV). El nostre interès recau en l'experiència que tenen en relació a la institucionalització de l'ApS a la universitat. Tenen una trajectòria de 5 anys amb la institucionalització malgrat l'ApS ja era present amb anterioritat entre els estudis de la URV. Cal destacar que és universitat pionera (a nivell estatal) en aprovar un programa d'ApS l'objectiu del qual és la seva plena institucionalització i extensió de forma transversal a tota la universitat.

Per preparar les entrevistes i conèixer l'estructura de la implementació de la institucionalització de l'ApS, hem estudiat tres documents que ens semblen una bona posada en escena per conèixer la realitat:

- a) El document *Marc del programa d'aprenentatge servei* aprovat pel Consell de Govern el 23 de febrer del 2012; és el document que descriu els fonaments i elements claus de la institucionalització de l'ApS a la URV:

ELEMENTS DE LA INSTITUCIONALITZACIÓ DE L'ApS
1. Definició i objectius clars de l'ApS.
2. Visió a llarg termini del rol de l'ApS a la institució.
3. Vinculació de l'ApS a la missió institucional.
4. Consideració de l'ApS com a vehicle per assolir altres objectius de la institució.
5. Implicació i recolzament ferm per part del professorat.
6. Consideració de l'ApS com a vertadera activitat acadèmica del professorat.
7. Coneixement per part dels estudiants de les opcions d'ApS a la universitat.
8. Rol actiu dels estudiants en la promoció de l'ApS en les seves titulacions.
9. Consideració dels membres de les comunitats participants com a membres de la comunitat universitària.
10. Existència d'una estructura de coordinació de les activitats ApS.
11. Existència d'una estructura política per a la promoció i supervisió de l'ApS.
12. Existència de personal adequat i apropiat per a la coordinació de l'ApS.
13. Finançament suficient per a la coordinació, participació i promoció de l'ApS.
14. Reconeixement de l'ApS per part de la institució.
15. Existència d'un programa de seguiment de la qualitat del programa que permeti avaluar les millores.

Taula 62. Elements de la institucionalització de l'ApS. Font: Andrew Furco (2009)

En relació als dos principals documents que defineixen el marc institucional del Programa d'Aprenentatge Servei a la Universitat Rovira i Virgili:

- Pla Estratègic de Docència (aprovat pel Claustre Universitari el 28 de novembre de 2003). La Universitat Rovira i Virgili configura un model de competències (específiques, transversals i nuclears) tenint en compte els Descriptors de Dublín que s'aprova per acord de Consell de Govern el 16 de juliol de 2015. Les competències transversals són aquelles que els estudiants de la URV, independentment dels estudis cursats, han d'assolir. Entre elles hi ha la CT7: aplicar els principis ètics i de responsabilitat social com a ciutadà i com a professional. Les experiències ApS són un mitjà per treballar-la i assolir-la.
- Pla Estratègic de la Tercera Missió (aprovat pel Claustre Universitari el 28 de maig del 2009). Contempla de forma expressa el foment de l'ApS i de la recerca basada en la comunitat com a actuació associada als objectius de l'eix 2 (social, de voluntariat i cooperació al desenvolupament).

En coherència amb aquest marc institucional:

- El programa de govern de l'actual equip de direcció de la Universitat (període 2010-2014) contempla expressament com a acció de govern el foment de l'ApS com a estratègia de formació integral dels estudiants, essent responsable directe de l'acció el Vicerectorat de Docència i EEES, amb la col·laboració del Vicerectorat d'Estudiants i Comunitat Universitària i el Vicerectorat de Societat i Relacions Institucionals.

D'aquesta manera, en coherència amb el desenvolupament del Pla d'actuació del document Marc, analitzem altres documents i normatives que configuren de més estructura i sostenibilitat el desenvolupament de l'ApS a la universitat:

- Normativa de *Treball de Fi de Grau* de la URV 2012 on es contempla el dret de l'estudiant a realitzar el TFG dins el Programa d'ApS.

- Normativa de *pràctiques externes* de la URV 2013 on es contempla el dret de l'estudiant a realitzar les pràctiques externes curriculars dins el Programa d'ApS.
- Normativa de *Treball de Fi de Màster* de la URV 2013 on es contempla el dret de l'estudiant a realitzar el TFM dins el Programa d'ApS.
- Inclusió de l'ApS al *segon Pla estratègic de la internacionalització* de la URV (aprovat pel claustre universitari del 28 de novembre de 2013).
- Enfortiment de la presència de l'ApS en el *Pla estratègic de la Tercera Missió*, revisió aprovada pel claustre universitari del 28 de novembre de 2013. L'eix 2 passa a anomenar-se: social, d'aprenentatge servei, voluntariat i de cooperació en el desenvolupament i hi inclou actuacions i indicadors específics de l'ApS.
- Inclusió del foment de l'ApS en el *Pla estratègic del Consell Social* de la URV el 2013.

En segon lloc, també hem estudiat un article escrit per la Maria Marquès (2014), professora que entrevistem durant la visita a la URV:

“La dimensión docente de la Responsabilidad Social Universitaria: la institucionalización del aprendizaje servicio en la Universitat Rovira i Virgili.”

Maria Marquès i Banqué, en aquest article, escriu des de la mirada de vicerectora de docència, l'any 2014. A partir de l'article anotem algunes idees que recollirem amb més profunditat a l'entrevista:

- La institucionalització de l'ApS a la universitat: com vincular-lo a un marc legal, la seva relació amb la primera i tercera missió i les condicions bàsiques per impulsar-ho.
- Elements de la institucionalització: definició d'objectius, rol de l'ApS a la institució, vinculació amb missió institucional, implicació del professorat, rol actiu de l'estudiantat, entre d'altres.

- Aliances estratègiques: un context favorable que ho faci possible, fora i dins de la universitat. Una de les primeres aliances: oficina de voluntariat, l'ICE i el Consell Social.
- Com comptabilitzar resultats de forma quantitativa: experiències validades i reconegudes dins de la universitat.
- Les visites a universitats canadenques: University of Ottawa, University of Toronto, University of Guelph i Wilfrid Laurier University. Com a punt de partida per crear el seu pla d'acció.

Per últim, estudiem també el darrer document escrit de la URV a nivell més pràctic i en forma de guia: L'informe del *Programa d'Aprenentatge Servei de la Universitat Rovira i Virgili* (2016-2017).

D'aquest informe n'extraïem part del guió de l'entrevista, tan a nivell d'institucionalització com de caràcter tècnic i pedagògic.

- Metodologia de validació i seguiment dels projectes ApS.
- Reconeixement a la universitat.
- Recursos de difusió i promoció.

3.5.1.1. El buidatge i anàlisi de l'entrevista a la URV

A continuació es descriu i relata la informació que s'extreu de les entrevistes a la professora Maria Marquès i de la tècnica de l'oficina d'ApS, una informació que s'ha agrupat amb els següents elements: a) El punt de partida b) Primers passos c) Les aliances d) Reconeixement e) RSU i f) L'oficina d'ApS

a) El punt de partida

El tret de sortida de l'entrevista és parlar de l'inici de tot el procés d'institucionalització. Cal destacar que la professora Marquès va arribar al Vicerectorat de Docència al maig del 2010 i un dels seus objectius va ser, per l'any 2011, treballar amb l'ApS a la URV.

“Tot es va produir per una feliç coincidència”

El procés comença el 2011, però és l'any 2012 és quan s'aprova finalment l'Acord Marc pel Consell de Govern i és quan es comencen a validar experiències d'ApS. Abans de tot això, però, hi ha tot un any de preparació de l'estratègia, recerca de referents, etc.

Marquès era una activista de l'ApS com a professora, seguidament va entrar com a vicerectora de docència i comenta que no li varen faltar més de 5 minuts perquè el rector li “comprés” la idea de començar a institucionalitzar l'ApS a la universitat.

Transversalment a això, i abans que Maria Marquès fos vicerectora, s'estava treballant des del Claustre universitari amb la redacció del Pla Estratègic de la Tercera Missió. En la seva fase d'exposició pública es va aconseguir fer esmenes per encabir l'ApS a l'eix del voluntariat.

“Aquesta és una universitat perfecte a nivell de mida per poder conèixer altres facultats i persones”.

A l'abril del 2010, la Clínica Jurídica Ambiental del Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT), que operava ja com a experiència d'ApS en l'àmbit del Dret; i el Science Shop del Projecte APQUA vinculat al Departament d'Enginyeria Química, que treballava en la promoció de l'ApS en el seu àmbit de coneixement; organitzen, amb la col·laboració de l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE), la *I Jornada d'Aprenentatge Servei a la Universitat Rovira i Virgili* amb els objectius de reunir aquells professors i professores que estiguessin treballant amb la metodologia ApS, establir possibles línies de treball col·laboratiu en el futur i també promoure la institucionalització de l'ApS a la URV.

En aquesta primera crida es van presentar una vintena de professors i professores.

“Va ser una trobada de catarsi”.

La idea de la trobada era també demanar a la Vicerectora de docència d'aquell moment que assumís el compromís d'institucionalitzar l'ApS i que comencés a engegar el procés. Aquesta trobada acaba essent un punt de partida en el procés d'institucionalització de l'ApS a la URV ja que en va sorgir la idea de crear una xarxa

docent, amb l'objectiu d'intercanviar experiències i treballar de forma coordinada i interdisciplinària dins la universitat en el disseny d'una proposta conjunta d'institucionalització d'un Programa d'Aprenentatge Servei. La xarxa docent, constituïda en el marc de la convocatòria 2010-2011 d'ajuts a la innovació docent de l'ICE, compta amb vint-i-dos membres de diversos Departaments i té com a objectius:

- Promoure l'ApS i la recerca basada en la comunitat com a estratègia d'aprenentatge compromesa socialment amb el territori i amb la comunitat internacional.
- Donar a conèixer i consolidar les iniciatives existents a la Universitat Rovira i Virgili.
- Consolidar les col·laboracions existents entre professors de diverses titulacions i crear-ne de noves.
- Formular una proposta per a la seva regulació, reconeixement i promoció, partint de les experiències internacionals d'institucionalització de programes d'ApS.
- Fer difusió de les iniciatives desenvolupades i dels resultats assolits.

Aquesta jornada es va realitzar al maig de 2010, i al cap d'una setmana el Rector proposa a Maria Marquès ser la Vicerectora de docència. Aquesta va ser *la felicitat coincidència*, ja que la sol·licitud que volia fer la xarxa en el marc de la jornada era un pas que ja no calia realitzar.

“Que la iniciativa comenci des del professorat, que sigui un projecte transversal i que respongui a les missions de la universitat, són elements clau”.

La Maria ens explica que l'essencial és tenir una base de professorat que estigui fent ApS o que hi tingui interès, i la complicitat amb el rectorat. En tot això ells varen avançar molt temps. Per poder formalitzar-ho, la Maria ens ressalta que l'ApS ha de constar en el Marc institucional, ha d'estar en els plans estratègics, ha de formar part dels documents acadèmics i institucionals.

b) *Primers passos*

“És el professorat que ha de saber com encaixen els projectes en les missions que té la universitat. En aquest context, es va treballar amb el professorat de llenguatge que parlen els rectors; i això és un canvi de llenguatge i no és fàcil. De seguida va ser un projecte col·lectiu i al Rector Grau li va interessar”.

Creada la xarxa, les primeres tasques o funcions que va realitzar van estar: la definició de l'ApS segons la URV i la recerca d'un model internacional. És per aquest motiu que les professores Maria i Aitana de la Varga (coordinadora de la xarxa en aquell moment) van viatjar a Canadà per conèixer quatre experiències universitàries d'institucionalització de l'ApS.

“Buscàvem un referent d'institucionalització que ens poguéssim explicar en detall tot el procés. A EEUU ja estava molt consolidat en aquell moment i potser la fase del procés la tenien més oblidada i estaven en una fase de recollida d'èxits. En canvi, Canadà portava poc temps i volíem buscar persones que haguessin format part del seu disseny i que ens compartissin consells, bones i males pràctiques; persones amb el procés fresc”.

Les universitats visitades varen ser: University of Ottawa, University of Toronto, University of Guelph i Wilfrid Laurier University. Diferents tipus d'universitats i amb característiques similars, amb dimensió i perfil, a la URV. La Maria ens comenta que no buscaven universitats de rànquing sinó algú que els aconsellés com; no fer penjar la institucionalització només del Vicerectorat d'estudiants, sinó del de docència i recerca, ja que d'aquesta manera queda evident que és un procés i projecte acadèmic on s'hi ha d'implicar el professorat. Maria comenta que d'aquesta manera s'equilibra a la importància d'un Pla d'estudis i l'ApS és un projecte formatiu que ha de dependre de docència.

Andrew Furco també va ser un referent per elles. El disseny de la rúbrica d'autoavaluació per a la institucionalització de l'ApS a l'educació superior (última

revisió 2003) va servir de manual per conèixer quins ítems s'han de tenir en compte a l'hora d'institucionalitzar l'ApS.

“De fet, el Programa d'ApS de la URV va ser redactat amb el guiatge dels ítems de la rúbrica adaptats a la pròpia universitat”.

La Maria ens explica que la xarxa va tenir aquesta tasca, treballar els punts de l'acord Marc: quins beneficis té l'ApS, quin és el concepte que encaixa a tots els àmbits, com donar-li encaix transversal, etc. Explica que de Canadà també es van endur una consigna clau: crear aliances internes dins la universitat, no caure en una competència amb qui porta fent voluntariat des de fa molts anys, sinó crear un projecte conjunt i fer visible que la necessitat és mútua. Tot això va anar passant abans no es va institucionalitzar l'ApS amb l'acord Marc.

c) *Les aliances*

Internes:

La Maria ens relaciona quines aliances i passos van tenir en compte a l'hora de definir el Programa per tal d'aconseguir crear xarxa i que tothom es cregués el projecte com a seu:

- L'ICE, per tot el que es relaciona amb la creació de xarxes i finançament de projectes. Fins i tot, quan varen patir la crisi econòmic, es va aconseguir que l'ICE reconegués xarxes (com la d'ApS) sense ajut econòmic a darrera. I de fet el que volia la xarxa era el paraigües institucional, més que el finançament.
- L'oficina del voluntariat i la URV solidària, dues aliances imprescindibles ja que són iniciatives que porten molt temps treballant a la universitat. Des de Canadà els van comentar que per ells era imprescindible l'aliança amb l'oficina voluntariat ja que si aquesta rebia propostes de voluntariat amb encaix ApS les derivaven a l'oficina ApS. El que no encaixava amb ApS tornava com a oferta de voluntariat. Això ho han recollit també a la URV. Perquè tot això anés agafant forma, es van realitzar reunions amb els directius de l'oficina de voluntariat i la URV solidària per tal d'explicar què era

l'ApS, trobar sinèrgies, creure en un projecte comú i compartit, en definitiva, visualitzar que tots treballaven per la funció solidària de la universitat.

- **Consell Social.** Marquès ressalta que si es vol institucionalitzar alguna cosa a nivell d'universitat ha de passar per tots els òrgans de govern d'aquesta. A banda, el Consell Social té unes relacions i funcions vinculades amb la societat que encaixen amb l'ApS i, per tant, no es podia prescindir d'aquell òrgan que treballa directament la tercera missió de la universitat. Per exemple, el finançament del viatge a Canadà el va pagar el Consell Social i el Mercat de projectes Socials (iniciativa que s'explica més endavant) que forma part del Pla estratègic del Consell Social.
- **Gabinet de comunicació:** Per tot el que es relaciona amb la difusió i promoció.

“Si és un projecte de tota la universitat, quan fas difusió, l'estàs fent d'un projecte de tota la institució”.

Marquès destaca que per crear cultura ApS és important tenir en compte l'àrea de comunicació ja que és una aliança estratègica.

- **Creació d'una pàgina web del programa ApS:**

“Nosaltres ho pengem tot a la web, ha crescut molt i, tot i ser molta feina, és una eina que ja estava plantejada en l'acord Marc”.
- **Accions:** Introduir l'ApS a les normatives acadèmiques. Fomentar la cultura ApS i promocionar-ne activitats i experiències. Es puntualitza que no es pot oblidar fer-ho en llenguatge del rector: lligar-ho a la xarxa universitària, a la 3^a missió i a la 1^a i vincular-ho també amb recerca. Per últim, vincular les accions a la RSU a partir del seu marc legal. Tot això per poder convèncer a un equip rectoral.

“És important que no sigui un projecte que duri el temps del vicerectorat que s'ho creu. Només tindrà continuïtat a la universitat si s'ho creu la pròpia universitat”.
- **L'oficina ApS, una altra idea de Canadà.** De fet està cristal·litzada en la redacció del primer pla d'acció. El problema que es varen trobar des de la URV és que el context econòmic era de crisi i no es permetia ampliar places ni crear-ne de noves, des de la universitat no es podia contractar.

“Com crees una oficina quan des de gerència i rectorat s’estan barallant perquè la gent no perdi la feina...”.

Així doncs, es va incloure al document Marc i al Pla d’Acció amb l’afegitó que depenia de pressupost, i com a mínim ja va constar sobre paper. El primer suport econòmic va ser gràcies a un ajut del Ministeri. Es va demanar una subvenció al 2011 i, gràcies a això, hi va haver espai per un/a tècnic/a. També per una persona becària subvencionada pel vicerectorat. En aquell moment, la figura de la persona tècnica va ser imprescindible per crear la pàgina web, les guies, etc.

“Feia falta un equip que s’hi dediqués, i sense això, no s’hagués arrencat.

A partir d’aquí es va anar sobrevivint. El projecte es va anar consolidant i la universitat es va anar buscant la vida per finançar-ho i mantenir-ho. Ara, per exemple, ha sortit una plaça associada al programa ApS de la universitat”.

- Fer números: La professora de dret ens destaca la importància de quantificar resultats des del principi, sinó ara no podrien explicar com han crescut. Es van pactar criteris que fossin sempre iguals: hores acumulades amb criteri i ser honestos, no inflar el número de crèdits per assignatura, etc. El professorat informa a l’oficina de quants crèdits ApS té la seva assignatura segons el temps que s’hi dedica. A la validació de les experiències (certificat) s’especifica el número de crèdits de l’assignatura i crèdits d’ApS.

“Això és un exemple del que és llenguatge de rector i discurs institucional”.

- Validació: Dissenyar mecanismes per validar si el que s’està fent és o no és ApS. Des de la URV es valida una experiència com a ApS segons els criteris que es van aprovar pel consell de govern.

Externes:

- Mitjans Locals: Per exemple, Marquès ens explica que es va realitzar un programa a Tarragona ràdio sobre l’ApS que va tenir una durada d’un any. Tots els membres de la xarxa hi varen participar. Era un programa quinzenal i fins i tot tenia una música especial ApS a l’entrada del programa.

“Tenir els mitjans a l’abast s’ha d’aprofitar”.

- **Ajuntaments:** En el cas de la URV, els ajuntaments de Tarragona, Tortosa i Reus, que és on hi ha campus de la URV.

“Els ajuntaments tenen regidories de participació, ciutadania, cultura, etc. i ells tenen contacte amb totes les entitats de la ciutat”.

Crear vincle i treball amb xarxa amb els ajuntaments permet que les universitats puguin contactar amb més facilitat amb les entitats.

- **Mapa d’entitats:** És un mapa que té la URV per cuidar la visibilitat de les entitats. El primer mapa es va fer l’any 2012.

“A tothom li agrada veure’s a un mapa, i nosaltres fem un mapa cada any amb les entitats que han format part del programa ApS”.

- **Aliances amb altres universitats:** Per potenciar força en comú, construir un discurs comú, per compartir experiències, etc.

d) *Reconeixement*

“Quan es va aprovar el programa pel Consell de Govern, va començar un altre tour per la universitat. Ens vàrem reunir amb degans i directors de departament i el primer que et pregunten és: i el reconeixement? En època que no hi ha recursos, parlar de reconeixement és complicat”.

Per l’estudiantat:

La URV reconeix a l’estudiantat amb un certificat on hi consta el número d’hores que han fet d’ApS. Segons Marquès, en el món anglosaxó té molt sentit ja que en els currículums vitae el servei comunitari està molt ben valorat. En el cas del certificat per l’estudiantat, si no aproven l’assignatura no se’ls expedeix certificat.

Per les entitats:

Per les entitats el reconeixement es materialitza amb el mapa (les fan constar al mapeig propi de la universitat) i també amb un certificat personalitzat de les persones que han col·laborat amb l’ApS. També intenten aprofitar altres ocasions per poder visibilitzar-les.

Pel professorat:

Juntament amb el vicerectorat de professorat de la URV es va treballar amb dues línies de reconeixement: en primer lloc, la seva visualització en els quinquennis de docència ja que s'hi pot fer constar que com a professor/a s'ha dut a terme un projecte d'ApS. En segon lloc, en els pactes de dedicació. Aquesta és una eina que té la URV i alguna altra universitat, on el professorat ha de fer-hi constar la seva previsió d'accions en docència, transferència i recerca. Cada projecte o acció que es realitza suma uns punts i com a professor/a de la URV han d'assolir un mínim de dedicació (punts) a la universitat. En tercera missió, si han tingut una experiència validada d'ApS, per defecte, ja els hi suma uns determinats punts de dedicació.

“Té un impacte econòmic, no. En docència, tampoc, però almenys allà on s'avalua l'activitat del professorat, hi consta. De la mateixa manera que si realitza un curs a l'ICE t'hi consta, doncs igual amb projectes ApS”.

e) RSU

“Quan jo vaig començar, les raons per les quals com a professora feia projectes d'ApS era per la implicació social que aquests tenien”.

Marquès argumenta que la universitat ha d'incloure projectes d'ApS per la seva enorme vinculació amb la Responsabilitat Social de la Universitat. En el document marc de la URV, exposa clarament què és per ells és la RSU i com s'ha de construir des de la institució:

“La RSU s'ha de veure dibuixada de forma transversal i integral als ensenyaments de l'educació superior. Per formació integral s'entén aquella orientada a la formació dels estudiants no únicament com a professionals sinó també com a ciutadans. La previsió de resultats d'aprenentatge d'aquesta naturalesa suposa concebre la universitat com un espai d'aprenentatge ètic, la qual cosa implica la necessitat de definir estratègies i propostes formatives que el facin possible més enllà de les declaracions d'intencions en documents institucionals”.

(Martínez, 2010, p. 12)

En aquest sentit, reconeguts especialistes en RSU assenyalen l'aprenentatge basat en projectes socials o aprenentatge servei com a proposta formativa que expressa i

materialitza la dimensió docent de la RSU (Vallaey, De la Creu i Sasia, 2009, 14) i, molt particularment, com a instrument privilegiat per a la formació integral dels estudiants (Martínez, 2010).

“Crec que la universitat ha de fer projectes ApS per sensibilitat social i per la preocupació de l’aprenentatge de l’estudiant: funció social de la universitat i dels universitaris”.

f) L’oficina d’ApS

Per aconseguir una fotografia completa i tenint en compte diferents rols dins la URV, vàrem creure imprescindible entrevistar també a l’Avril Lobardi, la tècnica que gestiona l’Oficina d’ApS de la URV.

“L’oficina d’ApS arriba al 2010-2011 amb una subvenció per poder crear-la. Jo vaig ser becària de col·laboració quan es va obrir. Hi havia una tècnica i jo. No coneixia l’ApS quan vaig començar, amb els materials que havia elaborat la xarxa i amb moltes reunions amb ella vàrem començar a treballar. Jo tinc una motivació que sempre em porta a la feina, que és facilitar, en tots les maneres possibles, que es pugui desenvolupar ApS a la URV”.

Lobardi, a trets generals, defineix el seu rol com un agent facilitador i ens explica que dins la definició de les tasques que es realitzen dins l’oficina d’ApS, hi ha moments de:

- Disseny d’estratègies

- Moments per abordar el dia a dia:

“Tens un professor que no té temps físic per coordinar 10 escoles i 80 estudiants i li hem de donar suport perquè és un associat”.

- Moments per destinar a la comunicació, etc.

“La idea simplificada és facilitar en tot el que es pugui tècnicament”.

Les tasques de l’oficina d’ApS:

Si parlem més concretament de tasques, Lobardi en destaca:

- a. Donar i facilitar a la universitat una oferta de projecte ApS. Respondre a les demandes d'entitats, estudiants i professorat, difondre el catàleg que tenen des de fa dos anys o treballar la detecció de necessitats amb les entitats.
- b. Seguiment de projectes. Segons el professorat i el tipus de projecte hi ha diferents nivells de seguiment. Per exemple, una tasca que realitzen amb tots els projectes és l'acompanyament a la primera reunió professor-entitat.
- c. Convenis de col·laboració. Tenen un model de conveni marc, el mateix per tots els projectes ApS de la URV, que varen dissenyar amb la secretaria general de la URV. Es va decidir què hi havia de constar i estava molt inspirat en el conveni de pràctiques externes ja que es realitza un conveni amb l'entitat que dura màxim 4 anys i llavors s'afegeixen annexes al conveni segons cada projecte (pot ser que amb una mateixa entitat tinguin 3 projectes de diferents ensenyaments). En les tasques relacionades amb la gestió dels convenis tenen molta coordinació amb la secretaria, l'Oficina d'ApS s'ocupa especialment dels annexos on hi consten els estudiants, professorat, projecte concret, etc. Els i les estudiants ja estan assegurats en el moment que fan la matrícula, tot i això, en el conveni s'especifica que l'estudiant realitzarà un número d'hores fora de les instal·lacions de la URV i així ja queda coberta l'assegurança fora de la institució i en queda constància.

“El conveni és un marc important. Allà queda per escrit a nivell institucional i burocràtic”.
- d. Sol·licitud d'un retorn del professorat. Durant tot el curs es valora el projecte. Moments importants però, serien al final del semestre i a final de curs. Es demana què s'ha fet, quins resultats s'han obtingut, quin impacte perceben, etc.

e. Reconeixements. Realitzen els certificats als i a les estudiants. La tècnica de l'Oficina comenta que abans de repartir els certificats els fan respondre enquestes d'opinió i satisfacció.

“A partir de les enquestes elaborem els informes pel professorat, un informe envers la satisfacció del projecte”.

Això serveix també a l'oficina per adquirir dades qualitatives. Els certificats als estudiants s'envien als centres de recerca i aprenentatge de la URV (biblioteques) i els recullen allà. També s'ocupen de la certificació a professorat, introduir la informació al pacte de dedicació i enviar per correu postal el certificat a les entitats.

f. Mercat de projectes socials. Es comença a dissenyar al desembre-gener, al febrer s'inicien les visites a l'ajuntament, la crida d'entitats, la detecció de necessitats, i a l'abril es comença la campanya d'inscripcions.

El mercat de projectes socials:

“El mercat de projectes és una acció clau de la URV per la promoció de l'ApS”.

Aquesta és una iniciativa que parteix de referents internacionals i que està orientada a facilitar la col·laboració entre les entitats socials del territori i la URV.

Considerant que és una iniciativa anual, Lobardi relaciona les tasques i les fases que es desenvolupen, cronològicament, de la següent manera:

Novembre/desembre: Comencen els primers contactes amb l'ajuntament. Actualment ja hi ha la feina de presentació i coneixença mútua, malgrat el primer any que es va realitzar, l'oficina ApS va exposar a l'ajuntament tot el projecte del mercat de la URV: quins objectius té, què és l'ApS, quin encaix i quin rol hi pot tenir l'ajuntament, etc.

En aquesta primera presa de contacte, se'ls demana que accionin una crida a les seves entitats i que les convoquin a una reunió. En aquesta trobada s'explica què és l'oficina d'ApS, com poden formar part d'aquest mercat de projectes, què és una necessitat i què és un projecte ApS, entre d'altres. Aquelles entitats motivades i que han trobat un espai i interès en el mercat, se les torna a citar per tenir una entrevista

individual i poder concretar detalls de l'entitat com la seva identitat, tipologia o objectius.

“Per fer aquestes entrevistes s'utilitza un espai de l'ajuntament, així aconseguim visibilitat més l'ens local que facilita el nexa”.

A continuació, l'oficina els hi realitza un filtre tècnic:

- L'entitat compleix requisits per fer programa ApS? (aquests requisits venen marcats al document marc).
- Compleixen requisits però els projectes no encaixarien amb el servei comunitari?
- Hi ha perill de lucre?
- Dóna resposta als seus usuaris?

“Des de l'oficina ApS no descartem mai cap proposta perquè potser ho podem derivar a altres serveis de la URV (podria encaixar com a learning by doing o voluntariat)”.

En segon lloc, passa un filtre acadèmic: l'oficina d'ApS parla amb els responsables d'ensenyament (figures coordinadores dels graus, professora responsable a cada titulació) i se'ls demana si aquelles idees de projectes que han proposat les entitats són realitzables. Els donen la fitxa de projecte on hi consta el títol del projecte i la necessitat que vol cobrir, i des del professorat s'ha de completar amb l'encaix curricular que podria tenir el projecte i l'explicació de com es pot respondre a la necessitat plantejada. Aquests projectes poden acabar en assignatures, TFG, o TFM i és el professorat qui decideix el número d'hores de servei que es realitzarà. Amb el vistiplau tècnic i acadèmic, es coordina una reunió amb l'entitat, l'oficina d'ApS i en cas de TGF o TFG també amb l'estudiantat.

Maig: Es celebra el mercat de projectes socials. Tots aquells projectes que han passat els filtres són els que es presenten. Llavors només falta que el professorat que visita el mercat agafi alguns dels projectes per presentar-los a les seves assignatures durant l'inici del proper curs.

Octubre: L'Oficina d'ApS contacta amb els responsables acadèmics amb l'objectiu de conèixer si hi ha algun estudiant interessat.

Per últim, el projecte s'acaba validant quan ha passat també el filtre del vicerectorat acadèmic; això significa que la URV com a institució valida el projecte i per tant tindrà reconeixements. Aquesta tasca la realitza, cada dos mesos, una comissió de docència delegada pel consell de govern, que també s'encarrega d'enviar una carta formal al professorat per informar-lo que té un ApS validat. Després de la validació es desenvolupa el projecte i quan aquest acaba es sol·liciten els valoracions i s'expedeixen els reconeixements (final del curs acadèmic).

El Mercat de Projectes Socials, en el moment de l'entrevista, ja havia celebrat quatre edicions: la primera en col·laboració amb l'Ajuntament de Reus (curs 2013-2014), la segona amb el suport de l'Ajuntament de Tarragona (curs 2014-2015) la tercera, amb la renovació de la col·laboració amb l'Ajuntament de Reus (2015-16) i la quarta edició amb la renovació de la col·laboració amb l'Ajuntament de Tortosa (curs 2016-2017). Per últim, i com a tancament de l'entrevista, presentem els punts forts i febles que segons Marquès i Lobardi caldria destacar del procés d'institucionalització de l'ApS a la URV:

Maria Marquès:

“Com a punt fort destacaria que ha estat i és un projecte col·lectiu i amb interès institucional tant des de baix com des de d'alt. La felicitat coincidència”.

“Com a punt feble, destacaria els pocs recursos en el moment de creixement del procés”.

Avril Lobardi:

“Com a punt fort, anar tots a una, la transversalitat”.

“Com a punt feble, a vegades no es treballa prou la pràctica reflexiva. Si ho avaluem, podem detectar que fa falta formació al professorat perquè tinguin estratègies per a realitzar-la i incentivar-la”.

3.5.2. L'ApS i la formació Superior, una mirada global: la veu de M^a Nieves Tapia

A continuació presentem una veu experta des d'una mirada de comunitat, de coordinació de programes d'ApS i fundadora del Centre Llatinoamericà d'ApS Solidari: Clayss. Els guions i transcripcions de l'entrevista es troben a l'annex 5.



Figura 82. Entrevista i col·loqui amb la Nieves Tapia

El 23 de maig de 2019 ens trobem a la UVic-UCC amb la M^a Nieves Tapia. Aprofitem l'avinentsa que és una de les ponents convidada a les XXXI jornades pedagògiques de l'Escola Pia de Catalunya per proposar-li una trobada i entrevistar-la. A continuació presentem el recull de tota la informació estructurada a partir dels següents elements: a) Els primers passos b) Models d'investigació i encaix a la universitat c) Formació docent i d) Reconeixement.

a) Els primers passos

Posada en context de la tesi, centrem l'entrevista en recollir la seva experiència a l'hora d'institucionalitzar l'aprenentatge servei en el marc de les institucions que el volen implementar i desenvolupar de forma qualitativa i òptima:

“Desde mi punto de vista el mejor trayecto es el que combina la articulación entre la voluntad política, acompañamiento real y profesorado con experiencias sólidas.”

Segons Tapia, que ressalta els 30 anys que va tardar en institucionalitzar l'ApS des del Ministeri d'Educació de Buenos Aires, com a mínim, es necessiten 5 anys per passar d'un estadi a un altre (referint-nos a la rúbrica de Furco i les propostes dels estadis d'institucionalització). Una universitat tardaria fins a 15 anys per tenir un procés d'institucionalització consolidat.

“Grupo de pioneros muy convencido y con buenas prácticas demostrables como evidencias”.

Tapia parla de la paciència com a denominador comú en tot procés d'institucionalització. Entre les seves converses amb Furco, destaquen la importància de treure l'essència de les experiències de professorat consolidades, doncs només amb voluntat política no s'aconsegueix la consolidació.

“Primero mirar y saber qué es lo que ya se está haciendo”.

Tapia ha format part de molts assessoraments a moltes universitats que han volgut realitzar aquest procés, i conèixer en primera instància què es fa d'ApS a la universitat és, segons ella, el primer pas. Destaca aquelles experiències que potser no tenen l'etiqueta i/o el marc teòric de la pedagogia de l'ApS però en tenen els seus ingredients bàsics: la vinculació amb el territori per fer-hi algun servei són la clau de l'inici d'aquesta institucionalització. Tenir el mapa d'aquestes experiències sense marc teòric també és el punt de partida.

“Es importante hacer referentes experiencias genuinas: experiencias que tengan sentido desde la formación profesional específica”.

M^a Nieves considera que un dels perills dels processos d'institucionalització que comencen des de “d'alt”, des de les autoritats, incentiven el naixement de nous projectes d'ApS perquè el professorat que les impulsa sap que té un coixí darrera.

L'amenaça apareix quan arriba un canvi de govern i/o d'equip polític o bé una retallada pressupostària, ja que aquests projectes nouvinguts cauen.

“La gente se convence porque funciona y porque ve que a otros les funciona y porque en un determinado momento se genera un proceso de mancha de aceite y entusiasmo”.

Fer referents aquestes experiències és el que ens assegura poder passar d'un estadi pioner al pas següent: formació de massa crítica. Aquest pas però, ha d'anar acompanyat d'un impuls de polítiques de reconeixement, acompanyament i suport.

b) Models d'investigació i encaix a la universitat

Tapia ens fa una visió amb crítica constructiva del desenvolupament dels projectes d'ApS en el marc espanyol:

“Muy micro y centradas en el propio aprendizaje servicio. Hago una experiencia de aprendizaje servicio y la investigo. En estas es difícil tener distancia al objeto... Porque en el fondo estás investigando tu propia práctica, de alguna manera es demasiado autorreferente y no es el tipo de investigación que a los que están fuera del campo disciplinario les pueda interesar.”

Tot això ens convida a repensar com hem d'avaluar l'impacte del servei dels projectes. Si podem demostrar que aconseguim aprenentatges significatius com s'aconsegueix amb l'aprenentatge basat amb problemes o el treball per projectes, però que a més a més tenen altres impactes socials, això interessa dins i fora de la pròpia institució. Què fa sostenibles els projectes d'ApS?

“Investigar temas significativos. El voluntariado no todo lo podemos sostener en el tiempo. Hay que articular muy intencionadamente el elemento de docencia e investigación y ver cual es la investigación más productiva”.

Per poder consolidar-se al nivell de formació de massa crítica és primordial una figura política que s'ocupi i sigui l'encarregada de fer seguiment, acompanyament i que sigui algú a qui se li hagi de donar explicacions i demostracions de com es desenvolupa l'ApS (amb una mirada d'extensió). Segons M^a Nieves instaurar l'ApS dins la Secretaria Acadèmica és una estratègia clau per:

- Accés directe a les línies curriculars.
- Les persones acadèmiques no tenen experiència de terreny, i és més fàcil passar de l'experiència al currículum que del currículum a l'experiència de terreny. Es pot

córrer el risc que l'ApS es convertixi en quelcom pràctic i útil pel desenvolupament professional i pels estudiants però no per la societat.

Tapia ens recorda un altra amenaça en el procés d'institucionalització de l'ApS, i l'anomena la instrumentalització de l'entorn.

“Me parece que la parte política tiene que entender que los tiempos de la comunidad no son los tiempos académicos, que las lógicas de cultura institucional son muy distintas”.

Aquest és un altre dels elements claus i on rau aquest compromís i treball en xarxa real que determina la sostenibilitat dels projectes: entendre que el temps, la cultura, prioritats, canals, etc. són diferents, diversos i igual d'importants des de totes les perspectives. Té molta importància que la universitat demani també consell i opinió del saber fer i saber investigar a la pròpia comunitat, a la societat. Tapia fa referència a obrir la creativitat amb els models d'investigació:

“No podemos hacer cómo si no existieran modelos de investigación alternativos. La UNESCO tiene una cátedra súper interesante: catedrático + dirigente de ONG de la India.”

Models que també incorporen totes les veus i que ens fa veure que la proposta de recollida de dades de la tesi té aquesta mateixa intencionalitat, pensada i analitzada des de la cocreació.

c) Formació docent

“A mí me parece que en todos los procesos exitosos de institucionalización hubo un proceso relativamente largo e intenso de formación docente (de aprendizaje servicio, de investigación participativa, estrategias de construcción de redes,...) todos los temas que tienen que ver en cómo se hace. La teoría es muy linda pero si no se dan herramientas es muy difícil”.

La formació docent, dins el pla estratègic i com un element vertebrador pel desplegament de massa crítica. En el marc d'aquesta formació caldrà explicar també el rol docent i les habilitats intrínseques que acompanyen els projectes d'ApS i la manera com cal presentar i establir vincles amb el parteneriat.

“Importante explicar en muchos términos lo que se va a hacer. Explicar que los estudiantes no vienen como constructores externos, vienen como estudiantes en formación y tienen derecho a equivocarse y aprender de sus errores. El parteneriado muere a los 5 minutos si esto no se entiende.”

Tothom ha de tenir molt clar el funcionament i les funcions; el diagnòstic del què la comunitat necessita i demana i el diagnòstic del què la universitat i els seus estudiants poden oferir. No és el mateix dissenyar amb alumnat de primer any que de quart, per exemple. La formació docent també ha de contemplar la negociació entre la demanda social i la posició de la universitat.

d) Reconeixement

La visibilitat dels projectes, premis de reconeixement, ítem per a criteri d'avaluació, etc.

“El hecho de ser un ítem de criterio de evaluación, a veces presenta disparates pero al menos tienen que hacer el esfuerzo de la hipocresía”.

Amb tot això, Tapia ens fa reflexionar sobre la importància d'implementar requisits per animar i convidar al professorat a fer ApS. També a interrelacionar-se entre assignatures; tenir el requisit d'oferir un projecte ApS per ser examinats obliga a les coordinacions i al professorat a parlar entre ells i a analitzar què s'està fent i què es pot arribar a realitzar. Als docents se'ls dona incentiu econòmic i capacitació, al mateix temps que es reconeix al professorat que està dissenyant les seves matèries des de l'ApS.

“Habiendo sido funcionaria de un Ministerio de Educación durante más de 15 años, creo que desde las políticas hay que primero escuchar cuál es la música que mejor les resulta a quienes tienen que bailar todos los días en los centros educativos, y aprender a acompañarla lo mejor posible con los recursos del Estado.”

3.5.3. Recull de la veu

La veu de les persones expertes ens aporta l'experiència i el bagatge en la presa de decisions, estableix la funció de brúixola en aquest recull de veus i ajuda a enterenyinar-ne el pla d'acció. De les aportacions de tres mirades diferents; la mirada de vicerectorat, la mirada tècnica i la mirada d'impuls social i comunitari en podem traçar les següents direccions:

- Sinèrgies universitàries i polítiques i punt de partida d'experiències. La institucionalització de l'ApS tindrà les portes obertes quan sigui fàcil vincular-hi les missions de la universitat, quan a nivell polític hi hagi la voluntat estratègica d'impulsar l'ApS i quan existeixin experiències que serveixin de modelatge entre professorat.

- Creació d'una xarxa universitària i una xarxa comunitària. El desplegament de l'ApS a nivell universitari implica establir vincles interns i externs, parlar un idioma comú, aprofitar recursos existents, fer-se visible, aprendre de la comunitat i amb la comunitat i crear nous projectes que puguin aglutinar totes les veus per treballar-hi conjuntament.
- A nivell institucional, l'ApS ha de constar en documents oficials, hi ha d'haver persones referents dins la institució que s'ocupin de desenvolupar un pla d'acció i que tinguin la mirada d'ApS en el dia a dia de la universitat. Aquest fet implica pressupost, persones i dades que ofereixin informació sobre l'impacte que té pels estudiants, la comunitat i la institució.
- Reconeixement a totes les veus implicades. Valorar la implicació del professorat, de les entitats i de l'estudiantat per tal de donar a l'ApS el valor afegit que mereix.
- Referents ApS dins la institució. Per tal d'institucionalitzar, i fer de l'ApS un tret identitari de la universitat, caldrà tenir persones tècniques que assessorin, acompanyin i aportin millores qualitatives i de seguiment per poder desplegar l'ApS amb uns mínims comuns que es dibuixen conjuntament a nivell d'universitat i comunitat.
- Formació. El disseny d'un pla formatiu adaptat a les necessitats del professorat, de l'alumnat i de la comunitat que porti eines i estratègies per anar més enllà de la teoria i poder implementar l'ApS.
- La recerca, una missió que ha d'ajudar i facilitar significativament. La universitat ha de formar part de línies de recerca en ApS i vincular-se amb altres institucions, al mateix temps que s'ha d'interessar per les investigacions que s'estan duent a terme a la resta del món.
- ApS i vinculació acadèmica i curricular. El programa i línia pedagògica ha de vincular-se a un vicecretorat acadèmic, ja que aquest fet facilitarà l'impacte directe a plans d'estudi, estructures, objectius de facultats, entre d'altres.

En definitiva, aquestes són orientacions que ens caldrà tenir en compte a l'hora de proposar un pla d'acció per tal d'institucionalitzar l'ApS en el marc de la UVic-UCC.

3.6. Altres veus

A continuació descriurem la participació en xarxes, centres i espais educatius que han aportat a la tesi aprenentatges, experiència i noves perspectives en relació a l'ApS i el seu enfoc a la universitat. Destacarem la vinculació amb el Centre Promotor d'ApS, la participació com a representant de la UVic-UCC a la xarxa d'universitats catalanes i ApS i les experiències i xarxa en congressos i jornades d'ApS arreu del territori.

3.6.1. El Centre Promotor d'Aprenentatge Servei

El Centre Promotor de l'ApS és una associació de persones físiques constituïda per impulsar l'ApS. Tal i com indiquen al seu web, la seva finalitat és promoure l'estudi, la difusió, la formació, el desenvolupament d'experiències d'ApS i la creació de xarxes territorials que facilitin el seu arrelament local, així com la seva continuïtat i sostenibilitat.

La vinculació amb el Centre Promotor té la seva fase embrionària fa aproximadament 15 anys, coincidint amb el descobriment de les primeres formacions en ApS i les primeres experiències com estudiant. La relació s'ha gestat durant anys participant en jornades, tallers, formacions i altres propostes vinculades amb l'ApS. Durant els anys que s'ha desenvolupat la tesi, la vinculació amb el Centre Promotor i l'aprenentatge relacionat amb l'ApS i el seu desplegament ha estat un factor transversal; ha aportat experiència, reflexió, profunditat en els dinàmiques i cooperació amb persones expertes.

Per ser concrets, parlarem de dues experiències: la participació com a membre avaluador de la convocatòria de subvencions de l'Ajuntament de Barcelona: Projectes d'Educació per la Justícia Global i ApS (2018-2022) i com assessora i formadora en projectes d'ApS a la comunitat educativa dels municipis de Gurb i Puig-Reig (2019-2020) i reunions del Grup de persones formadores d'ApS.

L'avaluació de projectes d'ApS en clau de Justícia Global ha aportat a la tesi aprenentatges relacionats amb:

- La qualitat de projectes d'ApS. De què estem parlant quan diem que un projecte d'ApS és d'excel·lència i sobre quines evidències podem referir-nos per justificar-ho.
- Els ODS. La visió de l'ApS com a pedagogia dels ODS amb una mirada global i a la vegada local.
- La sistematització per l'avaluació. Reflexionar i articular criteris i indicadors d'avaluació per mesurar l'impacte que pot tenir un projecte d'ApS en el context, els estudiants i les entitats participants.

L'experiència en l'assessorament i formació d'ApS i el seu desplegament en el marc comunitari ha aportat:

- La pràctica en dinamitzacions com a mètode de formació i anàlisi.
- La mirada sistèmica i holística de totes les veus de l'ApS, des d'un rol objectiu i extern a la comunitat d'impacte.

Aquestes línies d'aprenentatge s'han incorporat de forma intrínseca en el disseny dels instruments de recollida de dades, el seu anàlisi i també en la presa de decisions al llarg del procés.



Figura 83. Reunió del Grup de Formadors ApS, Roser Batlle presentant ApS i Hospitalet de Llobregat.

Font: Twitter @ApSCatalunya

3.6.2. Xarxa d'universitats catalanes i ApS

La Xarxa d'Aprenentatge Servei de les Universitats Catalanes és una xarxa jove que neix el juliol de 2015 amb l'objectiu d'intercanviar experiències i construir coneixement respecte la promoció, implementació, avaluació i institucionalització de l'aprenentatge servei en el context de les universitats catalanes. La vinculació amb la xarxa comença des del seu naixement fins a dia d'avui, representant la UVic-UCC.

Les aportacions d'aprenentatge que destaquem són:

- La fonamentació teòrica articulada i consensuada per la xarxa sobre ApS i universitat.
- La construcció de coneixement conjunt des de la visió de persones expertes que desenvolupen ApS i l'impulsen en el marc de les institucions universitàries.
- L'enriquiment reflexiu i creatiu. Els espais de treball han estat i estan essent comissions i grups de treball d'experts en la temàtica que ocupa la tesi, i això ha aportat seguretat i qualitat a l'hora d'analitzar les dades.

Cal destacar que actualment la xarxa treballa per l'organització del XI Congreso Nacional y V Internacional de Aprendizaje-Servicio Universitario que tindrà lloc a Barcelona els dies 25, 26 i 27 de gener de 2023. El tema transversal que ocuparà el congrés serà l'impacte del servei.

Per últim, esmentar que la nostra participació a la Xarxa es realitza com a representació de la UVic-UCC, un fet que es realitza des de l'inici de la investigació i que queda formalitzat, l'any 2020, amb una sol·licitud per part dels vicerectors de la universitat tal i com es pot comprovar a l'annex 6.



Figura 84. Trobada de la Xarxa ApS(U) Cat a la UB Font: Xarxa ApS(U) Cat

3.6.3. Participació a Jornades i Congressos (les publicacions)

A continuació es relacionen les participacions a congressos, jornades, publicacions i espais de treball que també han aportat informacions rellevants, que s'han tingut en compte al llarg de la recerca i que l'han fet visible.

- VII Congreso Nacional y II Internacional de Aprendizaje Servicio Universitario. Santiago de Compostela 2016. Aprendizaje-Servicio e innovación en la universidad. Títol de la comunicació: “Aprendizaje Servicio (ApS): de la experiencia a la investigación y creación”.
- VIII Congreso Nacional y III Internacional de Aprendizaje-Servicio Universitario. APS-U8. Sevilla 2017. Derribando Muros. El compromiso de la Universidad con la justicia social y el desarrollo sostenible.²²
- 5ª Jornada d'Investigació del programa de doctorat en innovació i intervenció educatives. Mondragon 2017. Comunicació: “Institucionalización del aprendizaje servicio en la Universidad de Vic- Universidad Central de Catalunya: Una mirada a nuestros estudios, un reto de futuro”.

²² Vegeu: Pòster a l'annex 5.

- IX Congreso Nacional y I Europeo de Aprendizaje-Servicio en Educación Superior Madrid 2018. IX Congreso Nacional y I Europeo de Aprendizaje-Servicio Universitario. Títol: “El papel del aprendizaje-servicio en la construcción de una ciudadanía global”.²³
- X Congrés CIDUI 2018. Espais d’aprenentatge: Agents de canvi a la universitat²⁴. Comunicació: “El servicio comunitario y el trabajo en red para una formación democrática y ciudadana”.
- Revista Catalana de Pedagogia, 17 (2020) p. 121-132. La teranyina o el teixit d’un treball de convivència a Ripoll. Bassaganya, C. i Viñas, A.²⁵
- Autora capítol: conclusions. Dibuint un rept: sinergies entre educació superior, entitats i centres educatius mitjançant l’ApS 285-290. Llibre: “Construint vincles entre universitat i societat”. Coordinació de: Anna Escofet i M. Teresa Fuertes.
- I Jornada de Oficinas de ApS: “La promoción del aprendizaje-servicio en la educación superior: actualidad y desafíos de futuro”. UNED 6 de juny de 2022



Figura 85. I Jornada de Oficinas de ApS (Madrid 2022). Font: Maite Fuertes Whatsapp APSU 11

23 Vegeu: Certificat de la comunicació a l’Annex 6

24 Vegeu: www.cidui.org/revistacidui

25 Vegeu: <http://revistes.iec.cat/index.php/RCP/index>

Aquests han estat espais de trobada imprescindibles per seguir una línia d'investigació que estigués en harmonia amb les recerques i necessitats del context actual. Ha permès establir contactes més enllà de la xarxa catalana i nodrir de noves perspectives així com trobar debilitats i línies de futur conjuntes.

3.6.4. Recull de la veu

Les veus del Centre Promotor en ApS, la Xarxa d'Universitats Catalana i ApS i les jornades i congressos han aportat aprenentatges relacionats amb:

- Metacognició. Espais d'aprendre a aprendre sobre el propi procés d'implementar l'ApS en el marc de l'educació superior.
- Acompanyament en el procés. Espais de debat pedagògic i reflexió per enfocar i cristal·litzar valors i maneres d'entendre l'ApS.
- Eines i recursos. Un banc d'idees i estratègies que han permès dissenyar una recerca participativa i participada.
- Dimensió investigadora. Sentiment de pertinença, de treball en xarxa i expertesa. Seguir vinculada a la missió de recerca tot i no formar part de cap grup de recerca a la UVic-UCC.

A continuació es presenta una figura resum de les aportacions d'altres veus a la tesi:

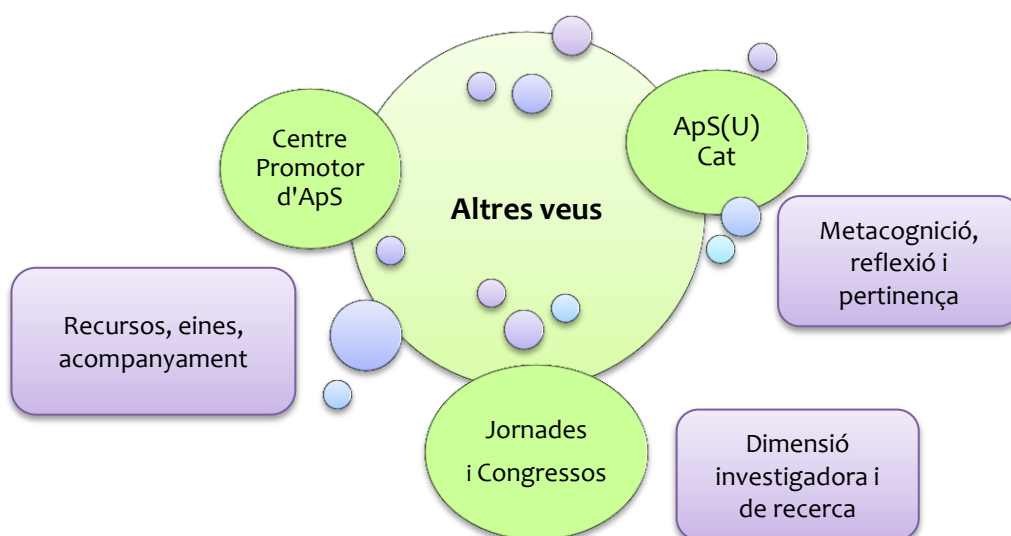


Figura 86. Les aportacions d'altres veus a la tesi

4

Proposta d'un model d'institucionalització d'ApS a la UNEDC-UCC, pas a pas.

“La responsabilidad ética, política y profesional del educador le impone el deber de prepararse, de capacitarse, de graduarse antes de iniciar su actividad docente. Esa actividad exige que su preparación, su capacitación y su graduación se transformen en procesos permanentes. Su experiencia docente, si bien es percibida y vivida bien, va dejando claro que requiere de una capacitación constante del educador, capacitación que se basa en el análisis crítico de su práctica. [...] Es muy cierto que la educación no es la palanca de transformación social, pero sin ella esa transformación no se produce”.

Paulo Freire, 2012

4. Proposta del model d'institucionalització d'ApS a la Uvic-UCC, pas a pas.

Prenent com a punt de partida els resultats de totes les veus de l'ApS, en aquest apartat es descriuen els resultats obtinguts a partir de la investigació i del recull de totes les veus de l'ApS:

- L'informe sobre el pla d'acció estratègic per la institucionalització de l'ApS a la Uvic-UCC.
- Model formatiu d'ApS de la Uvic-UCC.

4.1. L'informe sobre el pla d'acció estratègic per la institucionalització de l'ApS a la Uvic-UCC

A continuació es presenta l'informe elaborat a partir de totes les veus de l'ApS recollides al llarg de la tesi: la veu del professorat, la veu de l'estudiantat, la veu de la institució, la veu de les entitats i centres educatius, la veu de persones expertes i altres veus.



Figura 87. Les veus de l'ApS. Font: Roser Matas i Nadal

4.1.1. Estructura i contingut de l'informe

A continuació es presenta la proposta de l'informe del pla estratègic per la institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC. Aquest informe s'estructura amb unes dimensions en forma d'objectius generals i de cada dimensió se'n desglossen objectius operatius que van acompanyats de: les activitats que concreten el com s'assolirà l'objectiu; de la persona o servei responsable, el qui assumirà l'activitat proposada i per últim d'ítems transversals que donen informació a tenir en compte per l'assoliment o concreció dels objectius:

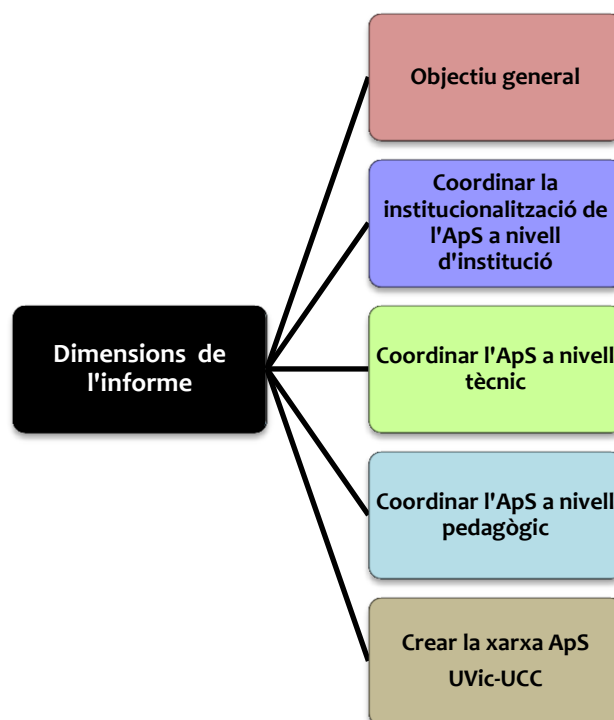


Figura 86. Dimensions de l'informe: Pla d'acció estratègic

A continuació es presenta cada una de les dimensions amb les parts que hem explicat anteriorment:

o. Objectiu general:

L'objectiu o actuarà com a bastida a l'hora de desplegar la resta d'objectius estratègics.

Objectiu o: Definir de forma molt clara els objectius de l'ApS a la UVic-UCC		
Objectiu General		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Document marc que especifiqui: finalitats ApS	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comissió Innovació Docent ▪ Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica (VOA) ▪ Deganats ▪ Coordinacions grau ▪ Responsables ID ▪ Comissió creada específicament per aquest objectiu 	Alinear amb les altres polítiques de la institució: Udocentia, PDA...)
Document marc que garanteixi una definició per la UVIC-UCC		Incorporar dins del Pla d'Estudis
Incorporació de la figura del referent ApS		Trobar la concreció dins de cada grau: un document marc i espais específics per cada grau.
Concreció del model UVIC-UCC i/o dedicar-hi un apartat específic dins el model formatiu de la UVIC-UCC		Aportar valor afegit a la formació inicial
Difusió i transferència dels beneficis de l'aplicació de l'ApS		Promoure espais d'intercanvi per conèixer projectes

Taula 63. Objectiu general

1. Coordinar la institucionalització de l'ApS a nivell d'institució

Aquest bloc d'objectius presenta l'eix estructural i organitzatiu per la institucionalització de l'ApS a la UVIC-UCC. Aporta informació d'aquell engranatge indispensable per desplegar-lo i dels mecanismes necessaris per vincular-ho a la idiosincràsia de la universitat.

Objectiu 1.1: Creació d'una estructura interna (estratègica) per a la promoció de les activitats ApS Deriva de: Coordinar l'ApS a nivell d'institució		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Nomenament d'una persona referent d'ApS a la UVIC-UCC.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Individualment o col·legiadament a través d'una comissió sorgida per part dels components de la Xarxa ApS UVic-UCC. 	
Normalització de l'ApS com element visible i de referència pel professorat.		
Assessorament i acompanyament		
Cerca de centres interessats en ApS. Vetllar pel compromís dels participants al llarg de l'activitat.		
Vinculació del desplegament de l'ApS amb innovació docent		
Ratificar la validesa dels projectes ApS.		

Objectiu 1.2: Crear un programa de seguiment i validació d'ApS. Deriva de: Coordinar l'ApS a nivell d'institució		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Creació d'un programa pilot (dos cursos?) que integri assignatures que ja implementen ApS i que permeti generar coneixement i dissenyar criteris d'avaluació (Des de FCSB proposen començar un pla pilot de TFG ApS al grau de Teràpia Ocupacional).	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Xarxa ApS ▪ Grup persones expertes en ApS UVIC-UCC ▪ Una sola persona responsable ▪ Comissió / Xarxa ApS 	Que permeti avaluar millores
Creació d'un equip expert d'assessorament (tipus UDUTE) que ajudi a desenvolupar projectes d'ApS i valori la qualitat dels existents (englobar les necessitats del personal sota el mateix paraigües d'Oficina ApS).		Buscar una paraula que no sigui "validar". Parlar de criteris o marc general: que garanteixi l'assoliment del servei a la comunitat.
Disseny d'un instrument: Qüestionari d'autoavaluació/formació semblant al de l'aula virtual.		
Objectiu 1.3.: Vincular el model formatiu de la UVic-UCC a l'ApS, amb reconeixent. Deriva de: Coordinar l'ApS a nivell d'institució		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Informació i formació en ApS.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A través del CIFE 	

Formació Interna.		
Inclusió de l'ApS com una activitat més que el professorat pot utilitzar.	<ul style="list-style-type: none"> Vicerectorats per la seva implicació amb PDA i quinquennis docents (UDocentia). 	
Reconeixement de les hores de dedicació.		
Objectiu 1.4: Impulsar treballs transversals entre diferents assignatures Deriva de: Coordinar L'ApS a nivell d'institució		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Incorporació de l'ApS com estratègia de Grau.	<ul style="list-style-type: none"> Coordinació de les titulacions Deganats, caps d'estudi i responsables ID de les facultats. 	També entre titulacions
Objectiu 1.5: Reconeixement de l'ApS per part de la institució Deriva de: Coordinar l'ApS a nivell d'institució		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Flexibilització dels horaris: més espaiats o compactats i de calendari.	<ul style="list-style-type: none"> VOA 	Tenir en compte els desplaçaments als

<p>Addicionalitat d'hores de dedicació (Reconeixement com a tipologia d'assignatura ApS, de la mateixa manera que els seminaris, els casos pràctics, etc.).</p>		<p>centres col·laboradors i el temps necessari.</p>
<p>Incorporació d'un segell distintiu modalitat ApS.</p>		
<p>Incorporació d'un suport tècnic per la gestió de convenis, assegurances i suport metodològic.</p>		
<p>Difusió institucional.</p>		
<p>Estabilització amb el professorat que fa l'assignatura/es.</p>		
<p>Vinculació, relació i contacte amb les entitats i organitzacions per recollir-ne necessitats i/o propostes ApS.</p>		

Taula 64. Coordinar l'ApS a nivell d'institució

2. Coordinar l'ApS a nivell tècnic

Aquest bloc d'objectius presenta el mapa de processos a nivell tècnic i formatiu que es necessita per la institucionalització de l'ApS; des de la mirada de personal i estructura fins al detall de les seves funcions i/o perfil professional.

Objectiu 2.1: Incloure una estructura de coordinació de les activitats ApS Deriva de: Coordinar L'ApS a nivell tècnic		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
<p>Creació de <u>l'Oficina o unitat d'ApS</u> com en altres universitats:</p> <p>Funcions de coordinar, impulsar, assessorar.</p> <p>Coordinar relacions entre universitat i entitats externes a les quals fa referència el servei.</p> <p>Orientar sobre les propostes de projectes ApS</p> <p>Gestió de convenis entre centres i entitats</p> <p>Vetllar pel compromís del centre</p> <p>Suport en gestions amb trobades amb estudiants i centre.</p> <p><u>Habilitats i perfil persona referent /tècnica:</u> Cal que sigui una persona que conegui les relacions entre els centres i entitats externes i els graus. Apostar per un PDI amb una part important de la dedicació a la coordinació i gestió de l'ApS.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vinculada a Innovació Docent i transformació ▪ Dependència de CIFE i VOA dins l'organigrama de la UVic-UCC ▪ Coordinació amb UDUTE 	<p>Tenir en compte la incorporació de perfil tècnic i perfil acadèmic.</p>

Objectiu 2.2. : Destinar recursos humans, econòmics i formació: Pla de formació i estratègia

Deriva de: Coordinar L'ApS a nivell tècnic

Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Implementació de l'ApS en diferents modalitats: presencial, semipresencial.	<ul style="list-style-type: none">▪ Vinculada al CIFE i liderada per la persona referent ApS de la UVIC-UCC.▪ A llarg termini, ha de ser una àrea més de suport al professorat.	Dotació a pressupost: ubicació física i virtual
Suport econòmic en convocatòries públiques		Perfil més tècnic que acadèmic.
Incorporació d'una unitat específica		
Visibilització i difusió de les bones pràctiques		
Creació de la unitat permanent amb dues funcions clares: Acompanyament i assessorament i animar a més professorat per fer ApS.		

Taula 65. Coordinar l'ApS a nivell tècnic

3. Coordinar l'ApS a nivell pedagògic

Aquest bloc d'objectius presenta les línies pedagògiques que determinaran i posaran l'accent en la qualitat i estil propi que definirà la institucionalització en un context específic, la UVIC-UCC.

Objectiu 3.1: Vincular l'ApS a la missió institucional Deriva de: Coordinar L'ApS a nivell pedagògic		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Promoció de la seva implementació a través del PIRE.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comissió assessora ApS ▪ Xarxa ApS UVIC-UCC ▪ Referent ApS 	Vetllar perquè no sigui una flor, sinó una primavera al llarg del grau.
Incorporació de l'ApS com a element del repertori del professorat.		
Vinculació dels projectes ApS amb les entitats del territori: Detectar anualment les seves necessitats.		
Objectiu 3.2.: Integrar l'ApS en el si de totes les titulacions com a línia metodològica i enfocament del títol. Deriva de: Coordinar L'ApS a nivell pedagògic		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Idees transversals a l'objectiu

Disseny i difusió de rúbriques ApS, autoavaluació, heteroavaluació, avaluació entitats.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coordinació de grau ▪ Direcció de facultats ▪ Departaments 	L'ApS en els primers cursos del Grau és una oportunitat d'apropar-se a la realitat. L' ApS en els dos darrers cursos del Grau o en el TFG és una oportunitat d'aportar coneixement al territori des de la universitat.
Acompanyament en el context de la semipresencialitat		
Garantir que tot l'estudiantat, al llarg dels seus estudis, tingui contacte amb una experiència ApS.		
Concreció de la línia formativa en els Plans d'Estudi.		
<p>Objectiu 3.3: Lligar l'ApS a la dimensió avaluativa</p> <p>Deriva de: Coordinar L'ApS a nivell pedagògic</p>		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Suport tècnic en la planificació i validació dels projectes: La unitat/servei que s'encarregui de l'ApS.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oficina ApS + CIFE 	Presència estable de l'ApS dins del Programa FORMA'T
Avaluació de les competències específiques i transversals a través de l'ApS.		Vetllar per la qualitat dels projectes ApS més que per la quantitat

Taula 66. Coordinar l'ApS a nivell pedagògic

4. Crear la Xarxa ApS UVic-UCC

Aquest darrer bloc d'objectius concreta aspectes relacionats amb la xarxa ApS UVic-UCC. Pren com a punt de partida la fotografia proposada a la segona part de la sessió i d'aquesta manera es plantegen canvis i/o propostes per redefinir-la en funció de les necessitats:

Objectiu 4.1: Concretar la representació de l'estudiantat Deriva de: Crear la xarxa ApS UVic-UCC		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals
Dos representants: un a nom del Consell d'Estudiants i ex-alumne, amb la qual cosa també creem comunitat.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VOA + Oficina ApS 	
És interessant que hi hagi representació d'estudiants. Si és del Consell ho institucionalitzem més. Si és per experiència sumarà.		
Els estudiants haurien de ser estudiants de diferents modalitats. No hi ha d'haver vinculació amb el Consell d'estudiants.		
Objectiu 4.2: Definir l'estructura de la xarxa ApS UVic-UCC Deriva de: Crear la xarxa ApS UVic-UCC		
Activitats per l'assoliment de l'objectiu	Responsable	Transversals

<p>Hauria de ser el mínim de persones necessari. Ha de ser eficient, tenir un propòsit i objectius molt clars.</p>	<p>▪ Vicerectorats</p>	<p>Massa estructura "extra". Poc sostenible quan hi ha temes molt lligats a coordinacions pedagògiques, innovació, etc.</p>
<p>Xarxa com a estructura de cercles concèntrics. Un nucli interior amb poques persones però amb més responsabilitat en la planificació. Un cercle intermig més ampli i un cercle exterior amb participació de tots els actors.</p>		<p>Tenir en compte que ja hi ha creada una Xarxa d'entitats important a través de la Coordinadora del Voluntariat d'Osona.</p>
<p>L'estructura, per ser operativa, no hauria de passar de les 6-8 persones. Tanmateix, es pot comptar amb satèl·lits que amplii l'abast de la xarxa.</p>		<p>Representació d'alguna persona de màrqueting/comunicació i algú de carreres professionals, que és qui solen tenir més a prop les organitzacions que col·laboren amb nosaltres.</p>
<p>Hauria de tenir caràcter plenari, com a molt amb dues reunions anuals. Una altra cosa serien les comissions que dins la xarxa es poguessin crear, així com alguns dels membres de la xarxa que per les seves responsabilitats (docents o de gestió) ja hi tenen implicació més enllà del plenari.</p>		

Taula 67. Crear la xarxa ApS UVic-UCC

4.1.2. Síntesi: accions i decisions per al curs 2022-2023²⁶

De manera sintètica i provisional enumerem deu accions i/o decisions que caldria emprendre de manera immediata per encarar el desenvolupament de l'ApS a la UVic-UCC a partir del curs 2022-23:

- 1) Nomenar una **persona referent de l'ApS** a la UVIC-UCC (perfil: professor/a amb dedicació a la docència i a la coordinació de l'ApS), definir les seves responsabilitats a partir del present document i situar-la dins l'organigrama de la universitat.
- 2) Implementar un **pla pilot de l'ApS a la UVIC-UCC** durant els cursos 2022-2023 i 2023-2024 en el qual s'integrin les assignatures que actualment estan implementant projectes ApS.
- 3) Constituir la **Xarxa ApS de la UVic-UCC** i definir les relacions i estructura interna.
- 4) Creació d'un **nucli assessor** i/o coordinador de l'ApS a la UVIC-UCC format per: persona referent (acció 1); persona del VOA; director CIFE; persona UDUTE; persona UHUB; professor/a (És a dir, un equip de 6 persones).
- 5) Dissenyar i aplicar un **pla de formació** sobre ApS: iniciació, aprofundiment, acompanyament i assessorament.
- 6) Aprovar, per Consell de Govern, un **document marc** que especifiqui les finalitats i objectius de l'ApS en el context de la UVIC-UCC.
- 7) Creació d'una **Oficina d'ApS** formada per: persona referent (punt 1) i una figura tècnica (PAS). La figura tècnica donaria suport a la gestió de convenis,

²⁶ Aquest full de ruta va ser elaborat i presentat a la sessió de validació "Primers passos per la institucionalització de l'ApS" amb data 21 de febrer de 2022.

suport a professorat, acompanyament i vinculació amb les entitats etc. (no cal que la figura tècnica tingui dedicació exclusiva a l'ApS).

8) Incorporar una **estratègia de comunicació i difusió** de l'ApS a la UVIC-UCC (jornades de bones pràctiques, espai al web per mostrar projectes, etc.).

9) Definir els mecanismes de **validació d'una proposta ApS** que realitzi un professor/a o un departament. Cal especificar la persona que ho gestionarà (Oficina ApS) i comissió que ho validarà (Nucli assessor del punt 4).

10) Establir i concretar el **reconeixement** que rep el professorat que fa ApS (experiència validada), l'estudiantat i les entitats de l'entorn (poden ser certificats).

4.2. Pla de formació d'Aprenentatge Servei a la UVIC-UCC

Seguidament presentem una proposta de pla de formació com a resultat de l'anàlisi de necessitats feta al llarg de la tesi i de la implementació de diversos formats de formació en el marc de la UVic-UCC. La proposta també té en compte a altres institucions que han permès determinar quines estratègies i reptes s'adeqüen més en funció del context i les necessitats de formació detectades, per tal de traduir-les en accions formatives concretes en funció dels recursos disponibles.

Les principals necessitats detectades, i que han donat fruit a les propostes del pla són: adaptació de cada proposta segons el nivell formatiu previ en ApS, adaptació de cada proposta segons el públic diana (especialitat, rol dins la institució, càrrec), i necessitats en funció dels objectius (si són de la institució, d'una facultat, d'una àrea de gestió en concret de la universitat, etc).

A continuació es relacionen les propostes didàctiques per a formacions dirigides a professorat, alumnat i comunitat. Tot junt conflueix amb un compendi de pràctiques que s'han realitzat i/o dissenyat al llarg de tot el procés de la tesi i que tracen el full de ruta que ha de seguir la UVic-UCC en el desplegament de la institucionalització de l'ApS.

Per a cada acció formativa es determina:

- La concreció dels objectius específics.
- La concreció dels continguts de la proposta formativa.
- La identificació dels destinataris potencials.
- L'elecció del canal i la metodologia desplegada.
- Requisits previs que s'aconsellen abans de participar d'algunes de les propostes formatives.
- La durada global proposada.
- L'evidència d'algun model formatiu desplegat, si s'escau.

4.2.1. Proposta formativa 1: Introducció en l'ApS

Aquesta acció formativa té la finalitat de presentar la metodologia de l'ApS per donar a conèixer el marc conceptual i pedagògic de l'ApS i explicar accions de caràcter introductori.



Figura 87. Formació introductòria en ApS a la UVic-UCC

OBJECTIUS DE LA FORMACIÓ	CONTINGUTS DE LA FORMACIÓ
<p>Introduir l'ApS com a eina d'innovació educativa a la UVic-UCC.</p> <p>Formar a professors/es entorn les arrels bàsiques de la metodologia.</p> <p>Motivar a professorat per conèixer i especialitzar-se sobre ApS.</p> <p>Detectar necessitats formatives i d'assessorament a l'hora d'implementar projectes d'ApS.</p>	<p>Definició d'Aprenentatge Servei: Quins elements bàsics ha de tenir una proposta educativa per ser ApS?</p> <p>Experiències d'Aprenentatge Servei</p> <p>Què no és Aprenentatge Servei?</p> <p>Com puc introduir l'ApS a l'aula?</p>
<p>DESTINATARIS I DURADA</p>	<p>Professorat que vol introduir l'ApS en el marc de les seves assignatures. Una proposta de nivell inicial per familiaritzar-se amb la metodologia i replantejar i/o iniciar propostes en format ApS.</p> <p>La proposta està pensada per un mínim de 4h.</p>

Taula 68. Proposta formativa 1

4.2.2. Proposta formativa 2: Aprofundim en l'ApS

Aquesta acció formativa té la finalitat de presentar propostes i accions d'aprofundiment i millora de qualitat en ApS.

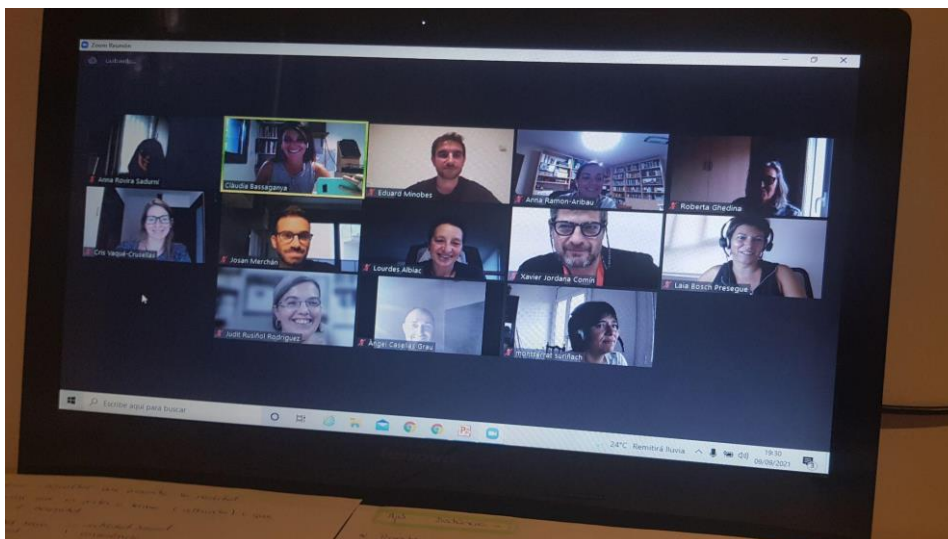


Figura 88. Formació aprofundim en ApS a la UVic-UCC

OBJECTIUS DE LA FORMACIÓ	CONTINGUTS DE LA FORMACIÓ
<p>Aprofundir, de forma pedagògica, entorn la proposta educativa de l'ApS.</p> <p>Formar a professors/es en ApS a partir d'elements qualitatiu.</p> <p>Conèixer la rúbrica d'autoavaluació de projectes d'ApS del GREM.</p> <p>Motivar i formar a professorat perquè siguin agents d'impuls d'ApS a la UVic-UCC.</p>	<p>La rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS (GREM)</p> <p>Dinamismes bàsics de l'ApS: El servei, l'aprenentatge i la necessitat.</p> <p>Dinamismes pedagògics de l'ApS: L'avaluació, la participació, el treball en grup i el reconeixement.</p> <p>Dinamismes organitzatius: El parteneriat.</p>

<p>DESTINATARIS I DURADA</p>	<p>Professorat que ja ha tingut experiències ApS i vol millorar qualitativament els seus projectes, plantejar-se nous formats i reptes en el marc de les seves assignatures i/o aliances amb altre professorat.</p> <p>Requisits: Tenir motivació per la innovació educativa, les metodologies globalitzadores i per l'ApS concretament.</p> <p>Durada: El mínim és de 4h.</p>
------------------------------	--

Taula 69. Proposta formativa 2

4.2.3. Proposta formativa 3: Tastet d'ApS

Accions formatives que tenen la finalitat de despertar l'interès en noves maneres d'educar i de fer classe; a nivell d'institució i de comunitat, fer taca d'oli i esperonar a professorat, alumnat i/o entitats perquè s'introdueixin a l'ApS.



CIFE
Centre d'Innovació
i Formació en Educació
UVIC | UVIC-UCC





Seminari en línia

L'APRENTATGE I SERVEI: UNA MANERA D'ENTENDRE L'EDUCACIÓ

Clàudia Bassaganya i Rico. Pedagoga i doctoranda del programa en Innovació i Intervenció Educatives de la UVic-UCC, professora del Departament de Pedagogia de la mateixa universitat i orientadora escolar a Secundària. Formadora col·laboradora del CIFE.

Quan el punt de partida del treball per projectes és cobrir una necessitat, quan volem que l'alumnat aprengui mentre fa un servei a la comunitat, quan volem trencar els murs de l'escola i de l'institut i formar part de l'engranatge actiu de la societat, ens estem plantejant una pràctica docent que s'acosta a l'aprenentatge servei.

Repassem els antecedents pedagògics d'aquesta metodologia educativa i relacionarem els ingredients essencials que ha de tenir una pràctica educativa per denominar-se Aprenentatge Servei.

Presenta i modera: **Antoni Portell i Llorca**, director del CIFE.

02.03.21 de les 18.00h a les 19.00h

CIFE. Unitat de formació del professorat d'Infantil, Primària i Secundària formacio.cife@uvic.cat



UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

Figura 89. Seminari en línia ApS i UVic-UCC. Font: CIFE UVic-UCC

OBJECTIUS DE LA FORMACIÓ	CONTINGUTS DE LA FORMACIÓ
<p>Presentar els antecedents pedagògics de l'ApS.</p> <p>Explicar i presentar l'estructura triangular bàsica de l'ApS.</p> <p>Mostrar exemples de projectes ApS relacionats amb l'etapa formativa a qui estigui dirigit el tastet.</p> <p>Presentar la relació entre la demanda educativa actual i la sintonia amb l'ApS.</p>	<p>Arrels pedagògiques, l'Escola Nova i l'ApS.</p> <p>El triangle bàsic de l'ApS: necessitat, servei i aprenentatge.</p> <p>Exemples de projectes ApS analitzats des del triangle bàsic.</p> <p>Relació entre les línies educatives actuals i la resposta formativa que acull l'ApS.</p>
<p>DESTINATARIS, REQUISITS I DURADA</p>	<p>Professorat, alumnat i/o entitats i centres que volen conèixer la idea general i global de l'ApS com a metodologia educativa.</p> <p>Requisits: Tenir interès i curiositat per saber què és l'ApS.</p> <p>Durada: D'entre 1h i 2h.</p>

Taula 70. Proposta formativa 3

4.2.4. Proposta formativa 4: Taller ApS

Accions formatives que tenen un caire pràctic i de sessió de treball conjunt que té per finalitat la construcció cooperativa davant de reptes i necessitats comunes.

OBJECTIUS DE LA FORMACIÓ	CONTINGUTS DE LA FORMACIÓ
<p>Compartir necessitats socials d'un mateix context i realitat.</p> <p>Construir i dissenyar conjuntament dinàmiques per desenvolupar l'ApS.</p> <p>Pensar de formar conjunta estratègies d'arrelament i millora que es poden potenciar per desplegar l'ApS.</p>	<p>Introducció de l'ApS com a estratègia educativa per compartir idees clau i tenir el mateix punt de partida.</p> <p>Mapeig de centres i entitats d'un mateix context. Obtenció d'una fotografia conjunta.</p> <p>Detecció conjunta de necessitats socials i anàlisi d'aquestes.</p> <p>Reflexió sobre els projectes existents i noves fórmules per millorar-ne l'impacte.</p>
DESTINATARIS, REQUISITS I DURADA	<p>Grup de professorat o grup d'entitats i centres d'un territori que tenen sinergies comunes i poden projectar l'ApS amb denominadors comuns. Exemple: Professorat d'una mateixa facultat, entitats socials i centres d'un municipi i/o barri.</p> <p>Requisits: Formar part d'un grup o col·lectiu d'entitats o persones que fan ApS i volen millorar-ne el seu desplegament. També poden ser col·lectius convidats per un organisme públic que els representa (Consell</p>

	<p>Comarcal, Ajuntament ,etc.).</p> <p>Durada: mínima de 2 sessions grupals. Un màxim en funció de les necessitats.</p>
--	---

Taula 71. Proposta formativa 4

4.2.5. Proposta formativa 5: Assessorament ApS

Propostes que tenen com a finalitat fer un acompanyament personalitzat en el desplegament d'un projecte d'ApS.

OBJECTIUS DE LA FORMACIÓ	CONTINGUTS DE LA FORMACIÓ
<p>Assessorar en la millora de projectes d'ApS.</p> <p>Proposar aspectes per incloure i/o obviar en relació amb una proposta que s'està desenvolupant o que s'ha dissenyat.</p> <p>Anàlisi conjunta amb el disseny d'una proposta ApS.</p> <p>Seguiment en el desenvolupament i avaluació de la proposta ApS.</p>	<p>Proposta de projecte d'ApS.</p> <p>Anàlisi dels dinamismes bàsics, pedagògics i organitzatius.</p> <p>Observació en alguna de les fases de desplegament (explicació del projecte a l'alumnat, primeres reunions amb entitats, avaluació del projecte, espai de reflexió amb l'estudiantat, etc.).</p> <p>Redacció d'informe amb explicació del procés i dels canvis introduïts i/o les propostes de millora presentades.</p>

DESTINATARIS, REQUISITS I DURADA	<p>Professorat que està desplegant l'ApS a la UVic-UCC i sol·licita rebre assessorament per millorar-ne la seva posada en pràctica.</p> <p>Requisit: Haver participat prèviament en una formació d'ApS sobre introducció i aprofundiment en ApS.</p> <p>Durada: 3 sessions de trobada.</p>
----------------------------------	--

Taula 72. Proposta formativa 5

5

Conclusiones de la recerca

“La intervención educativa desde una perspectiva que entiende la educación moral como construcción de la personalidad debe tener presente la vida para convertirla en referente de la educación moral sistemática, debe contemplar y estudiar con mayor rigor las situaciones de prácticum moral y debe introducir decididamente la educación moral en la escuela. Éstos son algunos de los retos que como educadores tenemos planteados en la actualidad”.

Josep Maria Puig Rovira, 1996

5. Conclusions de la recerca

Iniciem aquest capítol amb l'objectiu de desenvolupar les conclusions de la recerca, articulant les justificacions i argumentacions que donen resposta als objectius plantejats de la investigació i a la pregunta de la tesi per presentar una proposta de model d'institucionalització d'ApS a la UVic-UCC. Així doncs, el capítol s'estructura en tres apartats: El primer fa referència a conclusions sobre un procés de recerca amb limitacions i oportunitats, on s'analitza i es reflexiona sobre les resistències i febleses de la recerca, sobre la metodologia emprada i les línies de futur. El segon dóna resposta a la pregunta i als objectius, s'estableixen relacions i connexions entre el marc conceptual i les veus de l'ApS, trenant les condicions bàsiques per la institucionalització de l'ApS amb el testimoni, experiència i sabers de les persones que configuren els dinamismes bàsics. Per tancar, el tercer es conclou amb l'aportació tangible, situada i amb valor pedagògic, on es presenten les justificacions del sentit pedagògic de l'ApS en el marc formatiu universitari amb l'objectiu d'aportar elements que permetin reflexionar sobre la importància d'incloure aquesta concepció i metodologia educativa en els principis de la institució.

“No pensis com jo: pensa amb mi. No visquis com jo: viu amb mi”.

(Garcés, 2021)

5.1. Primera: un procés de recerca amb limitacions i oportunitats

En aquest primer apartat de conclusions, exposarem les dificultats i les oportunitats que ens hem trobat al llarg d'aquest procés en relació al marc conceptual de la recerca, la metodologia emprada i el context personal. També plantegem les línies de futur que ens agradaria continuar.

Pel que fa al marc conceptual, cal destacar que no hem aprofundit en l'ApS a nivell més ampli, sinó que ens hem centrat en tres conceptes clau, de forma global, seguint el caràcter que ha tingut tota la recollida de dades. Per aquest motiu, ens

hem dedicat a contextualitzar i posar com a punt de partida els conceptes transversal, nuclear i interseccional que d'alguna manera entrellaçaven tota la investigació. En aquest sentit la recerca presenta limitacions, encara que la seva finalitat no era l'ampliació dels marcs conceptuals de l'ApS. Entenem que els antecedents teòrics són suficientment sòlids, i que és la pràctica de l'ApS, i els processos de reflexió i presa de decisions compartida que comporta, la que aportarà elements que poden donar nous sentits i significacions a l'ApS.

Pel que fa a la metodologia emprada, cal destacar que s'han utilitzat eines de recollida de dades innovadores i creades per la mateixa persona investigadora, cercant un caràcter creatiu a la proposta, però que a la vegada mancaven de referents i models que poguessin avalar i acompanyar la seva implementació. En aquest punt, i en relació al que hem indicat respecte el marc teòric, volem evidenciar el valor dels sabers de la pràctica que, al fer-los visibles i posar-los nom, van conformant un cos teòric que neix de la pròpia realitat reflexionada per tornar a ella amb nous propostes d'acció. Les dinàmiques realitzades per la recollida d'informació aporten una essència vivencial que no es pot comparar amb altres instruments i, de fet, la proximitat i aprofitar l'avinentesa per promoure espais de cooperació conjunta era també un dels objectius de la recerca, malgrat ha comportat dependre de la participació i motivació de les persones que hi han format part, així com de la seva disponibilitat en aquests temps tant ocupats.

El procés de realització de la tesi ha hagut de conviure amb altres tasques professionals que a continuació compartim:

- La feina a jornada sencera. En un primer moment al Consell Comarcal del Ripollès en ple context dels atemptats del 17 d'agost a Barcelona i Cambrils i, més endavant i fins a dia d'avui, com a professora d'Educació Secundària. L'experiència educativa que va esdevenir la realització d'un nou model de convivència a Ripoll, arran dels atemptats, ha estat a la vegada una oportunitat social que ha tenyit de noves mirades i perspectives la tesi, amb enfocament participatiu, cooperatiu i de treball en xarxa.
- La docència com a professora associada a la UVic-UCC. El fet de realitzar una recerca enfocada a una institució concreta i sense estar vinculada a un grup

de recerca, ens va fer plantejar que seria una de les maneres de poder teixir vincles dins la pròpia universitat i d'aquesta manera trobar persones i espais de facilitació, a banda del gaudi personal per la docència.

- Participar de jornades i congressos. Aquests espais de trobada han estat de vital importància per sentir de forma propera les innovacions i novetats relacionades amb el camp d'estudi, malgrat són espais organitzats i pensats per persones que es dediquen a la recerca, la tesi ha comptat amb experiències enriquidores tot trançant el panorama estatal.
- Realitzar les formacions en ApS de la UVic-UCC i ser-ne la persona representant a la Xarxa d'Universitats Catalanes d'ApS. Tots aquests espais han estat essencials per l'aportació que han fet a la investigació, tot i que en algunes ocasions s'ha hagut de delegar alguna formació a agents externs (per exemple al Centre Promotor d'ApS amb la formació al Campus de Manresa al maig 2022) i no s'ha pogut assistir a algunes de les reunions de la xarxa per incompatibilitat horària amb l'institut.

Si bé això ha suposat un procés més llarg, amb intensitats de dedicació diferent, ha esdevingut un factor favorable ja que ha possibilitat incorporar la reflexió-acció i prendre decisions respecte a aspectes a contemplar en la recerca no previstos en el plantejament inicial. Un exemple és la incorporació de les píndoles formatives a l'alumnat que posa de manifest la necessitat de que l'estudiantat no és únicament el destinatari de l'ApS, sinó subjecte participant en la mateixa en totes les seves fases de creació. En aquesta mateixa línia la recerca ha anat adoptant en el procés una perspectiva complexa, holística, dotant d'importància la necessitat de fer presents i partícips a totes les veus. Entre les veus de la institució es constaten limitacions, ja que no hi ha representació de totes les facultats. Aquest fet s'ha produït per un plantejament de la participació voluntària, voluntarietat que en si mateixa és valor però que també presenta aquestes limitacions.

Aquestes limitacions i la realitat i el context actual ens fan plantejar les següents línies de futur que pensem que són interessants per universitats que vulguin iniciar un procés d'institucionalització:

- Tenir en compte totes les veus que configuren l'ApS: l'estudiantat, el professorat, la institució, les entitats i centres educatius i les persones expertes amb la temàtica.
- Posar en pràctica el pla estratègic d'actuació i fer-ne un seguiment des de la mirada investigadora.
- Demostrar un esperit dinàmic i establir ponts entre realitats diverses entre elles.
- Tenir en compte les persones i agents que treballen en aspectes similars a l'ApS per sumar aliats.
- Aprofitar totes les ocasions. Mentre escrivim aquestes últimes línies ens ofereixen l'oportunitat de fer una breu intervenció a la reunió de tancament de curs de la Facultat d'Educació, Traducció, Psicologia i Esports per fer un tastet d'ApS i encoratjar al professorat. En aquest sentit, cal dir sí a totes les excuses per presentar l'ApS.
- Crear un repositori de les dinàmiques de participació i recollida i aprofundir en la seva aplicació metodològica de recerca; doncs en un context social saturat de rebre qüestionaris, els grups dinamitzats donen espai a reflexions i retrobaments cara a cara que encaixen amb els valors de l'ApS.
- Treballar les habilitats com a persones investigadores i creadores d'un model d'institucionalització: empatia, no judici, mentalitat oberta, mirada amb múltiples perspectives, adaptabilitat i molta passió per l'ApS.

5.2. Segona: la resposta a la pregunta i els objectius

En aquest procés llarg en el temps, i atent a totes les veus, s'ha tingut present el punt de partida, tant la pregunta com els objectius inicials han orientat amb flexibilitat la recerca. Fent una valoració del procés podem afirmar que s'ha donat

resposta i s'han assolit els objectius plantejats. A continuació ho presentarem des de cada una de les veus de l'ApS:



La veu del professorat

Els objectius plantejats a l'inici de la recerca i que vinculem amb la recollida de dades relacionada amb la veu del professorat són:

- a) Cercar i detectar el nivell de coneixement entorn l'ApS dins la UVic-UCC
- b) Realitzar formació bàsica i especialitzada d'ApS dirigida a professorat de la UVIC-UCC.

El primer objectiu, cercar i detectar el nivell de coneixement entorn l'ApS dins de la UVic-UCC, es concreta amb el primer qüestionari que s'envia a tot el PDI de la universitat. De l'anàlisi dels resultats en podem concloure que la UVic-UCC té professorat coneixedor de la metodologia, poc més de la meitat de les persones que van respondre, i un percentatge més baix de professorat que ha realitzat algun projecte en clau ApS. Una dada rellevant i que serveix de punt de partida és l'interès que té el professorat per rebre formació en ApS, més del 90%. Segons Furco (2003), en la segona dimensió per l'autoavaluació del nivell d'institucionalització de l'ApS, apel·la a la implicació i suport dels docents en l'ApS i, en concret, fa referència al coneixement de la metodologia, el lideratge i el reconeixement dins la institució. De l'anàlisi de la veu del professorat, en relació amb aquest primer objectiu, cal destacar que el professorat amb experiència docent en ApS detecta dificultats comunes que s'han tingut en compte a l'hora de realitzar el Pla d'acció estratègic: el reconeixement de la tasca en el marc universitari, compaginar la flexibilitat que demanen aquesta tipologia de projectes amb els horaris establerts per la institució, el finançament i la necessitat d'una persona referent dins la institució. Per últim, volem destacar que la fotografia inicial de la recerca ens permet veure que la majoria de professorat i d'experiències d'ApS s'agrupen, majoritàriament, en dues facultats: la Facultat de Ciències de la Salut i el Benestar (FCSB) i la Facultat

d'Educació, Traducció, Esports i Psicologia (FETEP). Aquesta dada ens enllaça amb la Jornada d'Intercanvi de Bones Pràctiques organitzada pel CIFE de la universitat centrada en l'ApS. Les persones convidades per exposar les seves experiències van ser detectades a través del qüestionari i amb aquesta jornada buscàvem interpel·lar varis agents. Per una banda, trobar un escenari on fer evident l'alineació del model formatiu de la UVic-UCC amb l'ApS, fet que va quedar materialitzat amb la intervenció de la Dra. Cristina Vaqué, la vicerectora d'ordenació acadèmica del moment. En segon lloc, reconèixer públicament experiències de qualitat, fer "taca d'oli" i poder ampliar el cercle de professorat que desenvolupa l'ApS en el marc dels plans d'estudi, i per últim, aprofitar l'avinentsa del moment per reflexionar teòrica i conceptualment de la mà de persones expertes, amb la intervenció de la Dra. Laura Campo. Aquesta part de la recerca queda emmarcada amb la proposta d'elements que Furco presentava per a la institucionalització. Segons l'autor, una manera d'assolir la implicació ferma del professorat és creant espais de reconeixement i validació de pràctiques; i la consideració de l'ApS com activitat acadèmica del professorat és un repte que queda recollit al Pla estratègic presentat i pel qual ja s'estan fent valoracions a nivell d'institució.

Si fem referència a l'objectiu de realitzar formació bàsica i especialitzada d'ApS dirigida a professorat de la UVic-UCC, cal destacar que al llarg del desenvolupament de la tesi s'ha realitzat formació en ApS dirigida a professorat de la universitat amb estreta vinculació amb el CIFE, alineant els objectius formatius d'innovació i formació en educació i posant en pràctica diverses modalitats formatives per trobar la que més s'esqueia en cada moment i segons necessitats. Aquesta oportunitat ens ha dibuixat un ventall de possibilitats que queden recollides a la proposta formativa presentada a l'apartat de resultats. Un dels aspectes que ha donat identitat a la tesi és aquest caire personalitzat que s'ha pogut oferir i que ha deixat palesa la carència d'adaptar necessitats formatives en clau ApS en funció de demandes de facultats, grup de professorat i/o demandes de la pròpia institució, així com formar part de l'oferta anual de formació en la línia d'innovació docent.



La veu de l'estudiantat

Un dels objectius plantejats en el marc de la recerca és:

- a) Recollir la veu de l'alumnat envers la participació i motivació en projectes d'ApS.

Aquest objectiu deriva de la pregunta d'investigació: Quines són les motivacions i perspectives de l'alumnat de la UVic-UCC a l'hora d'aprendre a través de l'ApS? De la primera fotografia presa a través del qüestionari dirigit a professorat i, detectant que les facultats anomenades anteriorment eren les més sensibles al coneixement d'ApS, vam decidir recollir la representació de la veu de l'alumnat a assignatures de diferents graus i diversos nivells per poder respondre a la pregunta d'investigació. Tornant al marc conceptual i als elements per a la institucionalització, referent a l'estudiantat, es remarca la pràctica intencionada de coneixement per part de l'estudiantat de les opcions d'ApS en les seves titulacions i incentivar un rol actiu del mateix en la promoció i supervisió de l'ApS. Per tal que tot això tingués espai dins la tesi i poguéssim recollir primeres dades que ajudessin a traçar un camí per assolir l'objectiu, cal destacar que, en el marc de la jornada d'intercanvi de bones pràctiques, la veu dels estudiants explicava les seves experiències aprenent des d'aquesta metodologia. Per altra banda, les dades analitzades ens aporten una evidència clara que les persones que reben la pràctica docent estan interessades en la modalitat ApS, destacant que per elles seria un al·licient, una oportunitat experiencial per relacionar teoria i pràctica en entorns reals, per posar-se a prova o per millorar com a persones. En definitiva, de la veu de l'estudiantat, sobre la motivació i participació en projectes d'ApS, cal sintetitzar que es viu com alguna cosa que milloraria la pròpia experiència d'aprenentatge al mateix temps que són conscients que té un doble benefici ja que, aquest fet, impacta directament a l'entorn i a la comunitat.

La formació en ApS dirigida a l'alumnat ha estat un element clau per la recerca. La metacognició és una part imprescindible en l'aprenentatge i entendre de quina manera aprenem, i posar èmfasi a l'estructura organitzativa cognitiva facilita l'aprenentatge. Una de les respostes que volíem trobar a partir de la recerca és si la píndola formativa dirigida a l'estudiantat era suficient per entendre el concepte d'ApS i si s'havia dissenyat de forma clara i entenedora. L'evidència recollida ens diu que més del 80% de l'estudiantat considera que la píndola formativa ha estat molt clara i entenedora, mentre que no hi ha cap estudiant que consideri que ho ha estat poc o gens. Aquest fet ens mostra que amb un tastet formatiu d'ApS és suficient per assolir l'objectiu d'aprenentatge, suficient i necessari.

Un element nuclear per tal d'implementar projectes d'ApS és que aquests juguin un paper motivador per l'estudiantat. Tal i com s'ha descrit a l'apartat d'anàlisi de dades, un 93% d'alumnat voldria fer ApS al llarg de la seva etapa formativa i aquesta informació ha de ser de rellevant importància per tal d'implementar el pla estratègic; l'alumnat viu l'experiència de l'aplicabilitat directa i immediata d'allò que apren, fet que afavoreix la seva motivació i interès per l'aprenentatge (Zayas, González i Gracia, 2019).

En relació als beneficis que l'estudiantat creu que li pot aportar l'ApS en l'àmbit formatiu, cal destacar-ne tots aquells relacionats amb la idea d'experiència i de donar sentit a l'aprenentatge. Per tal que tot això esdevingui en profunditat, tal i com s'indica a l'apartat del marc conceptual sobre el dinamisme pedagògic de la reflexió, caldrà dissenyar unes eines i estratègies de valor que permetin generar aquesta reflexió. Aquestes eines han de permetre, a més de dissenyar conjuntament l'acció i implementar-la, construir el seu significat, problematitzar-la, extreure generalitzacions, assenyalar les seves especificitats i establir relacions, preparant l'estudiant per a la següent situació d'experiència (citada per Morín et al., 2020). Per tal de mantenir aquesta certesa que té l'estudiantat sobre que l'ApS aporta un aprenentatge significatiu i contextualitzat, haurà d'anar molt ben acompanyat d'espais de pràctica reflexiva de qualitat, partint del saber de la persona.

A més a més, la veu de l'estudiantat també ofereix un ventall de matisos sobre els beneficis relacionats amb les competències personals i socials, considerant que aprenent a través de l'ApS els milloraria l'autonomia, la maduresa, la seguretat amb ells mateixos, l'autoconeixement o el creixement personal; així doncs, apareix una evidència més sobre que els estudiants tenen l'oportunitat d'adquirir les competències fent allò que no saben fer (Meirieu, 1996) i prenent decisions sobre situacions educatives concretes i reals (Perrenoud, 2004).

Per acabar, en el marc del Pla d'acció estratègic proposat, s'ha considerat una proposta d'agents representants de la Xarxa Aps UVic-UCC on hi consta la figura de l'estudiantat. Un dels debats en la sessió de treball confluïa en si aquesta representació havia de ser la mateixa que la del Consell d'Estudiants o havia de ser una altra. Des del nostre punt de vista, considerant l'experiència en l'àmbit i els resultats de la investigació, ens atreviríem a suggerir que les finalitats d'un espai i altra són diferents i que per tant, l'estudiantat que representi la veu a la xarxa ha de tenir experiència en ApS, haver rebut formació i fins i tot configurar una parella educativa de primer i darrer any d'estudis, escollit per votació d'entre estudiants que s'hi presenten voluntàriament; altres matisos podrien ser, per exemple, que la representació fos de facultats diferents bianualment i no es descarta que en el desenvolupament del Pla es pugui fer alguna formació en ApS als membres del Consell d'estudiants. En conclusió, la participació de la veu de l'estudiantat també serà un element estratègic i vertebral en tots els moments ApS; és important que els estudiants participin del diagnòstic, de la planificació i del disseny, de l'execució i de l'avaluació del projecte encara que aquest sigui simple, curt o acotat (Fuertes, 2014a), i no només en les fases dels projectes sinó també en la presa de decisions, per tal d'aconseguir que l'ApS s'institucionalitzi també com a pràctica incentivadora i valorada per part de les persones que reben la tasca docent.



La veu de la institució

L'objectiu plantejat a l'inici de la recerca i que vinculem amb la recollida de dades pel que fa a la veu de la institució és:

- a) Recollir les opinions envers l'aplicabilitat d'un model d'institucionalització d'ApS de professorat i agents de l'estructura organitzativa de la UVic-UCC.

D'entre els diversos elements que Furco (2003) proposava sobre la institucionalització de l'ApS, en alguns d'ells interpel·lava directament a l'estructura organitzativa de la pròpia institució: la necessitat de reconeixement de l'ApS per part de la universitat, l'existència d'un programa de seguiment per la qualitat del programa, el finançament suficient per la coordinació, participació i promoció de l'ApS, la vinculació de l'ApS a la missió institucional, la consideració de l'ApS com a vehicle per assolir altres objectius de la universitat i l'existència d'una estructura política per la promoció i supervisió de l'ApS. Aquests han estat els elements que han servit de punt de partida per la fase de recollida de dades a l'estructura representativa de la institució universitària de la UVic-UCC.

No és fortuït que aquesta dimensió quedi emmarcada amb documentació institucional que va més enllà de la pròpia institució, però que avala i acompanya l'objectiu de la promoció de l'ApS en el marc formatiu de l'educació superior.

Alguns d'aquests documents marc, com l'Estratègia Universitat 2015 (EU 2015), posen de manifest la responsabilitat social de les universitats per posar el coneixement al servei de la societat, incrementant el seu compromís amb la comunitat. D'acord amb el document, les universitats han d'actuar com a motor per a la intensificació de la cohesió social, la cultura i els valors de la ciutadania. Espais de debat universitari més recents, com la Reunió a Roma dels Ministres competents

en l'Espai Europeu d'Educació Superior (2020), destacaven el compromís de les institucions universitàries amb la societat, havent de treballar per la pau i els valors democràtics així com per preparar estudiants que es converteixin en ciutadans actius, crítics i responsables.

A nivell estatal, el preàmbul de la Llei Orgànica del Sistema Universitari declara que la universitat del segle XXI ha de treballar per reeixir un teixit social amb capacitat de servei:

“Este nuevo marco jurídico tiene como fin promover una Universidad productora de conocimiento, que esté al servicio de la sociedad y contribuya al desarrollo económico sostenible”. (Preàmbul, LOSU)²⁷

I per últim, la més recent, la tercera Conferència Mundial sobre Educació Superior celebrada a Barcelona al maig de 2022 on es plantejava que:

“Los sistemas de educación superior pueden contribuir a la agenda global de varias maneras. No sólo deben preparar una mano de obra cualificada eficaz y propiciar la creación, difusión y aplicación de conocimientos para la construcción de capacidades profesionales, institucionales y tecnológicas, sino también conservar los valores y propósitos éticos y académicos que están en la base de la educación superior.” (UNESCO, 2022)

Els fragments citats pertanyen a alguns dels documents que destaquem per posar en rellevància que tot procés d'institucionalització ha de desenvolupar-se amb sintonia, impuls i complicitat per part de la institució, i actualment el panorama universitari internacional està en consonància amb aquesta línia de treball. En aquest context, la recerca ha comptat amb espais de reflexió i debat pedagògic entre persones representats de la institució, on s'han posat sobre la taula els elements esmentats anteriorment per tal de configurar una estratègia compartida a nivell global que més endavant s'haurà de concretar a les facultats i estudis en funció de les seves necessitats. Tenint en consideració, però, que és de vital importància l'impuls generat a nivell de model formatiu i objectius estratègics de la

²⁷Vegeu:https://www.universidades.gob.es/stfls/universidades/Servicios/articulos/transparencia_gobierno/participacion_publica/audiencia/ficheros/APLOSU_20210903_Texto_audiencia.pdf

universitat, podem concloure que les dinàmiques treballades en el marc de la investigació han servit per completar el Pla d'acció estratègic per la institucionalització de l'ApS a la UVic-UCC amb l'objectiu d'interpel·lar a la comunitat universitària per activar mecanismes que ajudin a desplegar-lo i a creure en aquest projecte formatiu. A continuació, presentarem una síntesi i reflexió pel que fa a les febleses i oportunitats que ofereix el context institucional de la universitat, així com els reptes que ha de tenir en compte per assolir l'objectiu general plantejat.

En primer lloc, i des d'una mirada sistèmica i global de totes les representacions, cal destacar que els punts febles que la veu de la institució remarca en relació amb la UVic-UCC i l'ApS són:

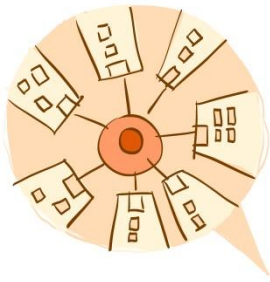
- a. La manca de finançament a activitats ApS, que ja és un indicador que Furco (2003) anomena a la relació d'elements per la institucionalització, el convenciment de les coordinacions, un fet que també identifiquem a través del qüestionari que s'envia a totes les coordinacions per saber el nivell de coneixement de pràctiques ApS i el resultat analitzat d'un alt desconeixement per la seva part.
- b. El reconeixement per part de la institució i que va entrar en debat a la reunió de presentació del pla estratègic als vicerectorats.
- c. L'alt volum de personal associat, un fet que relacionem amb la mobilitat constant de personal referent i per tant la poca oportunitat d'implicació en metodologies com l'ApS i la inestabilitat del mateix professorat en les assignatures, molt semblant a l'anterior i que interpel·la sobre la necessitat de crear estructures més estables per poder incentivar la motivació en el replanteig de la pràctica docent.

En segon lloc, les oportunitats detectades per a la institucionalització de l'ApS són:

- a. El rol actiu que té l'estudiantat, es considera una institució on la veu de l'alumnat és participativa i per tant, s'implicaria en propiciar aquest canvi.
- b. La motivació per la implementació de metodologies que fomentin l'aprenentatge significatiu, per tant, fent formació en ApS i argumentant els beneficis que té pot servir de catalitzador.

- c. La vinculació de l'ApS amb la missió institucional, fet que també s'ha pogut comprovar analitzant el model formatiu de la universitat.
- d. Que l'ApS es considera un component valuós per part de la institució, fet que facilita la mirada orientada a l'objectiu.
- e. L'existència de personal qualificat dins la universitat per poder coordinar-ho, un criteri a tenir en compte per tal de pensar en persones i espais concrets i tenir idees prèvies que ajudin a dibuixar la posada en escena.
- f. La sintonia amb les competències transversals, un altre factor que també s'havia identificat en l'anàlisi documental de la universitat.
- g. El fet que la UVic-UCC és una universitat de dimensió adequada per intercanviar relacions, àgil en aquest sentit i que fomenta el treball entre facultats i referents d'oficines i espais de la institució.

Finalment i com a conclusió, recordant el marc normatiu internacional, europeu i estatal que traça ponts per fer visible les necessitats de metodologies que permetin el treball amb i per la comunitat, caldria fer un resum dels aspectes més rellevants pel que fa a debilitats i fortaleces pròpies de la universitat i vinculant tot això amb el marc conceptual sobre la institucionalització de l'ApS en contextos universitaris. En aquest sentit podem sintetitzar que el Pla d'acció estratègic recull, en forma d'activitats i funcions, la veu de la institució, preveient que les debilitats tenen propostes d'actuació i que les facilitats pròpies de la UVic-UCC s'han tingut en compte de forma personificada. La UVic-UCC té espais, model formatiu i necessitats detectades que permeten, a partir d'un bon full de ruta, incorporar l'ApS en el marc de l'estratègia universitària sense desestructurar ni encaixar de forma sobtada un nou paradigma pedagògic.



La veu de les entitats i centres educatius

Els objectius plantejats a l'inici de la recerca i que vinculem amb la recollida de dades relacionada amb la veu de les entitats i els centres educatius són:

- a) Recollir i conèixer les necessitats socio-educatives d'entitats i centres educatius de l'entorn de la UVIC-UCC.
- b) Analitzar les necessitats recollides per part de la veu de les entitats i centres educatius
- c) Realitzar assessoraments a comunitats educatives que serveixin per l'autoreflexió en aquest procés.

Hem començat aquest apartat de conclusions fent referència a l'ApS i la seva connexió amb l'afer pedagògic, però ens cal recordar que no només acull aquest dinamisme sinó que l'ApS és una estratègia de desenvolupament comunitari, que incentiva i augmenta el capital social fent un impacte de valor al territori. És per tot això que plantejar un model d'institucionalització de l'ApS sense comptar amb el teixit associatiu, amb les entitats socials i el centres educatius no tenia cap sentit. Pensar amb la veu de les entitats i centres educatius ens fa reflexionar des de quina posició i amb quines ulleres demanem la participació d'un agent que és el punt de partida amb un projecte ApS i que en moltes ocasions esdevé el motor del treball en xarxa:

“José Antonio Marina entén per capital social d'una comunitat el conjunt de valors compartits, la manera de resoldre els conflictes, de relacionar-se, de conviure, el nivell de participació ciutadana en organitzacions, la forma de cuidar els béns comuns. És important recordar que els principals estudis sobre aquest tema -els de Coleman, Putnam o Fukuyama- han mostrat que el capital

social és un factor decisiu en l'eficàcia dels sistemes educatius d'una comunitat.” (Batlle i Neila, 2021)

En aquets sentit, un dels primers objectius relacionat amb la veu de les entitats i centres educatius ha estat recollir les necessitats socials de l'entorn de la UVic-UCC i analitzar-les per tal d'elaborar un primer mapa de possibles projectes ApS. Aquest recull, tal i com hem explicat en apartats anteriors, es volia realitzar en dos formats: un qüestionari amb un ampli directori per arribar a quantes més entitats i centres millor, i un segon d'abast més petit però amb un disseny més d'assessorament i que també sigués formatiu. De la mateixa manera que s'han realitzat píndoles formatives a l'estudiantat, al professorat i un tastet a les persones representants de la institució, l'objectiu era posar en escena aquest mateix format en una taula d'entitats i una trobada de centres educatius. La pandèmia no ha permès que aquesta última fase s'hagi pogut realitzar, tot i que s'han tingut experiències d'acompanyament a entitats a territori i podem confirmar que l'estratègia de trobada formativa i dinamitzada ajuda i facilita el bon desenvolupament de projectes. En aquest cas parlem dels assessoraments a Puig-Reig i Gurb que vam tenir la sort de compartir, gràcies al Centre Promotor d'ApS, juntament amb la Brenda Bär, tal i com ja hem explicat. Aquest és el disseny que s'hagués volgut implementar per la recollida de la veu de les entitats, tot i que queda palès que és una dinàmica que formarà part de la manera de fer ApS de la UVic-UCC, amb identitat participativa, mancomunada, de treball en xarxa i dinamitzada en format d'assessorament. En aquest apartat de conclusions volem presentar un primer mapeig que serviria com a full de ruta per proposar projectes entre universitat i comunitat d'entre algunes de les necessitats que s'han detectat:

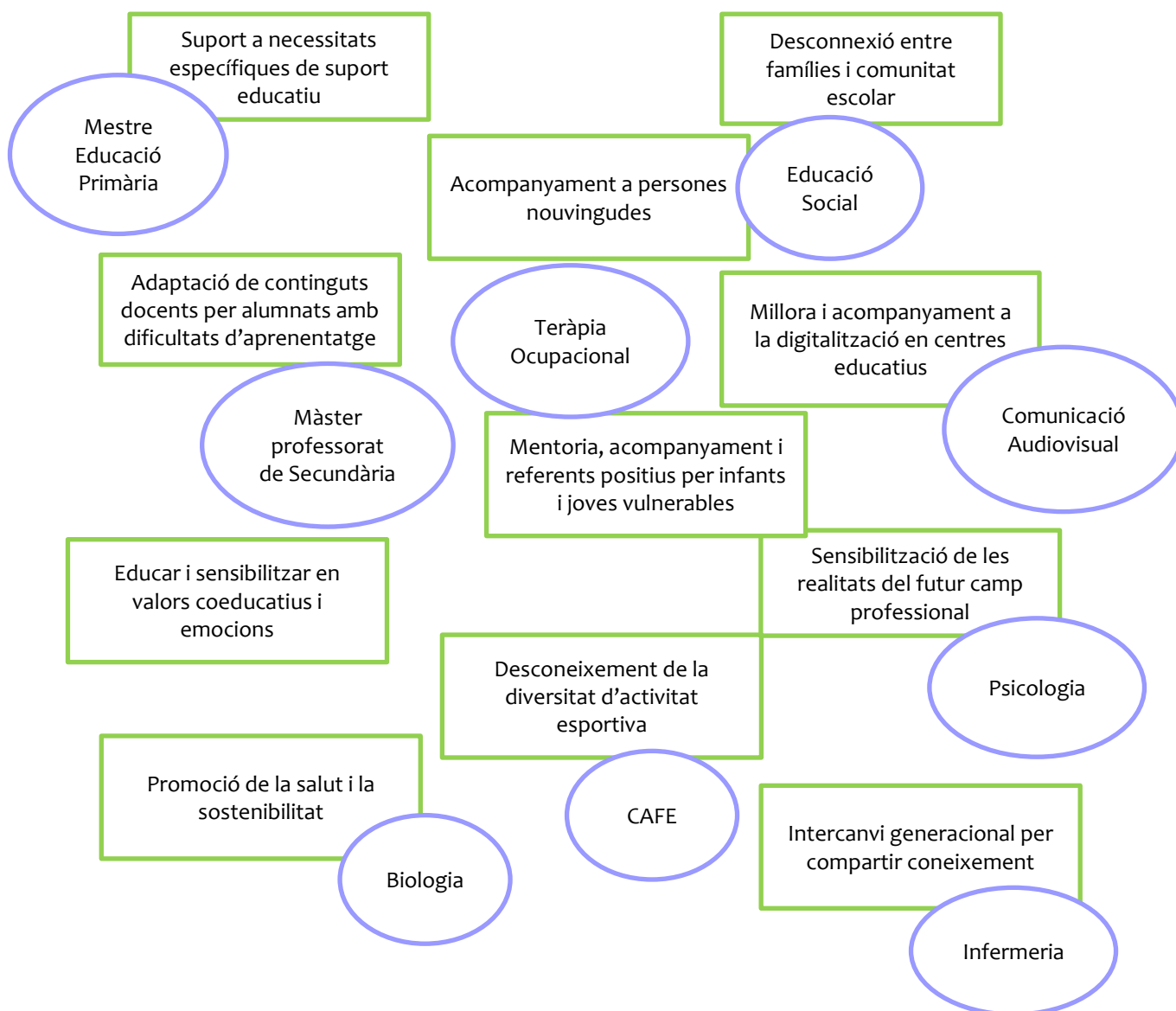


Figura 90. Mapeig necessitats i graus de la UVic-UCC

Les necessitats detectades i descrites per les pròpies entitats o centres educatius (quadres verds) i alguns dels estudis de grau o màster (el·lipses liles) configuren una primera fotografia del que pot esdevenir a partir de la dinamització entre universitat i comunitat. Amb l'estratègia en forma d'assessorament a entitats i centres, aquesta seria una de les primeres accions que es realitzaria traçant un pla d'actuacions que passaria per una formació en ApS per tal de presentar la proposta a persones tècniques i referents, una creació del mapeig de necessitats, acompanyament en el disseny de projectes i en la seva implementació i seguiment i una fase final de valoració. Totes

aquestes tasques de dinamització, assessorament, acompanyament, etc. són funcions de la persona referent de la universitat que actua com a agent facilitador, dins i fora de la institució. En algunes ocasions, aquesta figura també pot formar part del territori si hi ha una aposta municipal des de les entitats públiques. Aquesta proposta que a partir de la investigació s'ha iniciat amb la detecció de necessitats, donaria resposta a l'objectiu de realitzar assessoraments a comunitats educatives que serveixin per a l'autoreflexió en aquest procés.

“Difícilment es pot realitzar una activitat d'aprenentatge servei sense la contribució d'una entitat social; l'escola en soledat té un repertori de possibilitats limitat. Per tant, en l'aprenentatge servei no hi ha únicament desig de col·laboració, hi ha obligació.” (Puig, 2018)

Aquesta investigació té per finalitat que el convenciment sobre la importància del teixit associatiu, del treball en xarxa i la col·laboració i cooperació amb les entitats i centres educatius sigui un *modus operandi* que formi part de la manera d'entendre l'educació i la responsabilitat social que té la universitat davant d'aquest món actual, que tant ens ho està demanant. Per acabar amb l'apartat de les necessitats socials, la veu de les entitats i els centres educatius, ens cal fer una darrera reflexió entorn la complexitat que a vegades presenta la mateixa detecció d'aquestes carències, ja que la forma més potent educativament parlant, és que siguin les mateixes persones joves qui les detectin. Aquest ingredient provoca que l'educació per la ciutadania, és a dir, la competència transversal amb la que joves universitaris han de ser habilidosos, tenyeixi cada una de les decisions sobre la futura pràctica professional per la que s'estan preparant i per la que ja són persones del món aptes per incidir-hi. Es tracta de necessitats vistes com a oportunitats per formar persones implicades a la universitat, al territori i al món, dirigides a joves que descobreixen, participant activament i essent testimonis directes de com pot millorar el seu entorn descobrint l'altre. En síntesi:

“Para educar hoy en día es imprescindible un trabajo en red corresponsable entra familias, docentes y comunidad”. (Tort i Collet, 2017)



La veu de persones expertes i altres veus

Els objectius plantejats a l'inici de la recerca i que vinculem amb la recollida de dades relacionada amb la veu de les persones expertes i altres veus són:

- a. Recollir les veus d'altres institucions i/o referents de l'ApS i la universitat.
- b. Realitzar entrevistes amb referents d'ApS i universitat.
- c. Conèixer en profunditat alguna experiència d'institucionalització a l'àmbit universitari.

Les actuacions realitzades al llarg de la recerca per tal de donar resposta als objectius relacionats amb la veu de persones expertes han estat dissenyades i pensades per tal que hi hagués representació de: persones amb experiència ApS vinculades a la universitat, des de la mirada tècnica i la mirada de professorat i càrrec polític, persones amb experiència ApS vinculada a la projecció social i comunitària i persones expertes amb la formació i recerca de l'ApS. Tot aquest sistema està pensat des de les tres missions de la universitat: docència, recerca i transferència.

“No es lo mismo estudiar para aprobar que para hacer el bien” (Tapia, 2019)

La síntesi d'aquesta veu, a partir dels resultats obtinguts, està totalment vinculada a donar resposta als reptes indispensables per institucionalitzar l'ApS en el marc universitari, aprofundir en les tasques i funcions pròpies de l'Oficina ApS d'una universitat, tenir presents les pautes estratègiques per dissenyar un model de qualitat i nodrir totes les decisions de les aportacions de models formatius i dinàmiques pedagògiques clau pel seu desenvolupament al territori tot donant resposta des d'una mirada *global-local*.

“Todo proyecto colectivo, y el proceso de institucionalización del APS en una universidad sin duda lo es, requiere de tres condiciones básicas: 1) las personas que creen en el mismo, lo impulsan y se comprometen con su desarrollo; 2); la existencia de un plan de actuación y 3) el contexto que lo hace posible.”
(Marques, 2014)

L'experiència coneguda amb profunditat de la URV des de la doble visió (vicerectorat i tècnica) es veu reflectida en els resultats de la investigació, no només en les fases d'implementació, sinó amb el convenciment que es donen les tres premisses anotades anteriorment: a) l'existència de persones que creuen en el projecte i la seva implementació, b) l'existència aportada a través d'aquesta recerca d'un pla estratègic d'actuació i, per últim, c) un context universitari que ho fa possible i que encaixa amb el propi model formatiu.

L'oportunitat de fer l'entrevista a Maria Nieves Tapia ha nodrit a la recerca, sobretot, en tres punts clau: 1) La mirada a les entitats socials i centres educatius com a part imprescindible del debat pedagògic, del treball en xarxa i de la participació activa en la presa de decisions, 2) El fet de cuidar a la comunitat per incloure la mirada d'aprenentatge compartit amb tots els agents, una perspectiva de treball cooperatiu on hi ressalta la característica d'interdependència positiva, una manera de treballar des de la horitzontalitat i on la feina de tothom és necessària per assolir l'objectiu, 3) La reflexió en relació amb la recerca universitària, enfocada massa vegades a la revisió de la pròpia pràctica i menys projectada a recerques que acullen un interès més global i amb un impacte real al context. Tanmateix, cal que la universitat entengui que el temps, la flexibilitat i la temporalitat de les entitats, així com les seves estructures internes tenen un organigrama i funcions que difereixen força unes de les altres, per tant, la idea de cuidar a l'altre, empatitzar i treballar conjuntament sense imposicions serà un element bàsic pel disseny de propostes de qualitat.

Per tancar aquest apartat, volem posar en rellevància les aportacions de les veus de persones expertes que porten dedicant-se molts anys a l'ApS, i que, en aquest context mundial injust, polaritzat i amb poca base per una política del bé comú, han posat l'accent en la necessitat del treball per la justícia global i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) vinculats a l'ApS.

Quan parlem d'Educació per a la Justícia Global fem referència a:

“Un procés de coneixement i d'anàlisi crítica de la realitat que vincula l'acció local i la seva dimensió global. La seva finalitat és promoure una consciència crítica envers les causes que generen desigualtats i conflictes. També contribueix al canvi d'actituds i pràctiques que han de fer possible una ciutadania responsable, respectuosa i compromesa amb la transformació social
(Rubio i Lucchetti, 2016)

És en aquesta direcció que un plantejament de model d'institucionalització d'ApS hi ha de trobar la seva inspiració i, al mateix temps, la seva finalitat. La UVic-UCC, en la seva idea de projectar l'ApS com a part vehicular del seu model formatiu està redefinint el seu *Ethos*, és a dir, el seu caràcter, la seva personalitat. Amb aquestes darreres línies, volem fer palesa la necessitat que aquest caràcter que doni personalitat a la universitat estigui pensat des de la mirada d'una Educació per la Justícia Global, el canvi social, els drets humans i la cooperació, aprofitant un context d'una agenda 2030 d'ODS i un crit a nivell mundial que interpel·la els i les nostres joves perquè siguin els ciutadans i les ciutadanes de l'avui, no del demà.

“La educación no cambia el mundo. Cambia a las personas que van a cambiar el mundo”. (Freire, 1921-1997)

Des d'una perspectiva global de totes les veus, aquesta tesi ha anat recollint tot el procés aplicat, les eines emprades i l'explicació detallada de cada una d'elles perquè puguin ser transferides en altres contextos i poder utilitzar cada una de les plantilles de qüestionaris, material didàctic per les formacions, dinàmiques de recollida de dades i model del pla estratègic d'actuació així com de les activitats realitzades per arribar fins als resultats. No només tindrà un impacte per la UVic-UCC sinó que pretén ser un procés i model aplicable, pas a pas, a altres contextos.

Amb la revisió dels diferents objectius de la recerca, i la manera com els hem anat assolint, hem donat resposta a les preguntes formulades en la segona part de la tesi:

1. Què s'ha fet d'ApS a la UVic-UCC?
2. Quin nivell de coneixement de la metodologia existeix a la UVic-UCC?
3. Quina és l'aplicabilitat de l'ApS a la UVic-UCC i com s'articula amb el seu model educatiu?
4. Quines són les motivacions i perspectives de l'alumnat de la UVic-UCC a l'hora d'aprendre a través de l'ApS?
5. Quines necessitats socio-educatives envolten la UVic-UCC?

La darrera pregunta que ens formulàvem anava dirigida al model d'institucionalització més adequat amb la realitat de la UVic-UCC i el seu entorn. La resposta a aquesta pregunta s'ha donat en el capítol de la tesi a través de dos instruments que són claus per el desenvolupament d'aquest model: l'informe sobre el Pla d'acció estratègic i el Pla de formació. No tornarem a repetir el contingut però recordarem les dimensions principals de l'informe:

- I. Objectiu general: la definició de forma molt clara dels objectius de l'ApS a la UVic-UCC.
- II. Coordinar la institucionalització de l'ApS a nivell d'institució: la creació d'una estructura interna, un programa de seguiment, la vinculació amb el model formatiu, etc.
- III. Coordinar l'ApS a nivell tècnic: incloure l'estructura de coordinació, pressupost i recursos.
- IV. Coordinar l'ApS a nivell pedagògic: vincular l'ApS a nivell institucional, incloure'l a les titulacions i a la dimensió avaluativa, entre d'altres.
- V. Crear la Xarxa ApS UVic-UCC: concretar, a partir de la proposta que es va presentar, la seva representació.

Aquets informe s'ha concretat amb un conjunt d'accions i decisions que caldria implementar de manera immediata a partir dels curs 2022-2023 i que va ser valorat i validat amb les persones que van formar part de la sessió dinamitzada de validació.

5.3. Tercera: aportació tangible, situada i amb valor pedagògic

El tercer i últim apartat de conclusions fa referència a les aportacions de la tesi: una aportació tangible, situada i amb valor pedagògic.

Tangible

La finalitat de la recerca realitzada es focalitzava, en el seu punt de partida, en realitzar una proposta d'institucionalització d'ApS a la UVic-UCC. El resultat és tangible en el Pla d'acció estratègic. Un pla que no es presenta com un protocol estàndard, sinó que té un caràcter situat ja que recull i adopta les característiques identitàries pròpies de la UVIC-UCC, les trajectòries i punts de vista de les persones que la conformen, incorporant les necessitats i aportacions de les entitats. És, en aquest sentit, un pla contextualitzat a la realitat de la universitat i del territori que es dota de valor pedagògic perquè busca la formació interna per a poder dur a terme l'ApS i, alhora, projecte que la formació universitària impulsi la formació ètica i en els valors de ciutadania no des de l'abstracció, sinó des de la pràctica contextualitzada i la vivència.

Tenint en compte els aspectes anteriors, podem concloure que l'aportació de la tesi es desplega en tres elements fonamentals per a la institucionalització de l'ApS a la universitat:

- a. Un model d'institucionalització a través del disseny del Pla d'acció estratègic que contempla la definició dels objectius d'ApS en el marc de la UVic-UCC, les accions que han de configurar la coordinació institucional de l'ApS a la universitat, l'estructura tècnica i les funcions per desplegar l'estratègia de facilitació i acompanyament en el desplegament de l'ApS, la coordinació a nivell pedagògic pel que fa a promoció i vinculació amb l'identitat formativa de la UVic-UCC i la proposta d'una xarxa interna d'ApS que sigui l'eina estructural per la presa de decisions i disseny i desenvolupament de les funcions. També contempla una síntesi d'accions prioritzades pel curs 2022-2023.

El Pla d'acció estratègic és requisit necessari ja que estableix els elements primordials per mobilitzar l'ApS i defineix els seus actors dinamitzadors. L'informe elaborat explicita el com la universitat concreta la seva responsabilitat ètica i social articulant els reptes globals amb els locals.

- b. Un model de formació de les persones que han de protagonitzar l'ApS que es caracteritza per adoptar tantes formes i flexibilitat com les necessitats educatives ho demanin. Proposem cinc modalitats de formacions: introducció a l'ApS, aprofundim en ApS, tastet d'ApS, taller ApS i assessorament ApS. Cadascuna d'elles portada a la pràctica i valorada en funció dels seus objectius previs. Al mateix temps, el model de píndola formativa d'ApS dirigida a l'estudiantat i la intenció de desenvolupar una proposta formativa a entitats i centres educatius amb un estil dinamitzat i acompanyat com les experiències amb el Centre Promotor d'ApS a Gurb i Puig-Reig.

El model de formació esdevé clau ja que forma a les persones per a ser agents, i no les contempla com a objecte, sinó com a subjectes participants, amb veu en tot el procés, des de la presa de decisions a la planificació fins a la pràctica. La formació alimenta l'aprenentatge cooperatiu.

Situada

La tesi aporta un model d'insitucionalització processual que neix de la pròpia realitat interna de la universitat en diàleg amb el seu entorn pròxim.

El propi desenvolupament de la recerca evidencia que si bé existeixen models d'insitucionalització a considerar, és realment enriquidor un procés previ de reflexió sobre l'acció que vagi articulant el què, el com i el per què de l'ApS. Cada realitat és única i cada realitat conforma una comunitat educativa de persones que han de trobar el sentit pedagògic que tota proposta de canvi i transformació d'innovació educativa requereix. Un exemple n'és la FETEP que, en data 6 de juliol de 2022, en el context de la reunió de Facultat de tancament de curs, ha situat l'ApS com un dels vehicles educatius per assolir els objectius de la Facultat, situant

l'aprenentatge compartit amb la comunitat com a eix central de la missió de la universitat i de l'aprenentatge, tenint present la responsabilitat social que té com a institució. Així doncs, la recerca ha anat traçant el camí que la pròpia universitat demanava i, al mateix temps, s'han pres decisions que han anat donant resposta a les necessitats del moment.

Amb valor pedagògic

Tanquem la tesi amb un espai de pedagogia per tal de reflexionar de forma sistèmica sobre les millores pedagògiques que aporta l'ApS quan s'inclou en contextos educatius, i en concret, en espais universitaris.

És ben sabut que l'ApS fa aportacions pedagògiques i educatives que responen exponencialment la pregunta: Per què fer ApS? Tal i com ens descriu el Centre Promotor, l'ApS²⁸:

Activa l'empatia, l'altruisme i la cura. Ens posa cara a cara davant de la realitat complexa i ens activa, mitjançant la seva pràctica, l'ajuda als altres de manera voluntària i espais de cura i acompanyament.

Contribueix a la formació de la identitat de les persones joves. Concretant a l'etapa universitària, arrela els principis de la vocació, confirma la presa de decisió i n'especifica els pros i contres. Aporta elements que defineixen el propi jo mentre es fa un tastet de compromís cívic.

Incentiva el treball individual i col·laboratiu. Posa de manifest que per assolir objectius ens calen mans, persones i recursos i, al mateix temps, regala temps introspectiu de reflexió per consolidar els aprenentatges.

Fomenta l'esperit crític. El punt de partida com a necessitat real de l'entorn incorpora una nova mirada professional i ciutadana que regala sentit al que s'estudia i s'aprèn.

²⁸ Vegeu a: <https://aprenentatgeservei.cat/que-es-laps/>

Fa créixer el sentiment de pertinença. Es desperta la participació activa de l'estudiantat i fomenta ciutadans i ciutadanes implicades amb l'entorn i les persones. Sentir-se part de la comunitat mentre es fa alguna cosa pel bé comú.

Entre moltes altres afirmacions més que demostrades al llarg dels anys, les evidències de l'impacte de l'ApS a nivell educatiu el configuren com una proposta que va més enllà de l'experiència i de l'aprendre fent. És en aquest context que farem un incís en dues aportacions que fa l'ApS en relació a l'aprenentatge actiu i l'aprenentatge significatiu que es donen en el desenvolupament dels projectes. Són aportacions de fonament pedagògic, per la vinculació amb aquesta disciplina i per l'experiència i formació relacionada amb l'aprendre a aprendre.

Per definir *l'aprenentatge actiu* ens cal recordar com funciona el procés d'aprenentatge:

“El cas és que per aprendre necessitem crear connexions entre la nova informació que arriba a la nostra ment i el que ja sabem (que hi estigui relacionat). Aquestes connexions, però, no es produeixen espontàniament: per promoure-les cal pensar sobre el que aprenem tot tractant de donar-hi significat” (Ruiz, 2021)

Per donar significat, no només hem de “fer coses”, o dit d'una altra manera, activar el *learning by doing*, sinó que hem de pensar en l'objecte d'aprenentatge, *learning by thinking*. Les accions que més ens ajuden a aprendre són aquelles que ens obliguen a utilitzar l'objecte d'aprenentatge, així doncs, a donar sentit a allò que s'aprèn. El professorat haurà de buscar estratègies per fer visible l'aprenentatge i d'aquesta manera recollir-ne evidències per poder saber com està aprenent l'estudiantat.

Per altra banda, *l'aprenentatge significatiu* té quatre característiques bàsiques: ha de ser transferible, és a dir, s'ha de poder utilitzar en varis contextos; ha de promoure aprenentatges permanents, que perduren i no s'obliden fàcilment; productius, que permeten realitzar activitats que no són exclusivament reproductives; i per últim, funcionals, que són aquells aprenentatges que permeten resoldre problemes de la vida quotidiana.

Així doncs, els aprenentatges actius i significatius han de tenir un tractament globalitzat de les competències i continguts, connexions i continguts clau i aplicació a la resolució de problemes en contextos reals. Com ens assegurem que l'estudiantat realitzi activitats que promoguin l'aprenentatge actiu i significatiu? L'aportació d'aquest apartat és consolidar la idea que l'ApS és una metodologia, una manera de fer educació que va estretament lligada a l'aprenentatge significatiu i a l'aprenentatge actiu. Una de les vies per evindenciar-ho és correlacionant els dinàmiques de l'ApS amb la llista d'habilitats cognitives de la Taxonomia de Bloom (Bloom, 1956), una classificació d'objectius d'aprenentatge definits en funció del que podem fer amb el que aprenem.

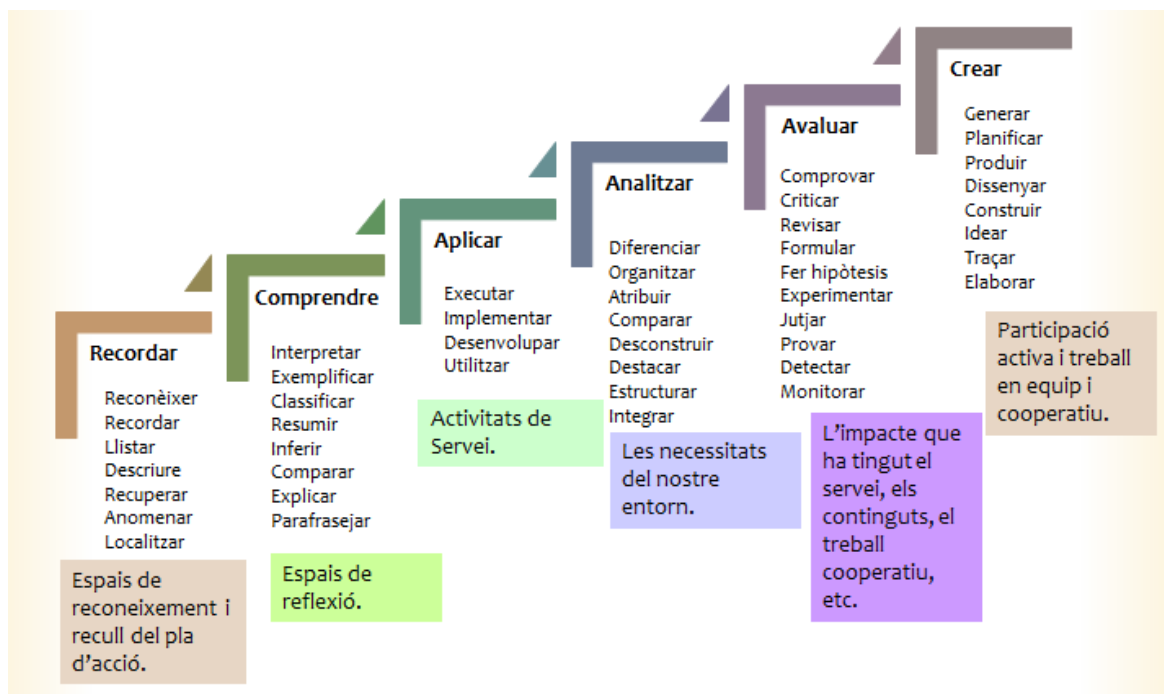


Figura 91. Adaptació de les habilitats cognitives de la taxonomia de Bloom i dinàmiques ApS

La imatge ens indica que els dinàmiques bàsics i pedagògics de l'ApS donen resposta a les habilitats cognitives i de pensament amb les que s'aconsegueix un aprenentatge actiu i significatiu. Buscar entitats i analitzar necessitats de l'entorn, realitzar i aplicar de forma creativa les competències apreses a l'aula, ser capaços de transferir-les davant una situació complexa, reflexionar sobre el procés de forma transversal per tal de comprendre les vivències i donar un sentit metacognitiu al procés, avaluar l'impacte del servei, autoavaluar-se, coavaluar el treball cooperatiu i

en equip que s'ha desenvolupat, que l'entitat i les persones que han rebut el servei avaluin l'estudiantat, dissenyar espais de reconeixement on fer visible el servei, l'evolució i els resultats obtinguts, entre d'altres. D'aquesta manera volem aportar que l'ApS en el marc universitari incentiva i afavoreix un aprenentatge amb sentit, experiència, valor afegit; un aprenentatge transferible i contextualitzat en entorns reals, un treball de la motivació extrínseca que s'aconsegueix quan es realitza un servei als altres mitjançant activitats d'ensenyament i aprenentatge que permeten ampliar la zona d'innovació, rescatant els coneixements previs i els aprenentatges amb què operen els estudiants (Rodríguez, 2009) per tal de reelaborar-los.

En definitiva, aquesta recerca, des de la intenció més honesta, fa una aportació científica oferint una proposta de model d'institucionalització tangible, situat i amb valor pedagògic. De ben segur n'hi podria haver hagut d'altres, amb diferents matisos, mirades, connexions i aprofundint en altres aspectes filosòfics o pedagògics, però estem segures que s'ha realitzat des de la més profunda rigorositat, estima a la recerca i creient en primera persona que l'ApS canvia a les persones (i amb això no hi ha volta enrere), les fa més humanes i conscients per sentir que un món millor és possible des d'aquest precís moment. A mi l'ApS em va canviar la vida i aquest doctorat volia ser un granet més de sorra per canviar-ne d'altres.

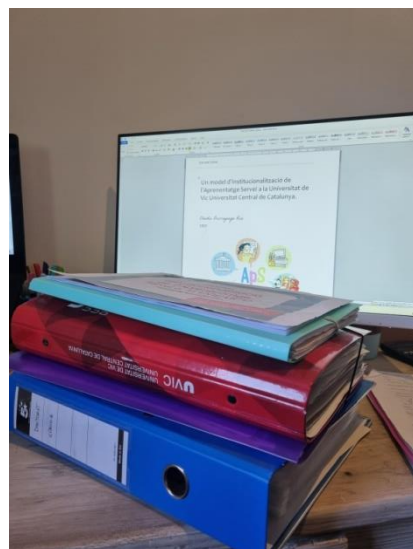


Figura 92. Recull documental de la tesi

6. Referències bibliogràfiques i altres fonts d'informació

6.1. Referències bibliogràfiques

Agrafojo, J.; García, B. i Jato, Elisa (2017): *Aprendizaje servicio e innovación educativa en la Universidad de Santiago de Compostela estrategia para su institucionalización*. Núm 3 RIDAS pàg. 23-24.

Ajuntament de Barcelona, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional (2018a). *Pla director de cooperació per a la justícia global de l'Ajuntament de Barcelona 2018-2021*. Recuperat de: https://ajuntament.barcelona.cat/economiatreball/sites/default/files/document/pla_director_cooperacio_2018-2021_cat_v.web__o_o.pdf

Ajuntament de Barcelona, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional (2018b). *Programa per a la justícia global i d'aprenentatge servei*. Recuperat de: https://ajuntament.barcelona.cat/relacionsinternacionalsicooperacio/sites/default/files/programa_educaciojusticia_aps_cat_def.pdf

Anderson, L.W., i Krathwohl, D. (Eds.) (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: a Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Longman, New York.

Arnal, J.; Del Rincón, D.; Latorre, S. (1992) *Investigación educativa. fundamentos y metodología*. Barcelona, Labor.

AAVV. (2006). *Aprendizaje y servicio*. Cuadernos de Pedagogía, p. 56-87.

AAVV. (2007). *Experiències d'aprenentatge servei*. Perspectiva Escolar, p. 4-60.

AAVV. (2008). *Aprenentatge servei*. Estris, Fundació Pere Tarrés, p. 6-15.

AAVV. (2011). *Aprenentatge servei a Guix*. Elements d'acció Educativa, p. 14-68.

AAVV. (2011). *Aprendizaje Servicio*. Aula de Innovación Educativa, p. 10-65.

Bär, B., Campo, L., Monzó, M., Rifà, J. i Rubio, L. (2018a). *Educación para la justicia global y aprendizaje aprendizaje-servicio*. Ayuntamiento de Barcelona. Dirección de Justicia Global y Cooperación Internacional.

Bär, B., Campo, L., Monzó, M., Rifà, J. i Rubio, L. (2018b). *Aprendizaje-Servicio en entidades de justicia global: una apuesta en la ciudad de Barcelona*. En Del Río Martínez, Amaia y Celorio Díaz, Gema (comp.) Universidad otra. Otros sujetos,

otros conocimientos, otras alianzas para una Universidad que transforma. (p. 97-104). Hegoa.

Bär, B., Campo, L., Monzó, M., Rifà, J., Romañá, B. i Rubio, L. (2020). *Aprendizaje-servicio y justicia global: dos enfoques que se enriquecen para una educación orientada a la transformación social*. Recuperat de: <https://vcied.org/libro-actas.php>

Bartolomé, M. (1992). *Investigación cualitativa en educación ¿Comprender o transformar?* *Revista de Investigación Educativa*, (20), 7–36.

Bassaganya, C., Boada, M.A., Rubio, L., Torrents, A. i Urmeneta, M. (2011). *Posa't al seu lloc. Una proposta pedagògica d'APCEAH i el GREM*. Universitat de Barcelona. <http://www.acpeah.org/sites/default/files/related/final%20oposat.pdf>

Bassaganya, C. i Rubio, L. (2012). *Porta el batec a l'aula*. Dins Material didàctic del Programa '365 Batecs: diari viu de Sant Joan de Déu' de la Obra Social de Sant Joan de Déu . Hospital Sant Joan de Deu. Recuperat de: www.365batecs.org

Bassaganya, C. (2018). *Conclusions. Dibuixant un repte: sinergies entre educació superior, entitats i centres educatius mitjançant l'ApS*. Dins A. Escofet i M.T. Fuertes (Coords.), *Construint vincles entre universitat i societat: 20 experiències d'aprenentatge servei a les universitat catalanes* (pp. 283-290). Edicions de la Universitat de Barcelona.

Bassaganya, C. (2018). *Paso a paso para la propuesta de un modelo de institucionalización de APS en la Universidad de Vic-Universidad Central de Cataluña*. Dins Aramburuzabala, P.; Ballesteros, C. y Lázaro, P. *Cuaderno de Resúmenes del X Congreso Nacional y I Europeo de Aprendizaje-Servicio en Educación Superior* (pp. 313-315).

Bassaganya, C.; Carrillo, I. i Soler, J. (2018). *El servicio comunitario y el trabajo en red para una formación democrática y ciudadana*. Dins CIDUI. *Espais d'aprenentatge: agents de canvi a la universitat*.

Bassaganya, C. i Viñas, A. (2020). *La teranyina o el teixit d'un treball de convivència a Ripoll*. *Revista Catalana de Pedagogia*, 17, 121-32. Recuperat de: <http://www.publicacions.iec.cat/>

Batlle, R. (2013). *El Aprendizaje Servicio en España. El contagio de una revolución pedagógica necesaria*. Barcelona. PPC.

Batlle, R. (2020). *Aprendizaje-servicio. Compromiso social en acción*. Santillana-Activa.

- Batlle, R. i Neila, I. (2021). *L'entitat social com a motor de l'ApS*. Barcelona, Senderi. Recuperat de: <https://www.senderi.org/cat/articles/316/lentitat-social-com-a-motor-dels-projectes-daps>
- Bauman, Z. (1997) *Modernidad y Holocausto*. Madrid, Sequitur.
- Bauman, Z. (2003). *Modernidad líquida*. Fondo de Cultura Económica de Argentina.
- Bauman, Z. (2009). *El arte de la vida*. Madrid, Paidós.
- Benedito, V i Martínez, M. (2008). *Aprendizaje Servicio y responsabilidad social de las universidades*. Barcelona, Octaedro.
- Berger, C. (2010). *The Complete Guide to Service Learning*. Minneapolis, Free Spirit Publishing.
- Billig, S., Jesse, D. i Root, S. (2005). *The impact of service-learning on high school students' civic engagement. Evaluation report prepared for the Carnegie Corporation of New York*. RMC Research Corporation.
- Blaxter, L.; Hughes, C. T; Tight, M. (2008) *Como se investiga*. Barcelona, Graó.
- Bisquerra, R. (Coord.). (2016). *Metodología de la investigación educativa. La Muralla*. Blaxter, L., Hughes, C., & Tight, M. (2011). *Cómo se investiga*. Barcelona: Graó.
- Boff, L. (2001). *Ética planetaria desde el Gran Sur*. Madrid: Trotta.
- Boni, A. (2006). *La educación universitaria. ¿Hacia el desarrollo humano?*. A Boni, A. i Pérez-Foguet, A. (eds.), *Construir la ciudadanía global desde la universidad*, Barcelona, Intermon-Oxfam, pp. 89-107.
- Bosch, C., Climent, T. i Puig, J.M. (2009). *Partenariado y redes para el aprendizaje Servicio*. En *Aprendizaje Servicio*. Educación y compromiso cívico. Graó.
- Camps, V. (1990). *Virtudes públicas*. Madrid: Cátedra.
- Camps, V. (2008). *Creure en l'educació. L'assignatura pendent*. Barcelona. Edicions 62.
- Carmona, A., Bär, B. i Puig, J.M. (2016). *Educar con sentido*. Aprendizaje servicio en la Escuela Solc Nou. Edebé.
- Carrillo, I. (coord.) (2016). *Democracia y educación en la formación docente*. Vic: Servei de Publicacions de la UVic-UCC.

- Cascante, C. (2021). *La educación como bien común*. A Diez, E. J. i Rodríguez, J. (Coord). *Educación crítica e inclusiva para una Sociedad postcapitalista* (pp. 151-163). Octaedro.
- Centro Latino Americano de Aprendizaje Servicio Solidario CLAYSS (2007). *Antología 1997-2007. Seminarios Internacionales Aprendizaje y Servicio Solidario*. Recuperat de: <http://www.bnm.me.gov.ar/giga1/documentos/EL001804.pdf>
- Centro Latino Americano de Aprendizaje Servicio Solidario CLAYSS (2014). *La propuesta pedagógica del aprendizaje-servicio solidario en la universidad*. CLAYSS. Recuperat de: http://rsu.usach.cl/sites/rsu/files/documentos/texto_apoyo_1.pdf
- Colby, A., Ehrlich, T., Beaumont, E., & Stephens, J. (2003). *Educating Citizens: Preparing American Undergraduates for Lives of Moral and Civic Responsibility*. Jossey-Bass.
- Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2011). *Research methods in education*. London; New York: Routledge.
- Collet, J. i Subirats, J. (2016). *Educación y territorio: 15 años de proyectos educativos de ciudad en Cataluña (España)*. *Antecedentes, evaluaciones y perspectivas actuales*. Scripta Nova, Vol 20 (532).
- Cortina, A. (2006). *Capital ético*. El país. Disponible: https://elpais.com/diario/2006/04/28/opinion/1146175213_850215.html
- Cortina, A. (2007). *Ética de la razón cordial. Educar en la ciudadanía en el siglo XXI*. Oviedo, Ediciones Nobel.
- CRUE (2015). *Institucionalización del Aprendizaje Servicio como estrategia docente dentro del marco para la promoción de la Sostenibilidad en la Universidad*. Disponible: <https://www.crue.org/Documentos%20compartidos/Recomendaciones%20y%20criterios%20tecnicos/2.%20APROBADA%20INSTITUCIONALIZACION%20ApS.pdf>
- De la Cerda, M. (2013). *Por una pedagogía de ayuda entre iguales*. Barcelona. Graó.
- Delanty, G. (2001). *Challenging knowledge. The university in the knowledge society*. Londres, Open University Press.
- Delors, J. (1996). *Educació: hi ha un tresor amagat a dins: Informe per a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre Educació per al Segle XXI*. Barcelona: Centre Unesco de Catalunya.

- Dewey, J. (1960). *Las escuelas del mañana*. Buenos Aires, Losada.
- Dewey, J. (1967). *Experiencia y educación*. Buenos Aires: Losada.
- Domingo, À. i Gómez, M. V. (2014). *La práctica reflexiva. Bases, modelos e instrumentos*. Madrid: Narcea.
- Domingo-Peñafiel, L., Farré-Riera, L., i Lecumberri-Gómez, C. (2019). *Metodologías participativas para promover y vivir la democracia en cinco centros de secundaria*. Dins I. Carrillo, N. Simó, i J. Soler (Eds.), *Aprender a participar en los centros de secundaria: inclusión y calidad democrática* (pp. 101-126). Universitat de Barcelona.
- Ehrlich, T. (2000) *Civic responsibility and higher education*. Arizona, Orynx Press.
- Elboj, C., Puigdemívol, I., Soler, M. i Valls, R. (2002). *Comunidades de Aprendizaje: transformar la educación*. Graó.
- Elliott, J. (1993). *El cambio educativo desde la investigación-acción*. Madrid: Ediciones Morata.
- Escofet, A. i Rubio, L. (2017). *El valor de la reflexión en el aprendizaje-servicio*. A L. Rubio i A. Escofet (coords). *Aprendizaje-servicio (ApS): claves para su desarrollo en la Universidad*. Barcelona: Octaedro.
- Escofet, A. i Rubio, L. (2018). *Las tutorías en el aprendizaje-servicio: dotar de sentido las experiencias de servicio*. A J. Gustems (ed.) (2018). *Retos de la tutoría universitaria. Por una presencia efectiva en la formación de los maestros*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Eyler, J. i Gilers, D. E. (1999). *Where's the Learning in Service-Learning?* San Francisco. Jossey-Bass.
- Eyler, J. (2001). *Creating your Reflection Map*. *New Directions for Higher Education*, 114, 35-43.
- Faure, E. (dir.) (1973). *Aprender a ser: la educación del futuro*. UNESCO.
- Freinet, C. (1972). *Les invariants pedagògiques*. Laia.
- Freinet, C. (1973). *L'ensenyament de les ciències*. Laia.
- Freinet, C. (1979). *Consells als mestres joves*. Laia.

- Freire, P. (2012). *Cartas a quién pretende enseñar*. Madrid: Siglo XXI.
- Freire, P. (1970/1992). *Pedagogía del Oprimido*. Siglo XXI
- Fuertes, M. T. (2014a). *Modelo de sistematización en los proyectos sociales de ApS (UIC)*. *Historia y Comunicación Social*, 19, p. 175-186.
- Fuertes, M. T. (2014b). *El ApS en el Practicum de la formación inicial del profesorado. Estrategia para la adquisición de competencias genéricas claves para la formación y el desempeño profesional*. Saarbrücken: Publicia.
- Fuertes, M.T. (2014). *Las tutorías como elemento clave en la formación de competencias transversales*. En Visa, M.(coord.). *El EEES como marco de desarrollo de las nuevas herramientas docentes* (pp.213-234).Editorial Visión Libros.
- Fuertes, M. T., Blanch, S. I Luna, E. (2021). *Guia 2: aprenentatge servei i pràctiques curriculars en els Graus d'Educació*. ACUP.
- Furco, A.; Shelley, H. B. (eds.) (2002) *Service-learning. The essence of the pedagogie*. Greenwich, information Age Publishing.
- Furco, A. (2004). *El impacto educacional del aprendizaje-servicio. ¿Qué sabemos a partir de la investigación?* University of California-Berkeley. Recuperat de: <https://roserbatlle.files.wordpress.com/2009/02/resultats-investigacio-aps-furcomodo-de-compatibilidad.pdf>
- Furco, A. (2008). *“Institutionalising service-learning in Higher Educations”*. University of Minnesota Twin Cities.
- Furco, A. (2011). *“El Aprendizaje-Servicio: Un enfoque equilibrado de la educación experiencial.”* Disponible:<http://educacionglobalresearch.net/wp-content/uploads/03-Furco-1-Castellano.pdf>
- Gaete, R. (2011). *La responsabilidad social universitaria como desafío para la gestión estratégica de la Educación Superior: el caso de España*. *Revista de Educación*, (355), 109-133.
- Garcés, M. (2018). *Nueva ilustración radical*. Anagrama.
- García Romero, D., & Lalueza, J. L. (2019). *Procesos de aprendizaje e identidad en aprendizaje servicio universitario: una revisión teórica*. *Educación XX1*, 22(2), 45–68. <https://doi.org/https://doi.org/10.5944/educxx1.22716>

- Gezuraga, M. i Herrero, M.A. (2017): *El aprendizaje servicio en universidades de Buenos Aires: avanzando hacia su institucionalización*. RIDAS. Núm 3, pàg 4-22
- Gijón, M. (2009). *Aprendizaje Servicio y necesidades sociales*. En Puig et al. (2009). *Aprendizaje Servicio ApS*. Educación y compromiso cívico (pp. 53-70). Graó.
- Gordó, Gené (2018). *El servicio comunitario, un proyecto de innovación pedagógica*. RIDAS, Revista Iberoamericana de Aprendizaje Servicio, (6), 6-18. <https://doi10.1344/ridas2018.6.3>
- Gramsci, Antonio. (1948/1981). *Cuadernos de la cárcel* (vol. 2). Era.
- Gomà, R. i Brugué, Q. (2002). *Transversalidad y políticas educativas locales: Los mapas educativos de ciudad*. A J. Subirats (Ed.), *Gobierno local y educación: La importancia di territorio y la comunidad en el papel d la escuela* (pp. 83–112). Ariel.
- Graell, M. i Palos, J. (Coords.) (2018). *Canvi educatiu generat pels projectes d'ApS en els centres educació primària i secundària*. Barcelona, ICE-UB.
- Grup de Recerca d' Educació Moral GREM (2015). *Rúbrica para la autoevaluación y la mejora de los proyectos de ApS*. Recuperat de: https://aprenentatgeservei.cat/wpcontent/uploads/guies/aps_autoevaluacio_ast_IMP_A5.pdf
- Grup de Recerca Educativa de la UVic GREUV (2018). *Conclusiones de la jornada pedagògica: El Servei Comunitari a Secundària: mirant al 2020*. Recuperat de: <https://docplayer.es/208012014-Conclusiones-de-la-jornada-pedagogica-el-servei-comunitari-a-secundaria-mirant-al-2020.html>
- Grup de Recerca Educativa de la UVic GREUV (2018). *Projecte Democ. El Servei Comunitari a Secundària*. Un vídeo disponible a: <https://www.youtube.com/watch?v=loMSegLip5M>
- Hernández Escolano, C.; Figueras-Maz, M. (2016). «El Aprendizaje Servicio como estrategia de innovación social en la UPF: la perspectiva del profesorado». *Educación y Diversidad*, 10(2), p. 87-100.
- Herrero, A. (2010) “Una nueva forma de producción de conocimientos: el aprendizaje-servicio en Educación Superior”. *Tzhoecoen. Revista Científica. Universidad Señor de Sipán* (Perú), 5.
- Institut de Gurb (2018). <https://agora.xtec.cat/insgurb/wpcontent/uploads/usu1744/2018/07/Prendre-partit.pdf>

- Ivern, A. (2004): *Hacia una pedagogía de la reciprocidad*. Buenos Aires, Ciudad Nueva.
- Martín, X. (2008) *Descarados. Una pedagogía para adolescentes inadaptados*. Barcelona, Octaedro.
- Jacoby, B. (comp.) (2003). *Building Partnership for Service-Learning*. San Francisco, Jossey-Bass.
- Kemmis, S. i MacTaggart, R. (1988). *Cómo planificar la investigación-acción*. Barcelona: Laertes.
- Lafuente, A. i Horrillo, P. (s. f.). *Cómo hacer un mapeo colectivo*. Vivero de Iniciativas Ciudadanas. Recuperat de: <https://issuu.com/laurate/docs/como-hacer-un-mapeo-colectivo>
- Latorre, A. (2003). *La Investigación-acción: conocer y cambiar la práctica educativa*. Barcelona, Graó.
- Latorre, A., del Rincón, D. i Arnal, J. (2003). *Bases metodológicas de la investigación educativa*. Barcelona: Experiencia.
- Llena, A., Parcerisa, A., i Úcar, X. (2009). *10 ideas clave. La acción comunitaria*. Graó.
- Lorenzo, M.M.; Ferraces, M.J.; Pérez C., & Naval, C. (2019). El profesorado universitario ante el aprendizaje-servicio: variables explicativas. *Revista de Educación*, 386, 37-61.
- Lorenzo, M.; Santos Rego, M.A. y Sotelino, A. (2015). *Aprendizaje-servicio y misión cívica de la universidad*. Barcelona, Octaedro.
- Luna, E. (2010). *Del centro educativo a la comunidad: un programa de aprendizaje-servicio para el desarrollo de ciudadanía activa*. Tesis doctoral, Universitat de Barcelona.
- Luna, E. (2017). *Recursos para implementar un proyecto de aprendizaje servicio*. En L.Rubio yA. Escofet. (Eds.), *Aprendizaje servicio (ApS): claves para su desarrollo en la universidad* (pp.153-162). Octaedro.
- Lucchetti, L. (2016). *Informe d'avaluació sobre la implementació de l'aprenentatge servei a les entitats de cooperació internacional i educació pel desenvolupament*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona. Recuperat de:
- Makarenko, A. S. (1933-2006). *Poema pedagògic*. Eumo.
- Marquès, M. (2014). *La dimensión docente de la Responsabilidad Social Universitaria: la institucionalización del aprendizaje servicio en la Universitat Rovira i Virgili*. I Jornadas Internacionales sobre Responsabilidad Social Universitaria, 20-21.

- Martí, J. (2000). *La investigación-Acción participativa. Estructura y fases*. UAB. Recuperat de: <http://beu.extension.unicen.edu.ar/xmlui/handle/123456789/175>
- Martín, X. i Rubio, L. (coord.) (2006). *Experiències d'aprenentatge servei*. Barcelona, Octaedro i Fundació Jaume Bofill.
- Martín, X. (2016). *Proyectos con alma. Trabajo por proyectos con servicio a la comunidad*. Barcelona, Graó.
- Martín, X. (Coord.) (2018). *Educarse es de valientes. Aprendizaje-servicio con adolescents en riesgo de exclusion social*. Barcelona, Octaedro.
- Martín, X.; Puig, J.M. (2007). *Les set competències bàsiques per educar en valors*. Barcelona, Graó.
- Martín, X. y Rubio, L. (coord). (2010): *Prácticas de ciudadanía. Diez experiencias de aprendizaje servicio*. Barcelona, Ministerio de Educación Ciencia y Octaedro.
- Martínez, M. (coord). (2008): *Aprenentatge servei i responsabilitat social de les universitats*. Barcelona, Octaedro i Fundació Jaume Bofill. Recuperat de: https://aprenentatgeservei.cat/wp-content/uploads/biblio/180127_ApSUni.pdf
- Martínez, M., & Jolonch, A. (Coords.) (2019). *Les paradoxes de la innovació educativa*. Horsori.
- Meirieu, P. (1996). *Frankenstein pédagogue*. Paris: ESF Éditeur.
- Meirieu, P. (2018). *Educar después dels atemptats*. Barcelona, Rosa Sensat.
- Miles, M. B. y Huberman, A.M. (1994) *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook (2a ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- McMillan, J. H. i Schumacher, S. (2005). *Investigación educativa: una introducción conceptual*. Madrid: Pearson.
- Molina-Luque,F., Sanvicén-Torné, P. i Miró, D. (2021). *Guia 3: Profiguració, aprenentatge servei i relacions intergeneracionals*. ACUP.
- Morín, V.; Esparza, M.; Escofet, A.; Novella, A. i Rubio, L. (2019). *Acción con reflexión. Aprender el compromiso social a través de las experiencias de Aprendizaje-Servicio*. En A. Martínez Odría y P. Carrascosa (Coords.). *Educación en el compromiso social. Los proyectos de Aprendizaje-Servicio en la formación universitaria*. Zaragoza: Ediciones Universidad San Jorge.

- Morín, V.; Esparza, M.; Escofet, A.; Novella, A., Esparza, M. i Rubio, L. (2020). *Guía 1: aprenentatge servei i pràctica reflexiva*. ACUP.
- Nacions Unides, (2015). *La Agenda para el Desarrollo Sostenible*. Disponible a: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/development-agenda/>
- Novella, A. M., i Trilla, J. (2014). *La participación infantil*. Dins A. M. Novella, A. Llena, E. Noguera, M. Gómez, T. Morata, J. Trilla, I. Agud i J. Cifre-Mas, *Participación infantil y construcción de la ciudadanía* (pp. 13-28). Graó.
- Organització de les Nacions Unides (1948). *Declaració Universal dels Drets Humans*. Recuperat de: http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/cln.pdf
- Oser, F. K. i Baeriswyl, F. J. (2001). *Choreographies of Teaching: bridging instruction to teaching*. A Richardson, V. (ed.), *Handbook of Research on Teaching*. Washington: AERA (1031-1065).
- Páez, M. i Puig, J. M. (2013). *La reflexión en el aprendizaje servicio*. *Revista Internacional de Educación para la Justicia Social*, 2 (2), 13-32.
- Parrilla, A. (2010). *Ética para una investigación inclusiva*. *Revista de Educación Inclusiva*, 3(1), 165-174.
- Perrenoud, P. (2004). *Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar: profesionalización y razón pedagógica*. Barcelona: Graó.
- Pla Estratègic de la Tercera Missió (2009). URV. Recuperat de: https://transparencia.urv.cat/media/upload/domain_383/arxiu/pla-estrategic/4_pla_estrategic_3a_missio.pdf
- Planas, J., Subirats, J., Riba, C. i Bonal, X. (2004). *La escuela y la nueva ordenación del territorio: Los retos de la institución escolar*. Octaedro
- Popkewitz, T. S. (1988). *Paradigma e ideología en investigación educativa: las funciones sociales del intelectual*. Madrid: Mondadori.
- Puig, J.M. (1995). *La educación moral en la enseñanza obligatoria*. Barcelona: ICE-Horsori.
- Puig, J.M. (1996). *La construcción de la personalidad moral*. Barcelona: Paidós.

- Puig, J. M., Batlle, R., Bosch, C. i Palos, J. (2006). *Aprendizaje servicio. Educar para la ciudadanía*. Barcelona, Ministerio de Educación y Ciencia y Octaedro. Recuperat de: <https://aprenentatgeservei.cat/wp-content/uploads/biblio/Libre-Educar-per-la-ciudadania.pdf>
- Puig, J. M.; Martín, X.; Batlle, R. (2008). *Com començar una experiència d'aprenentatge-servei*. Barcelona: Centre promotor d'ApS en Catalunya. Disponible a http://www.aprenentatgeservei.org/intra/aps/documents/Guia_com_comencar_REVISADA.pdf
- Puig, J.M. (coord.) (2009). *Aprendizaje servicio (ApS). Educación y compromiso cívico*. Barcelona, Graó.
- Puig, J.M. i López, A. (2012). *Estudi sobre el procés de difusió de l'aprenentatge servei*. Memòria de Recerca. GREM. Grup de Recerca en Educació Moral.
- Puig, J.M.; Molist, T.; Pegó, L.; Martín, X. (2012). *Per una pedagogia del servei. Taller per projectes i ApS*, Minyons Escoltes i Guies de Catalunya, Barcelona.
- Puig, J.M. i Campo, L. (2012). *Com impulsar l'APS a l'àmbit local?* Centre Promotor d'Aprenentatge Servei. Recuperat de: https://aprenentatgeservei.cat/wp-content/uploads/guies/aps_ambit_local_web.pdf
- Puig, J.M. (2015) *11 Ideas Clave. ¿Cómo realizar un proyecto de aprendizaje servicio?* Barcelona, Graó.
- Puig, J.M. (2018). *L'aprenentatge servei, una revolució lenta*. El diari de l'educació. Recuperat de: <https://diarieducacio.cat/aprenentatgeservei/2018/12/12/laprenentatge-servei-una-revolucio-lenta/>
- Puig, J. M.; Batlle, R.; Bosch, C. y Palos, J. (2007): *Aprendizaje servicio. Educar para la ciudadanía*. Barcelona, Ministerio de Educación y Ciencia y Octaedro.
- Puig, J.M. (2018). *L'aprenentatge servei, una revolució lenta*. El diari de l'educació. Recuperat de: <https://diarieducacio.cat/aprenentatgeservei/2018/12/12/laprenentatge-servei-unarevolucio-lenta/>
- Pujolàs, P. (2003). *Aprender juntos alumnos diferentes: els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Eumo.
- Pujolàs, P. (2011). *Cooperar per aprendre?* Dins Rosa Sensat (Ed.), *Treball cooperatiu: utopia o realitat?* (pp. 177-213). Associació de Mestres Rosa Sensat.

- Quintanal, J. i García, B. (2012). *Fundamentos básicos de metodología de investigación educativa*. Madrid: Editorial CCS.
- Restrepo Gallego, B. (2019). *Convicciones y magisterio. Ensayos escogidos*. Medellín: Universidad Eafit.
- Rodríguez, M. R. (2014). *El aprendizaje –servicio como estrategia metodológica en la Universidad*. *Revista Complutense de Educación*, 25(1): 95-113.
- Rodríguez, E. F. (2009). *Aprendizaje experiencial, investigación-acción y creación organizacional del saber: la formación concebida como una zona de innovación profesional*. *Revista electrónica interuniversitaria de formación del profesorado*, 12 (3), 39-57.
- Rodríguez, G., Gil, J. i García, E. (1999). *Metodología de la investigación cualitativa*. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Rubio, L. (2015). *Implantar el aprendizaje servicio en una entidad social supone reconocer su dimensión pedagógica y definir un servicio útil y formativo (91-102)*. A Puig, J.M. (2015). 11 ideas clave. ¿Cómo realizar un proyecto de aprendizaje servicio?. Graó.
- Rubio, L. y Escofet, A. (coords.) (2017). *Aprendizaje-servicio (ApS): claves para su desarrollo en la universidad*. Barcelona: Octaedro, ICE-UB.
- Ruiz, H. (2021). *¿Cómo aprendemos? Una aproximación científica al aprendizaje y la enseñanza*. Departament d'Educació.
- Ruiz-Olabuénaga, J. L.; Aristegui, I.; Melgosa, L. (2002). *Cómo elaborar un proyecto de investigación social*. Cuadernos monográficos del ICE (núm. 7). Bilbao: Universidad de Deusto.
- Sandín, M. P. (2003). *Investigación cualitativa en educación : fundamentos y tradiciones*. Madrid: Mc Graw Hill.
- Santos, M. A.; Sotelino, A.; Lorenzo, M. (ed). *Actas del VII Congreso Nacional y II Internacional de Aprendizaje-Servicio Universitario*. Santiago de Compostela: Publicaciones Campus Vida.
- Sennett, R. (2009). *El Artesano*. Barcelona: Anagrama.
- Simó, N., Parareda, A., & Domingo, L. (2016). *Towards a democratic school: the experience of secondary school pupils*. *Improving Schools*, 19(3), 181–196.

- Stake, R. (1998). *Investigación con estudio de casos*. Madrid: Morata.
- Tapia, M. N. (2006): *Aprendizaje y servicio solidario en el sistema educativo y las organizaciones juveniles*. Buenos Aires, Ciudad Nueva.
- Tapia, N. (2001). *La solidaridad como pedagogía. El aprendizaje servicio en la escuela*. Buenos Aires: Ciudad Nueva.
- Tapia, M.N., Bridi, G.; Maidana, M.P. i Rial, S. (2015). *El compromiso social como pedagogía. Aprendizaje y solidaridad en la escuela*. Bogotá, CELAM.
- Trilla, J. (1999a). *La ciudad educadora: De las retóricas a los proyectos*. Cuadernos De Pedagogía, (278), pp. 44-50.
- UNESCO (1998). *Declaració Mundial sobre la educació superior en el siglo XXI de la UNESCO*. París. Traducción de la Declaración de Berlín. Recuperat de: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000113878_spa
- UNESCO. (2015). *Repensar l'educació. Vers un bé comú mundial*. Centre UNESCO de Catalunya.
- Uruñuela, P. (2018). *La metodología del Aprendizaje-Servicio. Aprender mejorando el mundo*. Madrid, Narcea.
- Vázquez, S., Liesa, M., & Lozano, A. (2015). *El desarrollo de competencias transversales en los alumnos de magisterio a partir de la metodología de aprendizaje servicio. Recreos cooperativos e inclusivos*. Revista iberoamericana de producción académica y gestión educativa, 3(2), 1-21.
- Ventura, G. (2018). *Converses amb Philippe Meirieu*. Barcelona, Catorze. Recuperat de: <https://bellaterra.cat/2018/08/13/philippe-meirieu-val-mes-trobar-el-teu-lloc-al-mon-que-ser-el-centre-del-mon/amp/>
- Villa, A., & Poblete, M. (2007). *Aprentatge basat en competències. Una proposta per a l'avaluació de competències genèriques*. Universitat de Deusto.
- Xarxa d'Aprentatge Servei de les Universitats Catalanes (2019). *Guia 0: Fer aprenentatge servei a la universitat*. ACUP.
- Zabalza, M. A. (2011). *El Practicum en la formación universitaria: estado de la cuestión*. Revista de Educación, 354, 21-43.
- Zlotkowski, E. (1999). *Beyond individual success: Issues in service learning implementation*. In Pascua, A. and Kecskes, K., Eds., *Institutionalizing Service-Learning in Higher Education: Emerging Vision and Strategies*. First Annual Continuous of Service Western Regional Conference: Selected Proceedings, 3-7.

6.2. Enllaços d'interès sobre ApS

A continuació es presenten adreces electròniques d'associacions, revistes, organitzacions, recursos, entre d'altres que han acompanyat la recerca:

- Campus Compact - <http://compact.org/initiatives/service-learning>
- Centro Latinoamericano de Aprendizaje Servicio Solidario (CLAYSS) <http://www.clayss.org>
- Centre Promotor d'Aprenentatge Servei - www.aprenentatgeservei.cat
- ApS i valors - <https://ApSvalors.wordpress.com/>
- Red Española de Aprendizaje-Servicio - <http://aprendizajeservicio.net/>
- National youth leadership council (NYCL) - <https://www.nylc.org/page/WhatisService-Learning>
- Red Iberoamericana de Aprendizaje-Servicio (CLAYSS) - <https://www.clayss.org.ar/redibero.html>
- Aurora European Universities Alliance (WP - Service Learning) - <https://alliance.aurora-network.global/news/service-learning-programme/>
- Xarxa ApS(U)Cat - <https://sites.google.com/blanquerna.url.edu/xarxaapsucat/inici>
- Red Madrileña de Oficinas Universitarias de Aprendizaje-Servicio - <https://blogs.upm.es/tellus/2022/04/27/red-madrilena-de-oficinas-universitarias-de-aprendizaje-servicio-aps/>
- Red Universitaria de Aprendizaje-Servicio, ApS(u) - <https://www.apsuniversitario.org/>
- Red de investigación en aprendizaje-servicio en la actividad física y el deporte para la inclusión social (RIADIS) - <https://www.riadis.es/>

7. Índex de taules i figures

7.1. Taules

Taula 1. Resum dels diferents moments d'un projecte ApS	43
Taula 2. Recull d'alguns documents normatius vinculats amb l'ApS i l'Educació Superior	46
Taula 3. Exemple d'ApS a les assignatures	48
Taula 4. Exemple d'ApS a les pràctiques	48
Taula 5. Exemple d'ApS al TFG	49
Taula 6. Exemple d'ApS des de la transversalitat	50
Taula 7. Exemple d'ApS des de la interdisciplinarietat	50
Taula 8. Dimensions i elements de la rúbrica per l'autoavaluació per la institucionalització de l'ApS a l'Educació Superior	56
Taula 9. Elements d'una pràctica institucionalitzada	58
Taula 10. Principis bàsics de la recerca participativa	70
Taula 11. Les dades de l'àmbit docent de la UVIC-UCC	77
Taula 12. Les dades de l'àmbit de la investigació de la UVic-UCC	77
Taula 13. Les competències transversals de la UVIC-UCC	81
Taula 14. Tipus d'entrevistes segons l'estructura	86
Taula 15. Graus i assignatures vinculades a l'ApS a la UVic-UCC	112
Taula 16. Hores destinades, dins el projecte, a l'ApS	112
Taula 17. Necessitats socials dels projectes ApS	113
Taula 18. Entitats col·laboradores dels projectes ApS	114
Taula 19. Dificultats en els projectes ApS	114
Taula 20. Respostes del qüestionari dirigit a les coordinacions	115
Taula 21. Buidatge d'opcions d'ApS a les assignatures de la UVic-UCC	116
Taula 22. L'ApS als estudis de la UVic-UCC.	117
Taula 23. La veu de l'estudiantat en xifres	123
Taula 24. La veu de l'estudiantat d'educació social en xifres	126
Taula 25. La veu de l'estudiantat, d'Educació Social, en xifre	128
Taula 26. La veu de l'estudiantat, d'Educació Social, en xifre	129
Taula 27. La veu de l'estudiantat, d'Educació Social, en xifres	130
Taula 28. La veu de l'estudiantat, Infermeria	134
Taula 29. La veu de l'estudiantat, Infermeria	135
Taula 30. La veu de l'estudiantat, Infermeria	137
Taula 31. La veu de l'estudiantat, Infermeria	138
Taula 32. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil	141
Taula 33. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil	142

Taula 34. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil	144
Taula 35. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil	146
Taula 36. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària	148
Taula 37. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària	150
Taula 38. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària	151
Taula 39. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària	153
Taula 40. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE	154
Taula 41. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE	155
Taula 42. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE	156
Taula 43. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE	157
Taula 44. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia	159
Taula 45. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia	161
Taula 46. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia	163
Taula 47. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia	164
Taula 48. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA	166
Taula 49. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA	168
Taula 50. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA	168
Taula 51. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA	169
Taula 52. Programa de la JIBP 2017	182
Taula 53. Convocatòria de la reunió de treball	188
Taula 54. Diferències entre pràctica institucionalitzada i marginal	190
Taula 55. Elements de la institucionalització	190
Taula 56. Guió de la sessió de treball	193
Taula 57. Coneixement del desplegament de l'ApS a la UVIC: les coordinacions	204
Taula 58. Categories de l'Oferta Docent	205
Taula 59. Tipologies de l'Oferta Docent	207
Taula 60. Recull de dades ApS i UVic-UCC	210
Taula 61. Relació de les necessitats socials	225
Taula 62. Elements de la institucionalització de l'ApS	236
Taula 63. Objectiu general	269
Taula 64. Coordinar l'ApS a nivell d'institució	273
Taula 65. Coordinar l'ApS a nivell tècnic	275
Taula 66. Coordinar l'ApS a nivell pedagògic	277
Taula 67. Crear la xarxa ApS UVic-UCC	279
Taula 68. Proposta formativa 1	283
Taula 69. Proposta formativa 2	285
Taula 70. Proposta formativa 3	286

Taula 71. Proposta formativa 4	288
Taula 72. Proposta formativa 5	289

7.2. Figures

Figura 1. Agrupament dels dinamismes de l'Aprenentatge Servei	33
Figura 2. Dinamismes bàsics de l'Aprenentatge Servei	34
Figura 3. Dinamismes pedagògics de l'Aprenentatge Servei	36
Figura 4. Dinamismes pedagògics de l'Aprenentatge Servei	40
Figura 5. Dinamismes de l'Aprenentatge Servei	42
Figura 6. Fases del procés de la recerca.	67
Figura 7. Instruments de recollida de dades emprats en el treball de camp	82
Figura 8. L'ús del qüestionari a la tesi	83
Figura 9. L'ús de l'entrevista a la tesi	87
Figura 10. L'ús de l'anàlisi documental a la tesi	89
Figura 11. L'ús de les sessions de treball participatives dinamitzades a la tesi	90
Figura 12. La mostra de la veu de l'alumnat	92
Figura 13. La mostra de la veu del professorat	92
Figura 14. La mostra de la veu de la institució	93
Figura 15. La mostra de la veu de les entitats i centres educatius.	93
Figura 16. La mostra de la veu de les persones expertes	94
Figura 17. Les veus de l'ApS	101
Figura 18. La veu del professorat	102
Figura 19. La veu de la institució	104
Figura 20. La veu de la comunitat	105
Figura 21. La veu de persones expertes i altres veus	106
Figura 22. Formulari professorat, pregunta 1	107
Figura 23. Formulari professorat, pregunta 2	108
Figura 24. Formulari professorat, pregunta 3	108
Figura 25. Formulari professorat, pregunta 4	109
Figura 26. Assignatures amb ApS a la UVic-UCC	118
Figura 27. Assignatures totals i assignatures amb ApS a la UVic-UCC	118
Figura 28. Model qüestionari alumnat	122
Figura 29 i 30. Sessió 1 i 2 de recull de la veu de l'estudiantat a Educació Social	124
Figura 31. La veu de l'estudiantat, Educació Social	124
Figura 32. La veu de l'estudiantat, Educació Social	125

Figura 33. La veu de l'estudiantat, Educació Social	126
Figura 34. Sessió de la veu de l'estudiantat, Infermeria	131
Figura 35. La veu de l'estudiantat, Infermeria	132
Figura 36. La veu de l'estudiantat, Infermeria	136
Figura 37. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil	139
Figura 38. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Infantil	139
Figura 39. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària	146
Figura 40. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària	147
Figura 41. Sessió de la veu de l'estudiantat, Mestre d'Educació Primària	150
Figura 42. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE	153
Figura 43. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE	154
Figura 44. Sessió de la veu de l'estudiantat, CAFE	155
Figura 45. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia	157
Figura 46. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia	158
Figura 47. Sessió de la veu de l'estudiantat, Psicologia	160
Figura 48. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA	165
Figura 49. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA	165
Figura 50. Sessió de la veu de l'estudiantat, EPMA	167
Figura 51. Resposta total pregunta 1 qüestionari alumnat	170
Figura 52. Resposta total pregunta 2a qüestionari alumnat	170
Figura 53. Núvol de paraules: Vinculació ApS i l'assignatura	172
Figura 54. Resposta total pregunta 3a qüestionari alumnat	173
Figura 55. Núvol de paraules: Motivacions per realitzar ApS	174
Figura 56. Beneficis en relació amb habilitats i competències personals i socials	175
Figura 57. Beneficis en relació amb l'aprendre a aprendre	176
Figura 58. Beneficis que deriven de la presa de consciència del propi aprenentatge	177
Figura 59. Beneficis per les entitats i centres educatius segons l'estudiantat	177
Figura 60. Oportunitats per l'estudiantat fent ApS	178
Figura 61. Recull de les intervencions a les jornades de bones pràctiques	185
Figura 62. Document de suport per la dinàmica	189
Figura 63. Esbós de les indicacions de la dinàmica grupal	191
Figura 64. Sessió de treball: la veu de la institució	193
Figura 65. Sessió de treball: Desenvolupament de la dinàmica	194
Figura 66. Primera fotografia 2016: PDI que fa ApS a la UVic-UCC	209
Figura 67. Recull de dades ApS i UVic-UCC	210
Figura 68. Mapa conceptual: Necessitats ApS UVic-UCC	211
Figura 69. Mapa conceptual: proposta de la Xarxa ApS UVic-UCC	212

Figura 70. Introducció del qüestionari: Detecció de necessitats	217
Figura 71. Preguntes genèriques del qüestionari: detecció de necessitats	217
Figura 72. Pregunta específica 1 del qüestionari: detecció de necessitats	218
Figura 73. Pregunta específica 2 del qüestionari: detecció de necessitats	218
Figura 74. Pregunta específica 3 del qüestionari: detecció de necessitats	219
Figura 75. Tipologia d'entitats i centres de la mostra	221
Figura 76. Càrrecs que ocupen les persones que han respost el qüestionari	223
Figura 77. Àmbits educatius on s'ubicarien les necessitats detectades	226
Figura 78. Tipus de serveis que poden fer les persones joves	226
Figura 79. Necessitats en l'àmbit educatiu	228
Figura 80. Necessitats en l'àmbit social i comunitari	230
Figura 81. Necessitats en l'àmbit global de la ciutadania	232
Figura 82. Entrevista i col·loqui amb la Nieves Tapia	252
Figura 83. Reunió del Grup de Formadors ApS, Roser Batlle presentant ApS i l'Hospitalet	259
Figura 84. Trobada de la Xarxa ApS(U) Cat a la UB Font: Xarxa ApS(U) Cat	261
Figura 85. I Jornada de Oficinas de ApS (Madrid 2022)	262
Figura 86. Dimensions de l'informe: Pla d'acció estratègic	268
Figura 87. Formació introductòria en ApS a la UVic-UCC	282
Figura 88. Formació aprofundim en ApS a la UVic-UCC	284
Figura 89. Seminari en línia ApS i UVic-UCC. Font: CIFE UVic-UCC	285
Figura 90. Mapeig necessitats i graus de la UVic-UCC	308
Figura 91. Adaptació de les habilitats cognitives de la taxonomia de Bloom i dinàmismes ApS	315
Figura 92. Recull documental de la tesi	319
Figura 93. Premi a la millor comunicació 2n concurs "La teva tesi en 4 minuts". Font: UVic-UCC	378
Figura 94. Final del concurs "La teva tesi en 4 minuts". Font: Comunicació	379

8. Annexes

<i>Annex 1: Esquema sobre la metodologia de la recerca</i>	340
<i>Annex 2: Esquema sobre el procés de recollida de dades</i>	341
<i>Annex 3: Model del qüestionari dirigit a professorat</i>	342
<i>Annex 4: Transcripció de les entrevistes a la URV</i>	346
<i>Annex 5: Transcripció entrevista M^a Nieves Tapia</i>	367
<i>Annex 6: Carta sol·licitud de participació</i>	374
<i>Annex 7: Poster (Sevilla 2017)</i>	375
<i>Annex 8: Poster (Cidui 2018)</i>	376
<i>Annex 9: Certificats de comunicació i participació (Madrid 2018)</i>	377
<i>Annex 10: Concurs: "La teva tesi en 4 minuts"</i>	378

METODOLOGIA DE LA RECERCA

EPISTEMOLOGIA

Paradigma Sociocrític:

Popkewitz (1988), busca comprendre i conèixer la realitat, unir la teoria amb la pràctica, analitzar les transformacions socials i buscar respostes per les necessitats que se'n detecten així com interpel·lar a les persones docents a la reflexió

Enfocament qualitatiu: Caràcter inductiu, mirada holística, disseny emergent i mètodes de recollida de dades amb una naturalesa interactiva.

ÈTICA

- Diàleg
- Actitud d'aprendre
- Reconeixement
- Negociació
- Inclusió
- Respecte
- Confidencialitat
- Compromís amb el coneixement

PERSPECTIVA METODOLÒGICA

Estudi de cas:

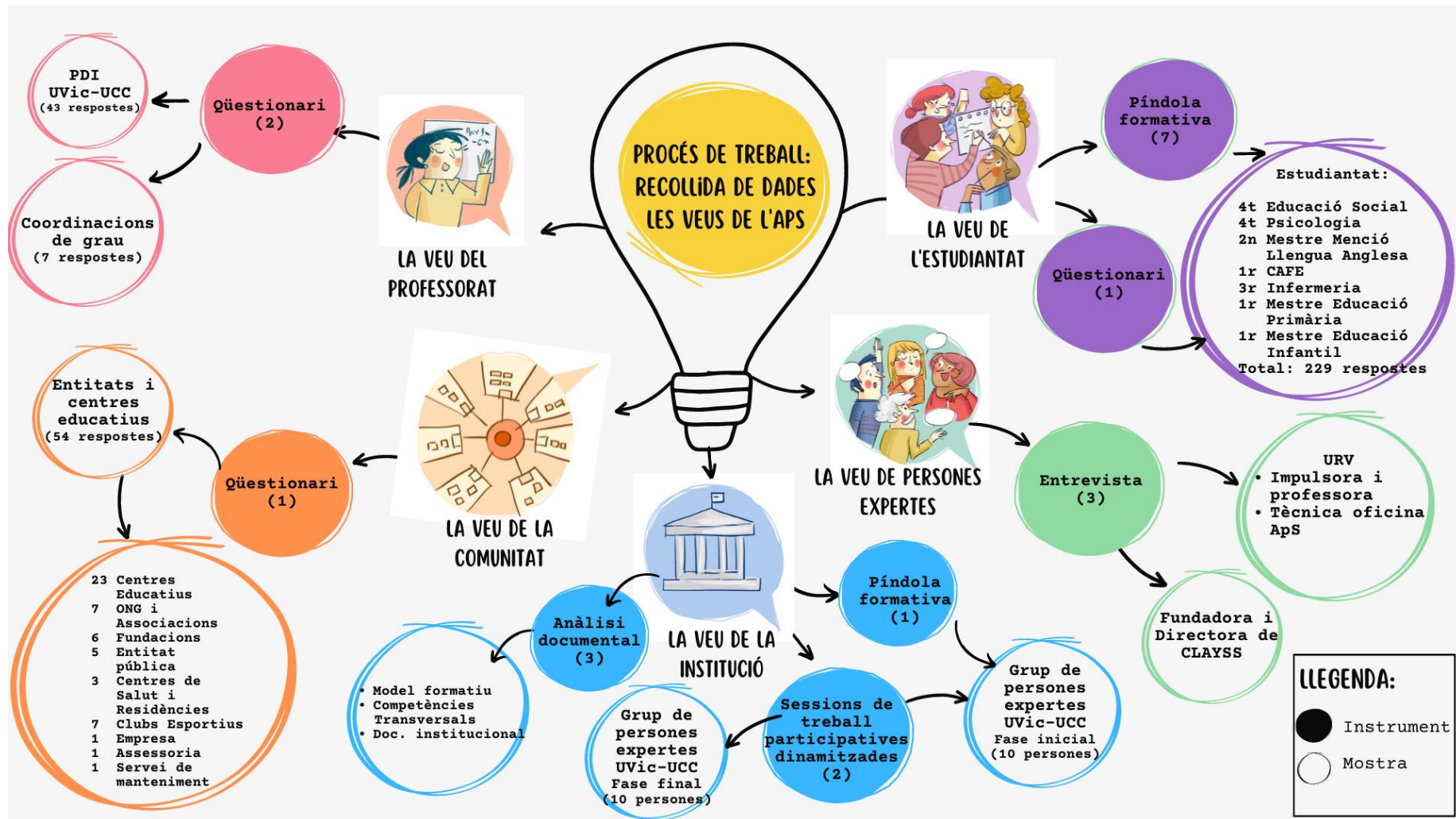
Adelman i at (1980) el defineixen com un mètode paraigües, que engloba un recull de diferents estratègies d'investigació que analitzen informació d'un cas, d'una institució o d'un programa.

Recerca col·laborativa i participativa: vincula uns valors de compromís de les persones investigadores per construir una comunitat educativa inclusiva on hi tenen cabuda les visions de tots els agents (Parrilla, 2010).

TÈCNiques DE RECOLLIDA DE DADES

- Qüestionaris
- Entrevistes
- Anàlisi documental
- Sessions participatives dinamitzades (píndoles formatives i dinàmiques)

Annex 2: Esquema sobre el procés de recollida de dades



Annex 3: Model del qüestionari dirigit a professorat

Pregunta 1: Coneixes la metodologia de l'Aprenentatge i Servei?

Itinerari 1:

Coneixes la metodologia de l'Aprenentatge i Servei? Sí



Aprenentatge i Servei a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

*Obligatorio

Més sobre Aprenentatge-Servei.

Aquest apartat vol recollir les experiències realitzades en ApS a la UVic-UCC.

Has realitzat algun projecte d'ApS a la UVic-UCC? *

Sí

No

Nunca envíes contraseñas a través de Formularios de Google.

Aprenentatge i Servei a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

*Obligatorio

Per saber-ne més:

Aquest apartat té l'objectiu de detectar necessitats formatives i/o interessos al·l d'implementar projectes d'ApS a la UVic-UCC.

T'agradaria que la UVic-UCC realitzés formacions en ApS?

Sí
 No seria del meu interès

En cas que t'interessés una formació en ApS, quin dia de setmana t'aniria millor? *

Dilluns
 Dimarts
 Dimecres
 Dijous
 Divendres

Tindries més disponibilitat: *

Matí
 Tarda
 Matí i tarda

Itinerari 2:

Coneixes la metodologia de l'Aprenentatge i Servei? Sí

Aprenentatge i Servei a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

*Obligatorio

Més sobre Aprenentatge-Servei.

Aquest apartat vol recollir les experiències realitzades en ApS a la UVic-UCC.

Has realitzat algun projecte d'ApS a la UVic-UCC? *

Sí
 No

Nunca envíes contraseñas a través de Formularios de Google.

Aprenentatge i Servei a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

*Obligatorio

Ajuda'ns a conèixer més sobre el teu projecte

En cas d'haver realitzat un projecte d'ApS, explica breument en què consistia: *

Tu respuesta

En quin grau i/o assignatura es vincula/va el projecte? *

Tu respuesta

Amb quina o quines entitat/s es coordinava el projecte? *

Tu respuesta

Quina necessitat intentava cobrir el projecte? *

Tu respuesta

El projecte s'està realitzant actualment? *

- Sí
- No

ATRÁS

SIGUIENTE

Aprenentatge i Servei a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

*Obligatorio

Per saber-ne més:

Aquest apartat té l'objectiu de detectar necessitats formatives i/o interessos alhora d'implementar projectes d'ApS a la UVic-UCC.

T'agradaria que la UVic-UCC realitzés formacions en ApS?

Sí

No seria del meu interès

En cas que t'interessés una formació en ApS, quin dia de la setmana t'aniria millor? *

Dilluns

Dimarts

Dimecres

Dijous

Divendres

Tindries més disponibilitat: *

Matí

Tarda

Matí i tarda

Itinerari 3:

Coneixes la metodologia de l'Aprenentatge i Servei? No

Aprenentatge i Servei a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

*Obligatorio

Per saber-ne més:

Aquest apartat té l'objectiu de detectar necessitats formatives i/o interessos alhora d'implementar projectes d'ApS a la UVic-UCC.

T'agradaria que la UVic-UCC realitzés formacions en ApS?

Sí

No seria del meu interès

En cas que t'interessés una formació en ApS, quin dia de la setmana t'aniria millor? *

Dilluns

Dimarts

Dimecres

Dijous

Divendres

Tindries més disponibilitat: *

Matí

Tarda

Matí i tarda

Annex 4: Transcripció de les entrevistes a la URV

Data entrevista:	10/11/2017	lloc:	URV	Durada:	1 h 30 min
AVRIL LOBARDI:					
TÈCNICA REFERENT DE L'OFICINA D'ApS					
Trajectòria biogràfica: Educació Social i antropologia i màster en cooperació i desenvolupament					

ANTECEDENTS I INFORMACIONS A PRIORI

ON S'EMMARCA LA INSTITUCIONALITZACIÓ EN RELACIÓ AL MARC LEGAL?

A nivell URV:

- Pla Estratègic de Docència (aprovat pel Claustre Universitari de 28 de novembre de 2003) La Universitat Rovira i Virgili configura un model de competències (específiques, transversals i nuclears) tenint en compte els Descriptors de Dublín que s'aprova per acord de consell de govern el 16 de juliol de 2015. Les competències transversals són aquelles que els estudiants de la URV, independentment dels estudis cursats, han d'assolir. Entre elles hi ha la CT7: aplicar els principis ètics i de responsabilitat social com a ciutadà i com a professional. Les experiències ApS són un mitjà per treballar-la i assolir-la.
- Pla Estratègic de la Tercera Missió (aprovat pel Claustre Universitari el 28 de maig del 2009). Contempla de forma expressa el foment de l'ApS i de la recerca basada en comunitat com a actuació associada als objectius de l'eix 2 (social, de voluntariat i cooperació al desenvolupament).
- El Pla Estratègic d'Internacionalització (aprovat pel Claustre Universitari el 28 de maig del 2009). Associades a l'objectiu 4 (contribuir, des de la URV, a la internacionalització del territori i la seva visibilitat). Inclou línies estratègiques específiques per a la promoció d'activitats d'ApS, a dintre de l'objectiu 4.
- El Pla Estratègic del Consell Social de la Universitat Rovira i Virgili (aprovat pel Consell Social el 12 de maig del 2013). Fa referència a l'ApS en el seu eix 3 (promoció i implicació del territori en la Universitat) on contempla la promoció d'activitats educatives que tenen funció social.

A nivell estatal:

La institucionalització d'un Programa d'ApS:

- Dóna resposta a allò establert a l'article 64.3 del Real Decreto 1791/2010, de 30 de diciembre, por el que se aprueba el Estatuto del Estudiante Universitario, d'acord amb el que les universitats afavoriran pràctiques de responsabilitat social i ciutadana que combinin aprenentatges acadèmics en les diferents titulacions amb prestació de servei a la comunitat orientat a la millora de la qualitat de vida i inclusió social.
- És afí al concepte de Responsabilitat Social Universitària treballant en el marc de la Estrategia Universidad 2015 (*La responsabilidad social de la universidad y el desarrollo sostenible. Ministerio de Educación. 2011*)

1. L'oficina ApS de la URV és un engranatge més del programa d'ApS a la URV. En quin moment ,de tot el procés d'institucionalització, et vas incorporar?

Arriba al 2010-2011 la subvenció per poder crear l'oficina. Jo vaig ser becària de col·laboració quan es va obrir l'Oficina. Hi havia la tècnica i jo. Jo no coneixia l'ApS quan vaig començar. Amb els materials que havia elaborat la xarxa i amb moltes reunions amb ella vàrem començar a treballar. Jo el vaig conèixer des d'una visió d'oportunitat, d'inici, d'acció social, una aposta que feia la universitat. Vas entrant a poc a poc en tot el món. Com estava estudiant antropologia, jo tenia molt interès en l'antropologia aplicada i vaig veure-hi la oportunitat. Encara estic en el repte que hi hagi ApS a antropologia però. Em motivava perquè volia fer coses que serveixin i entengui que té una repercussió, que es retroalimenta, no vull fer una cosa on jo acabi a la meua bombolla.

L'ApS va ser una oportunitat per un tema laboral i també formatiu, ja que estava realitzant una beca de col·laboració i implica la formació.

2. Si haguessis d'explicar a una persona quines tasques realitza la tècnica de l'oficina ApS, què li explicaries? Les meves tasques quines són?

Jo tinc una motivació que sempre em porta a la feina, que és facilitar, en tots les maneres possibles, que es pugui desenvolupar ApS a la URV.

A dintre d'això, com facilitar, hi ha moments de pensar estratègicament i institucionalment, hi ha moments de pensar en el dia a dia (tens un professor que no té temps físic per coordinar a 10 escoles i 80 estudiants i li hem de donar suport perquè és un associat), comunicació (no oblidar que tenim ofertes que hem de moure). La idea simplificada és facilitar en tot el que puguis tècnicament. Tasques concretes fem de tot.

1. Donar a la universitat una oferta. Facilitar una oferta. A vegades sorgeixen iniciatives de professorat i estudiants també. Que sigui una cosa sistemàtica. Llavors responem a les demandes de entitats, estudiants i professorat. Llavors ho difonem al catàleg que tenim fa dos anys. Amb les entitats és detecció de necessitats, amb el professorat és detecció de tipologia d'entitats que poden encaixar amb assignatura i estudiants igualment a nivell d'informació de les assignatures que fan ApS de la seva titulació o professorat.
2. Seguiment de projectes. En alguns hem de fer un suport més proper, altres no cal donar-li perquè el professorat "tira sol". Diferents nivells de seguiment. Sempre anem amb el professorat a les entitats. La primera reunió professor-entitat sempre hi anem, després deixem fluir.
3. Convenis de col·laboració. Es va fer un conveni marc, el mateix per tots els projectes ApS de la URV i es va fer amb secretaria general de la URV. Es va escollir què hi havia de constar i estava molt inspirat en el conveni de pràctiques externes perquè fas un conveni amb l'entitat que dura màxim 4 anys i llavors fas annexes al conveni segons cada projecte. Pot ser que amb una mateixa entitat tinguem 3 projectes de diferents ensenyaments. Tenim, en el marc dels conevis, molta coordinació amb la secretaria. Nosaltres ens ocupem dels annexos on hi consten els estudiants, professorat, projecte concret, etc. Tota la informació que és important que es sàpiga. Les assegurances, la tens per estar matriculat a un grau, màster de la URV. El que

especifica el conveni és que tal estudiant, durant tantes hores... no estarà físicament a la URV, sinó que estarà a l'entitat o fundació... així queda cobert.

El conveni és un marc important. Allà queda per escrit a nivell institucional i burocràtic.

4. Demanem un retorn del professorat. Durant tot el curs anem valorant el projecte. Moments importants però serien final quadrimestre i de curs. Demanem què s'ha fet, quins resultats, quin impacte... volem saber amb què ha acabat el projecte i què s'ha fet.
5. Reconeixements. Fem els certificats als estudiants i abans els fem respondre a enquestes d'opinió i satisfacció (a partir de les enquestes elaborem els informes pel professorat, un informe envers la satisfacció del projecte). Això ens serveix a nosaltres també per adquirir dades qualitatives. Certificats a estudiants que s'envien als centres de recerca i aprenentatge de la URV (biblioteques) i els recullen allà. Certificació a professorat, pacte dedicació, etc. i a les entitats, que els hi fem arribar per correu postal.
6. Mercat de projectes, anualment. Comencem a dissenyar-la al desembre-gener. Com serà, on serà, la línia que volem fer... i al febrer comencem a anar a l'ajuntament, que es faci la crida d'entitats, detecció, i a l'abril ja tenim la detecció i comencem la campanya d'inscripcions. Maig, ho celebrem. Al maig, perquè ens interessa que vinguin els responsables acadèmics a nivell estratègic, professorat responsable a nivell acadèmic, gent que en aquell moment està pensant les línies que proposarà cap a setembre octubre en TFG/TFM, professorat i estudiants. Per una qüestió de calendari acadèmic.

1ª vegada del Mercat de projectes:

Novembre/desembre els primers contactes amb l'ajuntament. Comentar a l'ajuntament que veníem de la URV i que volíem fer un mercat de projectes. Què és l'ApS, perquè ho fem, etc. Els demanem que facin una crida a les seves entitats i que les convoquin a una reunió. Fem una primera reunió amb les entitats interessades i els expliquem qui som, què fem i que poden tenir una entrevista amb nosaltres. Agafem un espai a l'ajuntament i fem les entrevistes amb les entitats. Comences a mirar quina tipologia d'entitat és, quines activitats fan, i les idees de necessitats que tenen. Molt clar què necessiteu. Fem el nostre filtre tècnic: l'entitat compleix

requisits per fer programa ApS? (aquests requisits venen marcats al doc. marc) potser si que compleixen requisits però els projectes no complirien el pacte amb la comunitat, o hi ha perill de lucre, o no dona resposta als seus usuaris. Tu mai descartes material ni propostes de fora, perquè potser ho podem derivar a altres serveis de la URV. Potser és un *learning by doing* però no un ApS.

En segon lloc, passa un filtre acadèmic: parlem amb els responsables d'ensenyament (figures coordinadores dels graus, professora responsable a cada titulació) si aquelles idees de projectes són realitzables. Els donem la Fitxa de projecte: Títol, proposta de què i com. Quina necessitat i com penseu que podem respondre a aquesta necessitat i titulació on pot encaixar. Aquests projectes poden acabar en assignatures, TFG, TFM. No marquem un mínim ni màxim d'hores de servei. Ho decideix el professor. Es fa una primera reunió on som entitat, nosaltres i en cas de TGF o TFG també l'estudiant. Al mercat hi ha sempre el més nou. Detectar necessitats i projectes. Al gener anem a l'ajuntament, contactem amb entitats, ens mostren les seves necessitats i possibilitat de projectes. Fem una fitxa amb l'entitat que passarà un filtre acadèmic (oficina ApS) i un filtre acadèmic (responsable del grau). Llavors això es mostra al mercat de projectes.

Oferta que compleix els requisits. Els responsables d'ensenyaments, comenten: jo agafo aquests 4 projectes i els presentaré al grau de l'any que ve a veure si sorgeix algun. A l'octubre, contactem amb els responsables, Tenim algun projecte? Aquí tenim un estudiant interessat, ja li hem assignat un tutor, serà aquest....etc. Validació: quan ha passat filtre tècnic, acadèmic i vicerectorat de docència. Vol dir que la URV com a institució valida el projecte i tindrà reconeixements. El fa la comissió de docència delegada del consell de govern. Cada dos mesos una comissió de docència delegada del consell de govern. Cada dos mesos es fa aquesta validació la comissió, o sigui la URV. S'envia una carta formal al professorat conforme té un ApS validat. Això és per assegurar que el que es fa és ApS. Després de la validació es desenvolupa el projecte i quan acaba el retorn i reconeixement.

7. Actualització de la web, mail. Dins la pàgina de la URV on és l'oficina ApS? Model docent. Estaríem a molt llocs, actualment aquí. Fem cartells, punts de llibre, etc. que enllacem a la nostra web. Intentem fer molta difusió de la web.

3. Quin perfil professional i quines competències, segons la seva experiència, creus que hauria de tenir i desenvolupar la persona tècnica d'una oficina ApS com la vostra?

Formació o experiència amb associacionisme o entitats. Això és clau. Intervenció comunitària. Si llavors és enginyer, més igual, perquè a la URV tenim aquesta visió de transversalitat i per tant, del grau que fos, seria indiferent. Cal tindre un mínim de coneixement del món social, de com funciona, llenguatge. Persona resolutiva i eclíptica. Jo treballo amb una becària i tinc una responsabilitat que ella no té, però les dues fem coses de disseny, som un equip. Flexible d'horaris. Treballes amb professorat i entitats socials. A vegades has de moure el teu horari. També geogràfica. Tenir doble Visió: institucional d'ApS i del dia a dia. També idiomes. Aliances amb altres universitats, fer difusió amb anglès, escriure articles, anar a congressos, presentar comunicacions, etc. Llenguatge del rector (institucional) i llenguatge del dia a dia per parlar amb entitats, estudiants...

Un perfil molt camaleònic.

4. Com definiries l'Oficina d'ApS? Creus que és un element clau alhora d'institucionalitzar l'ApS a la universitat? Com es fa la difusió de l'Oficina a professorat i estudiants?

5. Els projectes ApS els podeu vincular, curricularment parlant, a partir de 4 opcions: Pràctiques externes, Treball Fi de Grau i Fi màster, assignatures del Pla d'estudi i programes doctorat. Així doncs, l'estudiant té la opció de fer ApS voluntari en els casos com les pràctiques o els TFG/TFM, però en algunes assignatures és obligatori?

6. **El projecte d'Oficina ApS, la determinació de les funcions, les tasques, els objectius, etc. qui el va dissenyar? Es van visitar altres oficines o teniu referents/models?**

El primer esquema el va fer la xarxa docent. La xarxa va tenir diferents debats: beneficis de l'ApS, què és ApS, per crear el marc. No està al doc marc però sí que van pensar amb la necessitat de l'oficina i amb quines funcions compliria. Ho van fer ells. Quan es va desenvolupar, sorgeixen de noves.

7. **Detecció de necessitats: 2 vies (Mercat de projectes i formulari web):**

- a. **En primer lloc i en referència a la via Formulari: quan es demanen requisits que ha de complir l'entitat, a quins us referiu? Quan rebeu una sol·licitud, qui els va a entrevistar personalment i quin tipus d'entrevista els hi feu?**

No funciona tant. Funcionem més per correu o per telèfon. Per la URV solidària o voluntariat. Poques han arribat per formulari.

- b. **Per últim, com definiríeu la relació actual entre entitats i universitat? En els inicis, de quins "fils" vàreu estirar? Ajuntaments**

8. ***"Les promotores es van reunir amb les entitats locals interessades a participar-hi, amb l'objectiu de transformar les necessitats amb possibles Treballs de Fi de Grau/Màster que puguin ser desenvolupats per estudiants i professorat".***

Qui són les promotores?

És la oficina d'ApS. "Som les promotores" perquè el Mercat de projectes el fa la URV, de fet entra dins el pla del Consell social. I representa que les promotores som la oficina ApS, però és per un tema de visibilitat que és un projecte a nivell d'universitat, no del pla ApS.

Finançament: 1500€ però mai ens els gastem. (material difusió, quilometratge, fotos, material específic del mercat com bolígrafs, còpies del programa).

Al mercat hi ha dos espais que coexisteixen, el *meetingpoint* i les ponències.

9. Realitzeu ajuts en clau ApS? Doneu suport econòmic? En quin context es celebren els ajuts?

No, nosaltres fem recerca d'Ajuts, en fem difusió perquè es puguin presentar tots i totes i donem suport el la sol·licitud si ens ho demanen.

10. Des de l'oficina oferiu formació en ApS?

A l'ICE existeix un diploma de metodologies docents, i a dins hi ha un mòdul l'ApS i el coordina un professor de la xarxa. Sempre ens convida una tarda per explicar la part tècnica. Cada curs, al professorat nou, se li ofereix perquè el faci.

11. Quines punts forts i febles us heu anat trobant des de l'Oficina en relació al procés d'institucionalització? Què milloraries?

*Model competències transversals que s'està remodelant. Nosaltres estem elaborant la rúbrica per avaluar la CT7.

Data entrevista: 10 de novembre 2017	Lloc: Campus Catalunya- URV	Durada: 1 h 51 min
MARIA MARQUÈS: IMPULSORA DEL PROCÉS D'INSTITUCIONALITZACIÓ DE L'ApS A LA URV I COM A PROFESSORA PARTICIPANT ACTIVA DE PROJECTES ApS . Dades biogràfiques: trajectòria formativa i professional: Professora de Dret Penal de la URV.		

ANTECEDENTS I INFORMACIONS A PRIORI

ON S'EMMARCA LA INSTITUCIONALITZACIÓ EN RELACIÓ AL MARC LEGAL?

A nivell URV:

- Pla Estratègic de Docència (aprovat pel Claustre Universitari de 28 de novembre de 2003) La Universitat Rovira i Virgili configura un model de competències (específiques, transversals i nuclears) tenint en compte els Descriptors de Dublín que s'aprova per acord de consell de govern el 16 de juliol de 2015. Les competències transversals són aquelles que els estudiants de la URV, independentment dels estudis cursats, han d'assolir. Entre elles hi ha la CT7: aplicar els principis ètics i de responsabilitat social com a ciutadà i com a professional. Les experiències ApS són un mitjà per treballar-la i assolir-la.
- Pla Estratègic de la Tercera Missió (aprovat pel Claustre Universitari el 28 de maig del 2009). Contempla de forma expressa el foment de l'ApS i de la recerca basada en comunitat com a actuació associada als objectius de l'eix 2 (social, de voluntariat i cooperació al desenvolupament).
- El Pla Estratègic d'Internacionalització (aprovat pel Claustre Universitari el 28 de maig del 2009). Associades a l'objectiu 4 (contribuir, des de la URV, a la internacionalització del territori i la seva visibilitat). Inclou línies estratègiques específiques per a la promoció d'activitats d'ApS, a dintre de d'objectiu 4.
- El Pla Estratègic del Consell Social de la Universitat Rovira i Virgili (aprovat pel Consell Social el 12 de maig del 2013). Fa referència a l'ApS en el seu eix 3 (promoció i implicació del territori en la Universitat) on contempla la promoció d'activitats educatives que tenen funció social.

A nivell estatal:

La institucionalització d'un Programa d'ApS:

- Dóna resposta a allò establert a l'article 64.3 del *Real Decreto 1791/2010, de 30 de diciembre, por el que se aprueba el Estatuto del Estudiante Universitario*, d'acord amb el que les universitats afavoriran pràctiques de responsabilitat social i ciutadana que combinin aprenentatges acadèmics en les diferents titulacions amb prestació de servei a la comunitat orientat a la millora de la qualitat de vida i inclusió social.

- És afí al concepte de Responsabilitat Social Universitària treballant en el marc de la Estrategia Universidad 2015 (*La responsabilidad social de la universidad y el desarrollo sostenible. Ministerio de Educación. 2011*)

12. El procés d'institucionalització comença al 2012 amb l'aprovació del doc. marc del programa ApS-URV. En aquell moment quin era l'estat actual de l'ApS a la URV? S'estaven realitzant experiències? Poques, moltes? Com es van detectar? En quan a la vinculació de l'ApS amb el marc legal propi de la URV, ha estat un procés difícil? Qui s'hi ha vist implicat en totes les decisions?

13. Quins varen ser els vostres referents internacionals i nacionals a nivell d'institucionalització de l'ApS? La xarxa docent ApS per qui està formada? Com es va constituir?

El procés comença al 2011, al 2012 és quan passa l'acord marc per Consell de Govern i és quan es comencen a validar experiències d'ApS (formalment aquí comença), però abans hi ha tot un any de preparació de l'estratègia, buscar referents, i de fet vàrem començar anant a Canadà.

Jo vaig arribar al Vicerectorat al maig del 2010 i amb l'ApS em vaig posar el 2011. Tots es va produir per una felix coincidència. Jo era una activista com a professora, llavors vaig entrar com a vicerectora i no em van faltar més de 5 minuts perquè el rector em comprés la idea. Vàrem tenir suport rector, veníem d'una inèrcia, jo portava fent ApS des dels 2002 en l'àmbit del Dret i havia patit la falta d'institucionalització. L'ApS necessita suport institucional,, vol tasques administratives, convenis, assegurances, etc. i temps que malgrat el romanticisme que li posis com a professor no és suficient.

Les experiències del 2002-2003 que fèiem a Dret no tenien el nom d'ApS perquè encara no havíem connectat amb la metodologia, però des de llavors en fèiem a la facultat de Dret.

Al 2009, en aquell moment jo era membre del Claustre universitari i s'estava fent el Pla estratègic de la Tercera Missió. Aleshores, quan hi va haver la fase d'exposició pública del Pla Estratègic, i perquè ja hi havia la inquietud de formalitzar i per una sensibilitat social per part de la universitat. El Pla estava tancat, però es van fer esmenes per poder incloure l'ApS dins el Pla Estratègic i que es va encabir en aquell moment en l'eix del voluntariat. No podíem desfer. Quan es va aprovar, en el claustre vaig demanar la paraula per donar les gràcies per incloure'l i vaig anunciar que hi hauria iniciatives per engegar-ho. Aquesta és una universitat perfecte a nivell de mida per poder conèixer altres facultats i persones. En aquest context coneixem els professors que portaven el projecte ADQUA, vàrem fer una crida a través d'un correu electrònic a tot el PDI per fer una primera crida per unes jornades ApS a tota la URV (2010). Amb la intenció de saber qui feia ApS o qui tenia la mateixa sensibilitat encara que no li diguessin així i per veure com entre tots podíem promoure la institucionalització de l'ApS.

Érem uns 20-25 i trobada de catarsi. La idea era demanar a la vicerectora de docència del moment que ho assumís i que comences a engegar el procés. Muntar una xarxa de baix cap a munt per convèncer a la institució. Del que s'estava fent. Aquesta jornada era al maig de 2010, i al cap d'una setmana em proposava el rector que sigues la vicerectora de docència. Llavors això era la feliç coincidència ja que la sol·licitud me l'hauria de fer a mi mateixa.

De totes maneres sempre dic que és essencial tenir una base de professorat que ho estigués fent o que hi tingués interès, i la complicitat amb el rectorat. Aquí vàrem avançar molt temps. Ha d'estar en el marc institucional ha d'estar en els plans estratègics, és bàsic per una institucionalització. La iniciativa començava des de baix i això és clau. I que sigui un projecte transversal! I que respongui a les missions de la universitat. Amb el professorat es va treballar el llenguatge que parlen els rectors. Període de construcció perquè la institució ho cregui. És el professorat que ha de saber com encaixen els projectes en les missions que té la universitat. Això és un

canvi de llenguatge i no és fàcil. Aquest és l'inici. De seguida va ser un projecte col·lectiu i el rector Grau li va interessar.

A partir d'aquí què vàrem fer? Amb aquells professors que ens havíem trobat ens vàrem acollir a una convocatòria de l'ICE per crear una Xarxa Docent. Manera de formalitzar una xarxa de professorat amb la finalitat d'institucionalitzar. Coordinant la xarxa ho vàrem fer 2 persones de dret. Professor+vicerectora i anàvem a una i això va marcar la cultura.

1. ApS, concepte. Buscar un referent potent internacional i que encaixi a la universitat. Vàrem anar a Canadà les des coordinadores de la Xarxa. Tots a 4 universitats (10 dies). Per què Canadà i no EEUU? Buscàvem un referent ApS institucionalització que ens pogués explicar en detall tot el procés. EEUU ja estava molt consolidat en aquell moment i potser la fases del procés la tenien més oblidada i estaven en una fase de recollida d'èxits. En canvi Canadà portava poc temps i volíem buscar persones que han fet el procés, consells, bones i males pràctiques, i amb memòria fresca. Diferents tipus d'universitats i amb característiques similars a les nostres (dimensió i perfil). Entrevistes amb les 4 universitats (Toronto, Welk-loren), no buscàvem universitats de rànquing sinó algú que ens dones consells: No fer-ho penjar del vicerektorat d'estudiants, sinó de docència i recerca. Perquè no es deixi d'entendre que és un procés i projecte acadèmic de i que implica al professorat. Llavors ho poses al mateix nivell d'importància d'un Pla d'estudis i l'ApS és un projecte formatiu que ha de dependre d'un vicerektorat de docència, acadèmic.

El mercat de projectes socials va sortir de Canadà. Canadà va ser clau, i també Furco. Té una rúbrica, i la vàrem adaptar. La rúbrica és perquè facis un anàlisi després del procés d'institucionalització. Aprofitant la rúbrica per muntar el programa. Tenim l'experiència de Canadà i aliances, i Furco. El nostre doc. marc estava basat en els ítems de Furco adaptats a la nostra universitat. Aquesta part la fèiem les coordinadores i sobretot jo, i amb la xarxa vàrem treballar els punts de l'acord marc: quins beneficis té l'ApS, quin és el concepte que encaixi a tots els àmbits, de

forma transversals. Planificació va ser cosa de vicerectorat. El la part de responsabilitats, s'hi impliquen altres vicerectorats. Moltes hores de parlar amb uns i altres. No ens vàrem inventar res, ho vàrem fer nostre i agafant les coses bones.

El mercat de projectes socials venia d'una de les universitats. Ells feien una fira al Campus i un dia posaven estands. D'aquí el que vàrem veure és que hi havia d'haver espais per fer "match". Volíem buscar una cosa que fos molt més efectiva. Llavors vàrem saber que Brighthon feien una cosa similar, també Brussel·les i vàrem assistir al projecte Tàndem (una iniciativa de l'àmbit ambiental organitzada per la generalitat de Catalunya amb entitats del 3r sector i empreses. Nosaltres volíem agafar idees i el format que tenim és de Tàndem. Posar en contacte a la gent.

14. En l'inici de tot aquest procés, vàreu rebre formació en ApS? Creieu que és quelcom necessari?

A l'inici no. De fet, és una de les accions que apareixen a l'acord, fer formació per a professorat, i ens vàrem posar a treballar i gestionar amb l'ICE. Al principi érem molt autodidactes. La xarxa va discutir i reflexionar molt alhora de construir parts de l'acord marc, i en aquest procés ens auto formàvem en ApS. Les formacions de l'Ice, els seus formadors vàrem acabar sent nosaltres.

15. La Xarxa docent ApS quines funcions té? El suport tècnic, cristal·litzat amb l'oficina ApS, està constituïda per personal que realitza suport tècnic i suport administratiu. En quin moment del procés de d'institucionalització va aparèixer la necessitat de crear l'Oficina? És per vosaltres un element imprescindible alhora d'institucionalitzar l'ApS a la Universitat? Per tu Maria, quins elements claus es necessiten per poder fer un bon procés d'institucionalització?

16.

La xarxa actualment està en reconstrucció. La xarxa va tenir un rol molt actiu alhora d'engegar-ho tot, de construir l'acord marc, ... quan tot a corregut la xarxa va perdre una mica la necessitat. Ara es vol reactivar. Va haver-hi una situació absurda però que va tenir impacte institucional. ICE va decidir que el professorat no podia estar en dos projectes alhora de l'ICE. Jo mateixa vaig saltar de la xarxa perquè també estava en un projecte d'avaluar l'impacte de l'ApS i no podia deixar-lo. Oficialment vaig deixar la xarxa tot i que de forma clandestina hi continuava. Persones que estaven en altres projectes van haver de saltar de la xarxa i això la va debilitar. Amb tot Això actualment s'està treballant amb els vicerectorats; que la xarxa pugui anar per una línia de xarxes transversals i així també poder incloure nou professorat que s'està implicant amb l'ApS.

La xarxa és un espai necessari. I malgrat aquesta circumstància, sempre hem tingut el suport de l'ICE. Una altra consigna que ens vàrem endur de Canadà, era la de aliances internes dins la universitat. No podeu ser la competència de qui porta fent voluntariat des de fa molts anys, ... s'ha de fer projecte conjunt i fer visible que ens necessitem. Tot això va anar passant abans no es va institucionalitzar amb l'acord marc.

Quines aliances internes?

ICE – Tema xarxes i finançament de projectes- Fins i tot, quan teníem la crisi econòmica, es va aconseguir que l'ICE reconegués xarxes (com la d'ApS) sense ajut econòmic a darrera. I de fet nosaltres volíem el paraigües institucional, més que els 1000€ de finançament. De la Universitat de Toronto també es va recollir una idea relacionada amb l'ICE però que nosaltres no vàrem acabar fent, i és que es donava un certificat a l'estudiant que feia ApS però que estava vinculada a una formació prèvia. Nosaltres no ho fem perquè l'ICE no fa formació a estudiants, tot i que ho valoraríem com a positiu ja que seria un espai per preparar a l'estudiant entorn l'ApS, el sentit del servei, la pràctica reflexiva, etc. i com a professor potser no tens l'espai

per dedicar-hi a la formació prèvia. El que si que es va recollir és la idea de fer un certificat als estudiants que fan ApS i que aproven l'assignatura.

Oficina del voluntariat i la URV solidària que porta temes de cooperació internacional.

Dues aliances imprescindibles, són iniciatives que porten molt temps treballant a la universitat. Des de Canadà ens van comentar que per ells era imprescindible l'aliança amb l'oficina voluntariat ja que si aquesta rebia propostes de voluntariat amb encaix ApS les derivaven a l'oficina ApS. El que no tenia encaix amb ApS tornava com a oferta de voluntariat. Això ho fem també nosaltres a la URV. Això va implicar reunions amb els directius de l'oficina de voluntariat i la URV solidària per tal d'explicar què era l'ApS, veure sinèrgies, creure en un projecte comú i compartit, que tots anàvem a la funció solidària de la universitat (Ho feia vicerectorat)

Consell Social: Si vols institucionalitzar alguna cosa a nivell d'universitat, ha de passar per tots els òrgans de govern de la universitat. A part, el consell social té unes relacions i funcions relacionades amb la societat que encaixaven, o més aviat, no podíem prescindir d'elles amb l'ApS i que d'alguna manera s'ho fes seu. Per exemple, el finançament del viatge a Canadà el va pagar el Consell Social. I el Mercat de projectes Socials el vàrem posar en el Pla estratègic del Consell Social. Es va aprofitar que s'estava elaborant el Pla estratègic del Consell Social per incloure també l'ApS.

Gabinet de comunicació: Per tot el tema de fer difusió i promoció. Si és un projecte de tota la universitat, quan fas difusió, l'estàs fent d'un projecte de tota la institució. Per crear cultura ApS és important. Aliança estratègica.

Crear una pàgina web del programa ApS: Nosaltres ho pengem tot a la web. A crescut molt i tot i ser molta feina és una eina que ja estava plantejada en l'acord marc.

Accions: Introduir l'ApS a les normatives acadèmiques – quan algunes persones que fins aquell moment no s'han sentit cridades per l'ApS truquen dient: què m'estàs dient? (com degans) que quan veuen que el TFG es pot fer en clau ApS et diuen què és això? Com que ells han d'incloure en les

normatives de pràctiques de TFG l'ApS, et truquen i et demanen que els hi expliquis, i es va creant tot el marc aprofitant ocasions (plans estratègics, normatives...) i fomentar la cultura ApS i promocionar les activitats i experiències. No oblidar fer-ho en llenguatge del rector (lligar-ho a la xarxa universitària) 3^a missió i 1^a i es pot vincular també amb recerca. (RSU) buscar el marc de la RSU! Per convèncer a un equip rectoral.

Important: que no sigui un projecte que duri el temps del vicerectorat que s'ho creu.

Una altra idea de Canadà: oficina ApS, de fet està en el nostre primer pla d'acció. El problema que vàrem tenir és que ens va enganxar en el moment de la crisi on no podíem ampliar places ni crear-ne de noves, no podíem contractar. Com crees una oficina quan des de gerència i rectorat s'estan barallant perquè la gent no perdi la feina...

Com hem de créixer?

Llavors, es va incloure al doc marc i al Pla d'acció amb l'afegitó que depenia de pressupost, i com a mínim ja constava sobre paper.

Oficina ApS: primer, que fa falta, i hauria de ser més gran que fins i tot la que tenim. I ha de ser una cosa centralitzada, no pot estar vinculada a cap centre ni gestionat per un professor en concret. Si la institució s'ho creu ha de ser una oficina transversal.

El primer suport econòmic va ser gràcies a un ajut del ministeri. Vàrem demanar una subvenció al 2011, i gràcies a això teníem espai per un tècnic. També per un becari que estava subvencionat per vicerectorat. En aquell moment, la figura del tècnic va ser imprescindible per crear la web, les guies, etc. Feia falta un equip que s'hi dediqués, i sense això no haguéssim arrencat. A partir d'aquí es va anar sobrevivint. El projecte es va anar consolidant, i la universitat es va anar buscant la vida per finançar-ho i mantenir-ho. Ara ha sortit una plaça associada al programa ApS de la universitat.

A Canadà, a les Oficines tenien 3 o 4 persones treballant-hi. Universitats com les nostres a nivell de volum i mides.

Fer números: Quantificar resultats des del principi. Sinó ara no podríem dir on som. Es va pactar criteris que fossin sempre iguals, hores acumulades amb criteri, ser honestos, no inflar... El professor ens diu quants crèdits ApS té l'assignatura, segons el temps que s'hi dedica. A la validació de les experiències (certificat) s'especifica el número de crèdits de l'assignatura i crèdits d'ApS. Això és llenguatge de rector i discurs institucional.

Validació: Has de tenir un mecanisme per validar si el que s'està fent és o no és ApS. El que validem com a ApS, ho és o no en funció del que es va acordar per acord de govern que seria ApS.

Aliances externes:

Mitjans Locals: Per exemple, vàrem fer un programa a Tarragona ràdio sobre ApS. Va durar un any. Tots els de la xarxa hi vàrem passar. Era un programa quinzenal i fins i tot tenia una música especial ApS a l'entrada del programa. Tenir els mitjans a l'abast s'ha d'aprofitar.

Hem sortit a revistes de Tarragona.

Ajuntaments: En el nostre cas, Aj. Tarragona, Aj. Tortosa i Reus. (és o tenim campus de la URV).

Els ajuntaments tenen regidories de participació, ciutadania, cultura, etc. i ells tenen contacte amb totes les entitats de la ciutat. Crear vincle i treball amb xarxa amb els ajuntaments et permet que contactin amb les entitats. Fer les entrevistes prèvies amb les entitats, acaba fent el catàleg de projectes, etc. Aquesta tasca la fa l'Oficia ApS.

Transformar la necessitat d'una entitat en un projecte ApS vol el seu espai i temps. Important és que les entrevistes amb les entitats es feien a locals dels ajuntaments, en terreny que coneixien, érem nosaltres que ens acostàvem a ells, però el mercat de projectes es fa a la universitat. Estratègicament era: nosaltres venim a casa vostra, a oferir i escoltar però després us obrim les portes de la universitat perquè vingueu a explicar què necessiteu. Volem que les entitats expliquin i es posen a aules davant de la pissarra. Els hi fem l'acompanyament que necessiten (algunes són tan petites que potser els cal suport per fer un PowerPoint), però és simbòlic. El públic és la comunitat

universitària que ha de decidir “què compra”. Treballar amb entitats és treballar amb expectatives, i la feina comporta també veure que potser el projecte no tira endavant. La feina de l’oficina és també gestionar les expectatives de les entitats. Si cremes les expectatives de l’entitat, perds l’entitat. En un projecte formatiu, a vegades els estudiants et respondran i a vegades no, i les entitats han de saber que formen part d’un projecte formatiu. La majoria ho entenen.

Com crear un llenguatge comú amb les entitats socials? Veure com s’organitza la comunitat, buscar espais on veure la xarxa. Anar també a congressos nacionals on es troben entitats i universitats és productiu per agafar idees de “engagement”, el compromís. A congressos internacionals és complicat veure aquestes dinàmiques, en canvi en nacionals on es troben persones que es van trobant per treballar, és un bon lloc on agafar idees de treballar amb la comunitat. Jo, per exemple, vaig anar a Anglaterra. Tenen un congrés nacional per treballar just “engagement”.

Mapa d’entitats: un mapa que té la universitat per cuidar la visibilitat de les universitat. A tothom li agrada veure’s a un mapa, i nosaltres fem un mapa cada any amb les entitats que han format part del programa ApS. El primer mapa es va fer al 2012.

Aliances amb altres universitats: força comú, construir discurs comú, etc. fer xarxa amb altres universitats, compartir experiències, etc.

Marc legal, aliances internes i externes, professorat i també rector. Aques últim no només al principi, sinó que de forma subliminal també ha ajudat. En dos actes oficials, en el seu discurs ja agefit que l’ApS és una línia de treball i un repte per la universitat. Això té impacte a la comunitat universitat. També, si en algun moment hi havia un romanent, pensava en nosaltres.

- 17. Tota la coordinació (vicerectorat, Xarxa i oficina) teniu les tasques: detecció de necessitats, validació de projectes, convenis col·laboració, seguiment i reconeixement. En quan a la validació de projectes, com ho gestioneu?**

Quins criteris utilitzeu per validar-los, assessoreu per dissenyar els projectes? Si li falten ingredients per ser un projecte ApS, ajudeu a reconvertir-lo?

- 18. El professorat que forma part de la xarxa ApS, és professorat voluntari? Les hores que hi dediquen on estan ubicades, com a recerca, com a docència o com a gestió? És una inversió econòmica de la URV?**

Les hores que el professorat dedica a la xarxa no es comptabilitzen. Normalment, amb xarxes de ICE, tu tens uns objectius i un temps per complir-los. En funció de l'època de l'any hi ha més volum o menys. Hi ha una part que és perquè és professorat que vol formar-hi part.

- 19. Reconeixement: El reconeixement són certificats de participació expedits per el Vicerectorat. Aquest reconeixement a professorat com es va decidir i pactar? El reconeix d'alguna altra manera aquest valor afegit al professorat que realitza ApS a les seves aules? Les hores que hi dedica l'alumnat es reconeixen d'alguna manera concreta a nivell de titulació, crèdits, etc.?**

Quan es va aprovar el programa per Consell de Govern, va començar un altre tour per la universitat. Ens vàrem reunir amb degans i directors de departament primer, el primer que et preguntes és: reconeixement. En època que no hi ha recursos, parlar de reconeixement és complicat. No pots dir que hi ha reducció docent, etc. però aleshores, per l'estudiant és el certificat. L'estudiant està fent una assignatura, per tant, no es dona un copet a l'esquena a l'estudiant que aprova una assignatura, però té un certificat. Per exemple, en el món anglosaxó té molt sentit, si mires cv, el servei comunitari està molt ben valorat. Hi consta les hores que fan. Si no aproven l'assignatura no tenen certificat.

Amb el cas de les entitats és el mapa, i un certificat personalitzat de les persones que han col·laborat amb l'ApS. De la mateixa manera que a vegades es fan reconeixement amb empreses que col·laboren amb la

universitat per les pràctiques externes, doncs fer-ho també amb les entitats. Es busquen accions on poder visualitzar-les.

Amb el que vaig treballar aquella època amb el vicerectorat de professorat, anem per la via de trams de docència. En els quinquennis de docència si que pots posar que has estat fent projectes d'ApS. Com que ja tenim el mecanisme de validació oficial, si la pròpia universitat ha validat el projecte són dades fiables, i també en els pactes de dedicació. Una eina que tenim aquí i que crec que alguna altra universitat té, on el professorat ha de posar el que té previst fer amb docència, transferència, recerca, ... cada cosa que fas et suma uns punts i has d'assolir un mínim de dedicació a la universitat. En tercera missió, si has tingut una experiència validada d'ApS per defecte ja et surt. Té un impacte econòmic, no, en docència tampoc.. però almenys, allà on s'avalua l'activitat del professorat, surt. De la mateixa manera que si ha realitzat un curs a l'ICE ja et consta, doncs igual amb projectes ApS.

Reconeixement en general a l'ApS, també es va realitzar amb vídeos. Primer es va fer un vídeo a nivell d'institucionalització en català, castellà i anglès. El document marc també està traduït en castellà i anglès. Així la institució ho pot explicar més enllà. Seguit es van fer vídeos de diferents experiències – cultura i promoció ApS. Estan al canal YouTube. Com això implica un pressupost doncs es fan a poc a poc. Aquest pressupost surt del vicerectorat de docència (mínim). Aprofitem molt la recerca a partir de la beca de col·laboració, que penja de serveis educatius, la recerca d'ajuts i finançament. Com no podem fer ajut econòmic, ho fem en forma de recerca d'ajuts i també d'assessorament tècnic alhora de presentar-se a les convocatòries.

Lligat a aquí, quan fem la validació de projectes ApS, fem fer la reflexió: el teu projecte té prevista alguna despesa econòmica? Com la penses cobrir? Nosaltres no tenim diners per experiències ApS. L'Avril va fer un estudi de quines formes de finançament existien a altres llocs. Per veure els programes ApS del món com es financen. Et dona idees i també arguments.

20. Per què la universitat hauria d'oferir experiències d'ApS? Què aporta, en relació a la formació de qualitat, a la universitat, al professorat i a l'estudiant?

Responsabilitat social de la universitat. Quan jo vaig començar, les raons per les quals com a professorat feia projectes d'ApS era per la implicació social. Sensibilitat social. I per la preocupació de l'aprenentatge de l'estudiant. Funció social de la universitat i dels universitaris.

21. Quins punts forts i febles destacaríeu del procés d'institucionalització de l'ApS a la URV? Què milloraríeu?

Punt fort: anar de la mà de d'alt i baix. Projecte col·lectiu i amb interès institucional tant des de baix com des de d'alt. La felicitat coincidència. Tindre el paraigües, la institucionalització. El punt fort, anar tots a una. Transversalitat.

Punt feble: Entrebanc, la crisi econòmica. La oficina ApS ha existit i s'ha mantingut però si hi hagués hagut estabilitat econòmica s'haguessin fet més coses. Recursos en el moment que creix. I avaluar l'impacte, per avaluar l'impacte amb l'estudiant, podria passar que la pràctica reflexiva no s'hagi fet en prou intensitat i que surtin estudiants que els ha agradat l'experiència i han après però no han reflexionat el suficient amb la implicació amb el servei i la comunitat. Que no desmoralitzin els ànims si recollim dades que no eren les esperades. Com hi ha molt de creixement amb professorat que vol fer ApS, i les seves motivacions per fer-ho són varies, a vegades no es treballa prou la pràctica reflexiva. Si ho avaluem, podem detectar que fa falta formació a professorat perquè tinguin estratègies per realitzar la pràctica reflexiva. Més que punt feble, seria punt d'arribada.

Annex 5: Transcripció entrevista M^a Nieves Tapia

Data entrevista: 23 de maig del 2019 Lloc: UVIC-UCC Durada: 51 min

MARIA NIEVES TAPIA:

Dades biogràfiques:

ANTECEDENTS I INFORMACIONS A PRIORI

María Nieves Tapia es fundadora y Directora del Centro Latinoamericano de Aprendizaje y Servicio Solidario (CLAYSS, www.clayss.org). Entre 1997 y 2009 inició y coordinó los programas nacionales de aprendizaje-servicio del Ministerio de Educación argentino, “Escuela y Comunidad” (1997-2001) y Educación Solidaria (2003-2010), así como el Programa de Escuelas Solidarias de la Ciudad de Buenos Aires (2002-2003). Graduada en Historia, se desempeñó como docente en la Universidad Católica Argentina, la Universidad de Buenos Aires, FLACSO Buenos Aires y en el Instituto Nacional del Profesorado “Joaquín V. González”, así como en escuelas secundarias. Actualmente dirige el Diplomado sobre aprendizaje-servicio solidario de CLAYSS, CAEU-OEI y UNTREF. En 2019 fue nombrada miembro de la Academia Internacional de estudios sobre Compromiso Comunitario (ACES, *Academy of Community Engagement Scholarship*). Es miembro fundador del Consejo directivo de la Asociación Internacional de Investigadores en aprendizaje-servicio (2005). Recibió en 2001 el “Premio Internacional Alec Dickson al Liderazgo en el Servicio de los Jóvenes”, y fue distinguida en Estados Unidos como “Eisenhower Fellow” (1988) y “National Service Fellow” (1983). Ha sido invitada a dictar conferencias en Universidades y organizaciones de los cinco continentes, y ha participado en Jurados de numerosos premios educativos nacionales e internacionales, entre ellos el Premio Presidencial “Escuelas Solidarias” de Argentina y el Premio Internacional “MacJannet” al compromiso social universitario. Es autora de numerosos libros y artículos en español, inglés, portugués e italiano, entre los que se destacan “El compromiso social como pedagogía. Aprendizaje y solidaridad en la escuela”, publicado en 2015 por el CELAM; “Aprendizaje y servicio solidario en el sistema educativo y las organizaciones juveniles” (2006) y “La solidaridad como pedagogía” (2000). Tapia está casada, tiene dos hijos y vive en Buenos Aires, Argentina.

Entrevista transcrita:

Context: explicació de la tesi, els seus objectius i com s’ha recollit dades.

Rúbrica auto Furco: Com a punt de partida:

Modelo de organización: Clays. Reforma universitària que impulsa la parte de Servicio. Historia 3 pilares estudio modelos cv ApS en materia hasta los multidisciplinares.

Ministerio educación superior Argentina: 1997. Publicaciones recuperadas en su web:

“Buenos Aires empezó en 1983, tardé 30 años en institucionalizar el aprendizaje servicio. Empezaron este año des del rectorado. Des de mi punto de vista el mejor trayecto es el que combina la articulación entre la voluntad política, acompañamiento real y profesorado con experiencias sólidas.”

Hace poco hablaba con Andrew Furco, somos muy compinches y me comentada: Nunca nos animamos a ponerlo por escrito (una investigación de excelencia que hicimos) entorno a la rúbrica. Mínimo se necesitaban 5 años para pasar de un estadio a otro. Una universidad tardaría 15 años en tener un proceso de institucionalización consolidado. Y sostener 15 años requiere paciencia porque es muy difícil. Grupo de pioneros muy convencido y con buenas prácticas demostrables como evidencias, por mucha voluntad política que haya es muy complicado. Nosotros des de Clays asesoramos a muchas universidades en la institucionalización y mis dos primeros consejos son: Primero mirar y saber qué es lo que ya se está haciendo. Lo que suele suceder a veces es que hay docentes que no tienen ni idea pedagogía del aprendizaje servicio no se inventa, porque no tiene sentido. Los primeros docentes que hicieron aprendizaje servicio fueron los dentistas, los ingenieros agrónomos y los veterinarios. Que no tenían la más pálida idea que había una pedagogía de aprendizaje servicio, pero eran gente que estaba en el territorio y a ellos les interesaba llevar sus estudiantes a la comunidad. Tener el mapa del aprendizaje servicio no pedagógico, no formalizado, sin marco teórico... es también muy importante. Una de las fragilidades de los procesos que empiezan de arriba para abajo... la gente hace el proyecto porque vos lo está impulsando, porque la autoridad lo está impulsando y porque entonces hay recursos para estos proyectos pero luego pasa lo que a muchas universidades norteamericanas, que hacían aprendizaje servicio porque el programa distribuía millones de dólares y vos sabías que escribías un proyecto en el verano y en inicio de curso tenías los dólares para hacer el proyecto. Cuando se cortó la ayuda a muchas escuelas se cortó también el aprendizaje servicio. Es importante hacer referentes experiencias genuinas: experiencias que tengan sentido des de la formación profesional específica. Que esa carrera le sirva en función de la formación específica de sus alumnos, que tenga sentido en función de quién son los socios comunitarios, los destinatarios y que

haya docentes convencidos que es una buena forma de enseñar. Para pasar al paso siguiente (pioneros) hasta el paso siguiente (formación de masa crítica), necesitas un mínimo de fuerte de demostración. A nosotros es lo único que nos convence porque es lo que nos funcionó. La gente se convence porque funciona y porque ve que a otros les funciona y porque en un determinado momento genera un proceso de mancha de aceite y entusiasmo. Para mí en este salto de formación de masa crítica es importante que se encuentre con un impulso de políticas de acompañamiento, de soporte, de reconocimiento... de lo más chico a lo más grande. Por ejemplo en algunas universidades mejicanas lo que hicieron en ésta primera etapa fue generar el premio a la más solidaria o muestra anual de experiencias y proyectos de aprendizaje servicio y premian a los mejores proyectos. Después es cierto que la universidad el reconocimiento, visibilidad le sirve de alguna manera en la educación. Todas las discusiones del otro día, para que se introduzcan en los criterios de validación de las investigaciones si tienen o no relevancia social... Volviendo al ejemplo del otro día: Dar relevancia a los grandes temas social: salud pública, medio ambiente, educación,... no se puede dar la misma relevancia a investigaciones sin consciencia pura. Tiene que ver: ¿Para quién investigamos? Un *paper* en el que estoy discutiendo una argumentación que nos interesa a 5 especialistas en el planeta no puede tener el mismo reconocimiento que una investigación que socialmente es relevante. El año pasado estuve en la universidad de Michigan, que son pioneros y llevan festejando los 50 años con el aprendizaje servicio. Hay un diseño de universidades donde los institutos más visibles todos tienen que ver con el desarrollo local. Investigación: parámetros de vigilancia de los edificios para que no se vengán abajo. Una investigación interdisciplinaria entre ingenieros, jefes ingeniería mecánica, civil, ambiente, químicos... para ver cómo desarmar edificios para reciclar la materia. Disciplina para derrumbar de manera inteligente. Involucran ciencia dura... a mí me parece que es muy importante en generar masa crítica que haya intencionalidad de no omitir el elemento de investigación. Si vos articulas solo la docencia... siempre te vas a poner al lado de la buena voluntad. Zona crítica es España: muy micro y centradas en el propio aprendizaje servicio. Hago una experiencia de aprendizaje servicio y la

investigo. Eso es difícil tener distancia al objeto... porque en el fondo estás investigando tu propia práctica, de alguna manera es demasiado autoreferente y no es el tipo de investigación que a los que están fuera del campo disciplinario les pueda interesar. En cambio, una investigación que quiera saber el impacto del aprendizaje servicio en la inclusión en entornos vulnerables... este es algo que a las políticas educativas sí les interesa. Si yo muestro que los proyectos de aprendizaje servicio tienen los mismos impactos que el aprendizaje basado en problemas o el aprendizaje basado en proyectos pero que además tienen otros impactos sociales que otros proyectos no tienen, eso sí interesa fuera... pero pensando en un nivel de institucionalización más amplio, es importante que todas las disciplinas puedan generar investigaciones pertinentes a su disciplina. Siempre pongo de ejemplo: En Argentina y muchos países latinoamericanos los primeros que hicieron aprendizaje servicio fueron los veterinarios porque están en contacto con muchas situaciones de necesidad. En muchos de nuestros grandes núcleos urbanos tenemos la figura del cantonero o carretonero que llega a la ciudad por la noche y busca en las basuras a ver qué come, que recicla... en muchos núcleos urbanos lo que sucede es que el municipio le pide a la universidad que monte un consultorio gratuito para los caballos y ratoneros porque no tienen dinero para pagar un veterinario. La universidad nacional Del Rosario, el municipio le monta el consultorio gratuito mande la cartera de grandes mamíferos. Una gran eminencia en cuestiones de caballos, siempre había trabajado con caballos de polo, carrera... de pronto ve que sus ayudantes se encuentran con caballos con patologías que ellos nunca habían estudiado. Nunca habían estudiado caballos que viven en condiciones urbanas precarias, que comen en basura, que cargan más peso del que pueden... muy inteligentemente ellos no sólo atendieron a los caballos, los ratoneros solucionándoles el problema, sino que están presentando *papers* en todos los congresos internacionales de veterinaria sobre patologías equinas en contextos urbanos desfavorecidos. A mi parece que este es el secreto, esto es sostenible. Investigar temas significativos. El voluntariado no todo lo podemos sostener en el tiempo. Hay que articular muy intencionadamente el elemento de docencia e investigación y ver cual es la investigación más productiva. Cuando se está en el

punto de Masa crítica es importante el acompañamiento político, y eso no viene gratis. América latina hay una tradición centenaria que en todas las universidades públicas tienen un vicerrectorado de extensión; que será más o menos fuerte... más o menos presupuesto pero hay alguien que es vicerrector y que se ocupa de estos temas por definición. Vos tenéis al menos alguien a quién convencer. El problema que tienen muchas universidades europeas es que no existe ni si quiera el cargo. Entonces tenéis que encontrar con quién entrar (un doctor, un degano...). Algunas veces en América latina han empezado con secretaría académica. Cómo a veces la extensión viene demasiada asociada con el voluntariado, para instaurar el aprendizaje servicio cómo propuesta pedagógica es mejor instaurar des de Secretaría Académica. Esto tiene una enorme ventaja:

- Acceso directo a las líneas curriculares fácil
- Académicos no tienen experiencia de terreno y es más fácil pasar de experiencia a currículo que de currículum a experiencia de terreno. Encontrar académicos que por historia personal, militancia... tenga experiencia y entienda la lógica. Sino corres el riesgo que se convierta en algo práctico y útil para la práctica profesional y para los estudiantes pero no para la sociedad.

Un fenómeno que ocurre más en las universidades que en las escuelas es que las organizaciones comunitarias se quejan de que la universidad los instrumentaliza. La universidad está tan acostumbrada a investigar a la comunidad y a preguntar a la comunidad y nunca más volvieron ni hicieron devolución de nada. En la universidad pública de Argentina la carrera de Trabajo Social hacía 30 años que sus estudiantes iban a hacer investigación diagnóstica los barrios más periféricos. Cuando la universidad quiso hacer aprendizaje servicio e intentó hacer aproximaciones con líderes de las comunidades para pactar los proyectos los sacaron corriendo porque decían estar hartos de la universidad. Que primero demostraran que podían hacer algo concreto y después hablaran. Me parece que la parte política tiene que entender que los tiempos de la comunidad no son los tiempos académicos, que las lógicas de cultura institucional son muy distintas.

Antoni Tort: verlo desde una perspectiva de investigación es vital para analizar las funciones de la investigación, de tomar los datos y correr. Importante que la universidad y escuela pida consejo y opinión a la comunidad y sociedad. No ir con prepotencia.

MNieves: hay un tema de actitud fundamental. Sobre todo la universidad tiene que asumir que hay modelos de investigación diferentes: participativas tienen 40 años. No podemos hacer cómo si no existieran modelos de investigación alternativos. La UNESCO tiene una cátedra súper interesante: catedrático + dirigente de ONG de la India.

Primera inversión: capacitar a los docentes. Ninguno está formado en estos nuevos modelos y tendemos a reproducir cómo nos han enseñado.

A mí me parece que en todos los procesos exitosos de institucionalización hubo un proceso relativamente largo e intenso de formación docente (de aprendizaje servicio, de investigación participativa, estrategias de construcción de redes,..) todos los temas que tienen que ver en cómo se hace. La teoría es muy linda pero si no se dan herramientas es muy difícil.

Cuando la universidad tiene prestigio simbólico la expectativa es gigantesca. Importante explicar en muchos términos lo que se va a hacer. Explicar que los estudiantes no vienen como constructores externos, estudiantes en formación y tienen derecho de equivocarse y aprender de sus errores. El parteneriado muero a los 5 minutos si esto no se entiende. Eso lo trabajamos mucho con escuelas y universidades. Todos tenemos que tener muy claro cómo funciona. Justo es parte de la formación del profesorado. Un tema que sale todos los años: En el itinerario de un proyecto, cuando se hace el diagnóstico no es sólo el diagnóstico de lo que la comunidad pide, es también el diagnóstico de qué es lo que nosotros podemos ejercer con los estudiantes que tenemos. No es lo mismo cuando estamos trabajando con alumnado de primero o último año... y muchas veces hay un problema de desempleo. (Analizar que pueden ofrecer los estudiantes con los recursos que se tienen). Negociación entre la demanda social y la posición de la universidad. Se puede hacer a nivel de materia pero para proyectos más ambiciosos funcionan diferentes.

Reconocimiento: Las universidades el hecho de ganar un premio que implica recursos económicos y hacer crecer proyecto tuvo impacto. Visibilidad de los proyectos. Premio internacional una vez por año proyectos de todo el mundo. Impacto del hecho de ganar un premio compitiendo a nivel internacional. Estos mecanismos funcionan. El hecho de ser un ítem de criterio de evaluación, a veces presenta disparates pero al menos tienen que hacer el esfuerzo de la hipocresía. Algunas universidades están implementando un requisito obligatorio a partir del año pasado nadie se va a examinar si haber pasado por un proyecto de aprendizaje servicio. Cada facultad está haciendo concurso interno para conocer cuales son los proyectos existentes para ser acreditados para el cumplimiento del requisito. A los docentes se les va a dar capacitación e incentivo económico. Una manera de reconocer a quienes llevan años montando materias en formato ApS.

Annex 6: Carta sol·licitud de participació



UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

Carrer Dr. Junyent, 1
08500 Vic, Barcelona
Tel. (+34) 938 815 501
www.uvic.cat

Dra. Clàudia Bassagaña Rico
Departament de Pedagogia
Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Vic, 7 de setembre de 2020

Benvolguda,

Essent coneixedors de la teva expertesa i interès en l'estudi i disseny d'un model d'Aprenentatge i Servei aplicat a la UVic-UCC, ens complau sol·licitar-te que representis a la nostra universitat en el marc de la Xarxa d'Aprenentatge Servei de les Universitats Catalanes, on fins ara ens consta que hi has participat activament.

El retorn dels aprenentatges adquirits a la xarxa, i la solvència i coneixements assolits amb la teva tesi doctoral, tesi dirigida per el Dr. Joan Soler i la Dra. Isabel Carrillo, docents de la FETCH de la UVic-UCC, podrien ser la llavor necessària per impulsar l'Aprenentatge Servei a tots els estudis de la nostra universitat.

Per aquest motiu agrairíem que mantinguessis la teva participació a la xarxa abans esmentada en representació de la UVic-UCC.

Aprofitem l'avinentsa per agrair la teva dedicació i compromís així com la vàlua personal mostrada amb la Universitat.

El saluda atentament,

Cristina Vaqué Crusellas
Vicerectora d'Ordenació Acadèmica
i Formació Contínua de la UVIC-UCC

Albert Juncà Pujol
Vicerector de Professorat
de la UVIC-UCC

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA, UNIVERSITAT DE BARCELONA, UNIVERSITAT DE GIRONA, UNIVERSITAT POMPEU FABRA, UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA, UNIVERSITAT DE LLEIDA, UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI, UNIVERSITAT INTERNACIONAL DE CATALUNYA, BLANQUERNA-UNIVERSITAT RAMÓN LLULL, UNIVERSITAT DE VIC-UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA.

Objetivo general:
 CREAR UNIÓN, COMPARTIR INQUIETUDES Y EMPEZAR UN PROYECTO CONJUNTO: CONSTRUIR EL GRUPO DE TRABAJO EN APS Y UNIVERSIDADES CATALANAS.

UN EJE TRANSVERSAL, UN DENOMINADOR COMÚN: EL APRENDIZAJE SERVICIO EN LA EDUCACIÓN SUPERIOR.

1. SELECCIÓN EXPERIENCIAS
 2. ANÁLISIS A PARTIR DE LA RÚBRICA

3. ELABORACIÓN NARRATIVAS
 4. INTERCAMBIO Y REVISIÓN

5. GRUPO DE DISCUSIÓN Y DEBATE:
 6. CONCLUSIONES

EXPERIENCIAS NARRADAS

EXPERIENCIAS EN ASIGNATURAS

- Vivienda y cooperación: 17 años de aps en la arquitectura
- Dilemas para una práctica reflexiva: una experiencia de aps
- Blanquerna con la jornada "muévete ... y verás"
- Bibliotecas escolares: un reto poliédrico
- El cancionero: el arte al servicio de la educación, la educación al servicio del arte
- Una experiencia de aps en la UDL. derivas entre universidad, escuela rural y arte
- Una experiencia de aps en la asignatura de educación de las artes visuales del grado en educación infantil
- Aprendizaje servicio en el ámbito de derecho en la URV: la clínica jurídica ambiental

EXPERIENCIAS EN PRÁCTICAS Y TRABAJOS DE FIN DE GRADO

- Aps en el prácticum del grado en educación infantil
- Un trabajo de fin de grado muy especial
- "Leemos juntos". Iniciación en el aps de los estudiantes de 1r grado de educación infantil y primaria
- El aps en la formación de enfermería
- De estudiante de prácticas a maestra voluntaria
- Mejoramos el aula de plástica. Un proyecto de aps en educación artística en el prácticum de educación primaria
- Aps en guatemala. Prácticas de 4º de grado en educación primaria en la UIC

EXPERIENCIAS EN OTROS ESPACIOS DE APRENDIZAJE

- Informática para el desarrollo. El desarrollo de una herramienta libre para cooperativas agrícolas
- Aps en contextos de exclusión social de barcelona. Shere rom-5d
- Aps emprender con microfinanzas. Innovación social des de la universidad: soporte al diseño y comunicación para emprender con finanzas éticas
- El proyecto Rossinyol, en clave aprendizaje servicio
- El aprendizaje servicio en el ámbito sanitario. El centro universitario de la visión

ANÁLISIS DE LAS EXPERIENCIAS Y REFLEXIONES FINALES

CREATIVIDAD
 EMOCIÓN
 VALORES
 IDENTIDAD
 PARTICIPACIÓN
 EMPoderAMIENTO
 TRABAJO EN EQUIPO
 RESILIENCIA
 MOTIVACIÓN
 DIMENSIÓN SOCIAL
 EXPERIENCIA
 RESPONSABILIDAD

PILAR ALBERTÍN, CLÀUDIA BASSAGANYA, SANDRA BESTRATEN, SÍLVIA BLANCH, PILAR COMES, QUECA CRIACH, ANNA MARIA ESCOFET, MARC FRANCO, MARIA TERESA FUERTES, DAVID GARCIA, DAVID LÓPEZ, MARIA MARQUÉS, MARIONA MASGRAU, ANTONI MIRALPEIX, DELI MIRÓ, TERESA Mª MONLLAU, VICTORIA MORÍN-FRAILE, MAR MORÓN, GEMMA PARÍS, LAURA RUBIO, NÚRIA TOMÁS, SALVADOR VIDAL.

PAS A PAS PER A LA PROPOSTA D'UN MODEL D'INSTITUCIONALITZACIÓ DE L'APRENENTATGE SERVEI A LA UVIC-UCC



Clàudia Bassaganya
Isabel Carrillo
Joan Soler

ACCIONS I RECOLLIDA DE DADES

L'ApS, una proposta educativa que està formada per ingredients com el treball en xarxa, la detecció de necessitats reals de l'entorn, una pràctica reflexiva, un projecte i un servei, és una proposta de canvi en quan a la formació universitària i l'espai d'aprenentatge. La institucionalització de l'aprenentatge servei a la UVIC-UCC, la proposta de nous espais d'aprenentatge a la universitat. La UVIC-UCC, compta amb algunes experiències de projectes en clau ApS, malgrat l'existència d'aquestes, manca la consolidació d'una aposta ferma per part de la institució perquè aquests tipus de pràctiques educatives tinguin continuïtat i extensió. Aquí neix la nostra investigació; la proposta d'un model d'institucionalització de l'aprenentatge servei per a la UVIC-UCC, tenint en compte les quatre branques indispensables que configuren aquesta filosofia educativa: L'alumnat, el professorat, les entitats i centres educatius i la pròpia estructura universitària

PROFESSORAT

- Per conèixer les experiències que s'estan desenvolupant i les necessitats detectades (Formulari a tot el PDI)
- Dues formacions dirigides a professorat: Introducció a l'ApS i Aprofundim en l'ApS.

ALUMNAT

Alumnes de la facultat de Salut i d'Educació:
Sessió introducció ApS i qüestionari

- 4t Educació Social
- 1r Magisteri Infantil
- 4t Psicologia
- 3r Infermeria
- 1r Magisteri Primària
- 1r CAFE
- 2n Doble Grau d'Educació Infantil i Primària (menció llengua anglesa)

ENTITATS CENTRES EDUCATIUS

Formulari de detecció de necessitats a les entitats i centres educatius de Vic (entorn de la UVIC-UCC)

ESTRUCTURA UVIC-UCC

Grup de discussió per debatre les oportunitats, punts febles i realitat de l'estructura de la UVIC-UCC en relació amb la proposta de model d'institucionalització.

Vols rebre formació en ApS?



PRIMERS RESULTATS:

Veü del professorat:

"Aquest tipus de metodologia implica tenir un facilitador a la institució en qüestió i cal dedicar-hi més hores pel que fa l'organització que en una classe magistral corrent. També cal estar preparat pels canvis i l'espontaneïtat de la dinàmica"

"No reconeixement de la tasca en el marc de la universitat (ni a nivell acadèmic ni a nivell professional ni en l'àmbit d'investigació)"

"Consideració de l'APS com a vertadera activitat acadèmica del professorat" Andrew Furco (2009). Institutionalizing Service-Learning in Higher Education

Veü de l'alumnat:

"Hagués agradat poder realitzar un projecte d'ApS durant la teva formació en el grau? Per què?"

"Hauria estat molt interessant, educatiu i formatiu. Posar en pràctica els aprenentatges fets a l'aula i amb l'al·licient de que es cobreixen necessitats socials"

"Rol actiu dels estudiants en la promoció de l'APS en les seves titulacions" Andrew Furco (2009). Institutionalizing Service-Learning in Higher Education

Assessoraments
Entrevistes a experts
Visita a universitats amb models institucionalitzats

Aprenentatge
Experiència real
Interessant

Annex 9: Certificats de comunicació i participació (Madrid 2018)



Annex 10: Concurs: "La teva tesi en 4 minuts"

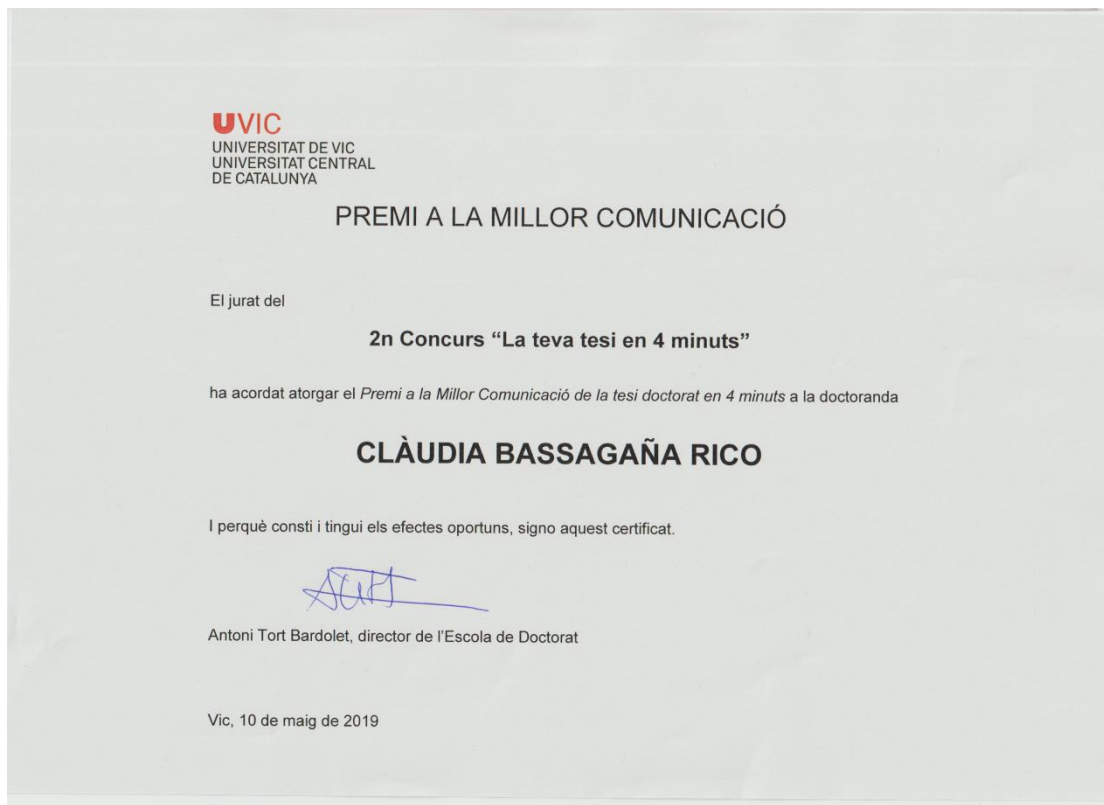


Figura 93. Premi a la millor comunicació 2n concurs "La teva tesi en 4 minuts". Font: UVic-UCC

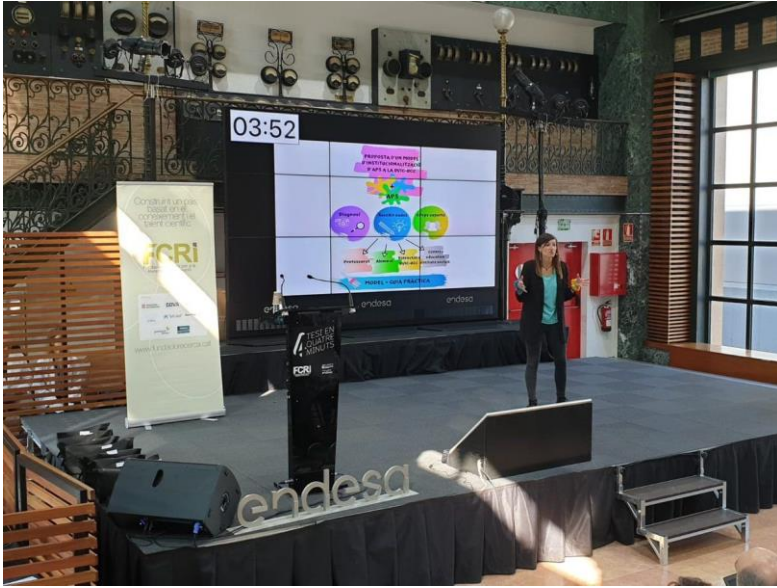


Figura 94. Final del concurs “La teva tesi en 4 minuts”. Font: Comunicació